859
P23-2
33902

ANTON PANN

SCRIERI LITERARE
Vol. II

Text, note, glosar
şi bibliografie de
RADU ALBALA
şi
I. FISCHER
Prefaţă de
PAUL CORNEA

2/179
Inl. 10532 (v.1)
Inl. 10520 (vol. 2)
89002
FACULTATEA DE FILOLOGIE DIN BUCUREŞTI
BIBLIOTECA

EDITURA PENTRU LITERATURĂ
Bucureşti 1963

26 SEP 1961

BCU-Litere
1100 015 088X

Universitate
BIBLIOTECA
DE LITERE
Bucureşti

CULEGERE DE PROVERBURI
SAU
POVESTEA VORBII

De prin lume adunate
Şi iarăşi la lume date

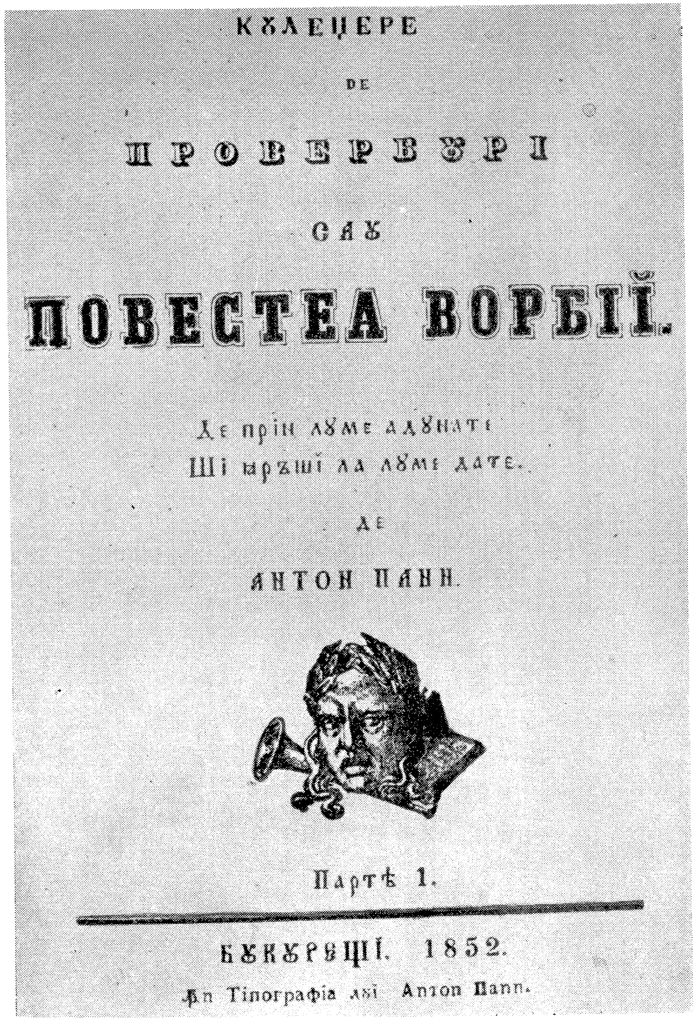

КȢЛЕЏЕРЕ

ДЕ

ПРОВЕРБȢРІ

САȢ

ПОВЕСТЕА ВОРБЇЙ.

Де прін лȣме адȣнаті
Ші ꙗръші ла лȣме дате.

Де

АНТОН ПАНН.

Партѣ 1.

БȢКȢРЕЩІ. 1852.
Ꙟн Тіпографіа лȣі Антон Панн.

Povestea vorbii,
foaia de titlu

Bibl. Acad. R. P. R.

PROVERBURI
ADICĂ
ZICALE SAU POVESTEA VORBII

DESPRE CUSURURI SAU URÎCIUNI

Aideți să vorbim degeabă,
Că tot n-avem nici o treabă;
Fiindcă
Gura nu cere chirie,
Poate vorbi orce fie.
De multe ori însă
Vorba, din vorbă în vorbă
Au ajuns și la cociorbă (vătrai de lemn).
Ș-atunci vine proverbul:
Vorba pe unde a ieșit
Mai bine să fi tușit.
De aceea
Cînd vei să vorbești, la gură
Să aibi lacăt și măsură.
Adică:
Vezi bîrna din ochiul tău
Și nu vorbi p-alt de rău.
Spre pildă:
Cînd vei vorbi de mucos,
Nici tu să fii urduros.
Adevăr
Că nu e mai urît cînd cineva
Face pe frumos că e ponevos
Și pe cel urît că e aurit.
Altul iar
Trîntește cuvîntul tronc,

Ca cloșca cînd face clonc.
Și se pomenește vorbind:
Frumoasă nor dobîndiși,
Dar se uită cam piaziș.
Și că
După ce e neagră, o cheamă și Neagă...
După ce e mută, apoi e și slută.
Sau
Urît meșter a croit-o,
Rău ciocan a ciocănit-o.
Sau
Bun ciocan te-a ciocănit,
Că frumos te-a potrivit.
Și
Urît tată a avut,
Să-i semene l-a făcut.
Sau
Fă-mă, tată, că să-ți seamăn
Ca frate cu frate geamăn.
Dar însă
A semănat crastaveți
Și au răsărit scăieți.
Sau că
Tata avea armăsar,
Dar el a ieșit măgar.
Și așa,
Cu vorbe îmbolditoare
Îl atinge unde-l doare.
De aceea niciodată
Chelului despre chilie
Să nu-i spui vro istorie.
Și
Cu pleșuvul cînd vorbești
Tigvă să nu pomenești
Și nici
Să nu rîzi de măgar cumva,
Că poate îl încaleci cîndva.
Totdauna
Gura care e-mpuțită
Altui e nesuferită,

Că dacă
Mie-mi miroasă a floare,
Dar altuia a putoare.
Și în scurt,
Noi rîdem de unul-doi
Și patruzeci rîd de noi.
Pentru că
Nu este răsur să n-aibă cusur.

POVESTEA VORBII

Primăvară,-ntîia oară roazele cînd înfloresc,
C-un fir merse la-mpăratul grădinaru-mpărătesc,
Care cu plăcere multă-n mîna sa cum l-a luat,
Totdodată fără veste la un deget l-a-nțepat
Și întîia sa plăcere ce asupra-i o avea
I s-a-ntors în supărare, cu acel gust n-o privea;
Cum și către grădinarul zise: — Iacă un cusur
Care n-ar fi cuviință ca să-l aibă un răsur;
Tu cam te pricepi la multe maestrii grădinărești,
Ș-astă roză ghimpi să n-aibă n-ai putea s-o altuiești?
— Ba să poate, împărate — grădinarul a răspuns —
Și grădinăria are cîte un secret ascuns.
— Nu știu, — împăratul zise — asta este treaba ta,
Fă-l ca să-i lipsească ghimpii și un dar vei căpăta.

Grădinarul dar să duse, puse-ndată, altui,
Să se prinză și să crească îndestul se nevoi;
În sfîrșit el cu secretu-i a văzut c-a izbutit
Și mergînd la împăratul duse un fir înflorit;
Care-n mîna sa luîndu-l, foarte bine i-a părut
C-a putut să-l altuiască după cum a fost cerut,
Dar la nas cînd îl duse, zise către grădinar:
— Ce fel? Acum văz că n-are cel mai mic miros măcar?
Grădinarul îi răspunse: — Împărate, să trăiești,
Orce lucru firea-și schimbă cînd vei sta să-l altuiești,
Și nimic iar nu se poate ca să n-aibă vrun cusur,
Arburi, plante, flori și oameni, asfel și acest răsur,
Care or ca-ntîi să-nghimpe și să fie cu miros,
Or nici un miros să n-aibă și să fie[1] neghimpos.

---

[1] Tipărit: *și fie.*

Fiecare poartă cîte un răvaş în spate.
Pe al altuia îl vede şi pe al său nu-l vede.
Fiecare să ţine mai cuminte decît altul.
Fiecăruia i se pare că copilul său e mai frumos,
d-ar fi cît de urîcios.
Şi
Ce e frumos poartă şi ponos.
Fiecare trage spuză pe turta lui.
Lesne a judeca pe altul.
Că
Nu te pricepi să împarţi un pai la doi boi.
Şi că
Cu ce dascăl lăcuieşte
Aşa carte-alcătuieşte.

Aşa e lumea asta:
Rîde om de om şi dracu de toţi.
Dracu rîde de porumbe negre şi pe sine nu se
vede.
Gura lumii numai pămîntul o astupă.
Fiecare să leagă unde îl doare.

POVESTEA VORBII

Spun c-a fost odată un crai oarecare
Ce avea din fire un nas foarte mare;
El îşi vedea bine cusurul ce-l are,
Dar tot gîndea cum că poate i să pare.
Supuşii şi alţii, carii întrebase,
Că îi şade bine îl încredinţase.
Căci cine-ndrăzneşte la unul mai mare
Să-i spuie de faţă cusurul ce-l are?
Tot pe acea vreme ş-în acea cetate
Era ş-o cocoană gheboasă în spate,
Ce o amăgise lingăii să crează
Că ea e în lume cea dintîie rază,
Cu poezii, versuri o încorunase
Ş-a se ţinea zînă o înfumurase.
Aceasta se duse la craiul odată,
Cu alt oarecine avînd judecată,
Şi văzînd că craiul hatîr ei nu-i face

Să vorbească-n parte-i după cum îi place,
Prerumpînd cuvîntul, zise cu mirare:
— Va—a—ai de mine, ce nas ai mare!
Pe craiul cu astă vorbă îl împunse,
Dar deocamdată nimic nu răspunse.
Ea însă părîndu-i că nu auzise
Între alte vorbe iară îi mai zise.
Craiul şi aceasta o-nghiţi cu noduri,
Ea nu-nceta însă de a-i da iar bolduri
Şi mai zise iarăşi: — Ce ciudat îmi pare!
N-am mai văzut încă asfel de nas mare!
Se înăspri craiul şi zise: — Cocoană!
Ştii că eşti cu totul ciudată persoană!
Ce îmi tot spui mie că-mi e nasul mare
Şi nu-ţi vezi cocoaşa ce-o porţi în spinare?
Cusurul cel mare nu ţi-l simţi din spate
Şi judeci p-al altui, el ţ-e greutate.
Plecînd ea să meargă şi ieşind în tindă,
Zise craiul iară, privind în oglindă:
— Nu a fost minciună ce a zis neştine
Că greu se cunoaşte cineva pe sine!

DESPRE PEDANŢI[1] SAU COPILĂROŞI

Pomul se cunoaşte din roadă
Şi omul din mintea neroadă.
Că el
Nici în cap ce nu-ţi pocneşte
A vorbi se pomeneşte.
Şi trînteşte vorba,
Hodorog-tronc! ca o roată
De la o moară stricată.
Şi
Tot înşiră la gogoşi,
Spuind despre moşi păroşi.
Şi
Vorbeşte neisprăvite,
La-nşiră-te mărgărite.
Adică:
Să ni se arate va
Că ar fi ştiind ceva.
Dar se cunoaşte
Omul prost din vorbuliţă
Şi nuca din uşurinţă.
Pentru că
Judecata-i e oloagă,
Că-i lipseşte-n cap o doagă.
Om în trup destul de mare
Şi minte de copil are.
Ştie vorbe să îndruge
Parcă tot la ţiţă suge.

---

[1] Sensul greşit pe care-l dă Pann cuvîntului *pedant* provine din apropierea cu grecescul παῖς,, παιδός — copil.

Ştie ca calul prost
Să ia hamul de rost.
E bătut la cap
Tocma ca un ţap.
Ştie sfătuiri să dea
Cît ştie şi baba mea.
Ar vrea să facă şi el,
Dar nu ştie în ce fel.
Şi el rosti de să plăti.
Povestea ăluia:
Zile înşirate, fire încurcate,
Pînză rău ţesută şi vreme pierdută.
S-o lovi, nu s-o lovi,
Na-ţ-o frîntă că ţ-am dres-o.
Unde chiorăşte şi unde loveşte.
Cel copilăros totdauna
Gîndeşte-n mintea-i adîncă
Numai el pîine mănîncă,
Şi alţii mănîncă paie
Ca vitele din copaie.
Dar însă
Vorba-n colţuri şi rotundă
Fără cercuri se înfundă.

POVESTEA VORBII

Doi precupeţi tineri se-ntovărăşiră
Şi după negoţu-şi prin ţară ieşiră.
Colindînd prin sate în lunga lor cale,
Odată-nserară la un sat p-o vale,
Şi să mîie noapte au tras împreună
La o casă care le-au părut mai bună,
Unde-n bătătură le ieşi-nainte
Un bătrîn de treabă şi foarte de cinste.
Îi priimi bine, îi băgă în casă,
Şi ei îi cerură întîi ş-întîi masă,
Zicîndu-i: — Tătuţă! sîntem flămînzi tare,
Fă bine,-ngrijeşte de ceva mîncare.
Bătrînul le zise: — Şedeţi, fiţi în pace,
Că despre mîncare vom face ce-om face.
Pînă cînd dar masa moşul să le puie,
De vro veste nouă întrebă să-i spuie.

Vorbind una-alta cu toţii-mpreună,
Ca şi unii-alţii cîndva cînd s-adună,
Ieşind din ei unul afară la treabă,
Moşul găsind vreme pe cellalt întreabă,
Zicîndu-i: — Jupîne! voi fraţi sînteţi poate,
Că vă văz prea bine semănînd la toate?
Tovarăşu-i zise cu scîrbă într-însul:
— Aş! n-aş mai vrea frate să am şi ca dînsul,
Că atît doar are, chip şi trup ca omul,
Dar poţi să-i dai paie ca şi la tot boul.
Vorbind ei, soseşte cel ieşit afară
Şi îndată vorba între ei schimbară.
Puţin daca trece şi acestlalt iese,
Moşul iarăşi, care curios fusese,
Asemeni ş-acestui face întrebare:
— Jupîne! — zicîndu-i — fraţi sînteţi îmi pare?
Că semănaţi, uite, la chip cu-ntregime,
Potriviţi întocma şi la înălţime.
Ş-acest iar răspunse: — Ai greşală, tată,
Să-mi fie el frate n-aş vrea niciodată,
Că e măgar mare, care nu mai simte,
Să-i pui să mănînce tărîţe-nainte.

Auzind bătrînul aceste cuvinte,
Către unul-altul nedîndu-şi ei cinste,
Se scoală îndată, caută copaie,
Merge şi o umple pînă sus cu paie,
Mai ia încă una, se duce cu dînsa,
Apucă şi pune tărîţe într-însa,
Şi cu amîndouă intrînd el în casă
Le puse-nainte pe pat fără masă.
Ei, văzînd aceasta, îl întreb dodată:
— De ce ne pui aste înainte, tată?
— Poftiţi, — el răspunse — că vă dau eu încă,
Boul şi măgarul de aste-mănîncă.
Iar ei începură-n ochi să se privească
Şi unul de altul faţa să-şi roşască.

Bătrînul atuncea gura-şi întremează
Şi învăţătura asfel îşi urmează,
Zicînd: — Copii tineri! rău să nu vă pară

De această glumă ce-o fac astă-seară,
Că cît are omul în lume viaţă,
Tot mereu învaţă şi nu se învaţă;
Şi voi de aceasta aveţi trebuinţă,
Numai d-aţi lua-o cu bunăvoinţă.
Deşi nu-s atîtă înţelept, cuminte,
Dar tot poci a zice două-trei cuvinte.
De sînteţi tovaroşi or fraţi, eu n-am treabă,
Cum vreţi puteţi zice la cine vă-ntreabă.
Decît zic, e bine că omul vrodată
P-alt să nu defaime, să-i puie vro pată,
Şi mai mult p-acela care-l însoţeşte
Sau altfel cu dînsu-mpreună trăieşte.
Că cine-i de treabă cu prost nu s-adună,
Cinstea cu ocara nu pot fi-mpreună.
Cine îşi defaimă contovaroşia
Îşi arată însuşi necuvioşia.
Că fieştecare cu cin' se-nsoţeşte,
Ca el prin urmare lumea-l preţuieşte.
A umbla pe sine mai bun să se facă,
Defăimînd pe altul nu poate să placă.
Că e o zicală mai de toţi vorbită:
„Omul la om trage şi vita la vită".
Atunci luînd moşul copăile date,
Le puse-nainte pîine şi bucate
Şi îi cinsti bine după cuviinţă,
Făcîndu-i el asfel greşala să-şi simţă.
Carii cît trăiră tot îl pomeniră
Şi aceasta însuşi ei o povestiră.

89002

FACULTATEA DE ... BUCUREŞTI
BIBLIOTECA

DESPRE VORBIRE

Îmbucătura mare să-nghiţi
Şi vorba mare să nu o zici.
Deşi
Îmbucătura cea mare
Se înghite cu-necare.
Căci
Vorbele celor mari sînt ca zmochinele de dulci,
Iar vorbele celor mici sună ca nişte nuci.
Zice un înţelept:
Sau taci, sau zi ceva mai bun decît tăcerea!
Şi
Dacă vei să trăieşti liniştit, să nu vezi, să n-auzi, să taci.
Vorba-şi are şi ea vremea ei,
Iar nu să o trînteşti cînd vei.
După proverbul turcesc:
Sioileiesem sioz olur, sioilemeiesem dert olur,
Adică:
De voi zice, vorbă să face, de nu voi zice, venin să face.

Şi cum zice romînul:
Limba vacii este lungă,
Dar la coada-şi tot n-ajungă.
Şi iarăşi,
Sarea-i bună la hiertură,
Însă nu peste măsură.
Că
Unde este vorbă multă,
Acolo e treabă scurtă (puţină).

Totdauna
Cine are limbuţia,
E mai rea decît beţia.
Unul ca acela
Parcă se pune la cioarbă
Una-ntr-altă tot să soarbă,
Asfel nu-ţi dă pas de vorbă.
Pînă-şi găseşte să-i zică:
Stăi, că nu ţ-e gura chioară,
Ţine rîndul ca la moară.
Aici la rîşniţă nu e,
Care cînd o vrea să puie.
Limbutul
N-are cine să-l asculte
Şi el spune,-ndrugă multe.
Şi
Silă de vorbă îşi face,
Tot să troncănească-i place.
Parcă
A mîncat picioare de găină
Ş-îl tot răcăie la inimă.
De aceea
Săracul n-are nici haină,
Nici la inimă vro taină.
Totdauna
Vorbele cele ferite
În piaţ ş-în moară-s vorbite.

POVESTEA ĂLUIA

Într-un oraş oarecare,
Ca şi Bucureştiul de mare,
Unde lumea în piaţ iese
Şi-ncoaci-încolo să ţese,
Pintre cei ce vînd producte
Şi fel de feluri de fructe,
Unde răsună haznale
Trîntindu-se pe tablale,
Unde unii iau, dau, număr,
Alţii încarc braţ, mîini, umăr,
Unde glasuri şi guri multe

Nu stau să se mai asculte,
Vorbind orce-n gură mare,
Altul de ei habar n-are,
Unde mulţi casc guri degeabă
Şi de sănătăţi să-ntreabă,
Aci şi-eu ca lumea toată,
Într-o zi umblînd prin gloată
Ş-ascultînd cum vorbea unii
Cu glasuri mari, ca nebunii,
Văzui doi inşi se-ntîlniră
Şi cu zîmbet se opriră,
Căciulile îşi luară
Şi asfel se salutară:
— Bună ziua, măi neavere!
— Îţi mulţămesc, dragă vere!
— Ce mai faci, cum îţi mai pasă,
Sînt toţi sănătoşi p-acasă?
— Tari, mari, neavere, ca piatră,
Mănînc cenuşe pe vatră.
— Dar tu, măre, dragă vere,
Ai de mîncare, de bere?
Cum o duci cu sărăcia?
Ce-ţi mai face calicia?
— Sănătos, voinic sînt, vere,
Şi trăiesc după putere,
De sărăcie nu-mi pasă,
Că şade supt pat acasă,
Au ouat ş-acum cloceşte,
Ce-o vrea Dumnezeu sporeşte.
Şi de multă datorie,
Umblu beat de bucurie.
— Ba ca să zici, măi neavere,
Vesel eşti, or am părere?
— Dar or nu vezi? Ce pustie!
Tu o să mori în prostie.
Apoi, te uită la faţă
Şi mă-ntreabă de viaţă.
— Ba te văz cu faţa vie
Şi, de deochi să nu-ţi fie,
Eşti la piele ca curcanul,
Galben de gras ca şofranul.

Dar ce mănînci de ţi-e bine
Şi eşti numai os şi vine?
Ce bucată îţi prieşte,
Aşa de te-ngălbeneşte?
— Şi asta mă întrebi încă,
Nu ştii omul ce mănîncă?
— Negreşit, nici fîn, nici paie,
Nici bea apă din copaie,
Ci mămăligă cu ceapă
Şi un căuş, doi, cu apă.
— Ba, ba, vere, mă cam iartă,
Că nu ţ-e fasolea hiartă,
Eu am mîncat, ce să cheamă,
Un mezelic de pastramă
Cu un dumicat de pîine,
De sînt patru zile mîine,
Şi uite pe loc mă dete
La o pustie de sete;
Nu faci tu vrun fleac de cinste,
Ca să-mi ud măcar un dinte?
— Bucuros, cu voie bună,
Dar în buzunări nu sună,
Că croitorul, ovreiul,
Mi le-a cusut cu temeiul,
S-au spart păn' la săptămîna,
Făr' să bag într-înşii mîna;
Punga, care n-o am iară,
S-a bolnăvit d-astă-vară
Ş-au ajuns într-o slăbire,
De nu-şi poate veni-n fire.
Şi dintr-asta, cum să vede,
Îţi spui dreptul, de m-ai crede,
De cînd n-am văzut paraua,
I-am uitat cum e turaua.
— Tpiu! la dracu, pentr-o pungă
Ţinuşi un ceas vorbă lungă,
Aci în mijloc de cale;
Nu intrarăm colea-ncaile
La acea ospătărie,
Unde pe părete scrie:
„Azi bem şi mîncăm bucate

Pe parale peşin date,
Şi mîine, fără cîrteală,
Ospătăm pe cicăleală"?
Asfel zicînd, se-mbiară
Ş-a se ospăta intrară.
Mă făcui şi eu cu treabă
Şi-ntrai după ei în grabă,
Să văz ce-o să se urmeze
Şi cum o să ospeteze.
Şezînd dar eu deoparte
Şi ascultînd de departe,
Văz, ei după ce cerură
Mîncare şi băutură
Şi se săturară bine
De toate, cum se cuvine,
Au venit să-i socotească,
Ospăţul ca să-şi plătească.
Neaverea se scoală-ndată
Şi pe perete arată,
Zicînd: — Domnule, azi scrie
Ca să bem pe datorie,
Fiindcă ieri fuse anul
De cînd trîntii colea banul,
De-ţi plătii cum să cuvine
Şi te-ai mulţămit de mine.
— Domnule, — birtaşul zise —
N-ai înţeles cele scrise;
Ia mai citeşte o dată
Şi vezi, zice ş-azi cu plată
Şi iar ca ieri mai la vale
Că mîine fără parale?
— Jupîne, — zise neaverea —
Zi orcum ţ-o fi plăcerea
Şi sporeşte cît de multe
Cui o vrea să te asculte.
Nu trebuia să-mi scrii mie
Vorbe cu iconomie,
Că fiecare cap n-are
C-al dumitale de mare,
Să judece cele scrise,
Că sînt după cum zici zise,

Ci pe şleau le înţelege,
Fără să le mai deslege.
Iacă eu unul sînt care
N-am înţeles ce tîlc are,
De aceea nici n-am vină,
Dumneata eşti de pricină,
De venii făr' de parale
După scrisurile tale.
Că-mi este urît, nu-mi vine
Să port parale la mine,
Ba nici acasă în ladă
Nu-mi plac bani să văz grămadă,
Ca şi acum, bunioară,
Nu e în ea para chioară;
Dar cîntecul dumitale,
Fiindcă cere parale,
Şi eu iar, deocamdată,
Ţ-oi cînta ceva drept plată.
— Ce spui? — birtaşul îi zise,
Strigînd (cum se necăjise) —
Să-mi cînţi cîntece pe plată?
Bani, că te-ncaier îndată!
Eu am dat bani pe bucate,
Nimeni nu-mi dă pe cîntate;
Haide, zic, parale scoate,
De nu, te despoi de toate.
Neaverea sfecli de frică,
Gîndi, hai, îl ia de chică;
Şi-ncepu cu binişorul
Să moaie pe negustorul,
Zicînd: — Jupîne, mă iartă,
Aici nu încape ceartă,
N-am plecat pe uş-afară,
Ca să mă iei la ocară;
Stăi, aici e învoială,
Noi să facem o tocmeală,
Să-ţi cînt şi, daca nu-ţi place,
Atunci fă-mi orce-mi vei face,
Iar de-ţi va fi pe plăcere,
Atunci n-ai nimic a-mi cere;
Am un cîntec, s-auzi numa,

E nou, făcut chiar acuma,
Ia să încep şi ascultă,
Că nu e cu vorbă multă.
Aşa el tuşi dodată
Ş-începu să cînte-ndată:

„Toată vara fără treabă,
O pierdui ca un nerod,
Cîţi umbla-nhaitaţi degeabă,
Eu eram cu ei pe pod.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă păn' la poame
Închinam şi chef făceam.
Cîte basne firoscoşii
Undeva spunea-n vileag,
Şi eu ca năbădăioşii
Alergam s-ascult cu drag.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă păn' la poame
Închinam şi chef făceam.
Îmi plăcea la cîntecele
Să ascult; cînd auzeam
Frunză verde trei lalele,
Alţi cînta, eu chiuiam.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă păn' la poame
Închinam şi chef făceam.
Nu-mi venea să şez în casă,
Nici de lucru să m-apuc,
Lumea unde sta mai deasă,
Mă grăbeam iar să mă duc.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă păn' la poame
Închinam şi chef făceam.
Cîţiva bani ce-aveam în ladă,
Să-i păstrez nu mai gîndeam;
Tot luam des din grămadă,

Cheltuiam, galant eram.
Carne cumpăram şi poame
Şi acasă le duceam,
Dacă mi să făcea foame,
Beam, mîncam şi chef făceam.
Vreme bună pe cît fuse,
Eu la iarnă n-am gîndit;
Cînd din pungă tot să duse,
Iacă şi ea a sosit.
Dacă mi să face foame,
Privesc masa cînd mă duc,
Nu e supă, nu e poame,
N-am o dată să îmbuc.
Ies pe poduri, viu acasă,
Văz ca şi afară frig,
Nu e pîine, nu e masă,
N-am ce să fierb, ce să frig.
Nevasta acum îmi strigă:
«Bărbate, lemne, mălai»,
Pruncii: «pîine, mămăligă»,
Îmi zbier toţi ş-îmi fac alai."

*

Sfîrşind cîntecul, neaverea
Întrebă să-şi dea părerea
De i-a plăcut cîntecelul,
Iar de nu, să-i schimbe felul.
Birtaşul îi zise iară:
— Bani, bani, şi curînd afară!
De cîntec nu-mi pasă mie,
Plăteşte-mi cu omenie,
Iar de nu, ieşi cu necinste!
Ai înţeles de cuvinte?
Scoate colea punguliţa,
Fă-o să-şi caşte guriţa,
Să verse din gît dulci glasuri,
Soprani, secunde şi basuri[1],
Să vezi cum mă-mpaci cu ele,

---

[1] Supţiri, de mijloc şi groase (n. aut.).

Iar nu cu seci cîntecele.
Neaverea nu zăbovește,
Ia punga ș-o descrețește
Binișor cu două dește,
Cîntînd vorbele aceste:
— Deșchide-te, pungulită,
Cască draga ta guriță,
Răsună frumos din corde
Ale tale dulci acorde
Și scoate acele glasuri,
Soprani, secunde și basuri,
Birtașului cum îi place,
Ca cu mine să se-mpace.
El încă nu isprăvise,
Dar birtașul sărind zise:
— Ha, vezi, ast cîntec îmi place,
Asta pentru mine face,
Dar nu d-alde pierde-vară,
Fire-ai cu el de ocară!
La aste vorbe, neaverea
Sare îndată cu verea
Ș-apucă pe uș-afară,
Zicînd: — Ne plătirăm dară.

Este o zicală:
Boul se leagă de coarne și omul de limbă.

DESPRE VORBIRE IARĂȘI

Din vorbă în vorbă, vorbă se deschide.
Din vorbă în vorbă iese adevărul.
Din vorbă se face fapta și din fapta vorba.
Cuvîntul e ca vîntul, nu să ajunge nici cu armăsarul, nici cu ogarul.
De multe ori limba taie mai mult decît sabia.
Limba oase n-are și oase sfărâmă.
De aceea
Pune-ți frîu la gură și lacăt la inimă.
Căci
Gardul are ochi și zidul urechi.
Vorba rea să duce ca glonțul.
Ce să naște p-întunerec trebuie să se vază la lumină.
Și boul are limbă mare, dar nu poate să vorbească.
De aceea
Taci, să-ți fie casa casă și masa masă.
Glumele să-ți fie ca sarea-n bucate.
Ca să nu-ți zică cineva:
Vorbe bune dar nesărate.
Nu e meșteșug a găti mîncare, ci e meșteșug a o potrivi din sare.
Limba îndulcește, limba amărește.
Cu rîma mică să prinde peștele mare.
Vorba dulce mult aduce.

POVESTEA VORBII

Doi călători într-o vreme merindele isprăvind
Și lîngă un sat p-o vale cu caii lor poposind,
Zise unul: — Tu șezi, vere, și mai ia seamă de cai,

Că eu mă duc l-acea casă să cer o pîine încai,
Că d-alde alte bucate crez că aici nu găsim,
Ci cu ce vom putea astăzi să ședem și să prînzim.
Mergînd el, vede muierea în mîini cu un făcăleț
Stînd, judecîndu-și bărbatul cu răstiri, cu grai semeț;
Iar bărbatu-i se vîrîse pe supt pat, de frica ei,
Și se bocea cu glas mare, ca pruncii cei mititei.
Călătorul, de la ușă această scenă privind,
Între multa lui mirare zise muierii grăind:
— Ucigă-te crucea, drace! (și se închina mereu)
Ia stăi, fămeie, așteaptă, ce faci, pentru Dumnezeu!
Cum poți tu să-ți bați bărbatul? Oaie e el, vacă, țap?
Au nu știi că el îți este dat ție să-ți fie cap?
— Tocma d-aceea — ea zise — de-mi voi bate capul eu,
Cui ce-i pasă? Că poci face ce voi vrea cu capul meu:
De-l voi lovi de perete or de vreun bolovan,
La aceasta n-are treabă să mă judece Nan, Bran;
Dar tu ce cauți aicea, ia cară-te din ăst loc,
C-apoi încarc făcălețul în spinarea ta pe loc.
— Am venit — el îi răspunse — ca să te rog de ceva,
Să ne dai turtă or pîine, de vei fi avînd cumva,
Că am isprăvit merindea ce o aveam pentru drum,
Nici ață n-am tras prin gură de aseară pîn-acum.
— Piei d-aci! — zise muierea — dacă ai fost cerșetor,
Ce ai venit la casa mea să te faci judecător?
Și cu zicerea această, asupra-i se repezi,
Ca să-l facă mai cu poftă în acea zi a prînzi;
Care de nu fugea-ndată, precum venea ea să dea,
Vro cîteva făcălețe în spinare-i grămădea.
Ducîndu-se el în fugă și la celalt ajungînd,
Cîte i se întîmplase le spuse toate pe rînd;
Iar tovarășul său rîse ș-îi zise: — Geaba trăiești!
Nu știi să te porți, frăție, cu firile omenești
Și cu tine mor de foame! Dar șezi tu, eu să mă duc,
Și să vezi acum îndată bucate cum îți aduc.
După ce zise el asfel, plecă ș-acolo mergînd
Găsi pe muierea încă pe bărbatu-și judecînd.
Stînd el și privind din ușă, zise: — Ba prea bine, zău!
Ești bună de-l lași să plîngă ș-îngădui să-ți stea buzău;
Dar nu ca la satul nostru, cînd îl vede supt pat tras,
Ți-l împoldește ș-îl bate până nu mai scoate glas,

Ba încă îi poruncește și îi zice hotărît
Să-i cînte și cocoșește cum stă acolo vîrît.
Cum îl auzi muierea, lăsă acel făcăleț
Ș-începu să-l imboldească cu un băț mai lunguleț,
Dînd și strigînd către dînsul: — Dar nu taci, mă, n-auzi tu!
— Nu tac, fă, nu, — el răspunse către ceea ce-l bătu —
Că nu-s muiere ca tine, ci-s inimă de voinic,
Bate-mă orcît îți place, că asta eu tot o zic.
— Iartă-l, — îi zise streinul — e sirmanul nătărău!
Nu știi că este o vorbă, degeaba bați fierul rău!
Tu îi zici rasă, el tunsă, și niciodată nu poți
Prostia cea din născare din capul lui să o scoți.
Pe cînd zicea el acestea, femeia stînd ș-ascultînd
Se-ntoarse către bărbatu-i ș-îi zise cu cuvînt blînd:
— Ai văzut tu om de treabă, cuminte și înțelept?
Ai auzit vorbe bune? Asculți cum judecă drept?
De ce nu avusei, Doamne, parte d-asfel de bărbat,
Să mă las el să mă bată, iar nu eu să stau să-l bat?
Văzînd streinul acuma că femeia s-a-mblînzit,
Socoti că este vremea să-și capete de prînzit
Ș-îi zise: — Te-aș ruga, dragă, de ți să-ntîmplă cumva
Vro bucățică de pîine, or turtă, or altceva,
Să-ți faci pomană cu mine, că ș-aseară n-am cinat,
Am avut ceva merinde, dar cu drumul s-au mîncat.
— Bucuros, ea îi răspunse și scoase turta pe loc,
Îi dete totdeodată și friptura după foc.
— De vei — urmă ea a-i zice — aici să șezi să prînzești,
Îți dau lapte dulce, acru și smîntînă de poftești.
— Ba, ba destul — el îi zise — și îți foarte mulțămesc,
Calu-mi este la pășune ș-acolo merg să prînzesc.
Așa el de la femeia prînzulețul cîștigînd
Și la tovarășul care îl adăsta ajungînd,
— Iacă, prietine, — zise — dacă știi cum să te porți,
Bucățica chiar din gura lupului poți să o scoți.

De aceea zice:
Cu o lingură de miere mai multe muște prinzi decît cu o bute de oțet.
Nu te amesteca nepoftit în vorba altora.

Că
Nepoftitul scaun n-are.
Unde nu-ţi fierbe oala, nu-ţi băga lingura.
Nu te amesteca ca mărarul în toate bucatele.
De multe ori gluma înjură muma.
Şi
Gura aduce ura.
Nu vorbi pe dintregul ca baba chioara.
Că să găseşte vreunul de
Îţi umflă ceafa de pumni şi spatele de ciomege.
Şi
Pîn' la împăratul, rabzi încăieratul.
Ş-apoi
Bătaia şi ocara nu se întoarce niciodată.
Şarpele, pînă nu-l calci pe coadă, nu să-ntoarce să te muşce.
Furnica cît e de mică şi tot, dacă o calci pe picior, capul îşi rîdică şi te pişcă.
Însă
Să vorbească şi nea Chilom, că şi el e om.
Dar
Toată paserea pe limba ei piere.

POVESTEA VORBII

O slugă flecară pe unde slujise
Toţi tot îl bătuse şi tot îl gonise,
Încît dintr-aceasta prea rău ajunsese,
Hainele pe dînsul toate să rupsese.
Un negustor asfel portul prost văzîndu-i,
Odată-ntîlnindu-l l-a-ntrebat, zicîndu-i:
— Ce o fi pricina de nu-ţi merge bine?
Că eu te ştiu încă de copil pe tine,
Beţiv, curvar nu eşti, cărţi nu joci, îmi pare,
Cum putuşi ajunge-n aşa proastă stare?
De ce nu-ţi vîri capul la vrun om de treabă
Şi tot umbli razně pe drumuri degeabă?
— Jupîne, — el zise — nu-mi e altă vina
Decît căci spui dreptul e toată pricina.
Minciuna nu-mi place, vorbesc adevărul.
D-aceea oriunde mă pisez ca mărul
Şi mă dau îndată pe poartă afară,

De nu-mi găsesc locul şi pacea în ţară.
Îi zise lui omul, auzind aceste:
— Că spui adevărul nici un rău nu este,
Aşa slugă mie chiar îmi trebuieşte
Şi de vei, d-acuma vin' de te tocmeşte.
Să tocmiră-ndată şi se învoiră,
În două-trei vorbe zapisu-ntăriră.
Deci îl luă omul ca să-l procopsească
Şi plecă cu dînsu-n piaţ să tîrguiască.
Cumpără, îi dete un codru slănină
Şi într-o hîrtie puţină făină,
Zicîndu-i: — Na, du-le acestea acasă
Şi zi să gătească ceva pentru masă.
El, dacă se duse la a sa stăpînă,
Să uită la dînsa, dîndu-i-le-n mînă,
Şi văzînd că cată cam pieziş din fire,
Începu să-i zică ei şi să se mire:
— Aolio! cum cauţi chiar ca o găină,
C-un ochi la făină şi alt la slănină!
Ea cum îl aude, luînd furca, sare
Ş-îl încarcă bine cu ea pe spinare,
Strigînd: — Auzi vorbă! auzi fleac odată!
Tocma un ca tine de min' joc să-şi bată!
Afară! afară! slugă blestemată,
Să nu-mi calci în curte, că-ţi sparg capu-ndată.
El fugind pe poartă în drum se opreşte,
Iacă şi stăpînul său îl întîlneşte,
Îl întreabă: — Ce e? Că l-a gonit zise,
Scărpinîndu-şi locul unde îl lovise.
— Dar de ce pricină? — stăpînul întreabă —
Pe bună dreptate, or aşa, degeabă?
— Văz eu, — el răspunse — e cum se vorbeşte:
Cine spune dreptul loc nu-şi mai găseşte.
Auzind stăpînul din ce i-a fost plînsul,
Începu să zică asfel către dînsul:
— Ba nu-ţi e, sirmane, niminea de vină,
Ci gura-ţi, flecara, este de pricină;
Să spui adevărul altă să-nţelege,
Nu de unul ş-altul omul să se lege;
Gura ta te bate ş-o să te mai bată
Daca ea îţi este flecară odată.

DESPRE MINCIUNI ŞI FLECĂRII

Omul care e flecar
Troncăneşte ca un car.
Îl auzi numai:
Hodorog-tronc! vorba îndată,
Ca moara cînd e stricată.
El
Pentr-un şoarece se-nnoadă
Şi jură că n-are coadă.
Şi
Încornorează ţînţarul
De ţi-l face cît magarul.
Sau
Vei, nu vei, el cu d-a sila
Face musca cît camila.
Şi
Purecile cînd îi place
Cît un elefant[1] *îl face.*
Dar însă
Cu minciuna or prînzeşti, or cinezi,
Pe amîndouă nu le închelbezi.
Căci
Vremea cu încetul poate
Să le descopere toate.
Şi mai vîrtos
Minciuna are[2] *şi ea pe unde să trece.*

---

[1] *Fildiş*; turceşte însă să zice numai *fil*, iar nu şi *diş*; căci *diş* va să zică *dinte*; de aceea şi zic *pieptine de fil-diş*, adică *pieptine de dinte de elefant* (n. aut.).

[2] *Are* lipseşte în ediţia originală.

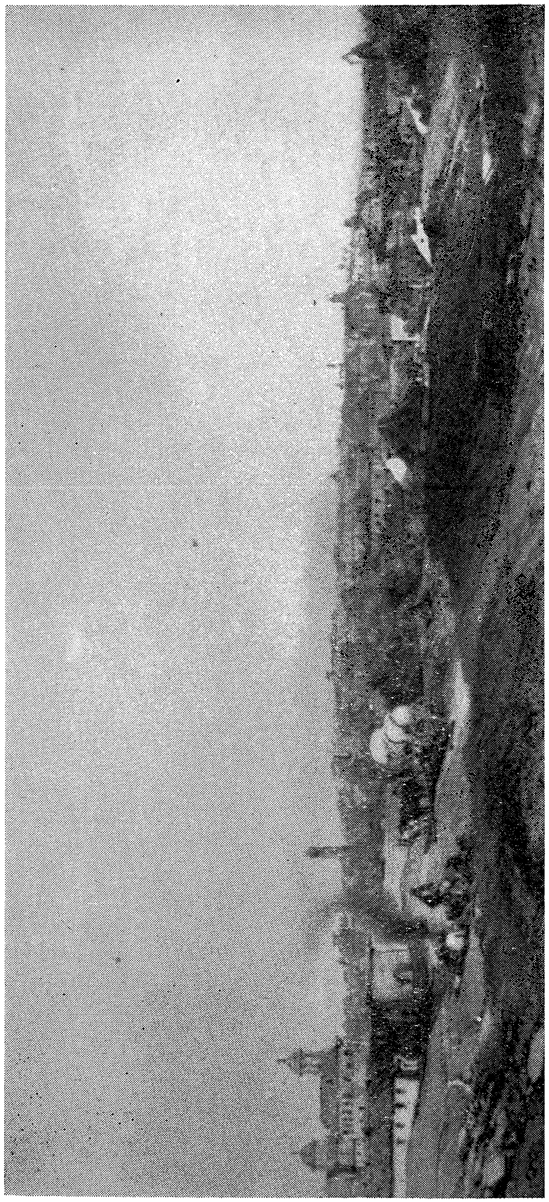

M. Bouquet, Bucureştii văzuţi de la Curtea arsă
Din *Album valaque* (1843), pl. 10
Bibl. Acad. R. P. R.

Anton Pann

Povestea ăluia:
Umblă la grădinar crastaveţi să vînză,
Şi lui de dînşii îi este acră rînza.
Minciuna ca glonţul în apă se afundă
Şi îndată ca frunza iese în undă.
Şi
Suliţa orşiunde
Nu să poate ascunde.
Dar însă
Mincinos pe mincinos nu poate înşela.

POVESTEA VORBII

Un mincinos stînd odată zise altui mincinos:
— Prietine, vezi tu turnul acel nalt şi luminos?
— Da, acesta îi răspunse; şi iar îl întrebă el:
— Dar vezi tu tocma în vîrfu-i cum umblă un şoricel?
— Ce mai minciună cu coarne, — zise prietinul său —
Că eu abia zăresc turnul, necum şorecelul tău;
Însă îl auz prea bine cum umblă-n tropot, încît
Parc-ar bubui o toabă ş-ar avea clopot la gît.
— Te crez, acel îi răspunse, văzîndu-se înfundat,
Fiindcă nu-şi găsi omul cu minciuni de înşelat.
După proverbul ce zice:
A umblat cît a umblat,
Dar acum i s-a-nfundat.

POVESTEA VORBII

Un împărat mare către răsărit,
Care în vechime a fost prea vestit,
Avînd moştenire de la moşi-strămoşi
Un inel în deget din cei mai preţoşi,
A căruia piatră făcea la minuni,
Tămăduia boale, vindeca nebuni;
D-aceea-mpăratul purtîndu-l cu drag
Şi fiind în toartă puţintel cam larg,
Jucîndu-i în deget, într-o zi căzu
Cine ştie unde, şi el nu văzu;
După ce-n palatu-i cătînd obosi

Şi nu fu putinţă de loc a-l găsi,
Puse om îndată cu un trîmbiţaş
Ca să publiceze strigînd prin oraş
Cum că împăratul, pe uliţi umblînd,
A pierdut inelul, din deget căzînd;
Şi acela care îl va fi găsit
Cu-mpărăteşti daruri va fi dăruit,
Îi va da şi aur orcît va voi
Şi c-un palat mare îl va dărui.

Acestea pristavul pe cînd le striga
Şi lumea s-auză spre el alerga,
Un cîrpaci de cizme prea sărac fiind,
Care aci-n piaţă sta-ntr-un colţ cîrpind
Şi copii o spuză împrejuru-i stînd,
Precum şi nevasta-i cu dînşii şezînd,
Aşteptau să vie niscai vechituri
Şi să ia parale după cîrpituri,
Ca să nu mai ţipe, să cumpere pîini,
Pre toţi să-i împace, dîndu-le prin mîini;
Auzind atuncea pre pristav strigînd,
Ş-împrejur copiii de foame plîngînd,
Le dete o gură să tacă din plîns,
Să-nţeleagă lumea pentru ce s-a strîns,
Ş-în urechi sunîndu-i că publicuiesc
De inel şi darul cel împărătesc,
Începu să strige: — Nu mai publicaţi,
Eu îl ştiu inelul, nu-l mai căutaţi.

Ei cum aud gura-i, cu toţi îl apuc
Şi la împăratul îndată îl duc.
Iubita-i nevastă-n urma lor să ia,
Să roagă să-l lase, zicînd, vai de ea:
— N-ascultaţi la gura-i, nu credeţi de el,
Că nimic nu ştie de acel inel.
Ei însă la vorba-i nici n-au ascultat,
Ci la împăratul l-au înfăţişat,
Zicînd că acesta a mărturisit
Precum că inelul el l-ar fi găsit.
Iar cîrpaciul care era cu aceşti,
— Împărate! — zise — mulţi ani să trăieşti,

Nu că-l ştiu inelul, nici l-am găsit eu,
Ci-l poci ghici numai cu zodiacul[1] meu:
Să ţi-l spui anume cine l-a găsit
Din minutu-n care din deşti ţ-a lipsit;
Decît nu să poate să-ţi ghicesc pe loc,
Ci patruzeci zile cer să-mi dai soroc
Şi pe toată ziua să-mi dai şi tain (mertic),
Adică pe lîngă pîine, rachiu, vin,
Ş-un gîscan cu varză, gras, fript la coptor,
Atît docamdată îţi cei ajutor;
Ş-în sorocul care îl orînduiesc
Cu încredinţare hoţul ţi-l ghicesc.

Acestea dar cereri care le-a propus
Porunci-mpăratul ş-în faptă s-au pus;
Rîndui pe unul regul-a păzi
Să-i ducă merticu-n fiecare zi.
Şi mergînd cîrpaciul la bordeiul său,
Începu nevasta să-l ţie de rău,
Zicînd: — Vai de tine! Ce-ţi veni să laşi
Să ţipe de foame bieţii copilaşi,
Să sari ca nebunii, în nevoi să-ncapi,
Să-ţi răpui viaţa şi mormînt să-ţi sapi,
Că-n urma veniră muşterii vro trei,
Avînd să-şi cîrpească, parale să iei?
El curmîndu-i vorba: — Ci ia taci, — i-a zis —
„Cine ce-o să tragă, la cap îi e scris";
Taci de cîrpăcia cu al ei venit,
Sînt sătul de dînsa, ea m-a-mbătrînit;
De azi înainte nu-mi suna-n urechi
Ca să-mi cîştig pîinea din cîrpituri vechi;
Cîrpaci nu-mi mai zice, ci zi-mi ghicitor,
C-o să mănînci gîşte fripte la coptor;
Că-n toată viaţa am muncit mereu
Ş-un gîscan cu varză n-am mîncat şi eu,
Dar cum zisei astăzi, că ştiu să ghicesc,
Cîştigai merticul cel împărătesc;
Patruzeci de zile soroc am cerut
Să ghicesc inelul care l-a pierdut.

---

[1] Carte de zodii (n. aut.).

Îi taie ea vorba: — Dar ce, nebun ești?
Și de unde naiba știi tu să ghicești?
Tocma pe-mpăratul s-amăgești te pui,
N-ai gîndit că viața o să ț-o răpui?

— Tocma chiar d-aceea — îi răspunse el —
Voi să-mi fie moartea prin acel inel,
Că ce-mi e folosul dacă am trăit,
Alt decît necazuri, ce am dobîndit?
Ca sărac necazuri iarăși o să strîng,
Știu că nu voi rîde, ci tot o să plîng;
Decît s-am viață patruzeci de ani
Jinduit de toate ca un fără bani,
Patruzeci de zile mult mai mult plătesc,
Cînd vor fi trăite după cum doresc;
Așadar vro jale n-o să am că mor
Mîncînd fripturi grase, ca un ghicitor.

— Și pentr-o mîncare — îi răspunse ea —
Te lepezi de suflet, lași dracii să-l ia?
Pentru o friptură pe Dumnezeu lași
Și fără de milă pe ăști copilași
Să umble pe drumuri flămînzind sirmani
Și să te blesteme cît vor avea ani?
— Ia lasă, nevastă, — îi răspunse el —
Poate să va-ntoarce roata în alt fel,
Patruzeci de zile avem la mijloc,
Cîte nu să schimbă pînă la soroc?!
Tatăl meu în viață cînd orce făcea,
Îl auzeam numai că sta și zicea:
„Cînd va vrea norocul să-și întoarcă pasul,
Nu aduce anul ce aduce ceasul."
Așadar (zic poate) va da Dumnezeu
Cumva să-l găsească, și iacă scap eu.

Cînd vorbea cîrpaciul cu nevasta sa
Și gîndea la gîște fără a-i păsa,
Vizirul atuncea prea era-ngrijat
Pentru ghicitorul care s-a aflat,
Căci găsind inelul unul din slujbași,
Au putut să-l vază și alți vro cîțivași,

Mai pe urmă ș-altor dacă l-arătat
Mergînd la vizirul cu toții l-a dat,
Patruzeci la număr fiind toți acești
Supt vizir ai curții cei împărătești;
Îndată vizirul la toți daruri dînd
Îi și sfătuise, către ei zicînd:
— Să tăceți ca muții dintr-acest minut,
Cin' vă-ntreabă, ziceți: nu știu, n-am văzut.
Pentru că inelul, după cum era,
Să-l mai dea din mîna-i nu se îndura.

D-aceea vizirul era prea-ngrijat
Pentru ghicitorul care s-a aflat,
Nu cumva să spuie că acel inel,
Slujbașii găsindu-l, e ascuns de el.
Și așa vizirul la întîia zi
Rîndui dintr-înșii a se repezi
Un slujbaș d-aceia l-acel ghicitor,
Să-i ducă gîscanul cel fript la coptor
Și să vază dacă zice vrun cuvînt,
Căci nu-i venea parcă să dea crezămînt
Că va fi cîrpaciul vreun ghicitor,
Trențeros văzîndu-l ca un cerșetor.

Mergînd dar trimisul cel dintr-acea zi,
Cum intră pe ușe, alt nu auzi
Decît zise numai: — Iacă-n căpătîi
Ne veni pe ușe numărul întîi,
Și păn' la patruzeci, numărul bătrîn,
Trei zecimi și nouă încă ne rămîn.
Adică cîrpaciul asta o zicea
Numărînd gîscanii carii aducea.

Dar trimisul altfel vorba i-a-nțeles,
Ca cel cu pricină fiind mai ales;
Și mergînd îndată foarte îngrozit
Vizirului spuse că: — Am auzit
Zicînd eu sînt unul ce știu de inel
Și treizeci și nouă încă știu de el
Și că din acești toți care mai rămîn,

Tocma cel din urmă este mai bătrîn.
Auzind vizirul pe acest trimis
Cum că ghicitorul în asfel a zis,
A crezut îndată cum că negreşit
Ghicitorul este mag desăvîrşit;
Şi cuprins de groază stînd tot se gîndi
Ce o să se-ntîmple de s-o dovedi,
Cum că împăratul pe el şi pe toţi
O să-i pedepsească ca pe nişte hoţi;
Socotind acestea, se înfiora
Şi în neodihnă prea mare era;
Dar ca să se-ncrează şi mai cu temei,
A doua zi altul trimise din ei
Să ducă gîscanul cel fript la coptor
Şi să fure vorba de la ghicitor.

Deci mergînd trimisul ş-în casă intrînd,
Auzi îndată cîrpaciul zicînd:
— Ei iacă, nevastă, şi numărul doi
C-a venit cu cinste în casă la noi:
Din patruzeci dară dacă îi scădem,
Treizeci şi opt tocma încă mai avem.
După ce se-ntoarse şi acest trimis,
Vizirului spuse: — Iacă ce a zis,
Că am rămas tocma treizeci şi opt noi,
Ş-am intrat în casa-i pîn-acuma doi.

Auzind vizirul şi acest cuvînt,
Şi fără-ndoială dîndu-i crezămînt,
    După proverbul ce zice:
„L-a mai îngrozit o toană."

„I s-a făcut faţa ca pămîntul."

„A-ngălbinit ca turta de ceară."
    C-acel care
„Să ştie cu cuiul la inimă."
    Zicînd:
„S-a îngroşat gluma."

„Şi de este glumă, dar nu e bună."
    Deci,
Hotărî vizirul ca a treia zi
Să vază şi însuşi ce va auzi,
Şi de gînduri multe tot fiind muncit,
Toată nopticica de loc n-a dormit;
Iar de ziua-ndată cum s-a luminat,
În necunoscute haine s-a schimbat,
Şi, luînd gîscanul cel fript la coptor,
Se duse cu dînsul el la ghicitor.
Ghicitorul iarăşi ca şi pîn-aci,
Cum intră vizirul, capul îşi suci
Şi văzînd gîscanul în gheveci adus,
Aburit, fierbinte ş-înaintea-i pus,
Zise: — Iacă astăzi să făcură trei
Şi treizeci şi şapte mai avem din ei,
Pîn-o veni vremea sorocului meu
Să ghicesc inelul, bun e Dumnezeu.

Auzind vizirul, negreşit gîndi
Că taina ascunsă o va dovedi,
Ş-începu a zice: — Jupîn ghicitor!
Eu te văz prea bine că eşti ştiutor,
Dar sînt la mirare de ce prelungeşti
Şi nu vrei îndată lucrul să-l ghiceşti.

— Şi eu mă mir singur — îi răspunse el —
De tăinuitorul acelui inel,
Cum de prelungeşte ş-îl ţine ascuns,
Sau cum i se pare că va da răspuns
Cînd mîine-poimîine îl voi spune eu,
Oare nu gîndeşte că-i va fi cu greu?
Eu n-am vrut dodată să-l arăt, gîndind
Că-l va scoate singur, vremea prelungind.

Iar vizirul care sta ca slujitor:
— Prea bine faci, — zise — jupîn ghicitor.
Dar dacă, spre pildă, ar veni cumva
Să-şi dea taina ţie-n vrun fel cineva,
Adică să-ţi spuie că ar fi găsit
Undeva inelul şi l-a tănuit,

Şi acum de frică ar voi să-l dea,
În vreo pedeapsă spre a nu cădea,
Vrun mijloc ai face ca să nu-l vădeşti,
Făr-a-i spune faţa şi să-l izbăveşti?

— O, Doamne! — răspunse bunul ghicitor —
Eu o ştiu pricina, frate slujitor,
Şi tocma d-aceea vremea prelungesc,
Că îmi este milă lumea să muncesc;
Dar puteam inelul să-l ghicesc pe loc
Şi băgam d-atuncea pe mai mulţi în foc;
Ci crez omenirei, că om sînt şi eu,
Şi greşim adesea toţi lui Dumnezeu;
Dar el ne aşteaptă să ne pocăim,
Nu ne pedepseşte-ndată cum greşim,
Într-acest chip nouă pildă vrînd a da
Că şi noi asemeni să putem răbda,
Şi cu bunătate să ne folosim,
Să nu grăbim rău-n grab să-l pedepsim.

Umilit, vizirul zise către el
(Scoţînd totdodată şi acel inel):
— Iată dar inelul, că l-am găsit eu,
Şi mă-ncrez în tine ca în Dumnezeu;
Ţi-l dau d-acu-n mînă făr' să mă sfiesc
Ş-o pungă de galbini iacă-ţi dăruiesc,
Să faci cum vei face să nu mă vădeşti,
Că eu sînt vizirul cu care vorbeşti,
Şi încă mai multe daruri o să vezi,
Num-această taină-n tine s-o păstrezi;
Îi vei da inelul or în ce chip ştii
Şi cu mine d-astăzi prieten să fii.

Îi zise cîrpaciul: — Banii poţi să-i laşi,
Să mîngîi cu dînşii acesti copilaşi,
Iar inelul ţine-l în păstrarea ta
Ş-în ce chip vom face îţi voi arăta.
Numai de-mpăratul des seamă să bagi
Cam ce fel de lucruri mai mult îi sînt dragi,
Adică ce vite în curtea sa sînt,
Sau ce fel de păsări plăcerea-i încînt.

Răspunse vizirul: — Să-ţi spui şi acum:
Alte la plăcerea-i nu sînt nicidecum,
Decît în grădină lebăde avînd,
Merge, le priveşte cu drag cînd şi cînd.

— Vezi, în ele,-ntr-una — îi răspunse el —
Vei băga pe gîtu-i pierdutul inel,
Însă tocm-atuncea cînd ţ-oi zice eu,
Aproape de ziua ghicitului meu;
Şi făcînd aceasta după cum îţi zic,
Să nu mai ai grije mai mult de nimic,
Rămîne asupra-mi orşice cuvînt,
Te-ncrede pe mine, că copil nu sînt.

Deci plecînd vizirul de la ghicitor,
Împăcat de gîndul cel îngrozitor,
Păzi ziua, ceasul cel orînduit
Să bage inelul cum l-a sfătuit,
Şi cînd fu cîrpaciul chemat la palat
Şi la împăratul s-a înfăţişat
Zise: — Împărate, mulţi ani să trăieşti,
Am ghicit inelul prin zodii cereşti;
Nu e de om însă în vrun fel aflat,
Ci-ntr-o zi-n grădină cînd te-ai preumblat
Ţ-a căzut din deget de nici n-ai simţit
Ş-o lebădă-ndată de jos l-a-nghiţit.

Zîmbi împăratul vorba-i ascultînd
Ş-îl întrebă iarăşi, cu blîndeţi zicînd:
— Prea bine, să poate să nu fi simţit,
Dar vei putea spune care l-a-nghiţit?

Răspunse cîrpaciul: — Mai mult dintr-atît
Nu poci, împărate, să-ţi spui hotărît,
Căci una cu alta seamănă-ntr-un fel,
Destul că la una e acel inel.

Porunci-mpăratul să taie de rînd
Şi să le despice, în ele cătînd;
Tăind slujitorii cum a poruncit,
Să găsi inelul care s-a ghicit,

Și de bucurie bunul suveran
Pe cîrpaciu-ndată îmbrăcă-n caftan,
Și încălecîndu-l pe un armăsar
Care și p-acesta i l-a dat în dar,
Cu cinste, cu pompă l-au dus omenit
La palatul care i-a făgăduit.

Deci scăpînd cîrpaciul de traiul cel rău
Și trăind domnește în palatul său,
Cu averi destule și cu bogății,
Să vesti de dînsul l-alte-mpărății,
Cum că-n toată lumea nu poate fi alt
Ca el să ghicească așa de înalt.

Tot în acea vreme un alt împărat,
Care cu hotarul era-nvecinat,
Pierduse din pieptu-și la primblarea sa
O cavalarie și nu o găsea;
Căruia îndată cum i s-a vestit
Despre ghicitorul cel prea procopsit,
Trimise scrisoare c-un tatar aci,
Poftindu-l să vie și lui a-i ghici
Și pre împăratul rugînd a-l lăsa,
Arătînd pricina și paguba sa.

Ajungînd tatarul l-acest împărat
Și pe loc scrisoarea cum i-a-nfățișat,
Trimise îndată pe un slujitor
Și chemă să vie-naltul ghicitor,
Căruia îndată îi și porunci
Ca fără zăbavă să mearg-a ghici,
Și chiar curierul care a venit
Conductor să-i fie la călătorit.

Plecă ghicitorul cu acel tatar,
Dar prea trist cu totul și plin de amar,
Mirîndu-se-n sine cu ce meșteșug
Ș-acolo să-ntoarcă vreun vicleșug;
Nu contenea ziua, noaptea, a gîndi,
Ce să facă dacă să va dovedi
Că n-are știință și e un om prost

Și prin viclenie în cinste a fost;
Socotind acestea, se călătorea
Ș-își veștejea fața de inimă rea;
D-altă parte iarăși vedea pe tatar
Stînd și el pe gînduri și oftînd amar
Și i să părea că lui îi ajuta,
Cu dînsul dodată văzînd că ofta,
Și ca cînd pe dînsul tot îl tînguia,
Știindu-i sfîrșitul care o să-l ia.

Asfel împreună ei călătorind
Ș-în poarta cetății aproape viind,
Aci cu-ntîmplare dînd ei printr-un lac,
Să răsturnă-ntr-însul micul lor olac
Și să-nnomoliră atît de urît,
Încît să umplură mai pînă la gît;
Acum ce să facă? La o casă trag,
Și stînd se dezbracă d-anteriu, nadrag.
Pun pe o femeie, le spală pe loc,
Le-ntinde la soare toate într-un loc;
Le venea să rîză d-asfel de voiaj,
Dar de întristare nu avea coraj,
Să primbla prin curte cu ochii în jos
Și el și tatarul să uita mijos.

Asfel ghicitorul pe cînd se primbla
Privind că ceacșirul vîntul îl umfla,
Începu să zică: — Ei, ceacșir, ceacșir!
Te primbli tu acuma, te mîndrești în șir,
Dar te-oi vedea mîine cum te vei umfla
Și care răspunsuri le vei răsufla.
El zise acestea, dar bietul tatar,
Ce a fost anume Ceacșir chemat chiar,
Căzu la picioare-i, cu amar plîngînd
Și cu rugăciune către el zicînd:
— O, prea înțelepte jupîn ghicitor!
Aibi milă de mine, fii îndurător,
Nu aduce pîră pentru capul meu,
Că cavalaria am găsit-o eu,
Ș-avînd pietri scumpe mi-a dat a gîndi
S-o ascunz, că poate nu s-o dovedi;

Şi văzînd c-acuma pe nume mi-ai zis,
M-ai trezit îndată tocma ca din vis,
Dîndu-mi a cunoaşte că geab-o ascunz,
Cum că tu ghicind-o eu ce-o să răspunz?
Ci îţi fă pomană, nu mă arăta,
Na cavalaria d-azi în mîna ta,
Şi cînd te va pune ca să i-o ghiceşti,
Fă-te că o cauţi cumva ş-o găseşti.

Văzînd ghicitorul ce nici n-a gîndit,
Îi înflori faţa şi i s-a-nzîmbit,
Zicîndu-i: — Ceacşire, — către curier —
Eu ştiam prea bine chiar d-alaltăieri
Că cavalaria e în mîna ta,
Dar n-am vrut d-atuncea a mă arăta;
Cu toate aceste, bine ai făcut
De o spuseşi singur şi n-o ai tăcut;
Şi îmi este milă, nu voi să te spui,
Ce-o să-mi folosească dacă te răpui?
Ci numai îmi spune, de vei şti cumva,
De are-mpăratul amor la ceva,
Însă dintre vite, precum cîini, pisici,
Sau niscaiva pasări, dar mari, nu prea mici.
— Da, — el îi răspunse — are un căţel
Şi de drag ce-i este umblă tot cu el.
— Aşadară — zise către curier —
Eu, mergînd, trei zile soroc o să-i cer,
Şi pînă atuncea tu or în ce fel
Vei pune prin taină mîna pe căţel
Şi cavalaria-n grab numaidecît
Cu ceva unsoare să i-o-ndeşi pe gît;
Ş-apoi fii în pace, grije să nu ai,
Că n-ai pentru dînsa răspuns să mai dai.

Isprăvind-şi sfatul, luînd s-a-mbrăcat,
S-au pus în trăsură şi iar au plecat,
Şi unul şi altul bucuraţi acum
Sfîrşiră-ntr-o clipă rămasul lor drum,
Şi sosind dodată veseli la palat,
Mergînd la-mpăratul s-au înfăţişat,
Împăratul, care era doritor

Să vază-n persoană p-acest ghicitor,
Cum îl văzu-ndată mult s-a bucurat
Ş-îl trimise-n pompă la un alt palat,
Să se odihnească cîtva timp aci
Ş-în urmă să-l cheme lucrul a-i ghici.

Iar tatarul care era îngrijat
Pînă să se vază de belea scăpat,
Păzind, găsi vreme pe căţel să-l ia
Prin salon în braţe spre a-l mîngîia,
Şi cavalaria el numaidecît,
Gura-n grab căscîndu-i, i-o dete pe gît;
Dup-aceea-ndată să duse ca-n zbor
Şi isprava-şi spuse către ghicitor.

Sosind dară ceasul să fie chemat
Şi adus cu cinste ghicitorul nalt,
Cum şi toţi ministrii într-această zi
Viind s-adunase spre a-l auzi,
Ghicitorul nostru gura ş-a deschis
Şi către-mpăratul în asfel a zis:
— Slăvite-mpărate, mulţi ani să trăieşti
Ş-în zile senine să îmbătrîneşti;
Iar pentru ghicirea ce sînt chemat eu,
Asfel să arată în zodiacul meu,
Cum că ai un cîine aici în palat
Şi cavalaria de el s-a mîncat;
Care şi acuma e-n stomahul său,
Şi de dînsul poate să vă pară rău,
Că-n alt chip s-o scoateţi din el nu puteţi
Decît fără milă de vreţi să-l tăieţi.

Cît era-mpăratul mult de bucurat,
Pe atît de tare acum s-a-ntristat
Cînd auzi-ndată zicînd de căţel
Că cavalaria să află în el.
Ar fi dat în sumă ce i-ar fi cerut
Numai pe căţelul să nu-l fi pierdut,
Că era un cîine care mult făcea,
El ştia ca omul orce îi zicea,
La săltări şi jocuri pereche n-avea,

D-aceea-mpăratul prea mult îl iubea;
Să muncea de gînduri ce a hotărî,
A lăsa căţelul, or a-l omorî!
Sta la îndoială, nu să împăca,
Nu crede-aşa lucru cîine a-l mînca;
Dar să-ntorcea iarăşi cu un cuget alt,
Că de unde ştie cum s-o fi-ntîmplat,
Şi răspunzînd zise către ghicitor
C-un cuvînt stătornic şi hotărîtor:
— Dar dacă în cîine nu o voi găsi,
Priimeşti cu moarte a te pedepsi?
— Capu-mi să se taie, — îi răspunse el —
De nu vei găsi-o acum în căţel.

Atunci împăratul chemă pe gelat
Şi dete pe cîinele nevinovat
Să-l junghe îndată ca p-un mieluşel,
Cum şi despicîndu-l să caute-n el;
Care totdodată porunca-mplinind
Şi cavalaria într-însul găsind,
Să miră-mpăratul, rămîind uimit
Pentru ghicitorul cel prea procopsit,
Cum putu el asfel numa-ntr-un cuvînt
Să ghicească lucrul tocma ca un sfînt!
Pentru care foarte mult îi mulţămi
Şi bogate daruri dîndu-i îl cinsti.

La plecarea-i însă din palat de sus,
Tatarul atuncea care l-a adus,
Parcă îi şoptise la ureche drac,
Şi o vulpe vie băgînd într-un sac,
O puse la scară ş-în grab alergînd
Drept la împăratul, îi spuse zicînd:
— Îmi pare,-mpărate, c-acest ghicitor
Un prost o să fie şi amăgitor,
Ci am pus o vulpe la scară-ntr-un sac,
Vrînd un haz să faceţi, glumă să vă fac,
Şi d-aveţi plăcere, puteţi întreba,
Să vedeţi, ghiceşte ce este au ba?

Împăratul dară fiind îndemnat,
Ca spre o cercare l-a şi întrebat,
Zicînd: — Filosoafe, vei putea ghici
Ca ce lucru este în ăst sac d-aci?
Iar el, clătind capul cel de tot prostesc,
Ş-a zis singur luişi proverbul obştesc:
„Ai umblat tu, vulpe, pe cît ai umblat,
Dar tocma acuma ţi s-a înfundat!"
— Bravo! — împăratul zise către el —
Ai ghicit, aşa e, mergi sănătoşel.

Deci dar ghicitorul la ţara-i plecînd
Şi daruri cu sine multe aducînd,
Cum sosi, îndată la palat s-a dus
Şi la împăratul scrisoarea au dus,
În care scrisese cellalt împărat
Despre ghicitorul cîte s-au urmat,
Ş-îl lăuda foarte că e procopsit,
Cum ş-în ce chip toate frumos i-a ghicit.

D-aci ghicitorul, la casa-i mergînd,
Spuse întîmplarea nevestii pe rînd,
Şi şezînd cu dînsa la vorbă şi sfat
Îşi deteră planul în chipul urmat,
Zicînd: — Întîmplarea ne-a făcut bogaţi,
Cu bani, cu avere şi destui argaţi;
Acest noroc însă care l-am avut
Poate să mă surpe numa-ntr-un minut,
Ba şi să-mi aducă peire de cap,
Să nu poci nici starea, nici viaţa să-mi scap;
Că cumva-mpăratul iar d-o porunci
Ca şi pîn-acuma ceva a-i ghici
Şi n-oi putea lucrul cumva a-l brodi,
Toat-a mea prostie să va dovedi;
Că acuma uite, cu tremurături
„Scăpai scurt de coadă, printre picături";
„Că minciuna poate pînă la un loc,
Şi ea ca şi toate este cu soroc;
Întîi te ardică ca fulg din gunoi
Ş-în urma te-aruncă ca glonţu-n noroi";
Că n-are nici aripi pe sus a zbura,

N-are nici picioare pe jos a umbla,
Ci noi mai-nainte să ne pregătim
Şi de rău viaţa să ne o scutim.

Chibzuind acestea, mut toate pe loc
Ş-în patru părţi casii îi pun noaptea foc;
Apoi stînd la uliţi strig, zbier şi răcnesc
Că să ard cu totul şi să sărăcesc;
Sare lumea-ndată, tulumbe alerg,
Toţi, cu mic, cu mare, ca să stingă merg,
Vine ş-împăratul răul a vedea
Şi la ghicitorul mîngîieri să dea;
El iar cum îl vede să făcu pe loc
Că voieşte-n grabă să sară în foc,
Strigînd: — Vai de mine! sînt stins, sărăcit,
Că-mi arde în casă cartea de ghicit.
Puse împăratul oameni a-l opri
Ca nu-n desperarea-i în foc a sări,
Zicînd către dînsul: — Dar ce, nebun eşti,
Vei pentru o carte să te prăpădeşti?
Iar el striga iarăşi: — Dar cum să ghicesc,
Şi în care case să mai locuiesc?
Împăratul zise: — N-ai ce să-mi ghiceşti,
Ş-îţi fac alte case să te odihneşti.

Asfel el cu planul care-l născoci
Scăpă şi de grije de a mai ghici,
Şi cîştigă iarăşi dar împărătesc,
Palate şi alte cîte-i trebuiesc.

*

Mulţi săraci în lume cred în ghicitori,
Fără să-i cunoască că-s înşelători,
Fiindcă se-ntîmplă cu vreun cuvînt
Ceva să ghicească zicînd numa-n vînt;
Dar vor lua pildă din acest cîrpaci
Prin ce uneltire s-a vestit dibaci,
Şi să nu mai puie-n ghicitori temei,
În bobi şi cărţi date de proaste femei.

DESPRE MINCIUNI IARĂŞI

Cîte le zice omul sînt toate vorbe.
Şi minciuna este vorbă.
Dar
Vremea descoperă adevărul.
A mînca usturoi şi gura a nu-ţi puţi nu se poate.
Însă
O minciună bine ticluită plăteşte mai mult decît un adevăr.
Cu o minciună boierească treci peste graniţa nemţească.
Cînd vede omul nevoia, vorbeşte ce nu-i e voia.
Dar şi
Cine a minţit o dată nu să mai crede cînd spune şi adevărul.
Îşi mănîncă credinţa, ca ţiganul biserica.
Cine se învaţă mincinos, cînd spune adevărul, se bolnăveşte.
Însă
Cine poartă plosca cu minciunile nu o duce mult.
Îşi sparge dracu opincile.
Tigva nu merge de multe ori la apă, că or să sparge, or crapă.
Cu gogoşi de tufă nu se-nnegresc sprîncene.
Mai bine şezi strîmb şi vorbeşte drept.
Dacă nu ştii să văpseşti, nu te pune să mînjeşti.
Mai lesne e a vorbi adevărul decît minciuna.

POVESTEA VORBII

A fost o-nsoţire ce trăia-n iubire,
În pace, în ticnă ş-în mare unire.
Ei nu ştia ceartă vrodată-n viaţă,

Ci-și da unul altui vorbe cu dulceață.
În scurt, într-atîtă trăia aceşti bine,
Încît de poveste era la orcine.
Dracul însă, care-n casnici coada-şi vîră
Și face să-nceapă-ntre ei gîră-mîră,
Să sili p-aceștia cu neîncetare
După a sa voie să-i aducă-n stare.
Întinzînd el dară cursele lui toate
Și ca să-i supuie văzînd că nu poate,
Căută o babă, auzind că ele
Îl întrec pe dînsul la drăcii şi rele.
Ș-a găsit pe una, Vișana anume,
Întîia drăcoaică dracilor din lume.
Se duce la dînsa, pricina îi spune
Că n-a fost putință pe ei a supune,
Zicînd: — Știi că este un grai de cînd vacu
„Că-și sparge cu vreme opincile dracu";
Ia numai privește opincile mele
Că să trențuiră în mici peticele,
Și tot nu poci încă să bag între dînşii
O intrigă mică și să-mi rîz de dînşii;
Dacă dar poţi face mai mult decît mine,
Arată-ți puterea, te rog, fă-mi un bine.
Ea clăti cu capul ș-între rînjitură
Își arătă colţii cei pociți din gură,
Zicînd: — Ei, copile! vezi că e pricina
Că nu știi pe unde să udă găina.
Îți trebuie încă să înveți la şcoală,
Deși ești diavol, dar ț-e tigva goală.
O bătrînă asfel cum mă vezi pe mine
Nici la degetu-mi ăl mic nu te pui pe tine.
Zise el: — Să poate, pe vorba-ți să vede,
Dar pîn' nu văz c-ochii, nu-mi vine a crede.
— Ei bine, dar ce-mi dai? — bătrîna întreabă —
Că, pe capul tatii, nu mă duc degeabă.
— Bucuros, — răspunde — pe loc voi fi gată
Să-ți dau o pereche papuci galbeni plată.
— Nu m-aș fi dus, — zise — dar cu aste toate,
Merg ca să vezi numai Vișana ce poate.
Deci începu baba adese să meargă
La acea femeie, căşcioara să-i spargă.

Găsi ea mijloace s-o-mprietenească,
Cu una, cu alta ca să o momească.
Și precum pescarul undița-și întinde
Și cu rîmă-nșală peștele de-l prinde,
Așa își întinse planurile sale,
Spre ea ca s-o tragă cu vorbe morale,
Pînă cînd văzu că prinse ea putere
Și are mijloace ac să bage-n miere.
Așa-ntr-o zi-ncepe femeii să zică:
— Of, fetica mamii! cum ești frumușică,
Cum îți văz purtarea, cum te văz cinstită
Și cum ești de blîndă, cu firea ticnită,
Trăiești încai bine și cu bărbățelul,
Or ca pisicuța (gîr-mîr) cu cățelul?
Dar să nu-ți prea pese, că toate-și au leacul,
Eu am meșteșuguri să-mblînzesc pe dracul,
Să ți-l fac să fie blîndișor ca mielul
Și să-l joci cum joacă mîța șoricelul.
— Nu-mi trebuie, mamă, — tînăra îi zise —
Soarta mea un prea bun bărbat îmi trimise;
Drag mi-a fost ș-îmi este, el iar mă iubește,
Și ca noi îmi pare că alt nu trăiește.
De ceva de-l supăr, îmi crede, mă iartă,
Căci mațele în om încă tot să ceartă.
Sînt prea mulțămită cum trăiesc în viață,
Numai sănătate sfîntul să trimeață.
— Orșicum, fetico, — îi răspunse baba —
Cînd îl vei supune, altfel merge treaba,
Că usturoi dulce și bărbat iar moale
Nu să poate-n lume, el nu poartă poale.
Cît de bun să-ți pară, tot el ciocan este,
C-așa l-e ursita bietelor neveste:
N-ai să-ți deschizi gura să-i dai vro poruncă,
Că-ndată asupra-ți ura își aruncă;
Numai a lui vorbă-n seamă să se ție,
El ca undelemnul dasupra să fie;
Să-ți fac eu un lucru, ascultă la mine,
Să trăiești cu dînsul încă și mai bine.
Îl îmbrobodești, știi, chiar ca p-o muiere,
Îi pui în cap țestul, și rabdă-n tăcere.
Tînăra aceste auzind să pleacă,

Ş-ascultaţi pe baba, ce-nvaţă să-i facă:
— Na ăst brici, — îi zice — că-i vrăjit de mine,
Şi la prînz bărbatu-ţi acasă cînd vine
Şi cînd după masă o vrea să se culce,
Tu du-te la dînsul cu firea-ţi cea dulce,
Prefă-te că îl iei, în cap a-i ucide,
Şi cînd vezi c-adoarme şi ochii închide,
Atunci scoate briciul (vai ce amăgire!)
Şi cruciş din păru-i taie patru fire,
Şi mai către seară firele acele
Mi le vei da mie să le pui la stele;
Apoi să vezi viaţă, să vezi fericire,
Să vezi trai atuncea şi să vezi unire!
Proasta tinerică briciul în sîn bagă,
Dorind să se facă soţului mai dragă.
Baba d-altă parte la bărbatu-i merge,
Intră-n prăvălia-i, sudoarea îşi şterge,
Din ochi îi clipeşte, îl mişcă de haină,
Să face că are să-i spuie o taină.
El vrînd iar să afle ce o să-i vorbească,
Se puse să-i spuie şi ea să-i şoptească,
Zicînd: — Dragul mamii, of, ce te aşteaptă!
Ce nenorocire ţi s-a pus în faptă!
Soţia ta astăzi, perechea-ţi iubită,
O să te răpuie cu moarte cumplită:
Că ea cu un tînăr are înclinare,
Pe care-l iubeşte mai de mult, îmi pare,
Şi el un brici dîndu-i o-nvăţă, duşmanul,
Ca să-ţi taie capul, asfel dîndu-i planul:
Astăzi cînd vei merge să prînzeşti acasă,
O să ia să-ţi cate în cap, după masă,
Şi viindu-i bine mîna o să-şi puie
Ca să-ţi taie gîtul şi să te răpuie,
Şi dac-a mea vorbă necrezută-ţi pare,
Prefă-te că nu ştii de nici o urmare,
Ş-ei vedea cu ochii gîndul cum îi este,
Să zici bogdaproste că îţi dedei veste.
Omul, cum aude, speriat peste fire,
Stă la îndoială ş-în nedomirire,
Se muncea cu gîndul, cum a lui soţie
Într-atît tirană asupră-i să fie!

Şi cum să-ndrăznească la o aşa faptă,
Cu totu-mprotivă şi neînţeleaptă!
„Nu gîndeşte urma! nu gîndeşte răul!
Şi acel ibovnic al ei, nătărăul,
Cum putu s-o-nveţe ca să mă omoare?
Nu ştie că-i ocnă şi spînzurătoare?
Şi ea, ticăloasa, nu putea să-mi spuie,
Căci dragostea-n silă niciodată nu e.
Să-mi fi zis: eu, frate, mă duc de la tine,
Că nu eşti pe gustu-mi, n-ai nimic cu mine,
Ş-îi dam voie însumi să meargă în pace,
Cu el să trăiască pe unde îi place;
Pesemne păcatul şi aţa îi trage
Amîndoi viaţa în nevoi să-şi bage.
Ce zic nici eu nu ştiu, aşa e, se vede,
«Vorba de rău omul prea lesne o crede.»
Deci dar mă voi duce şi mă voi preface
Că nu ştiu nimica, să văz ce se face.“
Judecînd aceste, se duse acasă,
Ca şi altă dată se puse la masă;
Mîncînd în tăcere ş-întristat cu totul,
Se dete p-o pernă, răzimîndu-şi cotul,
De necaz şi ciudă foc ieşea dintr-însul;
Iată şi nevasta veni lîngă dînsul,
Îi aplecă însaşi capul pe genuche:
— Stăi să văz, — zicîndu-i — ai vreun păduche?
Aşa el se lasă să vază ce-o face
Şi ca cînd adoarme mijind să preface.
Ea atuncea briciul încet din sîn scoate
Ş-asupra-şi porneşte urgiile toate:
Că el, cum o vede, în picioare sare,
Îi ia din mîini briciul, zicînd cu strigare:
— Tirană muiere, asta-ţi este dorul!
Asta-ţi e credinţa, asta-ţi e amorul!
Asta-ţi e virtutea cea nelegiuită!
Asta-ţi e morala cea afurisită!
Cum din cer nu cade fulger să te arză,
Să te mistuiască, tresnet să te piarză,
Cum nu să despică locul ce te ţine
Şi să te înghiţă de vie pe tine!

Fugi! Piei, nemilostivo! nu-mi sta înainte,
Nu-ncape-ndreptare, nu ascult cuvinte!
Du-te de trăiește cu cine îți place,
Dintr-această clipă pleacă d-aci, drace!
Că mi-ai voit răul, nu-ți fac răsplătire,
Bogdaproste babii, că mi-a dat de știre!
Ar fi vrut săraca să-l încredințeze,
Dar cine-i da pas ei ca să se-ndrepteze?
Geaba ea acuma făcea jurăminte
Că cutare babă a scos-o din minte:
Ș-a pierdut credința ca și Eva raiul,
Și ca pîn-aicea nu le-au mai fost traiul.
Care săvîrșire văzîndu-o dracul,
S-a speriat cu totul de baba, săracul!
Atît îi fu frică de acea bătrînă,
Încît nici papucii nu-i dete în mînă,
Ci i le întinse c-o prăjină lungă,
Ca nici răsuflarea-i la el să ajungă
Și ca d-o aspidă să se otrăvească,
Să-l facă în lume să se pedepsească.
Iată dar minciuna ce face în lume,
D-a cării pricină istorii sînt sume.

DESPRE NARAVURI RELE

Cu șchiopu-ntr-un loc șezi,
Te-nveți să schiopetezi.
Și
Cineva cînd locuiește
Cu magarul cel trîndav,
Or păr din el să lipește,
Or că vreun alt narav.
Și
Cu păcurarul cînd trăiești
Trebuie să te mînjești.
Și
Naravu-nrădăcinat
Nu poate fi vindecat.
Pentru că
Cine orce învață
Nu uită în viață.
Fiecare știe că
Buba cap nu face
Pînă nu să coace.
Și
Rana dacă să deschide,
Anevoie se închide.
Și de multe ori
Din zgăibulița cea mică
Bubă mare să ardică.
Totdauna
Foc după foc, rău după rău.
Dar însă
Toate tot după neam merg,

La tulpina lor alerg.
Din rădăcina cea rea
Odrăsleşte smicea rea.
Mulţi zic:
Meserie are bună,
Însă ea nu schimbă firea,
Nici stîrpeşte nărăvirea.
Pentru că
Pomul lesne să-ndreptează,
De mic pîn' să-ncovoiază.
Căci orce,
Cînd o dată să strîmbează,
Anevoie să-ndreptează.
Şi
Firile cînd să-ncurcă
Anevoie se descurcă.
De aceea
Dă-i, să nu se nărăvească,
Nu-l lăsa să se sfinţească.
Că,
Pămîntul pînă nu-l calcă,
Oale nu poate să-l facă.
Şi
Copilul nepedepsit
Rămîne neprocopsit.

POVESTEA VORBII

Povestesc că într-o vreme, dar nu să ştie-n ce ani,
Că-ntr-un oraş oarecare ar fi fost nişte golani,
Vagabonţi, crai, haimanale, ş-alt orcum vreţi să-i numiţi,
Oameni fără căpătîie, şarlatani neprocopsiţi;
Era de aceia carii părinţii că îi iubesc
Îi ţin tot pe lîngă dînşii şi la pieptul mumii cresc,
Lăsîndu-i într-a lor voie pînă se fac mari, ştrengari,
Ş-ajung în cele din urmă desfrînaţilor stegari;
Că în loc să se apuce de negoţ sau meşteşug,
Ei p-alţi asemeni cu dînşii găsind fac prieteşug
Şi apuc prin mahalale împreună înhaitaţi,
Umblă, miroasă pe uliţi ca nişte învierşunaţi;

Orce zboară li să pare că îl vor putea mînca,
Întind felurite curse, în mînă a-l apuca;
Răsipesc fără de milă părintescul lor rămas,
Dau, pînă numai în piele şi în cămaşă se las;
Apoi rămîind goi puşcă, or măcar şi îmbrăcaţi,
Neavînd ce să mai toace, după cum era-nvăţaţi,
Or se apuc de hoţie, or de înşelătorii,
Ş-în cele din urmă intră în ocne şi puşcării.

De asfel de caractere era ş-aceşti trei golani,
Marţafoi porniţi spre rele şi de faţă hoţomani,
A cărora istorie vrem aici s-o povestim,
Care, precum ni să pare, nu strică ca să o ştim;
Că vom vedea-n haine bune nişte oameni îmbrăcaţi
Umblînd cu meşteşugire ş-înşelînd lumea prin piaţ.
Într-o zi ei se adună ş-încep a se întreba
Cum şi ce fel să înşele acum iar pe cineva.
Aşa zise din ei unul: — Eu de peşte îngrijesc.
Al doilea zise iarăşi: — Şi eu untdelemn găsesc.
Iar al treilea răspunse: — Dacă este aşa dar,
Eu trebuie să iau pîine orcum de la vrun brutar.
— Dar pentru vin ce vom face? întrebă unul din ei.
— N-ai grije, — răspunse altul — îţi găsesc cît vrei să bei.

Deci plecînd cel pentru pîine şi trei parale avînd,
Merge la brutar cu ele şi le dă-n mîna-i zicînd:
— Poftim aceste parale, datoria să-ţi plătesc,
Şi pentru că avui credet îţi prea foarte mulţămesc.
Întrebă brutarul: — Ce fel? dator cînd îmi rămăseşi?
— Nu ştii, alaltăieri, — zise — o pîine cînd îmi dedeşi
Ş-asupră-mi neavînd parale de tot să ţi o plătesc,
Ţ-am zis mîine sau poimîine cusurul ţi-l împlinesc?
Brutarul se gîndi-n sine: — Ce ştiu, poate i-oi fi dat,
Şi precum se vede treaba nu ţiu minte, am uitat;
Dar bravo! om drept, săracul, cu frica lui Dumnezeu!
O datorie uitată plăti fără să-i cer eu.

După ce dete parale acela, chip a-i plăti,
Şi puţin încoaci-încolo după ce se învîrti,
Veni la brutarul iarăşi, se făcu a cumpăra,

Fără să aibă în pungă măcar o chioară para;
Zise către dînsul: — Frate! eu azi cu grabă plecînd,
Am uitat pe masă punga, nişte socoteli făcînd,
Ci te rog iarăşi fă bine ş-îmi dă în credet trei pîini,
Şi mîine de dimineaţă îţi dau paralele-n mîini.
— Bucuros, — zise brutarul — mă-ncrez la un om cinstit,
Că văz ceea ce uitasem ai venit şi mi-ai plătit.
Aşa brutarul se-nşală c-uneltitul meşteşug,
Nu-i da prin gînd c-o să-i joace un asfel de vicleşug.

Cel cu undelemnul iară, un mare ulcior luînd
Şi pe gură un burete înlăuntru lui băgînd,
Se duse la băcănie cu dînsul numaidecît
Şi porunceşte să-l umple cu untdelemn pînă-n gît;
După ce-l umple băcanul, el atunci cu grai semeţ
Îl întrebă ca să-i spuie cum îl vinde, cu ce preţ.
— Preţul — răspunse băcanul — chiar să ştii şi singur poţi,
Trei lei îi este ocaua, precum îl vindem la toţi.
— Trei lei? — acesta îi zise — toarnă-l înapoi, nu-l iau,
Cu aşa preţ niciodată n-am cumpărat, nici nu-ţi dau;
Îţi dau doi lei jumătate pe oca; de-l dai, să-mi spui.
— Nu poci mai jos, — îi răspunse — mai bine-napoi îl pui.
Şi zicînd aceasta-ndată l-a-ntors cu fundul în sus,
De necaz multe zicîndu-i, înapoi în chiup l-a pus;
Atuncea înşelătorul luînd ulciorul s-a-ntors
Şi, spărgîndu-l, din burete destul untdelemn a stors.

Al treilea, ca şi ceilalţi, în pescărie mergînd
Şi la un loc un crap mare ca de opt oca văzînd,
Porunci (ca un om mare) să-l atîrne în cîntar;
După ce-l cîntări, zise: — Acum să faci bine dar
Să-mi dai un om să mi-l ducă acasă să-i şi plătesc,
Fiindcă n-am bani la mine atîţia cîţi trebuiesc.
Pescarul „bucuros“ zise şi îi dete un fecior,
Spuind cîţi lei să-i răspunză, cel gîndit de negustor.
Luînd peştele feciorul ş-abia ducîndu-l de greu,

Merge după el în curtea unuia arhiereu
Şi-aci-ntr-un loc oprindu-l, îi zise: — Stăi puţintel
Să mă duc să spui în casă cîţi bani să-ţi dea pentru el.
Rămîind sluga afară, el intră l-arhiereu
Şi zise: — Venii, preasfinte, cu un biet frate al meu,
Să-ţi faci pomană cu dînsul, vro molitfă să-i citeşti,
Că prea mult se bîntuieşte de supărări diavoleşti;
Alte răutăţi nu face, nici nu dă cu bolovani,
Ci tot vorbeşte de peşte şi să ceartă, cere bani.
Îi zise arhiereul: — Unde e? Adu-l aici,
Şi sluga mea ca să-l ţie să vie-n casă să-i zici.

Pescarul biet, ca tot prostul, în casă dacă intră,
De cîteva vorbe groase ca să-i zică se păstră,
Ş-îndată: — Părinte! — zise — hai mai curînd de-mi daţi bani,
Că n-o să stau eu aicea să vă aştept zece ani!
Ţ-a spus peştele cît face? Este tocma opt oca,
Mi-am rupt mîinele cu dînsul, dar era proaspăt, mişca.
Cuviosul om crezuse că-n adevăr e nebun
Şi chemînd doi inşi îndată, iau cu sila, jos îl pun,
Cere-n grab un molitfelnic şi începe a-i citi,
Iar pescarul striga tare peştele a i-l plăti;
Pe care, neascultîndu-l, îl ţinură jos mereu,
Pînă-i citi o grămadă bătrînul arhiereu;
Apoi afară scoţîndu-l, el iar bani cerînd striga,
Iar slugile îi ziseră să tacă, că-l vor lega.
Atunci pescarul se-ntoarse la scaunul său, necăjit,
Şi spuse că pentru plată o molitfă i-a citit.

Iar acel-,amăgitorul, luînd peştele porni
Şi mergînd cît mai în grabă cu ceilalţi se întîlni,
Sfătuiră împreună cum şi ce fel a-l găti
Şi vreun meşteşug iarăşi pentru vin a unelti.
Aşa cu toţii dodată la un cîrciumar mergînd
Îi deteră-n mînă toate, învăţîndu-l şi zicînd
Crapul să-l cureţe bine, să-l cresteze frumuşel,

Să-i puie piper şi sare, ş-untdelemnul peste el,
Şi cu o tavă să-l ducă să se frigă la coptor,
În loc de apă turnîndu-i pe dasupra vinişor,
Şi că ei ceva prin piaţă pînă se vor învîrti,
O să vie să mănînce, după ce să va găti.
După ce dar s-a fript crapul, cîteşitrei s-au adunat
Şi au şezut în odaie la un chef îndelungat:
Vin, rachiu, pelin băură pînă cînd n-au mai putut,
Şi cînd voiră să plece, socoteală au cerut;
Stăpînul, dînd socoteala unui băiat ce-l avea,
Îl trimise în odaie zicînd atîţi lei să dea.
Dînd băiatul socoteala, ei pe loc s-au apucat
Şi fieştecare mîna în buzunar au băgat,
Zicînd cu toţii-ntr-o gură: — Eu plătesc, ba eu plătesc!
Se fac că unul pe altul a se lăsa nu voiesc;
Sfădindu-se ei în asfel ca la un minut de ceas,
Dintr-înşii se sculă unul şi zise cu mare glas:
— De vreme ce fiecare avem poftă să plătim,
Ce trebuie într-atîta să stăm şi să ne sfădim?
Ci s-aruncăm sorţi mai bine, şi pe cine va cădea,
Atuncea toţi să se tragă şi numai unul să dea.
Răspunse altul: — Prea bine, bravo! aşa vom urma,
Să legăm pe cîrciumarul la ochi bine c-o basma,
Şi din noi din trei pe care mîna îşi va pune el,
Să numere banii-ndată şi să plătească acel.
Şi cu-nţeles se-nvoiră, cum şi făcură aşa,
Cînd la ochi legat băiatul prin odaie se-nfăşa,
A şters-o toţi cîte unul, pe uşă în grab ieşind,
L-a lăsat să dibuiască, încoaci-încolo pîşind;
Într-acestea iacă vine stăpînul său după el
Să vază ce zăboveşte şi nu vine nici un fel;
Iar băiatul, care parcă de mijă umbla jucînd,
Puse mîna-n grab pe dînsul: — Tu, tu să plăteşti! strigînd.
Iar stăpînul său îi trase cîteva şi îl bătu,
Zicînd: — Eu plătii o dată ş-acum o să plăteşti tu.

L-această-nşelătorie celor trei li s-a-nfundat,
Că în mîna stăpînirii, prinzîndu-i, legaţi i-a dat;

Unde şi de alte multe, cercetînd a dovedit
Şi prin judecată dreaptă la ocnă i-a osîndit.

*

Ce nu ar face crăimea de n-ar fi stăpînitori!
De n-ar fi temniţe, ocne şi n-ar fi pedepsitori!
De aceea totdauna trebuie să mulţămim
Stăpînirii cei înalte, cării supuşi ne numim:
Căci prin marea sa-ngrijire priveghează pentru noi,
Ne apără, ne fereşte, ca şi păstorul pe oi,
Care-şi îngrădeşte turma cu cîini vioi ş-învăţaţi,
Ziua, noaptea s-o păzească de lupii înverşunaţi.

DESPRE NĂRAVURI RELE IARĂŞI

Năravul din fire n-are lecuire.
Lupul părul îşi leapădă, dar năravul nu ş-îl lasă.
Ce iese din pisică şoareci mănîncă.
Toate merg după neam.
Peştele de la cap se împute.
Poama nu cade departe de tulpina ei.
Dintr-un răsur iese şi trandafir, şi mărăcine.
Copilul e ca maimuţa: ce vede, face.
Ce a făcut mama şi tata, o să facă fiul şi fata.
Unde a sărit capra, mai presus sare iada.
Prost să naşte, prost creşte, prost moare.
Cine fură azi un ou mîine fură şi un bou.
Cine fură azi un ac mîine fură un gînsac.
Calul fără căpăstru cade în prăpăstii.
Unde nu e pisică, şoarecii steag rîdică.
Însă
Nelegiuitului îi vine de hac necredinciosul.
[...]
Găseşte sat fără cîini, umblă fără ciomag.
Îşi ia inima în dinţi şi funia în traistă.
Nu judecă urma, iasă unde o ieşi.
Dar
Este ac şi de cojocul lui.
Rău faci, rău găseşti.
Bătaia e din rai totdauna.
E răsfăţat înaintea bătăii cu cîteva palme.
Că
Unde să găseşte frîul, să cere şi calul.

Unde să găseşte şaua, să cere şi ipîngeaua.
Deşi
Vinovatul negonit fuge.
Însă
Fuge de ploaie şi dă de noroaie.
Hoţul fură şi jură.
Dar geaba,
Încotro şovai[1], *tot de belea dai (zisa ţiganului).*
Că
De n-ar fi hoţii, n-ar fi nici puşcării (temniţe).
De n-ar fi păgubaşi, n-ar fi nici hoţi.
Adică:
În putina cu argăseală.

POVESTEA VORBII

O vulpe rău stricătoare,
Ducîndu-se în vînătoare,
Întîlni în drum p-o vale
Pe cumătru lup în cale
Ş-îi zise, rînjind măsele:
— Cale bună, cumetrele!
— Dar încotro, pînă unde?
— Ia, pîn-aci, — îi răspunde —
Mă duc pîn' la o vecină
Să-ngrijesc de vro găină;
Dar tu ce ţi-ai lăsat casa?
— Am plecat să dau cu plasa
Colea-n acea coteneaţă,
Să văz, n-oi vîna vro raţă?
Zise astalaltă iară:
— Aideţi împreună dară,
Şi găini, raţe or oau,
Le vom împărţi în doau.
— Bine, aide! Şi plecară,
Vînară pe cît vînară,
Şi după ce împărţiră
Toate cîte le hoţiră,

---

[1] *Şovai*, cuvînt ţigănesc cu etimologie discutată; sensul este „te îndrepţi".

Cînd cu ele să-ncărcară
Şi pe la casa-şi plecară,
Începură să-şi ureze
Sănătoşi să ospeteze:
— Noapte bună, cumetrele,
Feri-te-ar sfîntul de rele!
— Îţi mulţămesc, cumetriţă,
Domnul bine să-ţi trimiţă,
Ne-am folosit astă-seară,
Dar unde ne-ntîlnim iară?
Zise ea: — Fără greşală,
La putina-n argăseală.

*

Drept este şi prea fireşte
Că hoţ cu hoţ să-ntîlneşte
Mai lesne în puşcărie
Decît în negustorie.
Dar beţiv cu beţiv unde?
Iacă şi el ne răspunde:
— Unde-mi toarnă să-mi ud gîtul
Şi îmi mai petrec urîtul.
Aşa şi alt, prin urmare,
Mai lesne-ntîlnirea-şi are
Unde-l trage pe el aţa
Ca să-şi petreacă viaţa.

DESPRE PROSTIE

Prostia şi nerozia
Se rudesc cu nebunia.

Prost din prost care se naşte
E ca vita, doar nu paşte,
Prost trăieşte, fără nume,
Prost se duce şi din lume.
Căci
Din orşice lemn îţi place,
Fluier nu să poate face.
Spre pildă:
Fă om dintr-un lemn de tei
Şi îl botează Matei.
Prostul zice:
Tot, tot am numai o minte,
De vară întîi să-mi fie,
Or de iarnă? (ce prostie!)

Prostul uită din natură
De la mînă pîn' la gură.
Zic unii:
Prea e tînăr, n-are minte,
I-o creşte d-aci-nainte.
Şi
E tînăr şi s-o mai face
Tigva de i să va coace.
Prostul
Pune-l să stea să-ţi vorbească,
De vei să te păcălească.
Căci
Or gura, or văgăuna,

Prostului este totuna.
El
Umblă ca să prinză roiul
Ș-își întoarce înapoiul.
Și
Cată traistă să găsească,
Vrînd desagii să-și golească.
Și
Vrea să umple-n puț galeata
Cu gaura neastupată.
Și
Se căznește d-adineaură
Să facă în năsip gaură.
El
Nu știe unde-l mănîncă
Și zice: Scarpină încă.
Prostul,
Îl mănîncă-n altă parte
Și scarpină-n altă parte.

Prostul, cît să-i dai bătaie,
Face capul cît îl taie.
De aceea,
Unde nu te înțelege,
Nu mai umbla să dai lege.
La ușa surdului
Or bate, dacă îți pasă,
Or mai bine fugi, te lasă.
Prostul
Să cumpere carne merge
Și pecea vacii alege.
Acum
A pornit în cale lungă
Și va-ndată să ajungă.
Și
Ca să scurteze din cale,
De cu seară a plecat
Și în tindă s-a culcat.
Prostul este ca
Orbul cînd dă de părete
Tocma aci socotește

Că lumea se isprăvește.
Sau
Tocma cînd s-a repezit,
Și lumea s-a isprăvit.
Prostul este:
Ține capra ș-îl punge,
Iar altul stă și o mulge.
Adică
El poartă ponosul
Ș-altul roade osul.
Căci
Cine nu să află la nunta-i acasă,
Atunci altu-n locu-i joacă cu mireasa.
Ș-apoi
Lumea prin tîrg o vorbește,
Și el taină o gîndește.
Prostul își zice singur:
Și altul are cap, da,
Dar ca al meu ba-ba-ba!
Sau cum a zis una:
Cap d-avea, n-avea, el știe,
Dar ș-a cumpărat tichie.

POVESTEA VORBII

Trei neghiobi mergînd p-o vale
Și zărind un urs din cale
Cînd suia cu groază-vie[1]
Și intră în vizunie,
Zise unul: — Ai să-l prindem
Și la vrun țigan să-l vindem.
Altul a zis: — Cum să poate
Din vizunia-i a-l scoate?
— Iacă cum, — altul iar zise
Și îndată se descinse —
Dați brîiele fiecare,
Să facem un lung și mare,

---

[1] *Grozăvie.* Pann modifică adesea forma cuvintelor după apropierile etimologice, mai mult sau mai puțin glumețe, pe care le face. Scrierea cu liniuță de unire confirmă această interpretare.

Și legîndu-mă pe mine
Cu el de picioare bine,
Să țineți strîns cu tărie
Cînd voi intra-n vizunie,
Ș-apucînd pe urs dodată,
Să mă trageți voi îndată,
Și apoi d-aci scoțîndu-l
Facem cu el ce n-e gîndul.

Asfel dacă sfătuiră,
Brîiele își înnădiră,
De picioare îl legară
Ș-în vizunie-l băgară.
Cînd vru mîna să întinză
Pe urs de urechi să-l prinză,
Ursul de cap îl apucă
Și cu totul i-l îmbucă;
El strigînd într-a sa gheară,
Ceilalți cum l-a tras afară
Stau, se uită cu mirare,
Văzîndu-l că cap nu are,
Să-ntreb, zicînd: — Frățioare,
Avut-au Vladu cap oare?
Unul zise: — Nu țiu minte,
Altul iar alte cuvinte,
Și nedomiriți l-aceasta,
Au mers să-ntrebe nevasta.

Așa ei pe mortul lasă
Și mergînd la ea acasă,
O-ntreb: — Stano, ia ne spune,
Că vrem să știm a minune,
Bărbatul tău ce fel fuse,
Acum cu noi cînd se duse,
Avea cap ca fiecine,
Or nu, că tu știi mai bine?
Ea, gîndind puțin în sine,
Le răspunse: — Nu știu bine,
Dar la Paști îmi par' și mie
Că ș-a cumpărat tichie.

DESPRE PROSTIE IARĂȘI

Ce-mi e prostul, ce-mi e nebunul!
Ce-mi e Rada Badea, ce-mi e Badea Rada!
Ia pe unul de picioare și lovește pe cellalt în cap.
Cine să apucă să învețe pe nerodul nu să osibește de nebun.
Prostu-nvață barberie la capul tău.
Îi dai un ban să te rază și doi să te lase.
Cu nebunul să nu-ți pui nici în clin, nici în mînică.
El nu știe ce e laie, nici ce e bălaie.
Nebunul nu asudă nici la vale, nici la deal.
Tu îi faci cu ochiul, el îți face cu capul.
Prostul este:
Caută Nan iapa, și el călare pe ea.
N-au ajuns la rîu și ș-a rădicat poalele la brîu.
Nu-l priimise în sat și el întreba de casa pîrcălabului.
Cine își pune mintea cu nebunul este mai nebun.
Pe nebunul nu-l aduci la cunoștință.
E anevoie să tai pom și să ciopleşti om.
Ziua bună de dimineață se arată.
Vițelul după baligă se cunoaște ce bou o să se facă.
Puica pe creastă se cunoaște ce neam o să iasă.
La satul ce să vede, călăuză nu trebuie.
Din coada pisicii sită de mătase nu să face.
În tigvă seacă cît să sufli, nu poți să o umfli.
Mintea de ar crește pe toate cărările, ar paște-o și măgarii.
Orbului degeabă îi spui că s-a făcut ziua.
Prostul face ce vede și ce aude crede.
Îi pare că cîte zbor să mănîncă.
Surdului degeabă îi cînți de jale.

El este:
— Bună ziua, nea Istrate! — Doi boboci de rață, frate.
— Mă Istrate, tu ești surd.
— Mai era colea un cîrd.
Unde dai și unde crapă!
Tu ce îi cînți, și el ce îți descîntă?
Tu îl trimiți la foc, și el îți aduce busioc.
Tu îl trimiți la surcele, și el îți aduce floricele.

POVESTEA VORBII

Un neghiob cu totu,-n vremea mai demultă,
Ca să-și ia nevastă făcînd și el nuntă,
De masă, bucate în gînd îi venise,
Dar cu ce să fiarbă de loc nu-ngrijise.
Socrul, ca și dînsul, văzînd că nu-s lemne,
Aleargă la horă pe tineri să-ndemne,
Strigînd: — Cine este mai voinic de ducă,
Să meargă îndată, lemne să aducă?
Ginerele sare, ia car și secure:
— Mă duc eu, răspunde și pleacă-n pădure.
Ajungînd să uită la un copaci mare:
— Să-l duc întreg, — zise — ce de mai haz are!
I-aș face îndată pe toți ca să-mi zică:
„Hop o dată, măre! ce mai ginerică!"
Dar numai el singur în car cum să-l suie?
Ș-îi veni-n gînd carul alături să-l puie,
Ca tăind să-l culce, drept în car să cază
Și așa să-l ducă, nuntașii să-l vază.
Făcînd dar el asfel și tăind stejarul,
Cum căzu, îndată îi turti jos carul.
Acum ce să facă? Fluieră, privește,
Ș-într-o parte ș-altă stă și se sucește!
Văzînd că nu-s boii, să-i caute pleacă,
Cu securea-n umăr și cu hîrca seacă,
Și nemaigăsindu-i, că i-a pierdut crede;
Iacă ș-într-o baltă niște rațe vede.
Nu-i venea prin minte că o să mai pață,
Azvîrli securea să dea într-o rață.
Nu înnemerește, rațele zbor, scapă,
Și securea cade bîldîbîc în apă.

Pe loc se dezbracă, se aruncă-n baltă,
Negîndind nerodu c-o să pață ș-altă.
Pe cînd el cu totul se da-n afundare,
Să scoață securea din apa cea mare,
Vine oarecine în ascuns, pe taină,
Ș-îl fură de-l lasă fără nici o haină.
După ce rămase gol numai în piele,
Privind împrejuru-și văzu floricele,
S-a pus să culeagă zicîndu-și: „Nu-mi pasă,
Cu mîinele goale tot nu merg acasă".
Ș-așa numa-n piele se duse cu ele,
În loc de surcele ducînd floricele.

DESPRE NEROZIE

Eu îi cer ca să-mi dea mie,
Și el îți întinde ție.
Pentru că
Nerodul și cu nebunul
Amîndoi sînt frați ca unul.
Sau
Unul ș-altul tot un drac,
Amîndoi un ban nu fac.
Precum e o vorbă:
S-a-ntîlnit în drum Pacala
Cu frate-său, nea Tîndala.
Totdauna
Nerodu-ntîi o croiește
Ș-în urmă să socotește.
Și
Nerodul la orce fie
Pe loc zice că îl știe.

Nerodului i se pare
Că toate-n palmă le are.
El e
Barbă lungă pînă-n burtă
Și minte pînă-n gît scurtă.

Cîte le gîndește,
Rău le isprăvește.

POVESTEA VORBII

Un nerod odinioară,
Cu mintea lui cea uşoară,
Se scoală, îşi ia magarul,
Îi pune-n spate samarul,
S-aruncă-ndată pe dînsul,
Dă cu nuiaua într-însul
Şi pleacă către pădure,
În mînă cu o săcure,
Ceva lemne se doboare,
Din copaci crăngi uscăcioare.
Pădurea din întîmplare
Se afla pe un deal mare
Şi jos în poalele sale
Spumega un rîu la vale;
Aci el dacă se duse,
A privi pe sus să puse
La toți copacii d-a rîndul,
Pironindu-se cu gîndul.
La toată învîrtitura
Belea ochi şi căsca gura,
Ca să vază crăngi uscate
De propietar iertate,
Fiind verzile oprite
C-obiceiuri legiuite.

Deci privind el spre o parte,
Văzu-n vale, nu departe,
Un copaci gros la tulpină,
Uscat pîn' la rădăcină,
Carele crăcile sale
Le pleca spre apă-n vale.
Aleargă-n grab, îl priveşte,
Se bucură şi zîmbeşte
Că i-a ajutat norocul
Să-şi încarce dobitocul.
Nu ştia-n grab cum să saie,
Să se urce ca să taie;
Cum se urcă sus îndată,
Craca-ntîia fu jos dată,

Pe loc p-a doua lovește
Ș-o doboară voinicește;
Apoi se urcă la altă,
Dup-aceea la mai-naltă,
Taie, nici una nu lasă,
Vrînd să le care acasă.

Cînd lăsă lemnul prăjină,
Se uită jos la tulpină,
Să vază grămada dată,
Cum stă la pămînt culcată.
Și uitîndu-se, săracul,
S-a închinat ca de dracul,
Văzînd că crăngile sale
Se ducea pe rîu la vale:
Că toate în el căzuse
Și de apă au fost duse.
Acuma dar ce să facă?
Nu mai rămăsese cracă,
Trebuia acea tulpină
S-o taie din rădăcină;
Se dă jos și să gîndește,
În tot chipul chipzuiește,
Ce fel să o nemerească,
Nu cumva iar să greșască;
Că vrea el cu vreo pază
Copaciul spre deal să cază;
Căci și el căuta încă
Spre prăpastia adîncă.

Dar gîndirea i-a fost scurtă,
Că nu pierdu vreme multă,
Ci pînă scobești un dinte,
Ce să facă-i veni-n minte.
Și luînd funia-ndată
Cea de la samar legată,
Mai ia căpăstru, brîu scoate,
Leagă una d-alta toate,
Face o funie lungă
Mai departe să ajungă.
Apoi urcă dobitocul
Unde era mai sus locul,

Apucă funia,-nnoadă
De samaru-i despre coadă;
D-acolo-n copaci se suie,
Vrînd pe voia-i să-l supuie,
Țapîn de vîrfu-i o leagă
Și face o faptă-ntreagă.

D-aci în grab se pogoară
Ca o pisică ușoară,
Apucă securea lată
Ș-începe să saie-ndată.
Taie, mii de ori lovește,
Stă puțin, se odihnește.
Și iar ia securea-n grabă,
Ca un ager l-a sa treabă.
Taie pînă nu mai poate,
Așchii peste așchii scoate;
Cînd s-apropie să cază,
Aștepta spre deal să-l vază,
Dar, unde? copaciul mare
Nu vrea să-i dea ascultare,
Ci începînd să trosnească
Și spre vale să pornească
Rîdică în zbor magarul,
Cum era cu tot samarul,
Și în vederile sale
Îl aruncă peste vale.

Iar el, privind la-nălțime
Măgaru-n zbor cu iuțime,
Căzu îndată pe vine
Și începu să se-nchine,
Zicînd: — Ce minune mare,
Din cele în lume rare!
De ce muri bietul taica
Și nu trăi draga maica,
Să vază măgar cum zboară
Ca o pasăre ușoară?
Ieri de muream, Doamne bune,
Nu vedeam astă minune!

IARĂŞI DESPRE NEROZIE

Nerodul
Toată a lui nerozie
E de la părinţi moşie.

Îşi pune capul cel sec
Cu-nţeleptul la întrec.

Tu stai să-l înveţi de bine
Şi el te-nvaţă pe tine.

C-o ţiu de coarne se uită
Şi tot strigă că e ciută.

Pe nerod la treabă-l mînă,
Dar s-aibi zburătura-n mînă.

Cu nerodul cînd vorbeşti,
Bastonul să-ţi pregăteşti.

Unde-s ochii-nţeleptului,
Este mîna nebunului.

Ş-în pat şi c-ochii pe foc,
Î se pare tot un loc.
Nerodul
Gură are de vorbit,
Şi cap n-are de gîndit.
El
Strigă de la munte ca să-l auză
Şi de la Dunăre va să-i răspunză.

Şi zice că:
Este tare de urechi,
Că n-are două perechi.
De aceea
La poarta surdului
Poţi să baţi orcît de mult,
Că el îţi va şedea mut.
Şi
Nu-ţi încerca vadul cu nerodul.
Nerodului
Zi-i tu lui orcît îţi place
Că el tot ce ştie face.
După proverbul vechi:
Să-i dai gură de Tîrgovişte.
Dar însă
Şi măgarul cîteodată
Binişor şi el să poartă.

Pe măgar la nuntă cînd îl pofteşte,
Acolo or lemne or apă lipseşte.

Nerodul cînd e-ntrebat:
„Cine e mai mare-n sat?“
El pe loc răspunde: „Eu!
Că-ntărît cîinii mereu.“
Dar de multe ori
Să găseşte cîte-o mînă
Să-l scuture de ţărînă.

POVESTEA VORBII

Lupul flămînd leşinat
Nendrăznind să intre-n sat
Şi vrînd să afle cumvaşi
De are în el vrăjmaşi,
— U! mă! — ’ntreabă prin urlat —
Cine e mai mare-n sat?
Cîinele dulău bătrîn,
Cu botul băgat în sîn,
Îi răspunde nemişcînd:
— Eu nu ştiu! nu ştiu! zicînd.

El iar strigă cu urlat:
— U! cine-i mai mare-n sat?
Bătrînul iar nemişcînd
Răspunde: — Nu ştiu! zicînd.
Iar javra, căţelul prost,
Sărind de supt adăpost,
Începe a alerga
Şi: — Eu! eu! eu! a striga.
Lupul auzind asfel,
Netemîndu-se de el,
Sare asupră-i pe loc
Şi îi rupe din cojoc.
Prostul căţeluş atunci,
Mursicat scăpînd din munci,
Fuge strigînd: — Aoleu!
Şi: — Nu ştiu! nu ştiu nici eu.

DESPRE NEROZIE IARĂŞI

Nerozia are
Cheltuială mare.
Căci nerodului
În mîna-i ce pică
Sparge tot şi strică.
Şi
Umblă gură-cască,
Pînă să-ţi vorbească,
Înserează
Ş-înnoptează.

Pînă să zică bou breaz,
Vine soarele l-amiaz.

Întreabă ce ai ascuns,
De vei să-ţi auzi răspuns.

Din gura corbului n-auzi decît „cra!“
Şade şi el între noi
Ca magarul între oi.

La orce îi sare glasul
Şi rîde nebun cu ceasul.
Şi încă
Face ceva nerozeşte
Şi fluierînd îl priveşte.
Zicînd:
Eu îl lau şi el se rade.

POVESTEA VORBII

Un chirigiu cu tocmeală,
Încoaci-încolo umblînd,
Şi luni întregi primeneală
Şi spălare nevăzînd,

Cum se întoarse din cale
Şi la casa sa veni,
Porunci nevestii sale
A-l la şi a-l premeni.

Nevasta lui mai în grabă
Căldarea la foc puind
Şi el umblînd după treabă,
De caii lui îngrijind,

Îşi întrebă pe nevasta:
— Puseşi, dragă, ce făcuşi?
Ea îi răspunse l-aceasta:
— Da, da, bărbate, acuşi;

Este caldă, mi să pare,
C-am pus-o de multicel.
— Ia-o ş-o ado mai tare,
Strigă către dînsa el.

Ea scoţînd apa afară,
El se dezbracă pe loc,
Se-nfăşură, ca la ţară,
Cu cămaşa la mijloc,

Să pleacă ş-îi porunceşte
Ca să-i toarne acolea
(Precum se obicinuieşte
Pe la sate să se lea).

Ea umple oala prosteşte,
Nencercînd apa de fel,
Ş-îi toarnă de-l opăreşte,
Tocma ca pe un purcel.

El, biet, cum era zăpadă,
Totdodată alergă
Şi aci într-o grămadă
Capul în grab îşi băgă,

Şi cînd îl trase afară
Părul în ea i-a rămas,
Ca cu brici tăios de pară
Într-o clipă fuse ras.

Nevasta l-acea-ntîmplare
Începu a se-nchina,
Zicînd cu mare mirare:
— Uită-te acuma, na!

Tot să stai şi să-ţi faci cruce
De poznaşul meu bărbat,
Că prin cîte ţări se duce,
Vine cu una-nvăţat!

Eu îl lau şi el se rade,
Cu brici fără să mai dea,
Părul lui de sine cade,
Ce avui a mai vedea!!

DESPRE NEROZIE IARĂŞI

Negîndind nici socotind,
Se pomeneşte vorbind.
Că
Cine mi-a umplut izmenele?
Şi
Cine mi-a luat banul din gură?
Tu îl pui să-ţi toarne, el te-ntreabă:
Cîţi se spală, toţi prînzesc?
Cum a zis unul:
Unde-l trimiţ, unde-l mîi,
Umblă fără căpătîi.
Şi
Umblă căscînd din pom în pom,
Ca căscatul din om în om.

POVESTEA VORBII

Un nerod, să zic, sau prost,
Că înţelept el n-a fost,
Temîndu-şi muierea rău,
Ca un neghiob, nătărău,
Într-o zi un om văzînd,
Mergînd pe drum şi căscînd,
Şi nevasta-i s-a-ntîmplat
În acel ceas d-a căscat;
El intră în bănuieli
Că au amîndoi tocmeli
Şi d-aceea a căscat,
Prin căscat răspuns i-a dat.

Asfel necăjit el foc,
Vrînd s-o spînzure pe loc,
Făr-a zice către ea,
O funie-ndată ia
Şi o cheamă după el,
Zicînd: — Ai colea niţel.
Deci împreună mergînd
Şi în ogradă intrînd,
Din loc în loc o purta
Ş-un pom lesnicios căta;
Ea gîndu-i necunoscînd,
Stînd îl întrebă, zicînd:
— Ce mă porţi din pom în pom
Ca căscat din om în om?
— Dar ce, — o întrebă el —
Căscatul umblă asfel?
Zise ea: — Dar au nu ştii?
Geaba dar eşti între vii!
El privind-o a răspuns:
— Aşa, bine că mi-ai spus,
Că eu asta n-o ştiam
Şi să te spînzur umblam.

DESPRE NEVOIAȘ

Ține-mă, Doamne, încai
Dacă vei să mai mă ai.
Nevoiașul este
Slugă oloagă
După dîrloagă.
Sau
Loază-mbăierată,
Vită încălțată.

Cînd umblă prin poticele,
Parcă e luat din iele.

Te uiți la dînsul și parcă
Tot prin străchini goale calcă.

Umblă parcă treieră la mărăcini.

Cînd te uiți la el și trece,
Parcă este în chiostece.

Umblarea-i e-ncovoiată
Ca la pisică plouată.

La o treabă cînd se scoală,
Parcă are oau în poală.

Pîn-a se găti mireasa,
Ochii ginerelui iasă.

A visat că s-a-nghimpat
Și-umblă la picior legat.
Fata mamii
Șchiopetează mititica,
Că a călcat-o pisica!

Vorbește cu mormăitură,
Parcă are mămăligă-n gură.
Și
Parcă are orbul găinilor.

Vorbește vorba-ngînată,
Parcă-i e gura legată.

Mamă, und-ești să mă vezi,
Că și eu am tot ochi brezi?

De ar muri moșul, să-i apuc toiagul.
Și
De ar muri tata, ca să-i iau briceagul.

De ar muri socru,
Ca să-i apuc locu.

Lă-mă, mamă, și pe mine
Și mă fă frumos ca tine.

Trimite pe nevoiaș
Să-ți slujească la cevași,
Dar pleacă și după el,
Că nu-ți face-n grab altfel.
El este
Câine surd dus la vînat,
Cal șchiop pus la alergat.

Nevoiașul la toate
Zice că nu poate.
Că, uite,
O trag, nu vine, o-mping, nu merge.

Puind pe săteni la clacă oarecare arendaş,
S-a-ntîmplat în ei să fie şi un leneş, nevoiaş[1],
Care de-l punea la sapă, adormea în mîini cu ea,
De-i da coasa să cosească, nu ştia cum să o ia,
De-i da securea să taie, înnopta pînă să dea,
Abia stînd şi ardicîndu-şi cioarecii carii cădea.
Văzînd, gîndi arendaşul că nevoiaş cum era,
Doar o să poată din curte nişte gunoi a-l căra;
Îl chemă, îi dete roaba, el o luă, se uită,
Ş-începu să o încarce, după cum îi arătă,
Dar văzîndu-l arendaşul că-n mîini după ce o ia
O ţine-n loc încărcată şi stînd se uită la ea,
Începu la el să strige, ca să care mai curînd;
Iar nevoiaşul răspunse, către arendaş zicînd:
— Apoi uite, „o trag, nu vine, o-mping, nu merge".

Atunci puind arendaşul asupra-i un dorobanţ,
Tot sărind o ducea roaba, ca cînd parcă juca danţ,
Zicînd: — Vezi ce uşor merge, ajutat de băţul meu?
— Apoi — zise nevoiaşul — aşa, cu rău, ştiam eu.

---

[1] Morala conformistă mic-burgheză a lui Pann îl împiedică să-şi dea seama de caracterul de clasă al atitudinii faţă de muncă şi îl face să aprobe folosirea unui dorobanţ pentru a sili pe un ţăran să presteze claca. *Nevoiaş* are aici sensul de „răuvoitor, bun de nimic, leneş".

DESPRE LENEŞI

Lenea e cocoană mare
Care n-are de mîncare.

Toţi copacii înfrunzesc,
Dar mulţi din ei nu rodesc.

Plopul e destul de mare,
Dar pe dînsul poame n-are.
Pe nevoiaşul şi leneşul
Cu o funie să-i legi
Şi p-amîndoi să-i îneci.

Parcă-i e gura-ncleştată
Şi de ielele luată.

De lene ochii-şi închide
Şi buzele îşi deschide.

I-e lene să şi vorbească,
Dar încă să mai muncească!

După cum a fost sădit,
Astfel a şi răsărit.

Umblă drumurile-n rînd,
Podinile numărînd.

Toţi pretutindenea sapă,
El duce cîinii la apă.

Parcă pentru-o vorbă vie, gura îi cere chirie.

Rumegă vorba ca oaia iarba.

Leneşul fuge de danţ
Ca şi cîinile de lanţ.

De lene şi de urît
Tocma supt pat s-a vîrît.

Aşteaptă îmbucătura
Să i-o dea mură în gură.
Însă
Mai bine ar tot mînca
Decît ceva ar lucra.
El
Joacă danţ pe mamaligă
Ş-îi ajunge cît cîştigă.
Cînd în cea după urmă
La o pomană-nghesuit,
Băut, sătul a murit.
A mîncat pînă încît
I-a venit pînă la gît.
Leneşul
Are gură-mpiedecată,
Dar taina o spune-ndată.
Şi
De vei sfat la vreo treabă,
Mergi pe leneşul întreabă.
El
Altora le dă povaţă,
Dar pe sine nu se-nvaţă.
Leneşul zice:
Mamă, zi să vină nenea
Ca să-mi mai scuture lenea.
Sau
Ast lucru l-aş face-ndată,
Dar n-am cine să mă bată.

Să zice că oareunde un împărat curios
Vrea să afle-n ce chip este omul cel mai lenevos,
Şi porunci să-i adune cîţiva din ţinutul său,
Însă de cei mai de frunte, ce să lenevea mai rău.
După ce dar îi găsiră şi după ce i-au adus,
Tocma-n marginea cetăţii să şază-ntr-un loc i-a pus.
Cîtva timp aşa ţiindu-i, fără să facă nimic,
De la curtea-mpărătească le da bucate, mertic,
Şi întrebînd împăratul cum petrec ei şi ce fac,
Îi povestiră slujbaşii cum că toată ziua zac,
Şi cînd le dă de mîncare, o mănîncă răsturnaţi,
L-e lene gura să-şi caşce, parcă-s nişte leşinaţi.

De aceasta împăratul auzind, la ei s-a dus
Şi de la uşe privindu-i, să dea casii foc a pus,
Ca să vază ce vor face, vor şedea tot nemişcaţi,
Sau, văzînd focul, îndată o să fugă toţi speriaţi?
Dar văzînd că privesc focul şi nu se mişcă din loc,
Puse un slujbaş să strige: —Ieşiţi, că ardeţi în foc!
Iar unul din ei răspunse:—Nu-ţ-e-le-ne-să-vor-beşti?
Şi aşa să prăpădiră, arzînd în foc, toţi aceşti.

DESPRE BEȚIE

Popa toacă și ii cheamă
La biserică să meargă,
Ei la cîrciumă aleargă.

Cu oala de dimineață
Să tămîie-n toată viață.
Și apoi
Poruncește ș-îi aduce
Atît cît nu poate duce.

Bea, pipota își îneacă,
Altul ca să nu-l întreacă.

Ieri vinu-l bătu la spete
Ș-azi iar merge să se-mbete.
Căci
El ș-îl bate, ș-îl mîngîie,
Merge iar să se tămîie.

Beat dintr-o cîrciumă iese,
Intră-n alta, fiind dese.

Umblă pe drum beat
Ca cîine turbat.
Pentru că
Omul d-ar fi cît de bun,
Vinul îl face nebun.

Omul bețiv nu știe
Ce face la beție.
Sau
El ce face la beție
Se căiește la trezie.
Însă
Beția o vindecă sapa și lopata.

Noaptea cînd însetoșază
Sticle și oale visează.
Se pomenește strigînd:
Mai dați cu udătura,
Că mi s-a uscat gura.
În adevăr,
Beția este ușa tutulor răutăților.
Precum vedem că
Cine bea vin își bea punga și mintea,
ba și sănătatea.
Bețivul
De mic și mare în sat
E cu destul arătat.
Uite-l, zice,
Privește la el
Ș-îl scrie la fel.

Fluieră în bute și suge cep.
Mustățile îi caută a oală.
A suflat în fundul oalei.
S-a afumat cu luleaua.
L-a bătut cărbunii la cap.
Picioarele nu-l mai țin
Și tot strigă: Ado vin!

Îl atîrnă într-o parte.
Sau
A pus mai mult de o parte.

Nu-i e destul că-i cu minte neroadă,
A luat și purceaua de coadă.

Dar însă
De la nebun şi de la beat
Adevăru-i lesne de aflat.
Căci
Ce e-n inima treazului
Este în gura beatului.

Singur se dă de gol,
Fără să-i dea ocol.

Beţivul cînd este beat
Îi pare că-i împărat.

Cînd e plosca la mijloc,
Mare, mic e cu noroc.

Ţine, ţine, na şi ţie,
Cît p-aci să-mi dea şi mie.

Satul mic şi rotocol
Îi dau şi curînd ocol.
Sau
Satul mic îl ajunge podvoada des.
Dar cum zice un învăţat:
La buciumul viţii trei vlăstări cresc, unul al sănătăţii, altul al veseliei şi altul al turburării.
De multe ori
Îţi vine acru de el.
Povestea ţiganului:
Acr—u—u—u, de la naşu.
Şi
De roşu, roşu! de acru, acru! de Ploieşti, Ploieşti! chef nenai[1].
Cu un cuvînt,
Vinul face pe săraci bogaţi, pe ciungi cu mîini, pe ologi cu picioare şi pe orbi cu ochi.

---

[1] *Nenai* (ţig.) — nu-i.

Ciungul, ologul, orbul şi golanul ce-l purta
La o cîrciumă-mpreună bînd pînă a se-mbăta,
Orbul ardică paharul, faţa vinului privind,
— U—iu, ce floare frumoasă! zise, tare chiuind.
Ciungul, necăjit de vorba-i: — Ei, — zise — mă-nnebunesc!
De unde vezi floarea tu, mă! or vei să te pălmuiesc!
— Ci nu sta, — zise ologul — ia-l cu mîinile de păr,
Să ţi-l calc eu supt picioare, să-l pisez să ţi-l las măr.
Iar golanul ce sta faţă, văzînd că se necăjesc,
— Daţi, mă! — zise către dînşii — că ce-o fi eu împlinesc.

În sfîrşit,
Omul se îmbată şi de inimă rea şi de inimă bună.
Dar
De multe ori necazul îmbată mai rău decît orce băutură.
Însă
Beţia tinereţii întrece pe a vinului.
După proverbul ce zice:
Cine umblă pe drum cu gîndul acasă îşi pierde căciula în tîrg.
De aceea,
Să fii treaz nemîncat, de-ţi va zice lumea că eşti beat, mergi de te culcă.

DESPRE BEŢIE IARĂŞI

Cine bea în cinste or în dator se îmbată de două ori.
Că
Una gîndeşte cîrciumarul şi alta beţivul.
Cîrciumarul zice:
Băutura e unde e, mîncarea e o fudulie.
Apa nu e bună nici în cizmă.
Vinul e pentru noi, nu e pentru boi.
Cu vinul şi cu somnul uită grijile omul.
Vinul e toiagul bătrîneţelor şi nebunia tinereţelor.
Însă
Vinul bun şi nevasta frumoasă sînt două otrăvi dulci la om.
Tu îl beai pe dînsul şi el te bea pe tine.
Tu îl bagi în maţe şi el iese în faţă.
Cît să dai ocol, tot te dă de gol.
Mergi pe cărare lină şi dai drept în tină.

POVESTEA VORBII

Un ungurean oarecare
Ce n-au prea avut umblare
Şi nici vie nu văzuse,
Nici vrodată vin băuse,
Şi văzînd odată vie,
Bînd şi vin pîn' la beţie,
P-alt ungurean întîlneşte
Şi cu el astfel vorbeşte:
— Măi soaţe, văz't-ai tu ghie?
— Am văz't, măi, — zise — ş-o mie.

- No, da cum îi? de-i văz't, spune.
Da au îi, măi, vo minune?
De n-ai văz't cred pot' să-ţi pară.
— No, mă, să-ţi spun cum îi dară:
Îi albă şi ste-n chişoară[1]
Răscăcănată la soare.
— No, minţ tu, că n-ai văz't ghine,
Să-ţi spun io, cată la mine:
Ghia aie-i pi-un deal pusă,
Tot cu ţepi pin ea împunsă,
Şi cochile[2], voinici tună
Poama ei de i-o adună,
Şi supt chicioare, împarcă,
Să-i cure zeama, o calcă.
Apoi p-aceea zeamă dragă
O botez ghin şi o bagă
În o scorbură întinsă,
Cu bete d-alun încinsă;
De-aci mere o boreasă,
Ce îi zice cîrjmăreasă,
Şi chiamă ghinul pi-o boartă,
Ţinînd o cofă cu toartă,
Şi ţi-l dea de-l beai cu oala.
Mă, da-i şelău ghinul ala!
Că cînd îl beai, te îmbună,
Pînă banii ţ-îi adună
Şi să duce, nu-i mai pasă,
Cu punga goală te lasă;
Şi să vezi cum, num-ascultă
La hiclenia-i a multă:
Io beui din el odată
O oală ghine-ndesată,
Şi pîn' grăii trei cuvinte,
Mă luă un chic de minte,
Cînd plecai să meri pe cale,
Drumu oblu-m părea vale.
Că el se ţinea de mine
Ş-îmi da ghes să caz pe vine,

---

[1] Picioare.
[2] Copile.

Io dam pe poteca lină,
El mă da-n lături pin tină.
Dac-am văz't că joc își face,
Vrui să-l ghirui, să-mi dea pace,
Dar el m-o trîntit în tină
Și mă dete pe hodină.
Cînd m-o deșteptat o tuse,
Mă uit, să vezi ce-mi făcuse!
La gura-mi se băligase,
Banii din pungă-mi luase
Și să dusese la dracu
Și unde i-o fost lui placu.

Vinul, țuica cui îi place n-are cu ce să se-mbrace.
Bețivul cînd trece pe punte închide ochii să nu vază apa.
Arama omului la beție se arată.
Hoțu-nvață la hoție și bețivul la beție.
Să bei pîn' ț-o ieși păru pîn căciulă și cămașa pîn izmene.
Dar
Cine să ia după muscă ajunge la bălegar.
Că
Cine bea pîn' la-mbătare nume bun în lume n-are.
Și
Decît să-ți iasă nume rău, mai bine ochii din cap.
Spune-mi cu cin' te-nsoțești, ca să-ți spui eu cine ești.
Cine te vede intrînd în cîrciumă nu zice că ai intrat să te-nchini.
Omul a intra în baie și a nu se îmbăia nu se poate.
Omul este ca oaia, lesne să ia după altul, nu judecă nevoia.

POVESTEA VORBII

Un grec oarecare, din sate plugar,
Plecă și se duse cu al său magar
Pînă la o rudă ce-i era cumnat
Și avea șederea departe l-alt sat.
Cumnatu-său, care prea mult îl iubea,
Ș-în casa-i văzîndu-l o dată abia,
Îl priimi vesel, cum i s-a căzut,
Și seara la cină cu el a șezut,

Cu vorbe, cu glume tot s-a îndemnat,
Ș-a dat cu paharul pîn' s-a îmbătat.
Culcîndu-se astfel și dormind ceva,
A doua zi capul grozav îi urla,
Îi părea mai mare de cum era-ntîi
Ș-îl trăgea să-l puie iar pe căpătîi;
Îl punea, și geaba, orcum nu-i trecea,
Îl atîrna, parcă locul nu-i plăcea,
Necăjit se scoală, greața a-și scuipa,
Vrînd și dobitocul a ș-îl adăpa,
Și dacă se duse în sat la ceșmea,
Fluiera din buze, silindu-l să bea.
Dobitocul însă, dacă a băut,
Își ardică capul ș-în loc a stătut.
Deci văzînd țăranul pe al său catîr,
Că la fluierarea-i nu face hatîr
Și de îmbiere n-are nici habar,
Ca o picătură să-nghiță măcar,
Zise (clătinînd capul): — Hai, dobitoc, hai!
Tu mai multă minte decît mine ai!
De făceam aseară ca tine și eu,
Nu era să-mi fie astăzi așa greu.

Fiindcă și următoarea poveste este a rădăcinei beției, o alăturăm aici.

Cînd a fost odată pre pămînt aleasă
Nobila Gutuie poamelor crăiasă,
Dînd oblăduire și peste legume
Celor ce se află în întinsa lume,
Tronul își pusese sus la înălțime,
Întinzîndu-și cortul în acea lățime,
Sta înconjurată ca crăiasă mare
De destule poame pînă-n depărtare;
Iar în jos pe vale sta în șir supt coaste
Feluri de legume drept vitează oaste.
Astfel dar regina, nobila Gutuie,
Vru în rînduială tronul său să-și puie
Și după talente ce ea cunoscuse
Pe vestita Chitra cap a fi o puse;
Rodia alese cum și pe Lămîia,

Piersica, Naramza pentru treapta-ntîia;
Iar a doua treaptă rîndui pe Părul,
Cu Cireșa, Vișina[1], Zarzăra și Mărul;
Iar pe supt aceștia Coarna și pe Pruna,
Cum și dopotrivă Nuca și Aluna;
Cu aceștia dară împlinindu-și suma
Despre toată poama și despre leguma,
Sta din înălțime, se uita în vale,
Răspîndind la toate poruncile sale
Prin Migdalul tainic, ce îi sta la spate
Ș-îi avea credință a păzi dreptate.
Deci bubosul Strugur, ce-și avea șederea
Pe lîngă crăiasa cu apropierea,
Pîrcalab să fie cinste avusese,
De această slujbă vrednic s-alesese;
Însă el zavisnic către celelalte,
Care ocupase slujbe mai înalte,
Începu cu ură multe pîri se facă,
Socotind reginei astfel să se placă,
Și pe d-altă parte poamele sărace
Nu avea de dînsul niciodată pace:
Nu-nceta în lături tot să se întinză,
Să se mai lungească, loc să mai coprinză;
S-atîrna de une, sugruma pe alte,
N-avea păs în sine de porunci înalte,
Bătăios, zburdalnic dintr-a sa natură,
Supăra pe toate prea fără măsură,
Îi plăcea să-și bată joc de fiecare,
Amețea o lume ca cu fermecare;
Într-aceste ș-alte cu semeață față,
Înfoiat în haine, răsucind mustață,
Plin de nebunie, cu arțag în sine
Se ardică-ndată, la crăiasa vine
A aduce pîră despre celelalte
Ș-într-acest chip zice cu strigări înalte:

— Mă închin, stăpînă, cu supus raport,
Cum am și poruncă-n slujbă să mă port;
Eu umblînd cu toate-n bun prieteșug,

---

[1] În două silabe (scris *Vișĭna*).

Am aflat în ele mare vicleșug!
Multe din legume rele uneltesc,
Rînduielii bune să împrotivesc;
Mai cu seamă Varza, cea-ngîmfată-n foi,
Umblă să aducă-n toate mari nevoi;
Ceapa cea bărboasă d-altă parte iar,
Ea înlăcrămează prunci și mume chiar;
Prazul iar, mojicul, cu obrazul tras,
Are niște fumuri de rup parcă nas;
Cînd e Usturoiul, el și mai grozav
Turbură văzduhul cu al său nărav.
Ești protivnici dară n-au de tine păs,
Ci pre celelalte toate le apăs;
Eu acela care am puteri de mac
Ș-amețesc șimțirea ca un tiriac,
Ei mă veninează cu spirtosul duh,
Și pe loc m-apucă tusea cu năduh;
Despre care astăzi veste ți-am adus,
După datorie, ca un mic supus.

Auzind crăiasa vestea cea adusă
De mustosul Strugur, sluga-i cea supusă,
Zise către dînsul: — Ai tu mărturie
Ca să stea dovadă după datorie?
— Am, — el îi răspunse — și nu o dovadă,
Ci îți poci aduce chiar și o grămadă,
Nu persoane proaste, ci de cinste-n lume,
Și mă rog ascultă să le spui anume:
Am întîi dovadă pe Piperul care
E la fiecine prea la cinste mare;
Am și după dînsul pe Ienibaharul,
Chimenul, Molotrul, Cimbrul și Mararul,
Capera, Maslina, care sînt de frunte
Și întîi poftite la oaspeți și nunte;
Pe lîngă acestea am și pe Ciuperca
Și cu preacinstita sora-i Minaterca,
Mazărea, Năutul, cuvioasa Linte,
Care totdauna e la mulți în cinste;
Bobul, stingătorul de orce duhoare,
Postnica Fasole, cea prea umflătoare;
Am și preacinstitul verdul Crastavete,

Agreşele, cum şi Coacăzele fete,
Şi ghebosul Roşcov, cel supus poruncii,
Cu Smochina care lesne-mpacă pruncii;
Am şi pe Curmaua cea în sîmbur tare,
Cum şi pe Castana cea cu miezul mare;
Am şi pe Stafida, soru-mea cea mică,
D-o fi priimită la ceva să zică;
De voieşti, aceştia gata sînt să vie
Ca să stea să spuie care orce ştie.

Cum simţi aceasta Ceapa totdodată,
Cum e din natură foarte veninată,
Se-mbrăcă îndată, iute, cu mînie,
Douăspre'ce haine puse de dimie,
Şi cămăşi atîtea albe, supţirele,
Îmbrăcînd binişul roşu peste ele,
Pieptenă şi barba-şi albă şi bătrînă,
Scuturînd-o bine de pămînt, ţărînă,
Pleacă necăjită-n toat-a ei putere,
Veninînd văzduhul de cătran şi fiere,
Pe pămînt tîrîndu-şi barba sa cea lată,
Sus în deal ajunse la crăiasa-ndată.
Cum intră de faţă gura îşi deschise
Şi cu îndrăzneală într-acest chip zise:
— Să trăieşti, stăpînă, pe înaltu-ţi tron,
Să ne fii la toate pururea patron,
Să-nfloreşti ca măru-n fiecare an,
Aibă-ţi chipul vesel faţa de şofran,
Rog cu plecăciune pînă la pămînt
Multa-ţi bunătate, pentru crezămînt;
Mincinosul Strugur multe ne-a pîrît,
Că-ntr-a noastră slujbă ne-am purtat urît,
Dar aceste toate cîte le-a vorbit,
Însuşi de la sine el le-a născocit.
Te încrede mie, adevăru-ţi zic,
Că am barba albă, nu sînt copil mic;
Poci să-ţi fac îndată orce jurămînt,
Spre a te încrede la al meu cuvînt.

Cînd porni din gură Ceapa jurămîntul,
Zgudui îndată toată frunza vîntul,

Cît de groază multă jos se scuturară,
Paserile-n aer de prin crăci zburară.
Ascultaţi şi ce fel fuse jurămîntul,
Carea ca un ritor ş-au urmat cuvîntul:

— Jur cu dreptu-mi cuget să n-am parte eu
Într-această lume de tot neamul meu
Şi să nu mă bucur ca d-acel noroi
De al meu iubitul frate Usturoi,
Cum şi în osîndă să ajung să caz,
Ca să plîng de moartea socrului meu Praz;
Să se stingă neamul cuscrului meu Hrean,
Să-l mănînce viermii viu chiar în ăst an;
Să îngrop în viaţă şi să tînguiesc
Fiicele-mi Ridiche, care le iubesc;
Cum şi al meu unul ginere Ardei
Praf să se prefacă-n fiece bordei;
Să ajung eu însumi unchiului meu Nap
Şi mătuşii-mi Sfecla groapa să le sap,
Nici să am în lume parte-n ochii mei
De nepoţii Morcovi şi de Pătrunjei;
Să se rătăcească-n lunci şi prin cîmpii
Verele-mi drăguţe Broajbe şi Gulii,
Şi să n-am iar parte de Cartoful văr
De nu spui de faţă dreptul adevăr;
Şi bubosul Strugur de n-o fi minţit,
Moartea mea să fie de tăios cuţit,
Cum şi să mă facă-n mici bucăţi pe loc
Şi să mă prăjască în tigăi pe foc.
Rog dar ca să fie Strugurul adus,
Ce-a bîrfit de mine şi minciuni a spus,
Voi prin judecată ca or eu, or el,
Să ni să aleagă dreptul la un fel;
Voi aci acuma la-ntrebări să stea
Şi minciuna spusă-n faţă să se dea.

Auzind crăiasa aste jurăminte,
Porunci Salatei, ce îi sta-nainte,
(Zic) către Marulă şi către Lăptucă,
Că aci de faţă legile s-aducă,
Şi sobor s-adune-ndată prin chemare,

Frunte stînd Dovleacul cel cu capul mare,
Pepenile verde lîngă el să şază,
Şi slujbaşi să aibă împrejur spre pază
Pe Patlagelele-n roşu îmbrăcate
Şi pe cele-n vînăt, ce sînt veninate;
Bamiile încă, Loboda şi Ştirul
Să se afle faţă să-mplinească şirul.

Deci acestea toate cum se adunară,
Pe mustosul Strugur îl înfăţişară,
Cumpăna, balanţa aducînd porniră
Şi pe cele spuse drept le cumpeniră.
Astfel dar pe Strugur l-au găsit cu vină
Şi că însuşi numai este de pricină;
Iar vinosul Strugur începu să plîngă
Şi ceru din partea-i mărturii să strîngă,
Dar şi fură-n spate-i trei ce îl iubiră
Şi să-i părtineze singure veniră:
Pepenile galben, Pierseca, Caisa,
Dar nu ascultară a acestor zisa,
Ci îl osîndiră toţi ca dintr-o gură,
Cum şi hotărîrea dintru-ntîi făcură.
Pepenile, care părtinire puse,
Se crăpă în două, c-auzit nu fuse,
Piersica asemeni şi Caisa iară
De necaz şi ciudă-n loc să despicară;
Iar Urzica care sta aci zbîrlită,
Vrînd să ias-afară iute, necăjită,
Urzică-mprejuru-i pe cîţi îi atinse
Şi dintr-asta mare zarvă se aprinse;
Dar crăiasa foarte-n sine supărată
Cu urgie mare se porni îndată
Pe sirmanul Strugur prea greu să-l blesteme
Şi asupra-i toate relele să cheme,
Zicînd:
— Tu-n a ta viaţă, ca un blestemat,
Tot de lemne-n lume să fii spînzurat,
Soare să te arză, să te bată vînt,
Şi să nu-ţi ajungă trupul de pămînt;
Ochii ciori să-ţi scoaţă ş-alte paseri mici
Şi de bruma toamnei în bucăţi să pici,

Şi apoi în urmă prin cuţit tăios
Trupul tău să fie dat d-acolo jos,
Şi să n-ai pe nimeni a se umili
Ca să-ţi tragă clopot sau a te jeli,
Ci cu rîs, cu cîntec a te arunca,
Cum şi supt picioare-n danţ a te călca;
După ce dar astfel, cum zisei, te calci[1]
Şi în mici fărîme dacă te prefaci,
Sîngele să-ţi stoarcă, trupu-ţi tescuind,
Şi să-l bea voinicii veseli chiuind;
Cu strigări şi jocuri a se bucura,
Cu oalele bîndu-l, bunuri a-şi ura,
Grijile să-şi uite în acel minut,
Să se socotească cei mai cu avut;
Unii iarăşi limba a-şi împleteci,
Iar neîndrăzneţii a se-nvoinici;
Alţii iar, tăcuţii, cînd îl vor gusta,
Filosofi la vorbe a se arăta;
Alţii cînd dintr-însul vor ceva sorbi,
La arţag să prinză-n certuri a vorbi;
Alţii iar să meargă pe două cărări,
Cîinilor pe drumuri dînd întărîtări,
Cum şi ca nebunii vîntul ocărînd,
Să se tăvălească în noroi căzînd;
Alţii iar, cei lacomi, or pe unde mîn,
Îndărăt să-l toarne şi să-l verse-n sîn;
Alţi cu neruşine a se dezbrăca
Şi golaşi piperu-ntr-alţii a juca;
Alţii iarăşi bîndu-l, dintr-al lui plecat
Să se bolnăvească şi să zacă-n pat;
Însă toţi aceştia cînd se vor trezi
Stînd să se căiască în ceealaltă zi,
Să se ruşineze chiar de fapta lor,
Nendrăznind să-şi scoaţă faţa la sobor.

Astfel dar blestemul fuse-n acel ceas
Care pînă astăzi îl vedem rămas.

---

[1] Eşti călcat.

De aceea
Vinul e dat să-l bea voinicii, iar nu toţi nevoiaşii.
Că
Toată lumea bea vinul, dar nu-şi bea mintea.

Îşi înoată gura în vin pînă dă dintr-însul.

Gîndeşte să nu mai lase în bute.
Şi
Umblă cu ochii logodiţi.
Pe unul îl vede ca doi.
Ci
Dacă nu eşti vrednic să-l duci, nu te încărca peste măsură.

Cum a zis ţiganul:
Daca nenai puterinţă, la ce chichirezi[1] gîlceavă?
Iar nu
Toarnă, umple foalele,
Pînă-şi udă poalele.
Şi
Vede că nu mai încape
Şi toarnă pînă să crape.
Ardică paharul strigînd:
Dumnezeu să-l înmulţească
Ca şi pe piatră să crească.

---

[1] *Chichirezi* (ţig.) — provoci.

DESPRE MÎNCARE

Omul trăieşte cu ce bagă în gură.
Pîntecele omului n-are fereastră ca să i să vază ce a mîncat.

Pîine cu sare e gata mîncare.
Dintr-o ridiche patru feluri de mîncări se face: rasă şi nerasă, cute şi felii.
Cine caută gurii i să dezgoleşte turii.
Cine mănîncă puţin mănîncă mai de multe ori.
Cine mănîncă mult mănîncă mai de puţine ori.
Omul nu trăieşte să mănînce, ci mănîncă să trăiască.
De aceea
Mîncarea de dimineaţa lasă-o pentru seară.
Şi
Lucrul de seară nu-l lăsa pentru dimineaţă.
Gura omului e iad, cît să-i dai, tot zice „ad“.
Astăzi să mănînci cît un bou, mîine ceri să mănînci cît doi.
Însă
Şi un nebun mănîncă nouă pîini, dar e mai nebun cine i le dă.

Orce lucru cînd e mai puţin să pare mai cu gust.
Găina cînd să vede în grămadă, rîcăie cu picioarele.
Păduchele cînd se satură iese în frunte.
Iar
Flămîndul codri visează şi vrabia mei.
Posteşte robul lui Dumnezeu, dacă nu găseşte tot mereu.
Că
Cine poate oase roade, cine nu, nici carne moale.
Cine are bea şi mănîncă, cine nu, stă şi să uită.

Omul care este harnic totdauna are praznic.
Iar nevoiaşul şi prostul şi în ziua de Paşti postul.
Că
Astăzi cînd are parale mănîncă zaharicale.
Şi
Cînd se caută mîine, n-are cu ce să-şi ia pîine.
Azi are, satură zece, şi mîine flămînd petrece.
De aceea
Gîndeşte de astăzi şi pentru mîine.
De ai venituri mititele, mai opreşte din măsele.

POVESTEA VORBII

În Ţarigrad este un han (auzim)
Căruia turceşte-i zic Sanchi-iedim,
Fiindcă acela care l-a făcut
Prea sărac fusese, cu nici un avut;
Făr' de venit mare, cu cîştig puţin,
Îşi ţinea viaţa ca toţi cum ş-o ţin,
Decît pe nimicuri bani nu cheltuia,
Deş-îi zicea gîndul ce vedea să ia;
Dar cu înfrînare mai mult petrecînd,
Îşi stăpînea pofta, în sine zicînd:
„Pe cutare lucru atît o să dau;
Cînd poci făr' de dînsul, pentru ce să-l iau?
Ia să pui eu banii bine, cei de dat,
Şi să zic în gîndu-mi că l-am cumpărat.“
Cînd mergea în piaţă şi vedea vînzări,
Pometuri, dulceţuri şi alte mîncări,
Întreba de toate cu cît să vindea,
Şi numărînd preţul ce era să dea,
Într-o altă pungă băgînd îl strîngea,
Ş-îl lăsa într-însa, nu-l mai atingea,
Zicînd întru sine: „Iacă că luai
Şi zic (sanchi-iedim)[1] ca cînd şi mîncai“.
Astfel el tot strînse pînă grămădi
Ş-în Ţarigrad hanul, cum am zis, clădi.

---

[1] Sensul expresiei turceşti este dat de Pann în cuvintele imediat următoare: „ca cînd şi mîncai“.

DESPRE SĂRĂCIE

Decît toată bogăţia
E mai scumpă sărăcia,
Că pînă nu-şi va da toate
Să o capete nu poate.

Sărăcia cînd ţ-e-n vatră,
E ca o stană de piatră.

Sărăcia pretutindinea
Să întinde ca pecinginea.

Necăjita lui viaţă
Să ţine-ntr-un fir de aţă.

De sărăcie nu scapă,
N-are după ce bea apă.

De foame i să lungesc urechile.

De sărac, nici unghii n-are
La vreme de scărpinare.

N-are cer, n-are pămînt,
Şade ca într-un mormînt.

Trage neîncetat
Vetrela[1] *pe uscat.*

---

[1] Unii zic *trage verde pe uscat*, însă nu e bine, ci *vetrela*, care se înţelege „pînza corăbii“ (n. aut.).

E îmbrăcat ca un nap,
Din călcîie pîn' la cap.
Haina lui
Mai mult ață decît față.

De la cel ce e de milă
N-ai ce lua nici cu silă.

Într-un hambar gol, și șoarecile să cază,
capul o să-și spargă.

N-are casă, n-are masă.

Unde înserează, acolo doarme.

Casa săracul o are
Toată ca melcu-n spinare,
Își ia oaule și cuibul.

N-are în lume săracul
Unde să-și plece nici capul.

S-ars, s-a stins într-un ceas,
Numai cu deștul a rămas.

L-a luat sărăcia după urmă
Ca o oaie rătăcită din turmă.

Și făină s-a luat tot împrumut le-a luat.
Dacă moare juncul, se răpune jugul.

Să rupe zagazul, îi stă și sfîrleazul.

I-ai luat apșoara, a stătut și moara,
Îi zmulgi aripioara, d-aci nu mai zboară.

De foame se învîrtește,
Supt călcîi locul găurește.

Arzînd numai doi tăciuni,
Nu să pot face cărbuni.

Numai într-un tăciune
Nu să face mamaligă,
Nici poate ceva să frigă.

Herghelie de o iapă ciufă
Și braniște numai de o tufă
Nu să face niciodată.

Murătură din mură nu să face.
Însă
Cînd n-are cu ce săracul,
Răbdarea îi este leacul.

Să strînge ca melcul în coaja lui.

Cînd îmbrăcat, cînd despuiat.

Cînd mîncat, cînd nemîncat.

Înghite la noduri cît pumnul
Și sufere în nas fumul.
Cum a zis un copil:
Tată! noi n-avem pîine nici o coajă
Și cîinii umblă cu covrigi în coadă.

Găina curătură visează și vrabia mei.
Altul a zis iarăși:
Melcii îi frig pe cărbuni
Și ei cîntă ca nebuni.

Așa și săracul,
Cu necazul se hîrsește, ca unul ce cu el crește.
Că
Arapul de n-ar vedea pe tatăl său și pe moșul său negru,
el s-ar omorî.
De aceea și săracul își cîntă singur:
Tu, foamete lungă, unde ai iernat?
La săracu-n pungă, și mai mult supt pat.
Însă
Cei mici vor multe cum și de toate.

Dar
Sărăcia învaţă pe om ca să fie econom.
Sau
Dascăliţa sărăcie-nvaţă pe om meserie.

Că dacă n-ai să mănînci, munceşti pînă cazi pe brînci.

Sărăcuţa lelea plăteşte cu pielea!

Calul rîios se scarpină de copaciul scrobos.

Ochii săracului sînt în mîinile bogatului.

Bogatul se scarpină şi săracul socoteşte că caută să-i dea.

După toată sărăcia, îl mai mănîncă şi rîia.

Dacă-ţi moare calul, îţi vezi pe jos halul.

E destul de rău dacă n-ai al tău.

Un bordei să ai cît de rău, numai să fie al tău.
Te răsfaţă într-al tău ca ariciu-n cuibul său.
Căci
Ajungi în casa altuia, nu poţi şedea cum îţi place.
Ajungi la masa altuia, nu mănînci după cum ţ-e gustul.
Ajungi în patul altuia, nu poţi dormi cum ţ-e voia.

Tot cîinele iese din iarnă, dar numai pielea lui ştie.
Că
Orcît de mică piatră e mai grea într-a sa vatră.
Şi
Tot cocoşul pe gunoiul său cîntă.

Din pumni streini nu te saturi cînd beai apă.

Mîna altuia nu te scarpină cum îţi place.

Dacă nu te saturi mîncînd, dar lingînd, niciodată.

Albina vrednică însă d-orce floare face strînsă.

Dintr-o muncă cît de mică
Dacă nu curge, tot pică.

Acul este mic, dar scumpe haine coase.

Surdul n-aude, dar le potriveşte.
Tot omul
Are ochi, mîini şi picioare,
Poate munci cu sudoare.
Dar
Vara cine îşi cîştigă,
Iarna nu se încîrligă.
Săracul de ce e sărac? Că
Nu crede ce e în carte,
Ci crede-n lucruri deşarte.

N-are nici ce se îmbrace
Şi şade, sărbători face.

POVESTEA VORBII

O femeie sărăcuţă, c-o roche pe ea capot,
Veche, ruptă, peticoasă şi cîrpită peste tot,
Mai mult aţă decît faţă se vedea în al ei port,
De cînepă, in şi lînă şi de tot felul de tort.
Fiind astfel îmbrăcată, nici mai bine, nici mai prost,
S-a dus să se spovedească la un duhovnic în post.
Şi mai întîi decît alte începu acest cuvînt,
Zicînd: — Cinstite părinte! Nu căci mă vezi precum sînt,
De săracă sînt săracă, dar or pe unde am fost
M-am păzit ca de otravă şi n-am spurcat sfîntul post.
Ba şi în zile de dulce lăsate de Dumnezeu,
Neavînd să-mi cumpăr carne, am postit iarăşi mereu.
Decît numai cîtodată cînd îmi dau oameni streini,
Şi cînd prinz vreo găină venită de la vecini,
Atunci dau şi eu de dulce, atunci mănînc mai pe plac,
Atunci îmi este Crăciunul, atunci Paştile îmi fac.
Dar tot, cinstite părinte, greşii o dată şi eu,

Care păcat ca un ghimpe îl port în sufletul meu.
Că-ntr-o zi, mergînd în piaţă şi prin pescării trecînd,
Îmi veni la îndemînă, şi un cosăcel furînd,
Uitai că e sînta lunea, fiindcă nu mănînc des,
Cum mersei pe loc acasă, pornii pe gură să-ndes.
Vai! cînd mi-am adus aminte că chiar sînta luni a fost,
Cît m-am căit, părinţele, că am spurcat sîntul post!
M-am ucis în cap cu pumnii, am băgat degetu-n gît
Şi, să ierţi, toată mîncarea o turnai numaidecît.
Apoi mai o săptămînă zăcui de inimă rea,
De părea că toată carnea şi oasele mă durea.
Aşa, cinstite părinte, păcatu-mi mărturisesc,
Şi orcum ştii rînduieşte-mi canon să mă mîntuiesc.
De alde sărbători iarăşi nu ştiu de le-oi fi păzit,
Sînt în iad şi de acestea, d-o fi cum am auzit;
Că este o văduviţă, cu care mă-nvecinesc,
Bogată şi milostivă, mai mult de la ea trăiesc.
Şi nu-i fac vro slujbă mare, ci nimic să zici de vei,
Mă trimite să chem numai cît-un prietin d-al ei,
Şi alteori iar mă pune de departe să-ngrijesc,
Cînd va fi să vie altul, să mă repez să-i vestesc.
Apoi îmi dă mălai, pîine, bucate, rachiu şi vin,
C-un cuvînt, mult bine face la cîţi în casa ei vin.
Şi este evlavioasă, să ferească Dumnezeu,
Nici călugăriţă-n lume ca dînsa n-am văzut eu.
Că nu o văz niciodată lucru în mînă luînd,
Ci orcînd mă duc în casă-i o găsesc în pat şezînd,
Gătită, împodobită, hainele ei ochii-ţi ia,
Ferice de bărbăţelul ce-o avea parte de ea!
I-am zis odată: „Fetico! fă bine a mă ierta
Să te-ntreb, pentru ce oare azi nu lucrezi dumneata?
Or este vro sărbătoare şi ţii pentru vreun sfînt?
Spune-mi, mă rog, că ştii carte şi toate de pre pămînt.“
Ea îmi răspunse, zicîndu-mi: „Mamă, dacă vei să ştii,
Peste toată săptămîna găseşti sărbători să ţii,
Că lunea sînt sfinţii îngeri, marţea sfîntul Ioan,
Carii şi în alte zile să prăznuiesc peste an.
Miercurea e ziua crucii, d-aceea şi post mîncăm,
Şi furca fiind mai mică-nainte-i n-o ridicăm.
Joia sînt sfinţii apostoli, cum şi sfîntul Nicolai,
Vinerea e sînta Vineri, ş-o ţii chiar să n-ai mălai;

Sîmbătă facem colivă şi de răposaţi vedem,
Dumineca-ncai să ştie că trebuie să şedem.
Asta e, mamă, pricina lucru-n mîini de nu iau eu,
Că sînt prea evlavioasă şi mă tem de Dumnezeu;
Iar tu, mamă, eşti săracă şi nu-ţi dă mîna să şezi,
Cu voie şi fără voie, trebuieşte să lucrezi.“
Ş-aşa, cinstite părinte, ca o săracă ce sînt,
Nu le-am putut ţinea toate tocma dup-al ei cuvînt:
Ci alte sărbători numai, a vro cîţiva mai mari sfinţi,
Dintr-a mea copilărie, de cînd eram la părinţi,
Cum am văzut de la dînşii, le-am ţinut şi le-am păzit,
Chiar şi cînd n-am avut pîine, să lucrez n-am îndrăznit.
Vinerea n-am tors cu furca, pilipii toţi i-am ţinut,
Nouă marţi şi răpotinii i-am păzit cum am putut.
Joile pîn' la Rusalii eu nu m-am atins de fus,
Şi la circovii Marinii mîna pe nimic n-am pus.
Cum şi alte ca aceste, după cum am apucat,
Le-am prăznuit, mi-a fost frică să nu caz în vrun păcat;
Căci, după ce sînt săracă, să n-ajung să mă slutesc
Să pierz vrun ochi or vro mînă şi să mă ticăloşesc,
Şi cu nădejde, părinte, că doar (aceste păzind)
Voi scăpa de sărăcie, să nu umblu flămînzind;
Dar văz că şi cu acestea nu poci să mă procopsesc,
Nu pricep ce o să fie, pentru ce nu izbutesc.
Aşa, cinstite părinte, stau şi mă mir ce să fac,
Că-n loc să-mi meargă-nainte, îmi sporeşte ca la rac!
Nu poci de loc să leg două, c-una mă bălăbănesc,
Mai mă rup şi mă sparg încă, în loc să mă mai cîrpesc.

— Fiică! — duhovnicul zise — în felul ce te privesc
Puteam, fără d-a-mi mai spune, acestea să le ghicesc.
Chiar portu-ţi mărturiseşte şi te arată curat
C-ai ţinut sărbători multe şi nimica n-ai lucrat.
În deşert dar ţ-e mirarea şi în zadar te ciudeşti
De ce nu-ţi merge-nainte şi de ce nu procopseşti,
Că tocma pentru aceasta, cum zici, toate îţi lipsesc,
N-ai haine, n-ai pîine-n casă ş-alte nevoi te-mbulzesc.
Fiindcă atîtea zile, de sărbători ce le crezi,
Le-ai petrecut în şedere, dormind fără să lucrezi,
Care putea să-ţi aducă îndestul spor şi folos,

Ţ-a pricinuit tot lipsă şi aşa trai ticălos.
Căci Dumnezeu porunceşte şase zile să munceşti
Ş-a şaptea zi, dumineca, din lucru să conteneşti.
Biserica iar opreşte să se ţie osebit
Nişte sărbători alese, ce praznice s-au numit.
Aste trebuie creştinii a le numi sărbători
Şi cu evlavie bună a le păzi sînt datori,
Iar nu răpotini şi pilipi să ţii şi să prăznuieşti,
Or marţi, joi, vineri şi circovi, sărbătorele drăceşti;
Care le ţinea norodul în vremile păgîneşti
Şi să închina la idoli, la dumnezei elineşti.
Lepădaţi, zic, rătăcirea, dacă credeţi în Hristos,
Întoarce-vă-ţi la lumină, fugiţi de drumul noptos.
Lăsaţi credinţa deşartă, depărtaţi acest nărav,
Apucaţi-vă de muncă şi goniţi traiul trîndav.
V-aţi învăţat tot în lene şi vă place să şedeţi,
Iar lipsa şi sărăcia dasupră-vă n-o vedeţi.
V-aţi deprins în toată vremea la clopote s-ascultaţi
Ca să tragă în trei rînduri, din lucru să încetaţi.
N-a mai rămas om să moară, că clopot cum auziţi,
Îndată de sărbătoare sunetul îi socotiţi.
Apucă-te, zic, de muncă şi nu umbla haimănind
Şi uşile unei-altei înverigînd şi păzind.
Tu zici că nu faci păcatul şi de loc nu socoteşti
Că greşeşti deopotrivă, altei cînd îl înlesneşti.
Îmi spui că ţii curat postul şi apoi furi la găini,
De pe la pescării peşte, ş-altele de la vecini.
Post curat nu să numeşte cînd furi şi faci rău mereu,
Ci spurcat, scîrnav cu totul şi urît lui Dumnezeu.
Post zicînd nu să-nţelege numai de a nu mînca,
Ci şi poruncile legii să ţii a nu le călca.
Nemîncînd şi făcînd rele, nu te poţi tu mîntui,
În zadar numai cu postul raiul vei nădăjdui.
Postind şi făcînd păcate, pe Dumnezeu nu-l împaci,
Că dracii-n veci nu mănîncă şi nu se mai schimb din draci.
Ci cînd posteşti, fă şi bine, nu amăgi, nu fura,
Nu pizmui, nu ucide, nu ocărî, nu jura;
Nu face nici tu păcatul, nici altui nu-l înlesni,
Şi a băga în nevoie pe niminea nu-ndrăzni.
Nu rîvni la păcătoase, în trai mai bun de le vezi,

Ci să-ţi aperi cît poţi cinstea şi sufletul să-ţi păstrezi.
Nu cădea ca oaia-n rîpă văzînd p-altele sărind,
Nu face ce face altul, ci îţi fă cruce fugind.
Cu al tău te mulţămeşte, d-al altuia nu dori,
Inima-ţi de vro plăcere n-o răni cînd vei zări.
Să vorbeşti tot adevărul, minciuni să nu limbuţeşti,
Fugi de fleacuri şi de vorbe nebune şi nerozeşti.
Cinsteşte pe fiecare, pe nimenea nu urî,
Iartă greşalele altor, cu vorbe nu-i amărî,
C-atunci postul îţi ajută şi atunci te mîntuieşti,
Atunci poţi fără-ndoială creştină să te numeşti.
La praznice şi dumineci la biserică s-alergi,
Dacă nu te iartă lucrul ş-în alte zile să mergi.
În sărbători mititele, în care poţi să lucrezi,
Repede-te de te-nchină şi mergi de treabă să-ţi vezi;
Că sfîntul nu să cinsteşte cu şederea, nelucrînd,
Ci cu păzirea de rele şi cu bunătăţi făcînd.
Sfîntul nu îţi porunceşte să dormi şi să stai pe brînci
Cînd îţi lipseşte în casă şi nu ai ce să mănînci.
Sfîntul nu va cuiva răul, ci va binele la toţi
Şi nu cere de la tine peste aceea ce poţi.
Suflet curat totdauna Dumnezeu şi sfinţii cer
Şi orce faptă vei face, să gîndeşti întîi la cer.
O asemenea povaţă ascultînd ea ş-auzind
Şi lacrămi de pocăinţă din ochii ei şiruind,
Cu o inimă înfrîntă şi cu suflet umilit
Cînd a plecat să se ducă, într-acest chip a vorbit:
— O, cît de întunecată şi rătăcită am fost!
O, cît mi-am petrecut anii şi viaţa fără rost!...

DESPRE NENOROCIRE

Cui i să croiește rău,
Rău îi merge tot mereu.

După ce pomul îl bate grindina,
Îl bate și omul, dîndu-i cu prăjina.

Cînd e omului să-i vie
Vreun rău fără să-l știe,
Or zăbovește
Pînă-l sosește,
Or dă fugă
Să-l ajungă.
În loc să-l scoață din undă,
În vultoare îl afundă.

Fuge de la aoleu
Și dă peste oleoleu.

A vrut să fugă de Stana
Și a dat peste Satana.

Se plîngea d-o întîmplare
Și a dat peste mai mare.
Căci
Noi unele adăstăm
Ș-altele întîmpinăm.

Plîngînd c-a rămas cu ună,
Pierdu și pe cea din mînă.

Noi într-un fel le gîndim
Și în alt fel le brodim.

Să nu mai dea rele Domnul
Cît poate suferi omul.
Dar
Cine n-a gustat amarul
Nu știe ce e zaharul.

Pe mulți cai (de cei buni încă)
Hamurile îi mănîncă.

Pîn' nu-i iei șaua din spate,
Nu vezi în ce loc îl bate.

Capul pînă nu se sparge, creierii nu să văd.

Cînd ești în luciul mării și tună,
Anevoie o să scapi de furtună.

Marea e plină de talazuri
Și lumea cu feluri de necazuri.

Nimenea nu să vaietă de gras.
Dar
Se plînge și ăl de are,
Se plînge și ăl de n-are.
Căci
Totdauna desfătarea are sor pe întristarea.
Iepuroaica fată și iepurile de inimă se vaită.
Însă
Nu văita pe sărac de traistă și de sac.

De nevoie trebuie să se învețe
Să mănînce și pere pădurețe.
Că
La neplouare e bună și grindina.
Căci omul nenorocit
E învățat ca calul cu pofilul.
Și
E mîncat ca Alba de ham.

El
E învăţat cu greutatea jugului.
Că
E ros ca ceafa boului de jug.
Şi
Trage în greu cît poate.
Că nenorocirea
Îi face foc în spinare
Şi el sufere-n răbdare.
Mereu
Îi dă necazul de nod.
Şi
Curg belele, rabdă-n piele.

Un necaz abia îl trece
Şi vin în locul lui zece.
Dar el rabdă, zicînd ca fiecare:
Asta e pe dasupră ca fuiorul popii.
Şi
Nu ne ajung c-avem două,
Şi ne vin şi alte nuouă.
Dar însă
La nenorociri săracul,
Răbdarea îi este leacul.
Că
Răbdarea e totdaună
La orcine cea mai bună.

POVESTEA CÎNTECULUI

P-a virtuţilor livede trebuie în căpătîi
Pomul cel scump al răbdării să se afle mai întîi,
Şi dacă din întîmplare natura nu-l va sădi,
Trebuie orcum să facă cineva a-l presădi
Şi să îngrijască bine ca să prinză rădăcini,
Nu cumva să se usuce de ceva-n contră pricini;
Ş-apoi vîrfurile-nalte să le taie nencetat,
Ca să se înrămureze şi să fie mai plecat;
Cum şi vine să întinză l-adîncime în pămînt,
Ca nu cumva să-l doboare vro furtună sau vrun vînt;
Care şi în timpul iernii să nu poată degera,

Deşi toat-a lui verdeaţă să v-atuncea scutura;
Mai vîrtos că nici nu trebui l-aşa timp a se mîndri,
Ci-n frumoasa primavară cînd va-nfrunzi ş-înflori,
Şi în liniştita vară, vesel stînd şi rămuros,
Îşi va da cu belşug rodul cel prea dulce şi gustos.

DESPRE LUCRARE

Celui cu meserii multe
Casa-i este fără curte.
Căci
Doi pepeni într-o mînă nu poți ține niciodată.
Nici
Nu poate omul să șază cu curul în două luntrii.
Ci
Ține-te numai de una, nu sări din una-ntr-altă.
Că
Decît multe și tot rele, mai bine una și bună.
Multe știe, multe croiește
Și nici una nu isprăvește.
Totdauna
Croitorul umblă cu haina descusută.
Și
Cizmarul umblă cu cizmele sparte.
Însă nu știe că
Popa cu opinci încălțat
De puțini e ascultat.
Zicînd:
De la un calic nu afli nimic.
Că
Ochii înțeleptului văd mai departe.
Pentru că totdauna
Luminarea se aprinde pentru cei ce văd, nu pentru cei orbi.
Omul să uită în față
Și îți judecă viața.
Cum a zis oarecine:
Nu știe bărbatul, pe cît știe satul.

Că
Nimenea nu întreabă de casa frumosului,
Ci de casa vrednicului.

Vrednicia omului să cunoaște după port,
Că
Dacă des sărbători faci,
Nu o să aibi ce să-mbraci.
Deci dar,
Munca e blagoslovită,
Cînd te ții de ea, ai pită.
Omul
Cel înțelept își gătește
Încă pîn' nu flămînzește.
Să luăm pildă că
Furnica își strînge hrană
De cu vară pentru iarnă.
Și
Șoarecelui nu-i lipsește,
Că din vreme-și grămădește.
Iar
Greierele în vremea agoniselii cîntă
Și iarna cere să se împrumute.
Așa și omul nevoiaș:
Vara-ntins la umbră doarme
Și iarna moare de foame.

Cînd fiertură în oală,
Și cînd mamaligă goală.
Sau
Cînd florile rodului,
Cînd frunzele pomului.
Pentru că
Cine șade, coada-i cade, cine mișcă, el tot pișcă.
Și
La tinerețe cine nu lucrează la bătrînețe rîiază.
De aceea zice un înțelept:
Arvunează din vreme pe fericita muncă.
Și
Scoală-te de dimineață și te culcă mai tîrziu.

Şi
Cine pleacă de dimineaţă departe ajunge.
Pentru că
Un ceas al dimineţii plăteşte cît trei după prînz.
Şi
De multe ori nu aduce anul ce aduce ceasul.
Că
De unde nu gîndeşti, d-acolo sare iepurele.

Toate sînt la vremea lor;
Iar nu
Lasă-ţi lucrul ş-îţi ia mucul.
Pentru că
Vorba lungă e sărăcia omului.
Şi
Cine vorbeşte, lucrul nu-i sporeşte,
Iar cine tace mai multă treabă face.
Nu fii
Bun de gură şi rău de lucru.
Că
Numai cu vorba nu se face ciorba.
Şi
Dă din mîini dacă vrei să ieşi la liman.
Mereu
Lucrează pe mult şi pe puţin.
Că
Mai bine ceva decît nimic.

POVESTEA VORBII

Doi ţărani cînd vrură la lucru să plece,
Nevestele-n casă pînă a-i petrece
I-au sfătuit ce fel şi cum să urmeze,
Cum să se tocmească şi cum să lucreze.
Una zise: — Frate, vezi de ţine minte
Şi un-a muierii din zece cuvinte;
Eu nu îţi zic alta decît să ştii cum că,
După cum eşti mare şi vrednic de muncă,
Cînd te tocmeşti, cere să-ţi dea plată bună,
Nu lua în grabă pe nimic arvună,
Să-ţi pierzi surda vremea şi zilele tale

Şi să vii acasă fără de parale.
Iar cealaltă zise: — Bărbate, ascultă,
Lucrează pe plată puţină şi multă,
Cum ţi se întîmplă, nu după plăcere,
Decît să pierzi vremea degeaba-n şedere.
Deci dar ei plecară amîndoi dodată,
Ţiind fiecare sfătuirea dată.
În oraş intrară lucru să găsească,
Veniră ş-îndată oameni să-i tocmească.
Cel cu plată mare nu vru jos să lase,
Nevasta acasă cum îl învăţase.
Ăstalalt se duse, lucră, luă plată,
A doua zi iară la alţii fu gată,
A treia zi încă n-o pierdu degeabă,
În scurt, totdauna se afla cu treabă.
Iar cellalt tovaroş stînd în aşteptare,
Ca să se tocmească tot pe plată mare,
Mai multa lui vreme era petrecută
Făr' de nici un lucru ş-în deşert pierdută.
Ce lua-n trei zile dintr-o săptămînă,
Da pe d-ale gurii odihnind p-o rînă...

„Ascultă din zece vorbe şi una a muierii."
Dar
„Sfatul muierii muierilor foloseşte."

Deci el cu şederea din zi pînă-n seară,
Se învaţă leneş prin munca cea rară.
Într-aceste vine o văduvă-n piaţă
Şi văzîndu-i trupul şi viteaza faţă
Zise întru sine: „Ce om voinic mare!
Ăsta crez că-n lucru cît trei puteri are."
Ş-îndată cît cere îi dă să nu-l scape,
Îl duce la vie ş-îl pune să sape.
Ea, ca o femeie văduvă săracă,
Să dete doparte bucate să-i facă,
Cugetul zicîndu-i că, plata ca plata,
Pe om întăreşte la muncă bucata;
Deşi n-am tocmeală să-i dau de mîncare,
Dar văzînd să-ndeamnă mai mult la lucrare.
Stînd însă într-aceast-a ei gîndire bună,

Ascultă și vede că sapa nu sună,
Aleargă la dînsul: — Ce șezi? îl întreabă.
— Odihnesc, — răspunse — nu șez eu degeabă.
Se scoală-naintea-i, începe, lucrează,
Și ea iar se duce mîncarea să vază.
Cum îl lasă însă, stătu totdodată,
Sirmana femeie s-a-ntors iar îndată.
Începu să-l certe, zicîndu-i: ce șade,
Că ea îi plătește după cum se cade.
El iar înaintea-i începe să sape,
Ea pleacă la oală să-i ducă să crape;
Dar cînd se întoarse cu strachina-n mînă,
Îl găsi la umbră culcat pe o rînă.
— Ce faci? îl întreabă. El: — Stau după muncă.
— Na, scoal' de mănîncă ș-apoi iar te culcă;
Că pe trupu-ți mare te-am ales pe tine,
Gîndind să-mi iau bine ș-au fost vai de mine!

„Iată omul dară leneș cum să-nvață,
Și de a sa minte și de rea povață."

Deci cînd trece vara și lucru-ncetează,
Plec și ei acasă copiii să-și vază.
Cel cu plata scumpă duse punga goală,
Trist, galben la față și slab ca de boală,
Iar cellalt umpluse de sfanți chimirașul
Și se duse vesel ca trandafirașul.

De aceea zice un înțelept:
Foamea să uită la poarta omului muncitor și nu
îndrăznește să intre.
Iar cel leneș
Pînă să încalță, soarele să-nalță, și pînă să gătește,
soarele sfințește.
De aceea,
În casa trîndavului e sărăcie lucie.
Cînd mălai are, sare n-are, cînd sare are, malai n-are.
Rămîne în sapă de lemn și în casă fără piemn.
Lenea face pe bogatul a i se urî,
Și pe săracul în nevoie a se tîrî.
Într-un papuc ș-o opincă, lipa-lipa, nea Stănică:

Toată vara cu cojoc și iarna cu curul la foc.
Se încălzește la față,
Iar spatele îi îngheață.
Trăiește viață cîrpită cu ață.
Pică, pară, pică; dac-ai pica, eu te-oi mînca, iar
de nu, acolo ei ședea.
Umblă cu capu între urechi, cască gură, pierde vară.
Răsare unde nu-l sameni.
Unde sînt doi, cu el trei.
Încîrduit cu terchea-berchea, trei lei perechea.
Și
Sărăcia de el să ține ca pulberea după cîine.
Umblă pe drumuri tăind cîinilor frunză.
Casa-i e în trei pereți și cu ușa pîn pod.
Sărăcia îi roade urechile.
Umblă gol ca un pistol.
Se-mbracă numai pe dinlăuntru.

POVESTEA VORBII

Unul avea o nevastă,
Leneșe de tot și proastă
Atît, încît pîn' la gușe
Se tăvălea prin cenușe.
Haină nu avea, nici treanță,
Decît o cămașe zdreanță,
Ruptă de tot, prăpădită,
În mii de locuri găurită,
Nu să mai ținea pe dînsa,
I să vedea tot printr-însa.
Bărbatul ei ca ea iară
Umbla capiu pînă-n seară,
Mai mult ședea pe o rînă
Decît lucra-n săptămînă,
Căta tot muncă ușoară,
Numai pentr-o pîinișoară.
Nu-i plăcea trupul să-și frîngă,
Să lucreze și să strîngă.
Amîndoi să potrivise
Și la toate să unise,
Cîți îi vedea-n astă stare
Zicea de ei fiecare:

„Ş-a găsit hîrbul capacul, tigva dopul şi lelea bărbatul“
„N-a spart Dumnezeu două case.“

Deci ăst bărbat biet pe sine
Vedea, nu să vedea bine,
Dar văzînd nevasta-şi goală,
Fără preş şi fără poală,
I să părea cu ruşine,
Deşi ea nu simţea bine,
Şi cu-ngrijirile sale
Strîngînd un leu de parale,
Zise ai sale neveste:
— Dragă, o zicală este:
„Bogatul mănîncă cînd voieşte şi săracul cînd găseşte.“
„Paştile săracului este cînd îmbracă cămaşe nouă şi cînd are pe masă oauă.“

Şi tu azi dar te găteşte,
Te spală, te curăţeşte,
Că merg să-ţi cumpăr cămaşe,
Ca să lepezi ale faşe.
Deci dar ieşind el din poartă,
Ca să se ducă la boltă,
Întîlni în drum pe naşul
Ş-îi ceru la el salaşul.
Finul acum ce să zică,
Punga-i era uşurică,
De cămaşe se lipseşte
Şi de masă tîrguieşte.
Găseşte o gîscă grasă,
O ia şi pleacă acasă,
Cu naşii săi împreună,
Săltînd de părere bună.
Copilul său, cum îl vede,
La mumă-sa se repede
Şi de departe o cheamă,
Strigînd vesel: — Mamă! mamă!
Tata aduce pe naşa!
Tata cu naşul şi naşa!
Ei îi suflă-n urechi vîntul

Şi îi să păru cuvîntul:
„Tata aduce cămaşa“
Sau cum zice pruncul: „maşa“.
Şi de bucurie mare,
Pierzîndu-şi cumpătul, sare,
Numaidecît se despoaie
De treanţa ei cea cu soaie,
Ş-aruncînd-o-n foc rămase,
Muma ei cum o fătase.
Şi aşa ca o păpuşe
Iese îndată la uşe,
Să-l adaste să sosească,
Cămaşa să-şi priimească.
Dar cînd în loc de cămaşe
Vede gîscă, naş şi naşe,
Aleargă lipan s-adune,
Rupe, împrejur îşi pune,
Şi tocma ca paparuda
Viind îşi priimi ruda.
Apucă gîsca mai tare,
Ca s-o facă vro mîncare.
Şi pînă ea să gătească,
Naşu-ncepu să vorbească,
Zicînd: — Rea a fost, nevastă,
Sărăcia-n lumea astă!
Despuiata cum aude
Întreabă-ndată pe rude:
— Unde aţi văzut-o oare?
Or astăzi în tîrgul mare?!

*

Cui i-e frică să se-nsoare,
Să-şi ia o nesimţitoare
Ca şi această neroadă,
Şi nu-i va mai cere modă.

DESPRE SĂRACUL MÎNDRU

Umblă pe drum cu alai
Ș-acasă n-are malai.

Parcă îl scot banii afară din casă.

Pe uliță Chiriță
Ș-acasă chisăliță.

După ce are chelie,
Mai are și fudulie.

S-a văzut cu niște bale la gură
Și le socotește că sînt untură.

După ce nici n-are de cercei urechi,
Umblă să-și cumpere și două perechi.

Nu-i ajunge nas că n-are,
Mai e și cu curul mare.

Se încearcă la zbor
Ca puii de cocor.

Ca cocoșul se rotește,
'Ntre găini cînd se privește.

Se umflă în sprîncene,
Ca curcanul în pene.

Se răsfață-n haine lungi,
Ca un ban în două pungi.

N-are pe sine nădragi
Și își cumpără desagi.
Capra
De rîie coada îi pică
Și ea tot sus o ridică.

Și sărac și nesupus,
Umblă cu nasul pe sus.
Dar sărăcia îl întreabă:
— Capră rîioasă, unde ai plecat? — La oraș.
— Poți merge și mai departe, de te-oi lăsa.

Nu te uita că-i e cămașa albă, că poate în credet este stăpîn pe dînsa.

Bună e mîneca lungă,
Dar pînza nu va s-ajungă.

Mielul după ce e slab are și coadă lată.

S-a înfoiat ca varza și s-a-ngîmfat ca barza.
Și
Sare ca capra neagră din cloțan în cloțan să meargă.
Săracul mîndru
Să uită la ceilalți ca la niște muște.
Pînă îi ia cineva musca de la nas.
Îl întrebi:
— De ce-ți curg mucii? — De iarnă. — Lasă că te știu și d-asta-vară.

Ca păunul se mîndrește.
Și
Tot cu laude trăiește.
Dar
Lauda de sine pute,
Ca vinul rău din bute.

Căci
Mai credincioși ochii decît urechile.
Pentru că
Alta e a auzi și alta e a vedea.
Cum a zis una:
Nu crede, bărbate, ce vezi cu ochii.
Ci crede ce-ți spui eu.
Săracul mîndru zice:
„Nu sînt numai cu deștu-n gură, ci cu mîna toată.
El este:
Se laudă oala că va sparge căldarea.
Și
Potrivește mirosul trandafirului cu putoarea porcului.

— Corbule, cum îți sînt puii? — Frumoși, pe cît merge, înnegresc.

Găina cînd va oua
Aude o mahala.

Prepelița se ține că e cu coadă,
Și ea îi e numai pîn' la noadă.
Așa e și săracul mîndru:
Plată dă la om anume
Ca să-l laude în lume.

POVESTEA VORBII

Un june-ntr-o vreme rugă pe oarecine
Pețitor să meargă-n satele vecine,
La o fată care el tot o văzuse
Ș-în inimă dragă cu foc îi căzuse.
Pețitorul, care era iarăși june,
Primi să facă acea repejune,
Dar gîndi în sine: „De-oi vedea că-mi place,
Vorba pentru mine mai bine voi face".
Acest însă-l roagă și face tocmeală
Că-i dă ce va cere pentru osteneală,
Numai orcum știe mijlociri să facă,
Prin laude multe și el ei să-i placă.
Să zică că este june prea de treabă

Și are de toate, de orce întreabă:
Car, boi, vite multe și holdele sale,
Pe lîngă acestea, are și parale.
Dar ca să se-ncrează ce o să-i răspunză,
Să-nvoi să meargă și să se ascunză
La spatele casii, tocma-n ferestruie,
Ș-acolo s-asculte cele ce-o să spuie.
Deci ei împreună mergînd cam pe seară,
Și de casa fetii cînd s-apropiară,
Pețitoru-ndată în casă se duse,
Iar junele merse,-n fereastră se puse.
Așa pețitorul începu să spuie
La părinții fetii, cereri să propuie;
Spuse pentru june că este cu stare,
Cu două guri însă, și șoptind, și tare,
Cînd vorbea de bine striga să auză
Și cînd spunea rele abia mișca buză.
Tare:
„Uite e un june de treabă, cuminte."[1]
Încet:
„E un neghiob mare și om fără cinste."[2]
Tare:
„El bețiv nu este, vin, rachiu nu-i place."
Încet:
„Bea de se turtește și cocă se face."
Tare:
„Are boi, vaci, vite, bătătura plină."
Încet:
„Ba n-are sirmanul macar o găină."
Tare:
„E chiabur, se scaldă-n averile sale."
Încet:
„Ba l-a păzit sfîntul, n-are cinci parale."
Tare:
„În cît despre haine portu-i e dovadă."
Încet:
„Ce este pe dînsul aceea ș-în ladă."

---

[1] De cîte ori lăuda, s-arăta pe sine, bătîndu-și pieptul (n. aut.).
[2] Cînd defăima, arăta cu degetul către fereastră (n. aut.).

Tare:
„Ar fi pentru fată cea mai bună soartă.“
Încet:
„Ba-n mormînt de vie o băgaţi ca moartă.“
Tare:
„Un ginere astfel nu-l pierdeţi din mînă.“
Încet:
„Mai bine-n fetie să moară bătrînă.“
Tare:
„Chiar să nu vrea fata, să o daţi cu sila.“
Încet:
„Vă deschideţi ochii, nu-necaţi copila.“

Aşa peţitoru,-n loc să mijlocească,
Îşi făcu lui tîrgul, pe el să-l voiască.
Şi junele, care cu plată îl puse,
Îşi pierdu dorinţa prin relele spuse.
Cînd iese afară şi să întîlneşte:
— Ai văzut — îi zise — ce fel se peţeşte?
— Da, — el îi răspunse — fără îndoială,
Ţ-aş mulţămi foarte pentru osteneală,
Dacă-n vorba-ţi tare arătai spre mine
Şi dacă în şoptă arătai spre tine.
Cunosc că peţitul nu ţi se va trece,
Că ai scos din gură cînd cald şi cînd rece,
C-acel care suflă să se încălzească
Ş-apoi iarăşi suflă caldul să recească.
Îmi pare rău, însă l-această pricină
Nu strici tu, ci singur chiar eu sînt de vină
C-am trimis pe corbul ca Noe strămoşul,
Şi am făcut tocma cum făcu cocoşul
Cînd mînă pe vulpea în partea vecină,
Mergînd să-i peţească dorita găină,
Ş-îi arată însuşi, fără ea să ştie,
Unde să-şi găsească de mîncare şie.
Dar la aşa treabă d-acum înainte
Prin a ta urmare mă învăţai minte.
Lupul îşi găteşte singur de mîncare
Şi d-aceea ceafa mai groasă o are.

L-a lăudat de l-a procopsit.

A făcut şi Vişa grîu din călcîie pîn' la glezne.

L-a lăudat de i-a pus coarne.

L-a făcut ca pe dracu.

L-a făcut cu moţ.

A ştiut să-l potrivească.

L-a potrivit cumsăcade.

Îi taie iapa de la gard.

I-a suflat în lumînare.

L-a legat ca pe un dobitoc la gard.

Îi luă turta după spuză.

A dat burduful cu brînză cu tot pe seama cîinelui.
Şi
Praful nu s-a ales de dînsul.

S-a luat cu amîndouă mîinile de păr.

S-a săturat soacra de poamă acră.
Şi acum,
Dă-ţi, băiete, pinteni ş-îţi bate iapa cu călcîiu.
Şi zi:
Nici n-avut popa porci, nici nu trebuie să aibă.
Că
Şi coada securii face rău pădurii.

Limba taie ca foarfecile.
Iar
Buzele cele mute vorbesc pe tăcute.

Unul cască ş-altul înghite.

De omul rău să fugi mîncînd pămîntul.

Că
Parcă îi șoptește dracu la ureche.
Și d-aceea zice:
În șoaptă trebuie să fie și vro diavolie.
Dar însă
Cine defaimă pe altul înaintea ta, el și pe tine o să te defaime înaintea altuia.
Că
Din gura omului bun vorba de rău nu iese niciodată.

Își pune lacăt la gură.
Iar care
În față te cinstește și în dos te vorbește.

Își găsește moașe să-l moșască.
Că e o vorbă:
Nu face, să nu ți să facă.
Și cînd o pate, începe să-i zică:
Și asta e cercel la ureche.
Sau
Oi ținea-o ș-asta minte.

Mi-a făcut-o cît de bună.

A dat Nan de gavan.
Și
S-a găsit cine să-i taie din obricariță.
De aceea
Nu face nici un lucru după care să fii dator a-ți cere iertăciune.
Și
Fii la orce în fereală,
Nu da loc de bănuială.
Dacă-ți zice cineva:
— Unul în dos te-a-njurat. — În lipsa mea putea să mă și bată.

Cît o vrea lumea să-ți strige,
Tu să nu fii cum îți zice.
Că
În urma dijmarilor multe bîrfesc babele.

Și ei
Își caută de treabă.
Și
Își vede de sărăcie.
Știind că
Cerul limpede tresnete nu aduce.
Și
Nu-și mai pune mintea cu nebunul.
Că
E mai bine cu binele decît cu răul.
Mai vîrtos că
De nebun și de muierea rea fiece înțelept fuge.
Și
Nu să înnoadă la ceartă ca mojicul.

DESPRE ÎNVĂŢĂTURĂ

Poartă condei la ureche
Ca să-i zicem logofete.
Şi cînd îl iei de scurt zice:
Sînt logofăt să te-nvăţ
Cu cuţit să scrii pe băţ.
Că
Este tînăr ş-o mai creşte,
D-o trăi, să procopseşte.
În adevăr,
Nu e nici o îndoială,
Are semn de procopseală.
Dar
S-o procopsi cînd mi-o creşte
Păr în palmă ş-între deşte.
Căci ce folos?
Răsur frumos înflorit
Ş-între spini a răsărit.
Şi
Ştie ce e în carte: slove negre pe hîrtie albă.
Că
Îţi citeşte ca în palmă.
Şi
Numai pe deşte
Orce-ţi socoteşte.
Îndată zice:
Una este una, două fac mai multe.
Sau:
Una şi cu una fac două.

Sau:
Tu ştii una, două, eu ştiu pân' la noauă.
Şi
Pe cît poate, pîinea-şi scoate.
Însă
Tot învăţăm cît trăim
Şi neînvăţaţi murim.
Că,
Trăind omul, cînd şi cînd
Află ce nu-i dă prin gînd.
Zicînd:
De multe-n lume am dat
Şi tot nu m-am învăţat.
De aceea
Cîte cuvinte le zici, le vinzi,
Şi cîte tu le auzi, le prinzi.
Cum zice un filosof:
Picioarele-ţi să roază pragurile învăţaţilor.
Că
Şcoala face pe-omul om
Ş-altoiul pe pomul pom.

POVESTEA VORBII

— Ascultă, mamă Marghioală, — zise fata către ea,
Ce începuse la şcoală de curînd leţii să ia —
Ce sînt aste borcănele ş-acele clondire mari?
Ce ai de vînzare-n ele, de stau ca la cîrciumari?
— Frumuseţe, maiculiţă, — răspunse baba cu haz —
De care şi tu, guriţă, o să-ţi cumperi de obraz;
Vezi tu asta alifie şi acel clondir lucios,
Cei mai urîte stafie îi dă aer drăgăstos.
Copiliţa cea isteaţă de vorba babii rîzînd,
Cu un glas plin de dulceaţă o-ntrebă iarăşi, zicînd:
— Dacă dar poţi chipul face din urît plăcut, frumos,
Şi din smolit a-l preface alb, rumen şi luminos,
Poţi buze largi, destrămate să schimbi, vrînd să te apuci,
Şi nasuri lungi, borcănate la măsură să aduci?
Poţi unui chip oarecare, slut, de natură greşit,
Să-i dai o dreaptă formare şi să-l schimbi desăvîrşit?

Poţi un trup gros c-osebire, crescut trunchi mai mult în lat,
Să-l aduci la semuire şi să-l faci mai delicat?
În sfîrşit, unui cap mare şi lipsit, sec, vreun fel,
Poţi să-i dai vreo schimbare or să bagi creieri în el?
Zise baba: — Copiliţă, vorbele ţi le-nţeleg,
Dar nici macar ferimiţă să fac d-aste nu mă leg.
Eu ştiu numai de la feţe zbîrciturile să trag,
Să dau rumeneli, albeţe, şi încolo nu mă bag.
Îi zise copila iară: — După cele ce-mi spui dar,
Drept îţi zic, rău să nu-ţi pară, că toate-ţi sînt în zadar;
Dacă chipul ş-alte toate unui tînăr sau bătrîn
Ca să le schimbi nu să poate, ci tot precum sînt rămîn,
Surda osteneşti tu, babă, cu ale tale albeli,
În deşert sînt şi degeaba foiţe şi rumeneli!
Ce folos cu măiestrie un perete-l vei spoi,
Dacă nu e din mistrie neted cum va trebui?
În zadar pierde tîmplarul lustru-n lemn nebărduit,
Că măcar să-i dea cu carul tot este nerenduit.
Asemenea şi nevasta or fata nu va putea
Cu meşteşugirea asta între frumoase să stea.
Nu poate, zic, să se placă numai cu chipul frumos
Şi pe cineva să-l facă s-o iubească mai vîrtos,
Ci dacă ea din natură n-are de frumseţi talent,
S-aibă-ncai învăţătură şi lăudat sentiment.
Şcoala, mamă, pe om face să se numească frumos,
Ea pe urît îl preface ca să fie drăgăstos;
Şi ascultă o poveste ce-n şcoală azi mi s-a spus,
Care şi leţia-mi este şi s-o-nvăţ de rost m-am pus.
Au fost trei fete odată care pe rînd s-au născut
Şi d-a lor mumă şi tată pe voia-le s-au crescut.
Două atît de frumoase că ar fi fost să credea,
Încît era drăgăstoase la toţi de cîţi se vedea;
Iar a treia prea urîtă: trup strîmb şi chip slut avînd,
Necăjită ş-amărîtă trăia în casă şezînd;
Căci la vrun bal cîtetrele părinţii cînd le scotea,
Numai cele frumuşele valsul, jocul învîrtea.
Ele era de minune, pe ele toţi le iubea,
Pe urîta nici un june n-o vedea nici nu-i vorbea,
Ci sta-n seamă nebăgată într-un colţ a se uita
Şi cu simţirea-ntristată întru sine a ofta;

Dar unde e urîciune şi chip slutit, neplăcut,
Mai multă înţelepciune firea să dea s-a văzut.
Aşa şi această fată, prea înţeleaptă fiind
Şi cu bună judecată, socotind şi chipzuind,
Ceru să-i facă părinţii partea ce i să cădea
Şi împrotiva voinţii să nu-i facă, ci să-i dea,
Zicînd că cu a ei parte are a se ritera[1],
Să trăiască într-o parte, fără a-i mai supăra.
Ei, ştiindu-o cuminte, bucuros s-a-nduplecat
Şi dup-ale ei cuvinte, numărînd, partea i-a dat.
Deci cu a sa zestrişoară profesori buni ea luînd,
S-a tras la o moşioară, precum pusese în gînd.
Şi acolo, într-o parte, îndată s-a apucat
Să înveţe limbi şi carte, musică şi orce alt.
La care ea, cu silinţă urmînd, toate le-a pîşit
Şi avuta sa dorinţă în scurt timp luă sfîrşit.
Apoi după ce se roade c-o grămadă de ştiinţi,
Pe profesorii-şi sloboade şi se-ntoarce la părinţi.
Carii în asfel văzînd-o în braţul lor o au strîns,
Şi pe grumazi sărutînd-o de bucurie au plîns.
Auzind vecinii-ndată şi dorind a o vedea,
Seara fuseră toţi gata pentru dînsa bal să dea.
Mergînd iară cîtetrele la casa ce le-au poftit,
Toţi, lăsînd pe frumuşele, la dînsa s-au grămădit;
Iar cînd îi şi auziră vorba şi dulcele glas,
Cu gurile în uimire căscînd la ea au rămas.
Îi da toţi laude sume, de ea nu să sătura,
Cea mai frumoasă din lume li să părea că era.
Astfel, mamă, să preface chipul urît în frumos,
Şcoala pe om om îl face şi să fie drăgăstos.
Că d-ar fi fata născută cît de frumoasă macar
Şi n-o fi bine crescută, toate-i sînt într-un zadar.
Degeaba va purta nume unuia chip lăudat,
Dacă nu va şti în lume să trateze un bărbat.
Ce folos că-ntîi e dragă, cînd să cunună ş-o ia,
Ş-în urmă în iad îl bagă cu scîrbele ce-i dă ea.
Cu încetul îl receşte ca fierul ars cînd îl scot
Şi dragostea îi descreşte pîn-o uraşte de tot;

---

[1] Greşit pentru *retira*, „a se retrage“ (din fr. *retirer*).

Şi atunci acea frumoasă, ce ca un soare-i părea,
I să face-ntunecoasă, urîtă şi cea mai rea.
Neputînd să se-nţeleagă, în veac nu se mai împac,
Ajung judecăţi să tragă, de basnu-n lume să fac.
Acestea mica şcolară zicîndu-le către ea,
Se duse la şcoală iară, altă leţie să ia.[1]

---

[1] Aici se încheie prima broşură a *Poveştii vorbii*.

DESPRE ÎNVĂŢĂTURĂ

Ce înveţi la tinereţe, aceea ştii la bătrîneţe.
Omul în copilărie lesne-nvaţă orce fie.
Meşteşugul la om e brăţară de aur.
Nici un meşteşug nu e rău, ci oamenii sînt răi.
Cine învaţă la tinereţe se odihneşte la bătrîneţe.
Calul bătrîn nu se învaţă în buiestru.
Cine ştie carte are patru ochi.
Dar
Orce cu bătaie de cap să dobîndeşte,
Pe drumuri nu să găseşte.
Procopseala nu să cumpără cu bani, ci să cîştigă cu ani.
Banii nu aduc procopseala, ci procopseala aduce banii.
Omul cît trăieşte învaţă şi tot moare neînvăţat.
Nimenea nu poate să zică: acum le ştiu toate.
De aceea
La orce treabă, pe Stan păţitul întreabă.
Că
Cine întreabă nu greşeşte.
Orbul cu întrebarea a nemerit Brăila.
Dar
Nu cere de la prost învăţ şi de la bătrîn băţ.
Că
Orb pe orb povăţuind, cad amîndoi în groapă.
Orbul îşi caută acul în aria cu paiele şi surdul îl povăţuieşte unde sună.
Nu cine trăieşte mult ştie multe, ci cine umblă mult ştie multe.
Mult trăieşti, multe auzi; mult umbli, multe vezi;
Mult trăieşti, multe pătimeşti; multe greşeşti, multe-nveţi.

Iar
Găina care cloceşte niciodată nu e grasă.
Dar şi
Piatra care se rostogoleşte din loc în loc nu prinde muşchi.
Toată musca nu face miere.
Toate străchinile nu sînt pentru ciorbă.
Procopseala nu e cîrpă să o mototoleşti şi să o bagi în sîn.
Că
Unde nu e cap, vai de picioare.
A lipsit de acasă nuoauă ani şi s-a întors cu doi bani.
S-a dus bou şi s-a-ntors magar.
Căci
Omul sfinţeşte locul, iar nu locul pe om.
Toată lumea este şcoală.
Şi
Vremea învaţă pe aceia ce n-au dascăl.
Adică:
Nevoia învaţă pe om şi nuiaua pe copil.
Ursul nu joacă de voie, ci de nevoie.
De aceea
Pisica rîzgăiată nu prinde şoareci niciodată.
Şi
Copilul nepedepsit rămîne neprocopsit.
Copilul rîzgăiat rămîne neînvăţat.

POVESTEA VORBII

Un împărat oarecare neavînd nici un fecior
Şi fiind la întristare că n-are moştenitor,
Prin rugăciuni şi postire Dumnezeu l-au ascultat
Şi după a lui dorire cu un prunc l-a mîngăiat;
Care cu dragoste mare din ceasul ce s-a născut
Părinţii în răsfăţare ş-în rîzgăieli l-a crescut.
Atît de mult împăratul asupra lui tremura,
Cît străşnici tot palatul, nu cumva a-l supăra.
Aşa-l lasă pîn' la mare să crească tot în desfrău,
Pentru orce rea purtare nimeni nu-l ţinea de rău.
Şi cînd el era-ntr-o parte şi alta purtat pe sus,
Ca să înveţe şi carte un dascăl i s-au adus,
Poruncindu-i să-l înveţe cu mîngăieri şi cu joc,
Să-i vorbească cu blîndeţe, să nu-l supere de loc,

Să nu-l silească vrodată or să-l certe-n vreun fel,
Or să-ndrăznească să-l bată, c-apoi va fi vai de el.
Aşadar aceste toate urmate-ntocma a fost,
Din care un copil poate lesne a rămînea prost.
Cîţiva ani dacă trecură, împăratul a cerut
Să vază ce-nvăţătură copilul său a trecut.
Şi aducîndu-l de faţă începu a-l întreba,
Cu mîngîieri, cu dulceaţă, ca să citească ceva.
El începu: — Alfa, vita, gama, delta, omicron,
Capa, iota, sigma, tita, pi, mi, ni, xi, ipsilon.[1]
— Bravo! — zise împăratul — num-atît ai învăţat?
— Apoi, — răspunse băiatul — celelalte le-am uitat.
Împăratu-ngrijat foarte de al său iubit fecior,
Că-i rămîne după moarte un prea prost moştenitor,
Pe ministrii săi în grabă îi adună pentru el,
Cere sfat şi îi întreabă să-l înveţe-n vreun fel
Ce să facă, din ce parte s-aducă vrun iscusit,
Ca să-l poată-nvăţa carte cu vrun metod osebit.
I-a zis ministrii: — 'mpărate, e un filosof aici,
Cu ştiinţi prea minunate la orce vei sta să-i zici;
El ne-a învăţat la carte pe copiii noştri toţi,
Şi am vrea să avem parte de el şi pentru nepoţi;
Pe dînsul, de vei, îl cheamă să-i vezi duhul cel înalt
Şi dă-i copilul în seamă fără să mai cauţi alt.
Acest sfat dar ascultîndu-l, împăratul a trimis
Şi pe filosof chemîndu-l de faţă aşa i-a zis:
— Am auzit pentru tine că eşti om prea iscusit
Şi toţi te vorbesc de bine, toţi zic că eşti procopsit;
D-aceea cu rîvnă mare te chem şi te rog şi eu
Cu asemenea urmare să-nveţi şi pe fiul meu;
Şi văzînd că-ţi pui silinţa mai curînd a izbuti,
Pe cît îmi va fi putinţa, şi eu îţi voi răsplăti.
— Preaslăvite împărate, — filosoful i-a răspuns —
Toate sînt adevărate cîte de mine v-au spus,
Dar acum sînt bătrîn foarte, nu mai sînt tînăr c-atunci,
M-am apropiat de moarte, nu mai am gust să-nvăţ prunci,
M-am dat acum pe odihnă, voi să trăiesc liniştit,
Să-mi petrec viaţa-n ticnă, că destul am obosit;

---

[1] Numele unor litere ale alfabetului grecesc.

Fug de zgomot, de nepace, singurătatea iubesc,
Slugă chiar să am nu-mi place, ca să nu mă necăjesc;
Dar ca să nu calc cuvîntul şi hatîru-mpărătesc,
Voiesc, de va vrea şi sfîntul, pe cît poci să vă slujesc.
Trimiteţi-l dar la mine, rog să nu fiu strămutat,
Că precum v-am spus, nu-mi vine să vi-l învăţ la palat.
Împăratul zise: — Bine, fie şi aşa cum zici,
Să urmeze şi la tine, dacă nu te-mpaci aici;
Dar însă îţi dau de ştire nu cumva să-l necăjeşti,
Să-l baţi, să-i dai dojenire, or la el să te răsteşti,
Ci voi cu economie învăţătură să-i dai,
Toat-a ta filosofie cu bine să i-o predai.
După ce-mpăratul zise către filosof astfel,
A doua zi îşi trimise şi pe fiul său la el.
Cum veni, îi dete carte, pe un scăunaş îl cinsti,
Şi îl puse la o parte, poruncindu-i a citi.
Nu apucă să-i arate, ş-îndată s-a pomenit
Că cîţiva inşi din cetate spre vederea-i au venit;
După ce ceva vorbiră, filosoful a voit
Ca cu ceia ce veniră să puie de gustărit
(Că pe atunci, cum să vede, cafea nu obicinuia,
După cum astăzi să crede că n-ar putea fără ea);
Şi neavînd să-i slujască vreun fecior sau argat,
Puse ca să-i posluşască feciorul de împărat;
Îl îndreptă pe fereastră, dîndu-i în mînă un ban,
Zicîndu-i: — Na, ţine asta şi mergi colea la băcan
Să-ţi dea mezelicuri, pîine şi o carafă de vin,
Cusurul mi-l va da mîine, du-te şi mai curînd vin'.
Deci după ce le aduse masă, tacîmuri a pus,
Stolnic, paharnic le fuse, pînă mai către apus,
Că ei dacă s-apucară de vorbă şi de lung sfat,
De sluga lor îşi uitară că slujeşte nemîncat.
Şi auzindu-l că plînge la spatele lor de post,
Îi zise: — Vino de strînge ş-învaţă să nu fii prost;
Apoi mergi şi tu acasă să mănînci şi să prînzeşti,
Dar să nu spui că la masă te-am pus să ne posluşeşti.
Şi dimineaţă te scoală, ziua pîn' nu s-o-nălţa,
Să vii mai curînd la şcoală s-avem vreme d-a-nvăţa.
Plecînd copilul se duse cu plînsete, cu văitat,
Şi pe rînd mume-sii spuse cum l-a întrebuinţat.
Muma-sa mîinile-şi frînge, spusele lui ascultînd,

Merge la-mpăratul, plînge, bocindu-se şi strigînd:
— Vai de mine, împărate, alt dascăl n-ai mai găsit,
De l-ai dat să-nveţe carte la un nebun şi lipsit?
Filosofu-n grab să vie, împăratul l-a chemat,
Şi l-a-ntrebat cu mînie de ce astfel s-a purtat.
— Împărate, ştiut fie — răspunse cel învăţat —
Că azi din filosofie o lecţie i-am predat;
De aceea fiţi în pace, lăsaţi să-l învăţ cum ştiu,
Dacă voiţi şi vă place să aveţi înţelept fiu.
Se domoli împăratul şi îi zise: — Negreşit,
D-aceea-ţi dedei băiatul, ca să-l faci desăvîrşit.
Se făcu zahar amarul cu cele ce s-a mai zis,
Şi a doua zi şcolarul la şcoală fu iar trimis.
Filosoful priimindu-l iarăşi d-a citi l-a pus
Şi în casă încuindu-l la trebile lui s-a dus.
Prea mare fiind oraşul, abia s-a-ntors înserat
Şi găsi pe coconaşul plîngînd acasă-ncuiat.
— Ai, mergi de mănîncă pîine — îi zise — şi prost nu fii
Şi aibi în grije ca mîine de dimineaţă să vii.
Se duse iarăşi băiatul plîngînd ca-ntîi, cum am zis,
Aude şi împăratul că l-ar fi ţinut închis,
Se necăjeşte şi cheamă pe filosoful pe loc,
Îl întreabă să dea seamă de ce-şi bate de el joc.
El răspunse: — Să nu fie vrodată eu joc să-mi bat,
Ci azi din filosofie iar o lecţie i-am dat;
Şi împărăţia-voastră nu mă socotiţi nerod,
Că filosofia noastră are osebit metod.
Se gîndeşte împăratul, ciudate lucruri îi par,
Şi zise către băiatul să meargă la şcoală iar.
A treia zi viind iară feciorul de împărat,
L-a luat şi pînă seara după sine l-a purtat;
Pe unde avea să meargă, sta în loc ş-îl întreba:
— Ştii tu asta piaţă largă cum să numeşte, au ba?
Cînd îi tăcea la-ntrebare, zicea: — Nu fii dobitoc,
Asta e piaţa cutare, asta e cutare loc.
Mai mergînd întreba: — Ştii tu cum se cheamă acest pod?
Cînd răspundea că nu ştie, îi zicea: — Nu fii nerod,
Asta e podul cutare, asta e cutare han.
Colea şade un domn mare, iar dincoaci cutare ban.
Acestea zicînd intrară într-un loc care i-a spus

Și pe copilul la scară ca să-l aștepte l-a pus.
Unde filosoful iară să șază a trebuit,
Și tocma cam către seară ca să plece a ieșit;
Bietul școlar, vai de dînsul, flămînd în frig așteptînd,
Îl găsi îngînînd plînsul, tremurînd și suspinînd.
După ce merse acasă, porunci către școlar,
Zicînd: — Mergi și tu la masă, dar vezi mîine să vii iar.
Cum se duse iar băiatul, plîngînd mume-sii a spus,
Auzind și împăratul, a trimis și l-a adus.
Îl întrebă ca să-i spuie de ce l-a purtat astfel.
El răspunse: — Alta nu e, decît lecții pentru el.
— Nu-ți poci lecția pricepe, — împăratul îi rosti —
Eu știu că omul începe întîi de la a citi.
— Și aceasta o să fie, — înțeleptul a răspuns —
Dar la o filosofie cititul nu e d-ajuns.
Am să-i predau și moralul cînd l-oi pune la citit
Și întîi materialul adunăm pentru vorbit.
Se muie iar împăratul cu cîte el i le-a zis
Ș-a patra zi pe băiatul la școală iar l-a trimis.
Deci cum sosi el la școală, dascălul ia o nuia
Și îi dă pe pielea goală vreo cîteva cu ea,
Zicînd: — Mai spui altă dată p-acasă cîte fac eu?
Mai superi mumă și tată și să voiești răul meu?
Aceste și alte dară zicînd cîte i-a plăcut,
I-a dat drumul către seară să se ducă și bătut.
Pîn-aci toate ca toate, împăratul le-a iertat,
Acum să vedem ce poate mintea unui învățat!
Că cum auzi-mpăratul de cele ce s-au urmat,
Că i-a și bătut băiatul, cu totul s-a turburat,
Și nici vru-n față să-i vie filosoful cel pîrît,
Ci porunci-n pușcărie să-l bage numaidecît,
Ca a doua zi să-l piarză judecîndu-l cu divan,
Să-l spînzure și să-l arză[1] ca pe un vrăjmaș tiran.
Așa a doua zi dară împăratul poruncind,
Ministrii se adunară ca să-l judece voind;
Deci întrebă împăratul, uitîndu-se rău la el,
Zicînd: — Spune, căci băiatul mi l-ai pedepsit astfel?
— Preaslăvite împărate, aste filosofii sînt,

---

[1] În ediția a doua se citește *piarză*, fără sens. Corectarea s-a făcut după prima ediție.

Și că sînt adevărate ascultați al meu cuvînt.
— Ce fel de filosofie, că tu chiar cum a venit
L-ai pus paharnic să-ți fie și stolnic de tîrguit?
— Împărate, așa este, eu nu o tăgăduiesc,
Dar i le-am făcut aceste vrînd ca să-l înțelepțesc.
Adică: cînd va ajunge mîine-poimîine-mpărat,
Masa să nu îndelunge, șezînd la chef nengrijat;
Iar supușii pe d-o parte flămînzi împrejur să stea
Ș-alții pe d-altă parte împărăția să-i ia.
— Bine, bine, așa fie, — împăratul iar i-a zis —
A doua zi, spune-mi mie, de ce l-ai ținut închis?
— Ș-asta e filosofie, leția proastă nu-mi e,
Cînd va fi-mpărat să știe și închisoarea cum e,
Iar nu pentr-un fir de ață or d-altceva vinovat,
Să-l ție pe toată viața în pușcărie băgat.
— Și aceasta așa fie, — împăratul a urmat —
De ce ca p-o slugă ție a treia zi l-ai purtat?
— Ș-aceasta e filosofie, căci prin oraș l-am purtat
Și poduri ș-alte să știe i-am spus și i-am arătat,
Iar nu dacă să va face mîine-poimîine-mpărat
De orcare cum îi place să fie de nas purtat.
— Bine, bine, ș-asta lasă, — împăratul zise iar —
Într-atît de mult nu-mi pasă, fie cum zici, n-am habar;
În sfîrșit dar spune-mi mie de ce pricină să-l bați?
— Ș-asta e filosofie ce trebuie la-mpărați,
Ca nu cum îi este vrerea pe vinovați a-i munci,
Să știe ce e durerea, puține a porunci,
Iar nu ca la jucărele să strige: dați și iar dați,
Că „cinci sute de nuiele lesne în spate la alți".
— Lasă ș-asta la o parte, — împăratul iar a zis —
Dar n-o să-l înveți la carte, prin urmare și la scris?
— Anevoie, împărate, că prea mult e rîzgăiat,
El de vorbă nu se bate, ține ce a apucat;
Dea cerul să aveți parte de fiul-vă cel iubit,
Dar eu mai lesne-nvăț carte pe un urs nenărăvit.
Se turbură împăratul auzind acest cuvînt
Și răcni-ncît tot palatul s-a clătit pîn' la pămînt,
Zicînd: — Auziți necinste! Vedeți în rîs cum mă ia?
Să cade așa cuvinte să zică-naintea mea?
Să-ntoarce către el iară și îi dă acest răspuns:
— De vreme ce tu zici dară că mai lesne-nveți un urs,

Să înveţi, iar de nu, moarte, aceasta îţi hotăresc!
Zise el: — Bucuros foarte, v-am spus că eu priimesc;
Daţi-mi un urs, dar nu mare, ci să fie mititel,
Ş-în trei luni cu-ncredinţare vă dau examen cu el.
După ce aceasta zise, împăratul hotărît
Pentr-un ursuleţ trimise ş-au adus numaidecît;
Cu soroc, cu legătură deteră pe dobitoc
La a cărţii-nvăţătură, şi-el îl priimi pe loc.
Acasă dacă îl duse, cumpără piei de cizmar
Şi să facă carte puse pentru nuoul său şcolar.
Făcînd aceasta, aduce, bagă fleici prin foi de rînd
Ş-îi dă ursului să-mbuce foaie cu foaie-ntorcînd.
Ursul, cum e din natură, fleica cînd vrea să o ia,
Ca cînd ar citi din gură căuta şi mormăia.
Mîncarea lui totdauna din acea carte fiind,
Nici nu împlinise luna ş-îl vedeai mereu citind.
Orcînd flămînzea, de voie cartea în mînă luînd,
Prefira foaie cu foaie şi mormăia, fleici cătînd.
Aşadar viind sorocul ursul examen să dea,
Se rîndui ziua, locul, şi toţi adunaţi şedea.
Iată şi dascălul dară cu şcolarul său cel mic,
Cărui trei zile de vară nu îi dedese mertic.
Şi din acea adunare la nimeni nu se uita,
Decît la orce mişcare la dascălul său căta.
Împăratul cu mirare la ursuleţ tot privind
Aştepta cu nerăbdare ca să-l vază şi citind.
Şi pravila-mpărătească avînd pe masă aci,
Ca să-l puie să citească dascălului porunci.
Ursul pravila cum vede, că e cea cu fleici gîndind,
Ca un flămînd se repede, o ia-n mîini nezăbovind,
O deschide şi apucă să mormăiască în loc,
Negăsind nimic de bucă, întoarce foi într-alt loc.
Stă, mormăieşte în carte, nu găseşte iar mertic,
Întoarce ş-în altă parte, şi iar nimic şi nimic.
Răsuna de rîs palatul d-acest şcolar curios
Şi îi zise împăratul: — Îl văz, citeşte frumos,
Dar nu putem înţelege zisele lui nicidecum,
În ce limbă ş-în ce lege ne citeşte el acum?
— În limba lui, împărate, — zise dascălul grăind —
Cum scrie aci curate le tălmăceşte citind.

Atunci zîmbind împăratul necazul ş-a răsipit
Şi iertînd pe vinovatul cu daruri l-a slobozit.

Care va să zică:
Mult mai lesne se învaţă un dobitoc simţitor,
Decît să ia de povaţă un neînţelegător.
După proverbul turcesc:
Annaiana bir sivrisinec sazdîr.
Annamaiana daul, zurna azdîr.
Adică:
Celuia ce înţelege ţînţaru-i e trîmbiţar,
Iar celui ce nu-nţelege, tobe, surle-s în zadar.

DESPRE ÎNVĂŢĂTURĂ IARĂŞI

Orce fel de meserie
Nu e rău omul să ştie.
Şi
Meşteşugul vreme cere,
Nu să-nvaţă din vedere.
Iar la alte,
Pe tot omul în viaţă
Patimile îl învaţă.
De aceea mulţi zic:
De multe în lume am dat
Şi tot nu m-am învăţat.
Dar
Cine a mîncat papară
Ştie dulce-i or amară.
Iar cel ce
Lapte fiert l-a opărit,
Suflă ş-în cel covăsit.
Că
Cît să-ţi ascuţi glasul gurii,
N-ai ce să-i mai faci naturii.
Cum a zis una:
Ştiam să cos eu odată,
Cînd eram la mama fată,
Că mama acu-mpungea
Şi mîna mea îl trăgea.
Alt prost a zis iară:
Asta moş Ion o ştie,
Pe el să-l chemăm să vie,
C-a fost o dată la mori

Şi în tîrg de două ori.
Dar nu trebuie să rîdem, că
Dumnezeu cum i-a plăcut
Şi buni şi răi a făcut.

Olarii dintr-un pămînt,
Ce tot un fel îl frămînt,
Fac şi ulcior şi alt vas,
Tot un fel pe roată tras.

Să nu rîzi de oameni sluţi,
De orbi, de şchiopi şi de muţi,
Ci cînd vezi aşa calici,
„Doamne fereşte" să zici.
În sfîrşit,
La orce învăţătură,
Nu grăbi peste măsură.
Că
Cu vreme şi cu încetul
Să face tare oţetul.
Precum e o vorbă:
Lucrul bun care îţi place,
Nu-ntrebi în cît timp să face.

POVESTEA VORBII

Odată-n Constantinopoli un tînăr vîrstnic, voinic,
Vrînd un meşteşug să-nveţe, s-a şi băgat ucenic
La un meşter de liulele, a pus soroc, s-a tocmit
În trei ani să-l scoaţă calfă, învăţat desăvîrşit.
Deci puindu-l să lucreze, pămîntul a frămînta,
Liulele-n tipar să puie, şi la cîte-i arăta,
În două-trei luni de zile, învăţînd, orce făcea,
Decît nu îi arătase şi în ce chip se cocea;
Tînărul, văzînd că poate întru toate a lucra,
Începu să se gîndească ş-în căinţă a intra,
Şi înşelat să se ţie că în trei ani s-a băgat,
Că el în prea scurtă vreme meşteşugul l-a-nvăţat;
Dar ca să se-ncredinţeze mai bine-n părerea sa,
Ar fi vrut şi să le coacă, dar stăpînul nu-l lăsa;
Aşa păzi-ntr-o zi vreme, cînd era stăpînul dus,

Şi vro cîteva liulele să coacă-n coptor a pus.
Dar cînd se uită şi vede că toate s-au fost crăpat,
Neştiind ce e pricina tot s-a gîndit, s-a mirat,
Se mai încercă să coacă încă vreo şapte-opt
Şi cunoscu c-alt nu este, ci meşteşugul în copt.
Ce să facă? Neştiind, el se împacă d-acest gînd,
Şi cu munca, cu răbdarea, anul cel dintîi trecînd,
A păzit într-o zi vreme ş-a zis stăpînului său:
— Jupîne să-ţi spui o vorbă, dar nu voi să-ţi pară rău:
Iacă s-a împlinit anul de cînd slujesc ucenic
Şi încă să coc liulele nu mi-ai arătat nimic.
— Fătul meu! — stăpînul zise — doi ani sînt pîn' la soroc
Şi cînd va rămînea unul, ţ-oi arăta cum se coc.
Ucenicul iar începe a lucra ca un supus,
Şi stăpînul iar le coace p-ascuns, cum am zis mai sus.
Al doilea an plineşte, şi ucenicul văzînd
Că gînd n-are să-i arate, îi vorbi iarăşi, zicînd:
— Jupîne, doi ani trecură, mai am un pîn' la soroc,
Arată-mi încai acuma cum trebuie să le coc!
— Fătul meu! — el îi răspunse — n-o să rămîi nenvăţat,
L-a mea purtare de grije să fii bine-ncredinţat,
Cînd vor rămînea acuma şase luni pîn' la soroc,
Să-mi aduci atunci aminte să-ţi arăt şi cum să coc.
Şezînd încă ucenicul, cele şase luni trecînd,
Şi găsind cu prilej vreme aminte i-au şi adus,
Zicîndu-i: — Jupîne, iacă şase luni mai am să şez,
Doi ani jumătate tocma trecură de cînd lucrez,
Şi nu ştiu pînă acuma liulelele cum se coc,
Care, precum mi să pare, o să mă laşi dobitoc.
— Fătul meu! — stăpînul zise — lasă, grija o am eu,
Nu rămîi prost, cum îţi pare, cînd eşti ucenic al meu,
Ci vezi să-mi aduci aminte la trei luni pîn' la soroc,
Ş-îţi voi arăta atuncea liulelele cum se coc.
Bietul ucenic acuma şedea şi se tot gîndea
Că în aşa scurtă vreme ce ştiinţă o să-i dea;
Astfel slujind trei luni încă: — Jupîne, — îi zise iar —
Trei luni am pîn' la calfie, învaţă-mă acum dar.

- Fătul meu! — el îi răspunse — crez că tu te îndoieşti,
Şi d-aceea tot într-una ca să-ţi arăt te grăbeşti,
Dar pe cinstea mea te-ncrede c-o să te-nvăţ negreşit
Cînd va rămînea o lună pîn' la sorocul numit.
Slujind el două luni încă şi o lună rămîind
Şi iar ca şi pîn-acuma vreme cu prilej găsind,
Îi zise: — Jupîne, iacă, nu mai ai acum cuvînt,
Pîn' la sorocul meu numai o lună de zile sînt.
— Acuma — el îi răspunse — tot mai ai să te supui,
Cînd va fi o săptămînă pănă la soroc să-mi spui.
Peste trei săptămîni iarăşi ucenicul său veni
Ş-îi zise: o săptămînă are pîn-i s-o-mplini.
Iar stăpînul său îi zise: — Chiar în ziua de soroc
Să vii să-mi aduci aminte să dăm coptorului foc,
Şi atunci şezînd cu tine o să-ţi arăt negreşit,
Ca-ntr-această meserie să te faci desăvîrşit.
Răbdă ucenicul iarăşi, o zi pînă a rămas,
Ş-îi zise: — Jupîne, iacă, mi-e sorocu-ntr-acest ceas.
— Prea bine, — el îi răspunse — hai dar, lîngă mine şezi
Şi să faci şi tu întocma după cum cu ochii vezi.
Astfel cu dînsu-mpreună la coptor cum se afla,
Începu-n liulea-nlăuntru pe două părţi a sufla,
Şi suflîndu-o îndată o băga şi în coptor,
De rînd una după alta, făcînd astfel tutulor;
Şi le scotea sănătoase, fără a crăpa cumva,
Care văzînd ucenicul începu a-l întreba,
Zicîndu-i: — Bine, jupîne, numai pentru un suflat
Am slujit eu trei ani ţie şi tot mereu ţ-am lucrat?
— Aşa, fătul meu! — el zise — a sufla, puf! nu e greu,
Dar astfel mă învăţară, astfel te învăţ şi eu;
La orcare meserie e cîte un secret mic,
Care cine nu-l învaţă, lucrul lui e de nimic;
Mulţi, numai văzînd cu ochii la un meşteşug lucrînd,
Nu să supun să-l înveţe, în părerea lor zicînd:
„Asta este lucru lesne, în scurt timp l-am învăţat,
De ce să slujesc cu anii, să muncesc ca un argat?“
Dar la asemenea oameni, ce să fac singuri dibaci,
Nu le dau nume de meşteri, ci le zic proşti şi cîrpaci:
Că lucru lor totdauna este ca de ucenic,
Şi prin urmare şi preţul e decît la toţi mai mic.

DESPRE VIRTUTE (FAPTĂ BUNĂ)

Fă bine, ş-îl aruncă-n drum.
Că
A face bine e totdauna mai bine decît a face rău.

Binele, zic, nu să face
Numai la cine îţi place,
Ci binele este bine
Să-l faci la fieştecine.
Chiar şi
La cel ce te duşmăneşte,
Tu cu bine-i răsplăteşte.
Că
De te latră vreun cîine,
Astupă-i gura cu pîine.
Ştiind că
Orce la voile tale
Cu răul nu-l scoţi la cale.
Iar
Binele pe om îl scapă
Cu vreme de foc şi apă.
Dar vei zice:
Să ne luăm după lume.
Şi
Ce o face lumea să facem şi noi.
Însă
Ce avem cu lumea? Lumea ca lumea, şi noi ca noi.
Alţii dacă ş-o scoate ochii, şi noi nu o să scoatem.
Alţii de o da în gîrlă, şi noi nu o să ne-necăm.
Fiecine ce face, pentru el este.

Cum îşi va aşterne, aşa va dormi.
Cum îşi va găti, aşa va prînzi.
Nu trebuie să imităm decît p-acei ce-i vedem făcînd bine.
Că
Setosul bea apă din orce lac.
Mulţi zic că
Răul cu rău să goneşte
Şi
Fă-i rău, că te pomeneşte.
Dar
Cît e cerul departe de la pămînt.
Atîta n-are
Asemănare.
Pentru că
Omul la rău aleargă cu armăsarul şi la bine merge cu carul.
Răul lesne îl face omul, dar binele anevoie.
Şi
Cu vreme toate să fac bune.
Numai
Vremea ce a trecut nu se mai întoarce.
Dar
Binele ce-l faci la oarecine
Ţi-l întoarce vremea care vine.
Vei auzi numai:
Vine binele ca albinele.
Şi apoi
Bine, bine peste bine,
Cînd vine e tot mai bine.
Că
Cine face bine, bine găseşte,
Cine face rău, rău-l însoţeşte.
Însă
Totdauna fapta bună
Este tutulor cunună.
Căci
Fapta bună în viaţă
La norocire înalţă.
Şi
Faptele bune în lume
Îţi las nemuritor nume.

Bogăţia, Desfătarea, Virtutea şi Sănătatea
Disputîndu-se-ntre ele simplu, că cui a da-ntîietatea,
Descriind şi una ş-alta bunul său şi fericirea
Ce din parte-şi totdauna varsă către omenirea,
Şi mîndrită fiecare îşi găsea şieşi dreptate,
Că în adevăr ea este, şi cerea întîietate.
Într-această a lor luptă în cuvinte nepătrunse
Ardicîndu-se Virtutea către dînsele răspunse:
— De voiţi cu mulţămire dreptul să se înţeleagă,
Aideţi la zei şi la oameni, lor să cerem să aleagă,
Şi a căruia problemă li să va părea mai bună,
Ei să-i dăm ast măr de aur şi a premiei cunună.
Şi alegerea aceasta mai perfectă a se face
Va fi timpul d-adunanţă luptelor olimbiace.
Sfătuirea dar Virtuţii s-a părut prea de minune,
Fiecare sperînd mărul, bunul cum îşi va expune.
Deci cînd fu-n Olimb[1] mulţime de popoare adunate,
Alergară fiecare ca să ceară-ntîietate.
Ş-începu-ntîi Bogăţia să exprime într-aceste
Că nemărginitul bine numai ea în lume este,
Pentru că e dătătoare de orşice fericire,
Desmierdării şi a Famei şi orcării norocire;
Fără dînsa orşicine pre pămînt să tirăneşte,
Ticălos viază-n lume şi cumplit se chinuieşte;
— Mărul dar de aur mie — le zice — mi să cuvine,
De să caută rezonul şi dreptatea de să ţine.
Alergă-n loc Desfătarea şi răspunse-n grab cu stimă
Că-n nedrept va Bogăţia să ia numele de primă:
— Căci pre dînsa fiecare, dupre cum şi ştiţi prea bine,
O trimite prin tot locul să mă caute pre mine;
Eu dar în comunitate sînt dorinţa cea cendrală
Şi că-mi este ea servicea nu e nici o îndoială.
Pre pămînt vieţuitorii ce bun simt numai cu tine?
Alt decît amărîciune gust cîndva ei făr' de mine?
Fericirea omenirei nu stă în multă avere,
Ci în ceea ce desmiardă sufletele în plăcere;
De n-aş mici eu în oameni durerile cele rele,

---

[1] Confuzie, destul de frecventă, între muntele Olimp şi oraşul Olimpia, sediul olimpiadelor.

N-ar mai suferi cu anii a răbda necazuri grele.
Unde însă eu m-apropii, izgonesc ticăloşia,
Depărtez durerea-ndată şi aduc voioşia;
Eu sînt dar tot bunu-n lume îndeobşte la orcare,
Eu sînt dulcea mîngîiere celui mic şi celui mare;
Prin urmare dar şi mărul alta să-l ia nu să poate,
Căci eu covîrşesc cu bunul pre acestelalte toate.
Cu asemenea cuvinte începu şi Sănătatea
Că prin ale lor probleme n-au drept să ia-ntîietatea.
Pentru că nici Bogăţia, nici Desfătarea, cum spune,
Nu pot cu nemărginire s-aibă toate cele bune:
— Că de n-aş fi eu în oameni, ar fi toţi cu neputinţă,
N-ar da folos Bogăţia, nici ar fi de trebuinţă,
Şi nici Desfătarea poate să stea pre pămînt vrodată
Dacă nu voi fi cu dînsa împreună totdodată.
Cînd pe pat cineva zace în dureri şi chinuire,
Cine va putea să-i fie singura lui fericire?
Bogăţia o să strige? Desfătarea o să cheme?
Or pă mine, Sănătatea, mă cere în acea vreme?
Cel bogat fără de mine nici o simţiciune n-are,
Nici la vreo desfătare poate s-aibă aplecare,
Căci atuncea mintea, trupul sînt în nelucrare toate
Şi să aibă mulţămire fără mine nu să poate.
Împăraţii, generalii, c-o zicere şi ostaşii
Fără min-ar fi fiinţe ce nu pot a-şi mişca paşii.
Iar de aş lipsi cu totul în natură şi în nume
Atunci fără îndoială n-ar fi pre pămînt nici lume.
Eu îmbărbătez pre omul, eu dau coraj, vitejie,
Eu aduc puteri în suflet, eu dau trupului tărie,
Şi cînd sînt în judecata celui ce mă preţuieşte,
Făr-avere, desfătarea în natură o găseşte.
Socotesc dar că în lume eu întîi sînt trebuită,
Bătrînimei, tinerimei fără tagă sînt dorită.
Eu sînt bogăţia lumii, eu sînt tot bunul vieţii,
Eu sînt dulcea desfătare şi cununa frumuseţii.
Bogăţia numa-n sine este moartă întru toate,
Desfătarea înaintea-mi nici cît fir de păr nu poate.
D-aceea ca una ce sînt eu nemărginitul bine,
Darul şi întîietatea să le am mi să cuvine.
Deci c-o manieră sfîntă stînd Virtutea înainte
Începu să-şi spuie dreptul făr-a se lungi-n cuvinte,

Zicînd cum că: — Bogăţia, Desfătarea, Sănătatea
Deşi dup-a lor părere singure-şi găsesc dreptatea
Şi deşi fieştecare are şi de baz cuvinte,
Dar însă ale lor bunuri sînt pămînteşti, iar nu sfinte;
Nu că nu sînt şi aceste de la Dumnezeu tot date,
Ci de n-oi fi eu cu ele, sînt de lume defăimate.
Eu sînt bunul provedinţii, eu sacrific p-omu-n lume,
Eu fac s-aibă muritorii pre pămînt glorios nume,
Eu sînt liniştea vieţii, eu sînt calea mîntuinţii,
Eu sînt pacea, eu sînt bunul, eu sînt cîrma conştiinţii;
Unde nu mă au pe mine, acolo amerinţ rele,
Vin peiri, stricăciuni, patimi ş-alte mari greşeli cu ele;
Eu sînt baz zeieştii lege, dau bun nume omenirei,
Eu sînt povaţa în lume către drumul fericirei;
Bogăţia, Desfătarea, Sănătatea, fără mine
Toate-n lume omenirei sînt de sinele ruşine,
Şi nu numai sînt ruşine cînd lipsesc eu dintru ele,
Ci sînt şi supuse toate pre pămînt la multe rele.
Şi d-aceea cîţi în lume au fericea astor trele
Tremur, să turbur adesea dacă nu sînt eu cu ele.
Aşadar mărul de aur şi titlul de-ntîietate
Mintea-nţelepciunei voastre să-l dea cui are dreptate.
Atunci zeii ş-adunanţa oamenilor să întreamă
Şi cuvintele Virtuţii le iau în băgări de seamă,
Văzînd şi cu osebire manierile ei toate,
Cu sfat de obşte-mpreună se înalţă glasuri gloate,
Strig dodată că Virtuţii să cuvine cu dreptate
Să ia darul şi cununa şi titlul de-ntîietate,
Ş-aşa cu sfatul de obşte, după hotărîrea dată,
Dîndu-i mărul cel de aur, fu Virtutea întronată.

*

Nimica dară pe omul nu-l poate-nălţa în treaptă
Decît singură Virtutea, prin alegerea cea dreaptă;
Că ea de comunitate se sacrifică în lume,
Ea şi după moarte lasă memorabilul său nume.
Ferice d-acela care ştie să o-mbrăţişeze,
Şi va putea după dînsa paşii să şi-i îndrepteze,
Că este ca diamantul, care ş-în gunoi de cade,
Tot îi zice piatră scumpă şi preţu-i de loc nu scade.

DESPRE VIŢIURI SAU FAPTE RELE ŞI HOŢII

Piatra care nu e bună
Rău macină totdaună.
Şi
Omul cel nărăvit rău
Tot la rău e gîndul său.
Însă
Cine face tot la rele,
El nu scapă de belele.
Zisa ţiganului:
Tot la noi în şatră
Bate vînt şi piatră.
Că
Pe muieri cunoşti din rochi
Şi pe hoţii după ochi.
Povestea ăluia:
— Vulpe, de ce-ţi sînt ochii roşii? — Unde mă uit tot la soare.
— Dar coada de ce-ţi zvîcneşte? — Că ia, colea dintr-o cursă, abia scăpai nezmulsă.

Vulpea căzînd în cursă, ca să-şi scape pielea ş-a ros coada cu dinţii, zicînd: aşa e la moadă, ca să umble fără coadă.

Că
Omul rău, ca toţi să-l vază,
Dumnezeu îl însemnează.
Şi
Carele a furat stupul,
Deşi ş-a scuturat trupul,
Dar albina din căciulă

E de dovadă destulă.
Hoțul
La intrat lesne pîși,
Dar nu știu cum va ieși.
Că
Cine nu caută găsește pe dracu; dar cine-l caută:
Dacă el
Umblă după secerat
Pe unde n-a semănat.
Și
Adună unde n-a răsipit.
Dar nu se sfințește.
Că
Îi scurtează ghearele lungi.
Și
Îl bagă la umbră (în temniță).
Pentru că
Oile grămadă merg,
Iar caprele se aleg.
Și
Malura din grîu s-alege la rîu.
Și
Cei ce multe garduri sar
O să dea cu c...-n par.
Vine vremea să-i zică:
Tot boul mi l-a belit
Și la coad-a ostenit.
Și
Tot boul mi l-a mîncat
Și la coadă s-a-necat.
Și
I s-a dus pe gît cu noduri.
Că,
Cînd cu gîndul nu gîndește,
Îl prinde ș-îl ciomăgește.
Și
După ce îl face cam scăpat din mînă,
Parcă e cotoiul bătut la zmîntînă.
Strigînd:
Dă-i! mai bune! dă-i de-l lasă! dă-i și pentru mine,

Că și mie mi-a mîncat o oală cu unt.
Și după ce-l bat, mai zic:
A scăpat scurt de coadă.
A scăpat ca din gura lupului.
A scăpat ca cîinele de lanț.
L-a tuns bine, cum să cuvine.
De aceea,
Mai bine să mori de foame decît să iei pîinea săracului.
Și
Mai bine puțin cu dreptate
Decît mult cu strîmbătate.
De ești sărac,
Bate și ți să va deschide, cere și ți să va da, caută și vei afla. (Sf. Evang.)
De ești neputincios,
Mai bine să ceri decît să furi,
Că cerșetorii să miluiesc,
Iar hoții se pedepsesc.
Ș-apoi
Hoțul este numai cu un păcat
Și păgubașul c-o mie-ncărcat.
Căci
Pînă nu apuci pe cel drept, cel strîmb nu iese.
Caprele dau la bășini și oile pat rușini.
Unul face ș-altul trage.
Însă
Dreptul de auzul rău nu să teme. (Psalm. David.)
Că
Dreptatea totdauna ca untdelemnul plutește dasupra apei.
Deși
Acel cu pricină șade-n odihnă
Și cel fără vină plînge și suspină.
Iar
Hoțul fură și jură.
Că
E drept ca luminarea.
Dar
E drept ca funia-n traistă.
Ca țiganul cînd jură:
Să-i sară iapa cui a văzut ochii.

Şi
Minciuna o are ca în palmă
Este procopsit la rele.
Ca
Cîrpaciul cu cureaua de gît,
Îi pune pingeaua numaidecît.
Şi
Ca olarul oalele cînd face
Pune mînuşa unde îi place.
Pentru că
Muma celui omorît doarme, iar ucigaşul priveghează.
De aceea zice:
Prinde hoţul cînd îţi vine,
Pîn' nu te prinde el pe tine.
Că
Prilejul face pe toţi
Ca să fie hoţii hoţi.
El
Ardică lucrul în sus,
Care nu e de el pus.
Şi
Hoţul zice c-a glumit
Cînd vede că l-a zărit.
Dar
Vremea descopere toate
Şi pe hoţ de faţă scoate.
Că
Nu să poate nicidecum
Cînd frigi să nu iasă fum.
Însă
Cine e cu mînă lungă
Pierde şi ce are-n pungă.
Căci
Hoţul de unul se prinde
Şi de o mie se-ntinde.
Ş-apoi
Plăteşte cu pielea, ca lupul.
Îi pune-n saremură trupul.
Că
Altuia pînă nu face,

Nici lui altul nu i-o face.
Întrebare şi răspuns:
— De ce-l trînteşte de chică?
— L-a prins cu ocaua mică.
Că
Nu se părăsea de rele,
Dar l-a cam strîns în curele.
Şi
Dulce i-a fost la mîncare,
Dar acre la scărpinare.
Făcătorul de rele
Cînd cu gîndul nu visează
El în cursă o să cază,
Şi atuncea îl pisează,
Şi potecile-i scurtează.
Pentru că
Dracul care îl învaţă
Îi dă faptele de faţă.

POVESTEA VORBII

Spun bătrînii de cînd vacul
Că trei lucruri poartă dracul:
Sulă, ipîngea şi toabă,
Cu care el dă de gloabă;
Cu sula îl îmboldeşte
Şi: „Fă! fă! — îi porunceşte —
Că eu, să nu paţi beleaua,
Te-nvelesc cu ipîngeaua".
Ş-aşa dacă-l săvîrşeşte
Şi el dacă-l înveleşte,
Începe atunci îndată
Toaba în sobor s-o bată,
Cum şi cu-naltă strigare
Zice: „Veniţi, mic şi mare,
Şi vedeţi ce stătu dracul
Să-nveţe p-acest, săracul".

DESPRE STĂPÎN ŞI SUPUS LA NEGOŢ

Copaciul cînd înfrunzeşte
Pe mai mulţi supt el umbreşte.
Asemenea şi
Un stăpîn avut, cînd are,
La mai mulţi dă de mîncare.
Precum vedem că
Tatăl zece fii hrăneşte
Şi le împlineşte toate,
Dar pe el (de sărăceşte)
Un fiu a-l hrăni nu poate.
Căci
Copaciul, cînd să sfăramă,
Şi p-alţi mici cu el dăramă.

Mulţi copaci de mare vînt
Se văd trîntiţi la pămînt.

Anevoie s-a-nălţat,
Şi prea lesne a picat.

Vulturul de aripi zmuls
Nu mai poate zbura-n sus.

Puterea la om sînt anii
Şi aripile lui banii.

Copaciul voieşte
Să tot odrăslească (să înfrunzească),
Dar nu conteneşte
Bruma să-l pîrlească.

În loc să mai crească, scade,
Pînă vezi că de tot cade.
Aşa şi la negoţ:
Unul umblă şi străbate
Şi pe alt fericea bate.
De aceea,
Singur cine îşi găteşte,
El mai cu poftă prînzeşte.

Lupul are ceafă groasă,
Că-şi găteşte singur masă.
Şi
Lupul slugă de ar mîna,
El de foame ar leşina.
Că
În nădejdea slugii,
Dai de fundul pungii. /?

POVESTEA VORBII

Un stăpîn, avînd oi multe
Ş-argaţi destui să-l asculte,
Dintr-înşii unul alege,
Îi dă-nvăţături şi lege
Cum el să le păşuneze
Şi de ele să vegheze;
Iar el cu nepăs în sine,
Ca pe nişte oi streine,
Le lăsa pe deal, pe vale,
Să pască-n voile sale,
Umblînd prin locuri sterpoase,
Cînd flămînde, cînd setoase,
Laptele, caşul mîncîndu-l
Şi prisosul l-alţi vînzîndu-l.

Viind vremea întru care
Stăpînul prin cercetare
Ceru să-i dea socoteala,
Precum cerea rînduiala,
Argatul, care de sine
Purtase grije mai bine,

Cu nepăs şi mojiceşte
Acest răspuns îi trînteşte:
— Stăpîne, oile tale
Fiind în stare de jale,
Slabe, cum le vezi, mîrşave,
Au fost mai mult tot bolnave,
Şi mi-a fost de ele milă
S-apuc să le mulg în silă,
Şi crez că nu-ţi puteam strînge
În loc de lapte nici sînge,
Că n-avea mieii să sugă,
Necum omul să le mulgă.

Stăpînul atunci îndată
Cu mînie-nflăcărată
Goneşte din oi argatul
Şi-orînduieşte pe altul;
Îi dă-n socoteală suma,
Poruncind ca pîn-acuma
De ele să îngrijească,
Să umble şi să le pască,
Şi strîngîndu-le la stînă
Să ia lapte, unt, zmîntînă,
Să facă caş, să le tunză
Şi lui să i le răspunză.

Argatul ş-acesta fuse
Tot ca şi cel ce se duse,
Vîndu laptele, zmîntîna,
Caşu-l făcu bani şi lîna,
Umple punga şi-oareunde
O îngroapă ş-o ascunde.

Stăpînul iar dacă vine,
Să vază de e mai bine
Şi să-i ceară socoteala,
După cum i-a fost tocmeala,
La cercetare răspunse
Că nici o oaie nu tunse,
Ci-n Bărăgan pe cîmpie,
Nu ar fi mai fost să fie,

Păscînd, le-a zmuls-o ciulinii,
Mai cu seamă mărăcinii;
Nici lapte n-a putut scoate,
C-a fost anul sterp la toate,
Şi să crezi că e minune
Cum nu fătară nici une!

Stăpînul văzînd p-argaţii,
Că se port rău, blestemaţii,
Şi din turma sa cea mare
Nici un folos nu mai are,
Pe argatu-l oropseşte
Şi pe fiu-şi rînduieşte,
Judecînd, adică,-n sine
Că el va-ngriji mai bine.
După ce în fiu se-ncrede,
Şi el stăpîn cum se vede,
Nu mai scoase lapte, brînză,
Ci începu să le vînză,
Astăzi una bani o face,
Mîine alta, ca s-o toace;
Taie, în frigare-nfige,
La mieluşei graşi tot frige,
Nu-i mai pasă lui de turmă,
Nici se gîndeşte de urmă,
Nu vrea de nimeni să ştie,
Numai lui bine să-i fie.

Într-acestea tatăl vine
Şi cînd, în loc de mai bine,
Vede turma-mpuţinată
Ş-îl întreabă ca un tată:
— Fiul meu, unde e turma,
Că nu-i poci vedea nici urma?
Iar el zise: — Scumpe tată!
Am păţit ca niciodată,
Lupii oile-mi mîncară
Ş-astea numai îmi lăsară,
Încît ce am muls din ele
Fu spre hrana vieţii mele;

Că atîţia lupi mulţi fură,
Cît ochii-mi nu mai văzură,
Carii şi pe mine iară
Puţin de nu mă mîncară.

Tatăl său, în ochi cătîndu-i
Şi vorbele ascultîndu-i,
Îi zise cu necaz mare:
— Of, fiul meu, rău îmi pare!
Dar mi-ar fi părut mai bine
De te mînca şi pe tine,
Să nu mai umbli cu caţa
Şi să-mi amărăşti viaţa.

Prin urmare dar:
Cine ţine pîinea în sînul altuia de multe ori rabdă de foame.
Şi
Cine bea apă din pumni streini nu se satură niciodată.
Ci
Pune-ţi nădejdea în Domnul,
Decît s-atîrni la tot omul.
Şi
Caută-ţi de sărăcie.
Că în alt chip
Viaţa îţi petreci cu nădejdile seci.

DESPRE STĂPÎN ŞI SLUGĂ IARĂŞI

Mai bine e să fii stăpîn mic decît slugă mare.
Căci poate să zică:
Sluga veche, mascara bătrînă.
Nu fii:
Am plecat să-mi caut stăpîn, dă Doamne să nu găsesc.
Bate fierul pînă e cald.
Dar şi
Fierul rău cît să-l baţi, e degeabă.
Cine de cuvînt nu înţelege, nici de ciomege.
Însă
Miluieşte cîinele, de vei să-ţi fiţîie coada.
Şi
Netezeşte mîţa, de vei să-ţi rîdice coada.
Căci
Ochii stăpînului îngraşă calul.
Nu-ţi sumuţa cîinele cui ai mîncat pîinele.
Mielul blînd suge la două mumi.
Cel băgat fără tocmeală
Iese fără socoteală,
Dar şi drept cine slujeşte,
Dumnezeu îl noroceşte.

POVESTEA VORBII

Mai demult, din vremea veche, bătrînii ne povestesc
Că dobitoacele toate cîte astăzi se găsesc
Domesnicite şi blînde, cu care se joc şi prunci,
Nu era-n fiece ţară cunoscute pe atunci,
Ci în urmă, tîrziu foarte, s-au răspîndit pre pămînt,
Pînă cînd acum aceste în toate părţile sînt.

P-atunci un negustor mare, bogat, în lume vestit,
Umblînd prin ţări depărtate, cum era obicinuit,
Şi tot găzduind adese la un ţăran prin cîmpii,
Care era sărac foarte şi c-o spuză de copii,
Îi ceru să-i dea dintr-înşii pe copilul măricel,
Ca să-ngrijească de dînsul şi să-l procopsească el.
Ţăranul cu bucurie propunerea-i ascultînd
Luă copilul de mînă ş-îndată l-a dat, zicînd:
— Tu, fătul meu, pîn-acuma ai fost în părintesc sîn,
Dar de astăzi o să-ţi fie ăsta tată şi stăpîn.
Să-i fii supus, cu dreptate să slujeşti şi să-l asculţi,
Ca şi tu negustor mare s-ajungi după ani mai mulţi.
Deci pe copilul luîndu-l acel bogat negustor,
Îl duse într-a sa ţară ş-îl crescu ca p-un fecior,
Învăţîndu-l întru toate, după cum lui îi plăcea,
Şi isteţ foarte văzîndu-l, adeseori îi zicea:
— Fătul meu, tu cum vezi bine, eu alt pe nimenea n-am,
Rudă, strein şi d-aproape numai pe tine te am,
D-aceea de lîngă mine nu voi a te depărta,
Că toat-a mea bogăţie prin urmare e ş-a ta.
După moartea mea tu singur, ca un copil ce îmi eşti,
O să las cu întărire s-o iei, să o moşteneşti.
Ci să ne sirguim numai să o-nmulţim cît putem,
Să nu şedem fără treabă şi mîncînd să o scădem.

Asfel zicînd negustorul şi gătindu-se ş-acum
Ca ş-alte dăţi cu bani sumă a plecat iarăşi la drum.
Ş-împreună cu copilul mergînd iar marfă să ia,
Din alte ţări depărtate, după cum obicinuia,
Îi ieşiră înainte o haită de hoţi tirani,
Îl jefuiră de toate ş-îl lăsară fără bani.
Neavînd acum ce face, a fost silit d-acolea
La ţara lui să se-ntoarcă, să ia alţi bani ce-i avea.
Dar cînd a ajuns, ce vede? Alt mai mare nenoroc!
Găseşte casa topită de venirea unui foc,
Şi nerămîindu-i stare de vrun negoţ să se ia,
Închirie o căscioară şi trăia cu milă-n ea.
Feciorul care-l crescuse deşi în vîrstă era
Şi deşi în sărăcia cea mare se strîmtora,
Dar milă îi era foarte pre stăpînul a-şi lăsa

Tocma la acea rea stare şi la bătrîneţea sa.
Ci îl slujea cu iubire ca şi bogat cînd era,
Pentru dînsu-n toată vremea drumurile treiera.
Fără a cîrti vrodată şi fără a-i veni greu,
Nădăjduia-n ajutorul şi mila lui Dumnezeu.
Aşa-n cele de pre urmă, negustorul scăpătat,
Bătrîn fiind, dintr-o boală căzu la zăcere-n pat
Şi văzînd că o să moară, sfîrşitul său cunoscînd,
Chemă pre fiul de suflet ş-îi vorbi asfel, zicînd:
— Fătul meu, ştii că-ţi zisesem pe cînd eram bogat eu
Că o să-mi las toată starea ţie prin legatul meu,
Dar acuma, cum vezi bine singur, fără să-ţi mai zic,
Că decît astă pisică alt nu mai avem nimic.
Ea dar numai ţi-a fost partea, pe dînsa chiar ţ-o şi las
Ca să o iei drept simbrie şi drept un bogat rămas.
Ia-o supt a ta-ngrijire, n-o lăsa, n-o părăsi,
Să umble să rătăcească şi rău a se pedepsi.
Mai vîrtos de pomenire s-o ţii dup-al meu sfîrşit,
Să-ţi aduci aminte cum că pentru dînsa ai slujit.
Şi Dumnezeu, care-n lume îngrijeşte de săraci,
Să se-ndure şi spre tine, să te-nveţe ce să faci.
Aceasta dar el diată clironomului lăsînd,
A contenit din viaţă şi s-a dus la al său rînd.
Deci fiul său cel de suflet, după ce l-a îngropat,
Băgînd pisica-ntr-o traistă, la ţara lui a plecat,
Ca să se ducă să-şi vază părinţii, d-o fi trăind,
Şi să-ngrijească de dînşii iarăşi ca întîi muncind.
Mergînd dar el lunga cale, trecînd ţări, loc depărtat,
Ajunse-n marginea mării şi găzdui la un sat.
Aci, din bună-ntîmplare, ei pisici n-au fost avînd,
Nici n-au fost ştiut de ele, nici nu le-au fost cunoscînd,
Ci de mulţimea de şoareci ce în case se-mbulzea,
Ca de nişte hiare crude cu ciomege se păzea.
Aşa, fiind el la gazda care l-a fost priimit,
A văzut că puind masa cu cîte au trebuit,
Puseră pe lîngă dînşii şi cîte un ciomăgel,
Fiind şi el l-acea masă, puseră şi lîngă el.
El necunoscînd pricina şi ciomăgelul văzînd
Gîndi că în acea ţară obicei o fi avînd
Să se bată unii p-alţii după ce s-or sătura
Şi aşa-ncepu de frică inima a-i tremura,

Dar îndată mic şi mare la masă-n rînd cum s-au pus
Ş-au început să mănînce bucata ce au adus,
Pe loc mulţime de şoareci de prin găuri au ieşit
Şi din străchini să răpească mîncarea au năvălit.
Mesenii atunci în grabă luînd ciomegele-n mîini
Să se apere-ncepură tocma ca de nişte cîini.
Oaspetele tocm-atuncea ş-au cunoscut gîndul prost,
Văzînd acele ciomege pentru ce puse au fost.
Şi sculîndu-se îndată la traista lui alergă,
Şi cu cea mai mare grabă apucînd o deslegă.
Scoase pisica dintr-însa ş-aci cum o slobozi,
Trînti o sumă de şoareci pe loc, cînd se repezi.
Şi într-o clipă nici unul cu viaţă n-a lăsat,
Numai aceia scăpară cîţi în găuri au intrat.
Ei văzînd acea minune care n-a fost mai văzut,
Cum şi rămîind în pace la masă cît au şezut,
Îl rugară să le spuie şi stînd a le tîlmăci
Că ce jiganie este ce a adus el aci.
Oaspetele, proşti văzîndu-i, într-acest chip le-a vorbit:
— E! nu ştiţi voi ce e asta, e lucru nepreţuit,
Eu am slujit pentru dînsa peste cinsprezece ani,
Căci s-o cumpere neştine trebuie să dea mulţi bani.
— Dar cum să chema aceasta? îl întrebă un voinic.
— Ciuma şoarecilor, — zise — pe la noi aşa îi zic.
— Ce ceri să-ţi dăm pentru dînsa, — un altul a întrebat —
Ca să ne o laşi aicea, să o avem noi în sat?
El luînd din cap căciula şi ţiind-o ca un vas,
— S-o umpleţi — zise — cu galbeni, de vreţi ca să vi o las.
— Mai jos ceva nu să poate? — îl întrebară ei iar —
Vei cu argint să o umplem, că e mult şi aşa chiar?
— Nu poci, — zise — scump mă ţine, şi nici să o vînz n-aş vrea;
Să vi o dau şi cu galbeni destul rău îmi va părea,
Dar pentru că mă rugarăţi, hatîrul să nu vă stric,
Puneţi-mi atîţia galbeni, şi atunci nu zic nimic.
Zicînd asfel, băgă iarăşi pisica în traista sa,
Pricepînd el că cu dînsa să plece nu-l vor lăsa;
Ş-aşa se face că pleacă cu grabnic şi iute pas,
Ca să se ducă la mare să se puie în vrun vas.

Ei sfătuindu-se-n lipsa-i după el au alergat,
Cu un săculeţ de galbeni şi ca să stea l-au strigat.
El iarăşi scoţînd căciula le-a răspuns: — Dacă îmi daţi,
Cum am zis, atîţia galbeni, iacătă-o, o luaţi.
Ei văzînd că mai la vale s-o scoaţă de loc nu pot
Îi umplu căciula-ndată ş-o iau cu traistă cu tot.
Deci dacă o duc acasă şi din traistă o slobod,
Cum se uită ea îndată la atît strein norod,
Se sperie şi prin casă începe a alerga
Şi miau! miau! cu un glas groaznic a ţipa şi a striga.
Ei de spaimă fug din casă, închisă aci o las,
Şi la oaspete aleargă pîn-a nu se pune-n vas,
Ca să-ntrebe ce mănîncă, şoareci cînd nu va găsi,
Nu cumva vrun rău să paţă, în loc de-a se folosi.
Dar ajungînd îl văzură că s-a şi fost pus în vas
Şi în adîncimea mării ca să plece s-a fost tras.
Ei încep toţi de pe ţărmuri cu glas mare a striga
Puţintel să se oprească că au ceva a-l ruga.
El cu grămadă văzîndu-i viind ca turma de oi
Gîndi că ş-au luat seama şi vor să i-o dea-napoi,
Dar fiind de ţărm departe, nu s-a prea înfricoşat,
Ţiindu-se foarte sigur că de dînşii a scăpat.
Ei însă stînd de departe începură a striga:
— Jigania ce mănîncă, şoareci cînd nu va afla?
El le zise cam în glumă: — Mult sînteţi proşti, vai de voi!
Cînd n-are şoareci, mănîncă carne de puici şi de oi.
Ei fiind foarte departe şi neauzind curat,
Cuprinşi fiind şi de frică, li s-a părut c-a strigat:
„Cînd n-are şoareci, mănîncă carne de prunci şi de voi“
Şi d-ar fi fost cu putinţă i-ar fi dat-o înapoi,
Dar neavînd ce să facă se pun pe fugă, alerg,
Ajung în sat şi îndată la casa lor dacă merg,
Cum era pisica-nchisă, îi dau din patru părţi foc,
Ş-o păzesc, nu cumva să scape, găsind pe undeva loc.
Pisica însă cum vede focul, miuind urît,
Ieşi pe coş şi îndată-n altă casă s-a vîrît.
Ei degrab îşi scot copiii, trag uşa şi îi dau foc.
D-aci iar fugind pisica şi intrînd şi în alt loc,

Ei iar alerg după dînsa, aprind casa și aci,
Pînă cînd n-a rămas casă și tot satul săraci.
Iar pisica-n cea din urmă văzînd prin tot satul foc
Și nemaiavînd acuma să se vîre în alt loc
Luă de-a lungul cîmpia, spre crîngul ce văzu ea,
Ei cum o văd după dînsa desnădăjduiți se ia,
Cu ciomege, cu topoare, cu vătraie și frigări
Alerg, o gonesc cu toții dînd chiote și strigări.
Cum o văd că în crîng intră, îl iau împrejur ocol
Și apucîndu-se-ndată pun foc și îi dau pîrjol.
Arzînd crîngul, se întinde focul și prin arături
Și se întoarseră veseli trecînd tot prin pîrlituri,
Zicînd: — Slavă ție, Doamne! că deși am nădușit
A alerga după hiară, dar am scăpat în sfîrșit!

DESPRE SLUGĂ ȘI STĂPÎN IARĂȘI

Cînd vei să te bagi la stăpîn,
Nu te răzima de stîlp putred.
Că
Cine să razimă de umbră dă-ndată peste cap tumbă.
Să știi însă că
Sita pînă e nuou să pune în cui.
Mătura veche ajunge la grajd.
Ajunge din cal măgar.
Armăsarul cînd îmbătrînește ajunge la rășniță.
Iar
Calul bun să vinde din grajd.
Căci
Mai bine cu un vrednic la pagubă decît cu un nevoiaș la cîștig.

Dar
Încarcă-ți dobitocul pînă unde e sorocul.
Nu umbla să-i iei pielea de viu.

POVESTEA VORBII

Unul totdauna nevasta-și certa,
O făcea lenoasă și îi imputa
Căci nu găsea seara gata de cinat,
Ci îi punea masa cît de amînat.
Ea să-ndrepta iară, zicînd: — Bine vezi
Ce treburi sînt multe și trebui să crezi.
Pîn-aduc acasă vițelul din crîng,
Oară, rațe, gîște din drum pînă strîng,
Pînă-ți spăl obiele, vaca pînă mulg,

Şi zece mîini încă să am, nu-mi ajung.
— Ba eşti nevoiaşe, — îi răspunse el —
Că d-ai fi bărbată, ar fi mai altfel;
Treburile tale, eu mă rămăşesc
Că într-un ceas toate ţi le isprăvesc.
Îi taie ea vorba, zicînd: — Prea frumos,
Dacă într-atîtă eşti tu inimos,
Rămîi dar acasă, ş-întîi mîine chiar,
Şi eu merg în locu-ţi cu plugul să ar,
Şi de le vei face toate, precum zici,
Atunci zi-mi ce-ţi place, că eu sînt aici.
Aşadar l-aceasta amîndoi voind,
Ea mergînd cu plugul şi el rămîind,
Stătu, gîndi ce fel să le ia pe rînd,
Să le isprăvească toate mai curînd,
Ca viind ea seara să-l găsească sfînt,
Pentru cel mic lucru să n-aibă cuvînt.
Deci avînd o gîscă, ce de mult clocea,
Îi gîrîia-n uşe, strigare făcea;
El, ca să o-mpace, merge cu grab pas,
Ia un codru rece, din seara rămas,
Îi fărămiţează ş-aruncă să-i dea,
Şi ce să mai facă mereu să gîndea.
Cînd iacă purceaua vecinului, zi,
La merticu gîştii-n grab să repezi;
El, ca s-o gonească, c-un lemn aruncă
Ş-în locul purcelii pe gîscă culcă.
Foc să necăjeşte şi ia-ntr-acel ceas,
Închide purceaua să-i facă ispas.
Acum vrînd să-şi spele obiala la rîu,
Ia şi putineiul, îl leagă c-un brîu,
Îl atîrnă-n umăr cu o mînă dînd,
Ş-în ceilaltă codru să ducea-mbucînd,
Cîteştrei o dată vrînd a isprăvi,
Asfel avea frică că s-o zăbovi;
La rîu dacă merse, obiala-nmuia,
O scapă din mînă, apa îi o ia,
Să pleacă la dînsa, ea se duse-not,
Varsă putineiul şi se umple tot.
Se dezbracă-ndată şi rămîne gol,
Hainele îşi spală de lapte, nomol,

Apoi le întinde la soare de rînd,
De necaz şi ciudă mereu înjurînd.
Aşteptînd acuma pîn-a se usca,
Căldura îl trase de a se culca,
Şi prinzîndu-l somnul, un altul viind,
I le fură toate ş-îl lasă dormind.
El dacă se scoală, numa-n piele gol,
Se uită cu ochii împrejur, ocol,
Şi văzînd sirmanul că i-a mers tot rău,
Zise întru sine: „Eu sînt nătărău!
Ce-mi trebuia mie singur să mă bag
La ce nu-mi e treaba ş-aste să le trag!"
Vorbind el aceste, la cer s-a uitat
Şi soarele vede că a scăpătat;
Aşa, ce să facă? Îndată s-a dus,
Şi la cuibul gîştii peste oau s-a pus,
Socotind acuma el a le cloci
Şi să nu le lase de a se răci.
Iacă şi nevasta de la cîmp sosi
Şi văzînd că gata nimic nu găsi,
Începu să zică: — Vezi, bărbatul meu
Le lăsă pe toate să le fac iar eu,
Şi el cine ştie cu cine din sat
La cîrciumă suge şi să-mi vie beat.
Apoi se apucă, ca şi pîn-acum,
Vacă, oară, toate strînge după drum,
Aleargă la apă, aduce pe loc,
Şi de mămăligă pune vas la foc,
Merge-n măgazie să cearnă mălai,
Cînd deschide uşa: aolio şi vai!
Că purceaua care o-nchisese el
Mălai nu lăsase nici un pumnicel:
Vase răsturnase, vărsînd şi mîncînd,
Cepuri destupase, trupu-şi scărpinînd,
Cu un cuvînt, toate stricate găsind,
Ieşi ca să vază ce-o fi mai lipsind,
Şi prin întunerec pe cînd ea trecea
Pe lîngă bărbatu-şi, unde el clocea,
O ciupi de haină, deştiul legănînd,
Şi „sî—î!" la dînsa ca gîsca făcînd.
Ea deocamdată seamă n-a luat,

Dar ciupind-o iară, la el s-a uitat,
Şi strigă: — Dar asta! ce lucru drăcesc!
El iar: — Sî—î! — zise — fu—ugi, că clocesc!
Auzind, ea zise: — Bărbate, tu eşti?
Şi cine te puse aici să cloceşti?
— Taci, să tac, nevastă, nu-mi mai zi nimic,
Că m-am prins cu tine, tu nu, ci eu stric.

Dacă n-ai putere, nu întărîta gîlceavă.

DESPRE NEGOȚ

Cine mînecă de dimineață,
El izbuteşte mai mult în piață.
Nu-i mai zice cineva:
A ajuns la spartul tîrgului.
Sau
Au ajuns şi ei, săracii,
După ce-a-mpărțit colacii.
Sau
Deşi biet n-a dormitat,
Dar tîrziu s-a deşteptat.
Ci îi zice:
I-a cîntat cucul astăzi.
Îi umblă plugul bine.
I-a venit apă la moară.
I-a bătut ceasul norocului.
Vițelul nici nu l-a tăiat, şi muşterii pentru piele au venit.
Vinde pielea ursului în tîrg, şi ursul în pădure.
Cumpără cîte două şi vinde cîte nouă.
Că aşa e tîrgul:
Uneori curge şi alteori pică.
Şi rar omul
Trăieşte ca în sîn de rai.
Dar cînd
Îl ține norocul de păr,
Atunci
I-a ouat găina-n căciulă.
Dă c-o mînă, ia cu alta.
Pentru că
Tîrgul se face cu bani şi nunta cu lăutari.

Și
Cînd îi dă Dumnezeu, nici dracu n-are ce-i face.
Dar
Nu vinde ce nu-i al tău,
Să nu-ți vie-n urmă rău.
Că
E lesne de vîndut ș-anevoie de cumpărat.
Ci mai bine,
Unde n-am trebuință, nici nu vînz, nici nu cumpăr.
Decît să-ți zică:
Vinde via și cumpără stafide.
Sau
Vinde moșia și cumpără sanie.

POVESTEA VORBII

Unul avînd o moșie,
Tot, tot numai o fîșie,
Se apucă și o vinde,
Prinde pe dînsa ce prinde
Și își cumpără îndată
O sanie minunată.
Copilul său cum o vede
Vesel la ea se repede,
Se urcă, intră într-însa
Și se bucură de dînsa,
Zicînd cu vorbă zimboasă:
— Of, ce sanie frumoasă!
Tată! dar vom putea oară
Să umblăm cu ea la vară?
El tăcînd nimic nu zise,
Că l-aceasta nu gîndise.

Lesne e a zice:
Fie și un lup mîncat de oaie.
Sau
Doar n-o fi capul lui crai.
Și
Cu o fîșie tot n-aveam moșie.

Dar pe urmă rămîi:
În mînă pungă turcească
Și în ea sermea (căpital) nemțească.
Dacă-și încurcă ițele, își pierde și mințile.
Și începe a zice:
Minte am și bani n-am.
Și
Cînd aveam cu ce, n-avem în ce, și cînd am în ce, n-am cu ce.
Ci
Ascultă cucul pînă îți cîntă.
Că
Pînă nu vine primăvară, nu se face vară.
Și
Pînă nu plouă, nu să fac ciupercile.
Și
Cucul, pînă nu vede mugur, nu cîntă.
Că
Vremea vinde paiele și nevoia le cumpără.
Cine cumpără mai scump? — Săracul.
Și
Cînd n-ai, cămila de un ban e scumpă.

POVESTEA VORBII

— Tată! — zise un băiat —
Uite, strigă la mezat
O cămilă de un ban.
— E prea scumpă, fătul meu, —
Îi zise el, oftînd greu,
Și poate striga un an.

— Tată! — iar veni zicînd —
O cămilă în tîrg vînd
Și cer o mie de lei.
Îi răspunse el, zicînd:
— Du-te, fătul meu, curînd,
Na, dă banii să o iei.

Fiul său privind la el
Îi zise: — Apoi ce fel,
Într-un ban n-ai vrut să iei,

Ș-acum scumpă într-atît,
Fuși gata numaidecît
Să dai o mie de lei?

Zise el: — Nu te mira,
Că ieftină cînd era,
N-aveam banul să o iau,
Dar acum mia de lei
O scosei și o dedei,
C-avui de unde s-o iau.

Cînd cumperi, însă,
Deschide ochii patru.
Că
Cine cumpără oau de la cocoș, îl găsește
fără gălbinare.
Și
Pînză și nevastă noapte să nu-ți alegi.
Ca să nu-ți zică cineva:
Ai rupt inima tîrgului.
Și
Ține-te, pînză, nu te rupe.
Și
Ochii a văzut, ochii să-i sară.
Și cînd cumperi,
Plătește ca popa, tocma pe tocma.
Că atunci nu-ți mai zice nimenea:
Haina asta streină a ta este?
Și mai vîrtos,
Haina împrumutată nu ține de cald.
Și
Schimbul nu trăiește.
Ci
Pe cît ț-e pătura, atît te-ntinde.
La bîlci
Lumea viermuiește și să grămădește.
Că
Unde este stîrvul, acolo se adună cioarele.
Și
Au tăbărît ca furnicile la stejar.

Dar
Cîți merg în tîrg, toți nu cumpără.
Că
Unii numai te întreabă
Ș-alții cască guri degeabă.
Curg mușterii, bolta geme,
Unii tîrziu ș-alții devreme.
Seara însă,
Unul vine să cumpere,
Altul să ceară în dator,
Altul banii calpi să aducă,
Ș-altu-n tain-ascunzător.

DESPRE NEGOŢ ŞI TOVAROŞIE

S-au întîlnit doi rătăciţi
Ş-au hotărît a se duce,
Drumul încotro-i va duce.
Şi
S-a-ntovaroşit rîiosul
Cu chelul şi păduchiosul.
Dar
Negoţul nu va păduchi,
Ci tot d-ăi bătuţi pe muchi.
Că
Banul face banii şi păduchea păduchii.
Totdauna
Banul bani unde zăreşte
Colo se rǎstogoleşte.
De aceea
Numai cu o floare nu să face primăvară.
Şi
C-o ceapă şi c-o rîdiche nu să face grădină.
Că
Ce folos să aibi minte şi bani să n-ai?
Sau
Ce poţi face dacă ai bani şi n-ai minte?
Zice cineva:
Banii pe om îl învaţă
Ce să facă în viaţă.
Şi
Cînd vei avea-n pungă banul,
El îţi face în cap planul.
Şi
Cu bani poate omul face

Orşice lucru îi place.
În adevăr,
Mulţi tovaroşi totdauna
Fac mai mulţi decît o mînă.
Dar
Cine are cal ticălos
Jumătatea umblă pe jos.
Şi
Cine are tovaroş nerod
Ajunge din pod în glod.
Că
În loc să te scoaţă-n undă,
La mai adînc te afundă.
De aceea zice:
Unde sînt moaşe mai multe
Rămîne bietul băiat
Cu buricul netăiat.
Povestea ăluia:
Pîntre mumă, pîntre moaşe,
Pruncu-a rămas fără boaşe.
Că
Unde sînt două cumnate,
Casele-s nemăturate.
Şi
Unde cîntă cocoşi mulţi, acolo întîrzie a se face ziua.
Corabia cu doi cîrmaci se îneacă.
Vorba ăluia:
Doi inşi una nu zicea,
Unul „hăis!“ şi altul „cea!“
Şi
Unul taie şi croieşte
Ş-altul stă şi potriveşte.
Şi pe urmă,
Praful nu să alege de amîndoi.

POVESTEA VORBII

Doi inşi se-ntovaroşiră cu-nvoire într-un an
Şi mergînd închiriară-n oraş cîrciumă cu han,
Însă unul c-osteneală la vînzare-a stărui

Ş-altul puind căpitalul vin, rachiu a-i tîrgui.
Deci acel cu căpitalul încoaci-încolo umblînd,
Pe la dealuri şi poverne vin, rachiuri cumpărînd,
Preţul la fieştecare mai încărcat îl spunea
Şi cîştigu-ncărcăturii-ntr-altă pungă îl punea.
Cel din han iar ca şi dînsul alte-n folosu-i făcea,
El băga cu doniţi apă-n marfa ce i-o aducea
Şi pentru acel adaos din vînzare bani trăgea
Ş-într-o osebită pungă îi băga şi îi strîngea.
Dar pentru această faptă îi veni a se gîndi
Ca nu prin vro întîmplare taina a se dovedi;
Şi avînd în han la soare o butie cu oţet,
În care tot turna apă şi vindea încet, încet,
Aruncă pe vrana buţii banii ce îi tăinuia,
Ş-apoi d-aci înainte tot mereu punea în ea.
Cel cu căpitalul iarăşi se tot gîndi nencetat
În ce loc să puie banii cîştigaţi din încărcat,
Tovaroşul să nu-i simţă uneltitul meşteşug
Şi să i se dea de faţă tainicul său vicleşug.
Într-acestea văzînd butea cea cu oţet, zisă sus,
Socoti că nu să poate alt loc mai sigur de pus,
Şi scoţînd prin taină banii într-însa îi slobozi,
Unde şi celalt tovaroş punea în fiece zi;
Apoi d-aci înainte amîndoi ce cîştiga,
Pe ascuns unul de altul tot mereu în ea băga.

Deci împlinindu-se anul, au luat, s-au socotit
Ş-amîndoi ca să mai fie tovaroşi nu s-a-nvoit;
Marfă nu le rămăsese, nici mai mult nici mai puţin,
Decît butea cu oţetul şi o bute iar cu vin;
La-mpărţire fiecare butea cu oţet cerea
Şi pe cea cu vin nici unul în partea lui nu o vrea.
Deşi costa mai mult vinul, după cum l-au preţuit,
Dar în butea cu oţetul era cîte s-au hoţit.
Dacă văd şi văd ei cum că cu certuri nu se împac
Şi pe oameni d-acest lucru ca să se mire îi fac,
Începură între dînşii oarecum a bănui
Şi nu putea unul altui gîndul a-şi destăinui.
Unul zicea întru sine: „Poate tovaroşul meu
M-a văzut cumva vrodată cînd aruncam banii eu!“
Cellalt aşa zicea iarăşi: „Poate că-n ea cînd am pus

M-o fi văzut oarecine şi ducîndu-se i-a spus!“
Şi ca să se-nţeleagă între dînşii prin cuvînt,
Se pun şi unul pe altul se întreb cu jurămînt
Cum că ce este pricina între dînşii de se cert
Ş-în partea sa fiecare cere butea cu oţet.
La-ntrebările acestea socotind că s-au simţit,
Îşi spuseră unul altui cum şi ce fel s-a hoţit,
Şi cum banii tot în butea cea cu oţet îi lăsa,
Socotind fieştecare să o ia în partea sa.
Dar de vreme ce secretul între ei s-a dovedit,
Acea bute cu oţetul s-o spargă a trebuit.
Aşadar prin învoire acea bute ei spărgînd
Şi unul şi altul parte deopotrivă luînd,
Puseră banii-n chimire şi s-au despărţit pe loc
Şi să-şi caute plecară norocirea într-alt loc.

Unul dar plecînd să meargă la un oraş osebit,
Fiind vară şi căldură foarte de nesuferit,
Cînd veni un rîu să treacă, care era foarte lat
Şi să vedea apa-ntr-însul ca creştalul cel curat,
El poftind ca să se scalde, să răsufle de zăduf,
Descălecînd legă calul la umbra a unui stuf,
Se dezbrăcă pîn' la una, cîntînd bucurat nespus,
Şi dasupra peste haine chimirul cu bani l-a pus;
Cînd intră ca să se scalde şi începu a-nota,
Îi veni-n gînd să se-ntoarcă spre haine a se uita,
Cînd iacă un vultur mare în zbor pe aci trecînd
Şi zărind chimirul roşu că e vro carne crezînd,
Se repezi deodată cu un zbor grabnic nespus
Şi răpindu-l între gheară să înălţă iar în sus;
El sărind în grab din apă alergă după el gol,
Strigînd, zbierînd, răcnind tare, slobozind şi un pistol;
Vulturul de spaimă-ndată, armă, glas cînd auzi,
Chimirul care-l luase drept în rîu îl slobozi,
Care a săltat prin unde ceva, unde a căzut,
Şi îl petrecu cu ochii pînă cînd nu s-a văzut.
El atunci clătind cu capul şi privind spre cer în sus,
Zise: „Din apă veniră şi iar în apă s-au dus“.

Cellalt, şi el plecînd iarăşi la un oraş depărtat,
Unde trebuia să meargă pe apă şi pe uscat,

Dacă ajunse la mare, cu un vas se îmbărcă
Şi cu alţii împreună spre acea parte plecă.
Calea fiind foarte lungă, el în oarecare ceas
În corabie doparte în singurit loc s-a tras
Şi îşi descinse chimirul în care banii era,
Îi scoase, îi turnă-n poală ş-începu a-i număra;
O maimuţă, capitanul corăbiii ce-o avea
Şi din catarg de sus tocma cum sta şi la el privea,
Îi vedea toată mişcarea în acel ceas ce-o făcea
Şi galbenii în chimiru-i carii frumos strălucea,
Se coborî jos hoţeşte şi de departe pîndi,
Pînă cînd adună banii, în chimir îi grămădi,
Ş-alăturea lîngă sine după ce îl lăsă jos,
Ca să-şi potrivească trupul, să-l încingă mai frumos,
I-l răpi din ochi îndată şi fugind pe catarg sus
Cu chimirul împreună tocma în vîrfu-i s-a pus;
Şi acolo deschizîndu-l începu scoate din el
Galbenii carii văzuse şi a face-ntr-acest fel:
C-o mînă ţiind chimirul, alta cu galbeni umplea,
Şi privindu-i cîte unul, în mare îi asvîrlea;
Rar, numai din doi-trei unul şi în partea-i arunca,
Care sta cu privighere să-i adune cum pica.
Astfel tot făcînd maimuţa pînă cînd a isprăvit,
În cele mai de pre urmă chimirul i-a asvîrlit.
El văzîndu-se, săracul, fără veste-ntr-acest rău
Şi numărînd ce-adunase, oftînd zise-n gîndul său:
„Banii cîţi cu nedreptate cîştigaţi carii i-am pus,
După cum haram veniră, astfel şi haram s-au dus.“

Astfel e omul,
După ce răstoarnă carul, atuncea vede drumul cel bun.
Că
Dobînda multă rupe ciochinile.
Dar însă
Cinci degete sînt la o mînă şi unul cu altul nu se potrivesc.
Roatele se gonesc una pe alta şi nu se ajung niciodată.
Unde e marfă, şi pagubă.
Ş-apoi
Buţile goale mai mult sunet fac.

Şi
Vinovatul mai mare gură face.
Adică:
A mîncat agurídă părinţii
Şi ş-a strepezit copiii dinţii.
Şi
A mîncat urdă cu usturoi şi cere să-i miroase gura a lapte.

Tovaroş numai la cîştig, la pagubă pune cîrlig.
Mărgăritarul stă în fundul mării şi mortăcina pluteşte pe dasupra apei.

Ci mai bine,
Daca-ţi este casa mare,
Bagă în ea un mărăcine,
Decît pe fieştecine.
Că
Cine are strein are în casă spin.
Dar şi
Dacă vom socoti noi
Cît intră-n plăcintă foi, niciodată nu mîncăm.
Omul însă
Îşi încearcă gîndul său or pe bine or pe rău.
Cîrmaciul cu-ngrijire bună
Scapă corabia de furtună.
Totdauna
Socoteala deasă e frăţie aleasă
Că
Din grăunţe mărunte se fac grămezi mai multe.
Pentru că
În oală acoperită nimenea nu ştie ce fierbe.
Şi
Omul de treabă nu iese din casă cu mîna goală.
Mulţi zic că
Omului de ce-i place, d-aie se-ngraşe.
Însă
Niciodată de tot pomul
Nu se poate-ngrăşa omul.

POVESTEA VORBII

Nici o fiinţă în lume
Nu e plăpîndă ca omul,
El poartă mai mare nume,
Şi el e tocma ca oul;

Carele numai căci şade
În puţin timp să cloceşte
Şi să sparge jos de cade,
Sau de alt de se ciocneşte.

Omul este ca o floare,
Ce de umbră veştejeşte,
Şi de stă la prea mult soare,
Se arde şi se pîrleşte;

De îi dă mai multă apă,
Încet-încet putrezeşte,
Şi dacă iar n-o adapă,
Se usucă, nu mai creşte.

Mulţi zic: „Omul de ce-i place
De aceea se îngraşe".
Ş-acest proverb pe mulţi face
A cădea-n vieţi pătimaşe.

Tînărul lesne se-nşală
De asemenea cuvinte,
Pe care el din greşală
Le judecă că-s cu minte;

Căci multor le place dulce,
Dar întrebaţi cîţi mănîncă,
Folos ceva le aduce,
Or îi mai vatămă încă?

La un ce-i place beţia
Vedeţi, se-ngraşe el oare,
Or pe lîngă avuţia
Îşi pierde şi viaţa, moare?

La cîţi nu place frumseţea?
Ai cui ochi ea nu-ndulceşte?
Dar întrebaţi tinereţea
Cu ce ea îi foloseşte.

Îngraşe ea pe vreunul?
Îi dă zile seninate?
Or îi dărapănă bunul
Şi scumpa lui sănătate?

După proverbul ce zice:
„Dama frumoasă şi vinul
Pot pe cineva să-l strice
Ca otrava şi veninul."

Precum de pildă ne este
Un tînăr ce voi a spune,
Care le-a urmat aceste
La furia lui de june:

El îndrăgi o fiinţă
Ce altul ş-o alesese,
Cînd la nunta-i spre privinţă
Ca prieten se dusese.

Dănţuind ca c-o mireasă,
Se răni de dînsa foarte
Şi d-aci spre acea casă
Începu amor să poarte.

Vrînd să-şi încerce norocul
Dragostea să-i dobîndească,
Cu-ncetul îi crescu focul,
Neputînd să izbutească.

Tînăra nevinovată
Lăsă să se amăgească
Ş-îi zîmbi cîteodată
Cînd se-ntîmpla s-o-ntîlnească.

Bărbatu-i, văzînd aceasta,
A putut să bănuiască,
Și de aci pe nevasta
Începu să o păzească.

Dar cînd ajunge neștine
Nevasta ca să-și pîndească,
Iepurii din crîng mai bine
Să apuce să-i păzească.

Socotind el că ea poate
S-o fi înțeles cu dînsul,
Ofta în zilele toate,
Pedepsindu-se într-însul.

Ș-așa d-o parte bărbatul
Pătimea s-o dovedească,
Și de ceealaltă altul
Pătimea să-și izbutească.

Ce-o fi urmat, nu să știe,
Decît n-au mai trăit bine,
Și el de filotimie
Muri tăcîndu-o-n sine;

Ca două oauă cînd s-aleargă
Și a se ciocni apucă
Un din ei o să se spargă
Și trebuie să se ducă.

Deci văduvind tinerica,
Părinții ei o luară,
Și tocma ca păsărica
'N colivie o băgară.

O păzea cu strășnicie,
Nicăirea a nu merge,
Vrînd ei iar în căsnicie
Cu cineva să o lege.

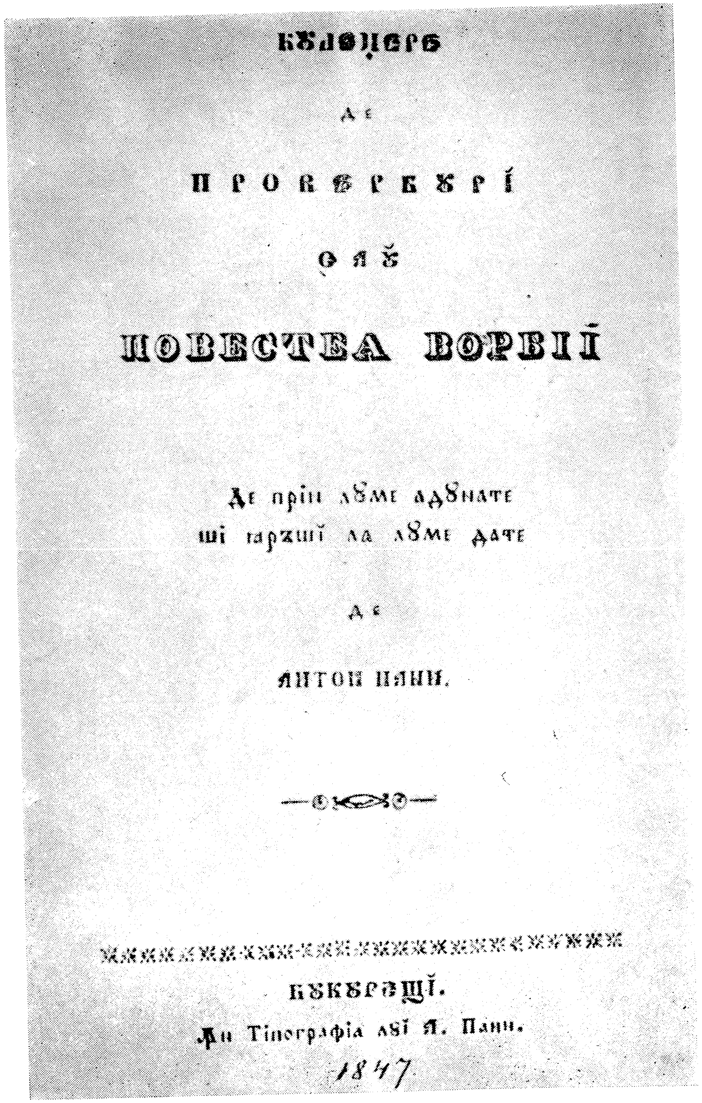

КȢЛЕЏЕРЕ

ДЕ

ПРОВЕРБȢРЇ

САȢ

ПОВЕСТЕА ВОРБІЙ

Де прін лȢме адȢнате
ші іаръші ла лȢме дате

де

АНТОН ПАНН.

БȢКȢРЕЩЇ.
Ꙟн Тіпографіа лȢї А. Панн.
1847

Povestea vorbii,
prima ediție, foaia de titlu
Bibl. Acad. R. P. R.

Amorezul ei acuma
Neputînd să o-ntîlnească,
Lipsindu-i cu dînsa gluma,
Începu să se topească.

Căci cînd nu vor fi mijloace
Durerea se îndoiește,
În piept mereu rana coace
Și patima mai mult crește.

Și neputînd altfel face
O luă cu cununie,
Dar nu știm de au ei pace
Într-ast-a lor căsnicie.

Decît tînărul să vede
Prea apropiat de groapă,
Și dacă vom putea crede,
Curînd îi va cînta popa.

Așadar ș-ast tînăr moare
Și nevasta tot trăiește,
Nici nicăiri nu o doare,
La altul acum gîndește.

Iată amorul ce face,
Iată-i binele și rodul,
Iată de ceea ce-i place
Ce fel se îngrașe omul.

DESPRE NEGOȚ IARĂȘI

Puțin folos de cel:
Prăvălie cu chirie și marfă în datorie.
Că stăpînul
Cere să-i dai la soroc,
Parcă te pune pe foc
Și
Dacă n-ai, din umeri dai.
Îl vezi că-ncepe să zică:
Negustor mare de piei de cloșci.
Negustor greu ca fulgul pe apă.
Cu un ulcior de bragă, negustorie întreagă.
An n-am cîștigat, iestim am păgubit, la anul trag nădejde,
Trei lulele în două zambile.
Cumpără d-o para două și le dă la o lescaie nouă.
Nu să alege cîștigul din pagubă.
De azi pînă mîine numai pentr-o pîine, ca să-i zică doar „jupîne".
Mulți zic:
Decît slugă mare, mai bine stăpîn mic.
Dar
Omul e născut ca să umble și pasărea ca să zboare.
Chiria deșteaptă pe chirigiu și drumul pe călător.
Însă
Drumul soroc n-are, nici pe jos, nici călare.
Baba călătoare n-are sărbătoare.
Mult umbli, multe-nveți, mult trăiești, multe vezi.
Găina care clocește niciodată nu e grasă.
Dar și
Piatra care se răstogolește din loc în loc nu prinde mușchi.
Că
Cine schimbă stăpînii slugă îmbătrînește.

Lac să fie, broaște multe.
Stăpîn nu poți ajunge, dar slugă cînd ei vrea.
Dar însă
Cine păzește sofraua (masa) mănîncă ciorbaua.
Iar
Negustorul fricos nici nu cîștigă, nici nu păgubește.
La multe cine gîndește, nici una nu isprăvește.
Cine aleargă după doi iepuri nici unul nu prinde.
Omul vrednic se face munte și punte și trebuie să iasă la liman.
Din piatră seacă scoate banul.
Iar
Omul nevoiaș să îneacă pe uscat.
Țiganul, cînd a ajuns la mal, atunci s-a înecat.
Decît să dai cu mîinile și să alergi cu picioarele, mai bine să te uiți cu ochii la marfă.
Că
Fă bine, să-ți auzi rău.
Mai bine
Peșingea pe iepîngea.
Decît
Cu toptanul și banii la anul.
Te tocmește dușmănește și plătește omenește.
Iar nu
Bună învoială, rea tocmeală.
Ci
Pune aici, bagă aici.
Decît pe urmă
Prinde orbul, scoate-i ochii.
Găina, cînd îi vine, atuncea ouă.
Dacă răsipești meiul, anevoie îl aduni.
Verși cu pumnul și culegi cîte unul.
Din bun sănătos te faci bolnav.
Te găsește boala galbinarii[1] *și frigurile pungii.*
Ț-a trecut baba cu colaci.
Și
Dacă cade omul, anevoie să îndreptează.
Ș-apoi,
La copaciul căzut toți alerg să taie crăngi.

---

[1] **Scris *galbi-narii* și derivat de Pann de la *galbini n-are*.**

O boală dacă vine la om strigă către celelalte: săriți, că l-am prins.
Cu toate aceste, coraj,
Barba lasă să se ducă, capul să trăiască.
Greu la deal, rău la vale.
Dar
Nu mi-au nins ca să nu-mi degere, nici mi-a plouat ca să nu mă ud.
Cine are mult, de multe ori vine vremea să n-aibă nicidecum.
Unde a mers mia, meargă și suta.
Orzul îl ară boii ș-îl mănîncă caii.
Lupul mănîncă și din oile numărate.
Unde e marfă, trebuie să fie și pagubă.
Marfă gată bani așteaptă.
Și
Apa trebuie să vie la matca ei și omul la teapa lui.
La toate urma alege.
Știe Dumnezeu al cui e sacul cu făina și podul cu slănina.
De cîte ori să bolnăvește, omul nu moare.
Ce am avut și ce am pierdut.
Gol m-am născut, gol o să mă duc.
Cine nu e dator e destul de bogat.
Însă
Nu e după cum va omul, ci după cum va Domnul.
Necazurile sînt pentru oameni și oamenii pentru necazuri.
Cu nădejdea omul nu moare.
Daca datornicu zice:
Slava lui Dumnezeu, am să dau, n-am să iau.
Eu
Nu o să mă omor singur, ca Iuda.
Capul să trăiască, belelele curg.
Sărăcia la om e stană de piatră.
Decît bogat și bolnav, mai bine sărac și sănătos.
Cu un rac, tot sărac, cu un lucru mic, tot nimic.
Dacă
Ciung nu sînt, olog nu sînt,
Cap, mîini și picioare am,
Munca e comoară.

Unul cînd a fost să moară, fiii săi toți într-un ceas
Viind, patu-i înconjoară ș-îl întreabă de rămas,
Zicînd: — Tată! ești slab foarte și diată căci nu-ți faci?
O să te apuce moarte și nimic nu ne spui, taci?
Noi mai întîi de iertare am venit să te rugăm
Și așa și pentru stare îndrăznim să te-ntrebăm.
Căci pe lîngă aste toate cîte ț-a dat cel de sus,
Să n-aibi și strîns nu să poate, doparte undeva pus,
Fiindcă aici prin case știm prea bine că nu sînt
Și e păcat să se lase să rămîie în pămînt.
Noi, tată, nu-ți cobim moarte, ci pe Dumnezeu rugăm
Sănătos să te mai poarte, să trăiești ne bucurăm.
Dar a omului viață, după cum singur spuneai,
Să ține-ntr-un fir de ață și să rupe gînd cînd n-ai.
Cît mai vîrtos cînd e-n boală i să poate proroci
Că or moare or se scoală, nimeni nu poate ghici;
De ț-e frică a ne spune nădăjduind să trăiești,
Ca să scrie încai spune aceea ce tăinuiești.
Nu poți zice că n-ai stare, căci știm că sărac nu ești,
Poate dovedi orcare de-i vrea să tăgăduiești.
Vestea e în țară sfoară că ești putred de bogat,
Și că ai găsit comoară o povestesc toți din sat.
Ei încă număr și anii cînd n-aveai para de ac,
Și acum te joci cu banii turnîndu-i din sac în sac.
Dar orșicum nu ne pasă, zică lumea ce o vrea,
Fiecare-ntr-a sa casă zice și bună și rea.
Noi știm că un bun părinte copiii nu-și va urî,
Să-i lase fără de minte săraci a se amărî.

— Copiii mei, — el răspunse — bogat e numai cel sfînt
Ș-are mii comori ascunse pe fața astui pămînt,
Și cel ce înnădușește tot într-una căutînd,
Acel negreșit găsește, cu sirguință săpînd.
Mulți nerozi găuresc pămîntul comori în el căutînd,
Dar neștiind cum, pasc vîntul, surdă ș-în deșert umblînd.
Comoara nu să găsește cînd ici, cînd colea săpînd,
Ci lesne să nemerește cînd iei pămîntul de rînd.

Ş-în adînc nu e băgată, pe om mult a-l obosi,
Ci d-o palmă e-ngropată, ca să o poată găsi.
De aceea de vă place ca să vă îmbogăţiţi,
Cum am făcut eu veţi face, ş-ascultaţi să auziţi:
Eu vrînd să caut comoară ş-în deşert să nu muncesc
Cumpărai o moşioară, dorinţa să-mi izbîndesc,
Şi o apucai d-a lungul să caut comoară-n ea,
Cînd cu sapa, cînd cu plugul, o săpai cum trebuia,
Ş-adevărat astă treabă mă osteni-n acel an,
Dar şi nu mi-a fost degeabă, că tot găsii un borcan.
Apoi cumpărai bucate şi locul cît îl săpai,
Îl semănai jumătate ş-încolo viţă băgai.
Făcînd ţarina şi via am luat grîu, orz şi vin,
Şi suta au adus mia sau un borcan cu vîrf plin.
Şi acum acea comoară, fără nici un scăzămînt,
O am tot pe moşioară, îngropată în pămînt.
De voi muri, împreună veţi merge s-o căutaţi,
Săpînd cu-ngrijire bună, moşia să nu stricaţi;
Ci faceţi, zic, cum e bine, adică de rînd săpaţi,
Ca să puteţi ca şi mine rod dintr-însa să luaţi.
Abia pîn-aci el zise şi ostenind încetă,
Adormi, ochii-şi închise şi nu se mai deşteptă.

Feciorii lui s-apucară (după ce l-au îngropat),
Pretutindenea cătară, loc n-au lăsat nesăpat.
După ce se necăjiră că nici un borcan n-au scos,
Locul cel săpat porniră ş-îl semănară frumos;
Din care cu-mbelşugare în acel an rod luînd,
Făcură o sumă mare, cu preţ bun toate vînzînd.
Atunci ei cu păreri bune frăţeşte banii-mpărţind,
Le-a venit înţelepciune, şi zise unul zîmbind:
— Vedeţi, fraţilor, comoara de care tata a zis?
Borcanul e moşioara şi banii, cum ne-a descris.
Adică: lucrînd pămîntul, scoatem comoara din el,
De munca i-a fost cuvîntul, iar nu cum gîndeam altfel.

Munca e comoară mare ce stă-ngropată-n pămînt,
Care sfîrşit nu mai are din porunca celui sfînt.

Şi dacă nevoitorul cu nădejde va săpa,
El îşi va dobîndi dorul, comoara a dezgropa.
Munca pe om niciodată nu-l lasă a flămînzi,
Cînd cu firea-mbărbătată noaptea o va face zi.
Aşadar d-aci-nainte să nu şedem lenevoşi,
Ci, cum ne-a dat tata minte, să muncim mai inimoşi.

DESPRE AMOR SAU DRAGOSTE ŞI URĂ

Mai bine varză acră cu-nvoială,
Decît zahar dulce cu cîrteală.
Şi
Mai bine legumă puţină şi dragoste multă.
Iar nu
Mi-e drag ca tăciunele la nas.
Şi
De drag ce-mi e, l-aş băga de păr în sîn.
Şi
Se uită la el ca dracu la popa.
Şi
Îi stă ca un gunoi în ochi.
Zicînd:
Of! îmi vine rău de tine.
Şi
Mă mir ce parte ai avut, bărbate,
Că toţi s-au înecat şi tu ai scăpat.
Şi
Îi stă ca un gunoi în ochi.
Sau
O iubeşte ca sarea în ochi.
Şi ea
Îl iubeşte ca gheaţa în sîn.
Şi
Două-trei coade de topor curg din dragoste.
Căci
Iubirea mojicească e ca gluma cîinească.
Şi
Face chef de curcă beată.

Despre care e o zicală:
Dintr-o scînteie să aţîţă focul.
Şi
I-a căzut mîrlă pe pîrlă.
Şi
I-a căzut la inimă tronc,
Ca cloşca pe oau clonc.
Ş-apoi,
Dragostele prenoite
Ca bucatele-ncălzite.
Este şi dragoste:
Eu leşin, mor pentru tine,
Şi tu habar n-ai de mine.

POVESTEA VORBII

Un strein prost într-o vreme în Romînia viind,
Şi două-trei romîneşte ca să înveţe dorind,
Cătă şi îşi tocmi slugă din sate pe un romîn,
De calul lui să-ngrijească, fiind el tare bătrîn;
Ş-într-o zi sluga văzîndu-l neîncetînd de oftat:
— Pentru ce oftezi, stăpîne? îndrăznind l-a întrebat.
Streinul oftînd răspunse: — Ah! nu ştii tu, be[1] Ivan,
Era sa spunem la tine de mult, e! înca de an,
Este una Mariuţa, dincolo de Vadu-Lat,
Eu mult iubeşte la dînsa şi me ranit na[2] ficat.
— Dar ea te iubeşte oare? l-a-ntrebat sluga cel prost.
El, oftînd iar, îi răspunse: — Ama[3] eu-ncolo n-a fost,
Tovaroş a spus la mine că este pre mult frumos,
Eu n-am vazut, dar văz poate, daca este sănătos.

---

[1] *Bre* (poate simplă greşeală de tipar).
[2] *Na* (bulg.) — la.
[3] *Ama* (cuvînt grecesc sau turcesc pătruns şi în limba bulgară) — dar.

DESPRE AMOR ŞI URĂ IARĂŞI

Lelea joacă pînă-n noapte,
Iar bărbatu-i e pe moarte.
Şi
De focul bărbatului
Joacă-n capul satului.
Şi
Lelea joacă, dănţuieşte,
Iar bărbatu-i pătimeşte.
Şi
Cumetrii bărbatu-i zace
Şi ea face ce îi place.
Zicînd:
Dacă m-am căsătorit,
Nu m-am şi călugărit.
Că
De drag ce îl vede,
Din ochi parcă-l pierde.
Şi
Pîn-a nu-i muri bărbatul,
Ea a dat mînă cu altul.
Şi
În focul lui c-a murit,
În grab s-a căsătorit.
Dar
A dat peste dracu:
Că
Pe dragul a căutat, pe dracul a găsit.[1]

---

[1] Tipărit: *Pe dracul a căutat, pe dragul a găsit.*

Şi acum
Buna noastră gazdă
Se dete pe brazdă.
Ca căluşaua,
Se dă încoaci-încolo, se loveşte de tînjală,
ş-apoi vine singură la ham.
Şi
Trage ca calul la grăunţe.
Că
Toate îşi au leacul.
Şi
Arţagul îşi găseşte pîrţagul.

POVESTEA VORBII

O văduvă-n vîrstă, bătrînă, zbîrcită,
Cu doi dinţi în gură, barba ascuţită,
Nas cît pătlăgeaua, la vorbă-nţepată,
Cu ochii ceacîră, gura lăbărţată,
Fruntea-i cucuiată, faţa mohorîtă,
Peste tot negoasă şi posomorîtă,
Umbla-ntunecată şi tot înnorată,
Nu o vedea nimeni să rîză vrodată,
N-o puteai cunoaşte cînd e mulţămită,
Că ea-n toată vremea era necăjită.

(Cîntă-ţi, lele, cîntecul, că mi-e drag ca sufletul:
Neaga-Neaga reaua sparge mahalaua.)

Nu putea ei nimeni să-i intre în voie,
Din zi pînă-n noapte zbiera ca strigoaie;
Cu nimenea-n lume nu se avea bine,
Să certa cu sine, cînd n-avea cu cine;
Slugi, cîine, pisică bătea cu sudalme,
Şi pentru o muscă îşi da-n obraz palme.
În scurt, nu ajunge omului viaţă
Ca să-i spuie toate, din fir pînă-n aţă;
De ar fi (cum zice lumea o zicală)
Cerul tot hîrtie şi marea cerneală,
Ca să se descrie, ar fi puţintele,
Toată istoria aştii muieri rele.

Dar deşi în asfel era cum ziserăm,
Şi cele mai multe nu i le scriserăm,
Tot să măritase pîn-aci o dată
Şi să se mărite iar era rugată,
Că era vestită şi în stambă dată,
De văduvă grasă, putredă bogată,
Şi pentru avere, tocma ca nebunii,
Să-mbulzea s-o ceară văduvii şi junii;
Nu-i căuta chipul, nu-i căuta anii,
Toată frumuseţea îi era ei banii.

O văduvă însă cînd va după lege
Cu a doua nuntă capul său să-şi lege,
Ea atuncea zice cum că se însoară,
Iar nu să mărită pentr-a doua oară;
Şi caută-n lume bărbat să găsească,
Ca pe o muiere să-l îmbrobodească;
Ea să fie mare, ce o vrea să facă,
Bărbatu-i la toate ca mutul să tacă;
Şi dacă găseşte vreun lă-mă-mamă,
Nu vede, n-aude şi nu-i bagă seamă;
De părere bună, pe carea-ntîlneşte,
Îşi laudă casa şi să fericeşte,
Că ea bărbat are bun peste măsură,
Ca pîinea a bună (cu pruna în gură).
Şi asfel de vorbe vorbind între ele,
Zmintesc şi stric casa unei tinerele;
O fac să-şi urască îndată bărbatul
Şi să îndrăgească în locu-i pe altul.
Pentru că bărbatul un amorez nu e
Tot după plăcerea-i la minciuni să-i spuie,
Şi tot s-o mîngîie, să o giugiulească,
Cheful şi dorinţa pîn' să-şi isprăvească;
Ci el îi vorbeşte serios la toate,
Că tot chef să aibă omul nu să poate;
Grijile vieţii care îl apasă
La plăceri şi chefuri rareori îl lasă.
Şi ea dacă vede că alt îi zîmbeşte,
Umblă după dînsa şi o curteneşte,
Îi face bizele, versuri îi citeşte,
O-nalţă în slavă, zînă o numeşte,

Socoteşte cum că-n toat-a lui viaţă
Din gura-i nu curge decît tot dulceaţă.
Şi să-nnebuneşte după el să meargă,
Lasă copii, casă, la altul aleargă.
Şi văzînd c-acela i-a vorbit ei bune,
Tot cu „dragă, dragă“, pîn-a o supune,
Lasă-l şi pe dînsul, la alt bărbat du-te,
Ca vinul cel stricat din bute în bute.
Pînă rămîne
„Nici cu fetele la horă, nici cu nevestele la biserică.“
Povestea cîntecului:
Fost-ai lele cînd ai fost,
Dar acum eşti lucru prost;
Ai fost floare, trandafir,
Dar acum eşti borş cu ştir;
Ţ-a mers vestea, cînd ţ-a mers,
D-acum leţcaia-ţi s-a şters.
Geaba cochetării faci,
Că la nimeni nu mai placi.
Te-au lăsat toţi ş-ai rămas
Ca un odorog de vas;
Cît să te dregi la obraz,
Te-ai trecut, nu mai ai haz.
Gîndeai că chipu-ţi frumos
O să stea tot abanos.
Acum poate să plăteşti
Frumoasă să te numeşti.

Aşa şi această văduvă bogată,
Fiind pentru zestre de prea mulţi rugată,
Cînd venea-n peţite cineva s-o ceară,
Ca să se mărite, să-şi ia bărbat iară,
Ea la acei oameni, bărbaţi sau neveste,
Cu mîndrie mare propunea aceste,
Zicînd: — Mergeţi, spuneţi celui ce mă cere
Că am să-i dau zestre destulă avere,
Bani, casă, moşie, cum şi ştie poate,
Scule, diamanturi în fiinţă toate;
Dar pe lîngă aste am şi din natură
Un arţag, o pală, de cam cert din gură,
Şi nu totdauna aceasta îmi vine,

Ci numai de faţă cînd e oarecine,
Sau cînd stau de vorbă la vro adunare,
Din ceva atuncea ţandara îmi sare
Şi încep îndată ca să-mi cert bărbatul,
Să-l fac de ocară faţă cu tot satul.
Iar el la necazu-mi îl voiesc să tacă,
Să-mi sufere toate, nimic să nu-mi facă;
Îi cer dinainte condiţia asta,
De mă priimeşte, eu îi sînt nevasta.
Cîţi auzea d-aste fugea ca de ciumă,
Li să tăia pofta de asfel de glumă.

Mai pe urmă însă îşi găsi ea unul,
Cam lovit cu leuca, făcînd pe nebunul.
Ş-îi trimite vorbă că o priimeşte,
În felul ce zice şi cum ea voieşte;
Dar îi dă să ştie că din întîmplare
Şi el fără voia-i un pîrţag mic are,
Care în an numai o dată îi vine
Şi ca şi un praznic într-o zi îl ţine.
Şi el cum să leagă să-i rabde arţagul,
Şi ea să se lege să-i rabde pîrţagul.
Spuindu-i aceste, zise ea-ntru sine:
„Zău că nu să poate din aşa mai bine!
Nu e lucru mare, într-un an o dată,
Un pîrţag, cum zice, şi lui să-i abată.“
Şi cu chipul asta daca se legară
Amîndoi îndată să şi cununară.
Mireasa acuma găsindu-şi norocul,
De părere bună nu o-ncăpea locul.
„Îşi pierduse cumpătul,
Ca găina umbletul.“
Şi luînd la masă de coadă purceaua,
Cum era strîns satul, făcu şi safteaua,
Vro cîteva vorbe trînti după lege,
D-ale nodoroase, ca nişte ciomege.
Ginerile l-aste trebuia să tacă,
C-aşa să legase, n-avea ce să facă.
Făcînd ea safteaua, îi păru mult bine,
Văzînd că bărbatu-i legătura-şi ţine.
A doua zi iară ş-urmă obiceiul,

A treia zi încă şi mai cu temeiul.
Iar el la nici una cheful nefrîngîndu-i
Le suferea toate, în gîndu-şi zicîndu-i:
„Lasă să taie dracului bureţi.“
„Lasă să se scalde în apele ei.“
„Lasă să-şi alerge calul cît o vrea.“
„Lasă să latre ca căţelele la lună.“
„Acum e la largul ei şi la strîmtul meu.“
„Pînă mi-o veni şi mie palele nebune.“
„Îi tai eu de unghişoară.“
„Eu îi sînt doftorul ei.“
„Cum îşi aşterne, aşa va dormi.“
„Muierea, poale lungi, minte scurtă.“
„La baligă moale, puţintică apă trebuie.“
„Cu vreme şi cu paie, muşmulele să moaie.“
„O să-i iasă toate pe nas.“
„I s-a urît cu binele.“

Deci,
A patra zi dimineaţă pe loc cum se scoală,
Începe să geamă ca un prins de boală,
Zicînd: — E! nevastă, azi te-a călcat focul,
M-a găsit pîrţagul, i-a venit sorocul.
Şi zicînd aceasta, o cam ia de coadă,
Şi pe după mînă frumos mi-o înnoadă,
Ş-începe să-i care mai în jos de spate,
Cam pe piele goală, gîrbace-ndesate.
Ea îi zicea: — Frate! bine, ce e astă?
El răspundea, dîndu-i: — E pîrţag, nevastă.
— Pînă cînd te ţine? ea îi zise iară.
El, dîndu-i, răspunde: — Numai pînă seară.
Şi rabdă, nevastă, cum îţi rabd eu ţie,
C-asfel n-e legatul şi mult n-o să ţie.
— Mă rog, bărbăţele! mai stăi! conteneşte!
Stăi să ne-nţelegem, puţin odihneşte!
Eu îmi întorc vorba, pui lacăt la gură,
Dacă e pricina pentru legătură.
— Nu, dragă nevastă, „năravul din fire
Lesne nu să poate s-aibă lecuire“.
— Mă rog, bărbăţele, dă puţin cu milă,
Că nu ştiu bătaie de mică copilă.

Aoleo, ajunge! aoleo, mă lasă!
Văz eu că cu zapis nu să ţine casă.
Mă leg, mă jur ţie că d-azi înainte
Nu-ţi voi mai răspunde nici două cuvinte.
— E! bine, — el zise — dacă-ţi laşi arţagul,
Iacă şi eu dară îmi opresc pîrţagul.
Numai îţi păzeşte cum zici jurămîntul,
C-apoi iar îmi vine (să păzească sfîntul).
Aşa ei d-atuncea cu pace trăiră,
Şi singuri aceasta o şi povestiră.

Aşa am cumpărat-o, aşa o vînz.
    Ei mai zicea că:
Toată pasărea pe limba ei piere.
    Şi că
Învăţul îl dezbară băţul.
    Pentru că
Gîlceavă fără-ncăierare nici un haz nu are.
    Şi
Eu fac, eu trag, p-altu-n belea nu bag.
    De aceea
Maţile în om să ceartă, dar om cu om!
Lasă-i să-şi scoaţă ochii, că ei o da seamă.
Cine ce face, luişi face.
Nu-ţi pune obrazul pentru altul.
Să nu te pomeneşti cu un doamne-ajută pe spinare.
Ei să ceartă, ei să iartă.
    Zicînd că
Cîteva coade de topor curg din dragoste.
    Însă
Lesne a ierta, dar anevoie a uita.

POVESTEA VORBII

Un bătrîn odinioară de nouăzeci ani trecut,
Care aştepta să moară în orce ceas şi minut,
Într-o zi cu pipa-n gură cam pe gînduri el şezînd,
Scoase o răsuflătură, lung din inimă oftînd.
Feciorul său cel mai mare auzindu-l l-a-ntrebat:
— De ce, tată, aşa tare şi desşirat ai oftat?
Iar tatăl său nu ascunse ce inima îi rodea,

Ci către dînsul răspunse, spuind ceea ce gîndea:
— Mă gîndii la vîrsta-mi fragă, că eu cînd m-am însurat
N-am găsit pe mă-ta-ntreagă, şi d-aceea am oftat.

— Te văz, — îi zise el — tată, că ai minţi copilăreşti,
Dacă ce-au trecut o dată stai de îl mai socoteşti.
Şi ce-a ieşit dintr-aceasta? Ce pagubă ai avut?
Nu cumva ţ-a fost nevasta cu vrun mădular pierdut?
Cusurul mamii-l ţii minte, îl zici şi îl pomeneşti,
Dar tu oare mai-nainte puteai sfînt să te numeşti?
Bătrînul trăgînd din pipă şi la dînsul ascultînd,
Cum tăcu tot într-o clipă, îi zise iarăşi oftînd:
— Nu-mi e, fătul meu, atîta de ceea ce s-a-ntîmplat,
Cît mi-e inim-amărîtă de ceea ce-au mai urmat.
Căci ea se jura pe soare, cu cel mai straşnic cuvînt,
Cum că este ca o floare, neatinsă nici de vînt,
Şi după ce fu săracă, zestre mai nimic avînd,
O făcură alţi să-mi placă, lăudînd-o şi zicînd
Că: „Tu, dacă eşti cu stare, o fată săracă ia,
Că întîi, precum ne pare, îţi faci pomană cu ea,
Ş-al doilea iei soţie să-ţi dea cinste la cuvînt
Şi credincioasă să-ţi fie pîn' va intra în mormînt.“

Într-acestea oarecine ducîndu-se pe la ea
Şi pomenind pentru mine de va de soţ să mă ia,
Ea înălţînd ochii-n grindă[1], că vede cerul gîndind,
S-a întors către oglindă ş-a zis, asupra-şi privind:
„Ah! nu sînt eu norocită să iau asfel de bărbat,
Că m-aş ţinea fericită şi la el m-aş fi-nchinat.“
Crezînd-o dar eu aceasta, că e cum am auzit,
O şi luai de nevastă, la altele n-am gîndit.
Şi după nuntă în grabă am înghiţit acel nod,
N-am vrut pentru aşa treabă să fim de rîs la norod,
Ci gîndind că fac cuminte, uitînd toate, o iubii,
Îi făcui îmbrăcăminte, frumos o împodobii.

Asfel ea mergînd odată ş-în oglindă căutînd,
Văzîndu-se-nţoţonată, o auz p-ascuns zicînd:
„Ah! acum mă cunosc bine! acum văz cine sînt eu!

---

[1] Tipărit (în ambele ediţii): *grădă*; rimează cu *oglindă* din versul următor.

Acest bărbat ce mă ţine nu e de obrazul meu!"
Ş-începu d-aci-nainte de tot a se desfrîna,
În urmări şi în cuvinte la om nu mai semăna,
Pînă cînd ea din cinstită pîşi şi-n drumul urît,
Fu de lume povestită şi eu vecinic amărît.

— Cît pentru aceasta, tată, — îi zice feciorul iar —
De ai avea judecată, nu te-ai necăji-n zadar.
Căci cu o asfel de faptă legea ea de au călcat,
Răsplătirea o aşteaptă pentr-acest al ei păcat.
Ea singură va da seamă, nu tu, or altul, or eu;
Ea trebuie să se teamă de faţa lui Dumnezeu.
Care cum îşi va aşterne, aşa se va şi culca,
Pe pămînt gol sau pe perne capul său îşi va pleca.

*

Iată omul cel cuminte, iată cum cel înţelept
Să sileşte prin cuvinte ca să facă strîmbul drept.
Asfel cineva împacă la mînie p-un obraz,
Iar nu încă să-l mai facă să turbeze de necaz.

DESPRE CĂSĂTORIE

MUMA ŞI FATA

FATA

Mamă, bărbat îţi cer şi voi să mi-l dai acum.
Că orzul în copt a dat
Şi trebuie secerat.
Şi văz că:
La toată casa bate coasă, numai la mine n-are cine.
Ş-apoi,
În loc să plîngă fetele,
Se vaietă nevestele,
Care au avut luaţi
Cîte doi şi trei bărbaţi.

MUMA

De! că te-om mărita.
Şi
Nu te uita chiondoruş la mine.
Că încă
Nu ştii să torci, nici să ţeşi,
Numai la horă te-ndeşi.
Nu ştii că
Calul bun din grajd să vinde
Şi mai bun preţ pe el prinde.
Iar tu
Păzeşti casa cu praştia.
Şi
Una-două la Marică,
Mucii tot la ea îţi pică.

Şi parcă
Sînteţi două rudişoare,
C-aţi uscat rufe la un soare.
Şi
Te-ai făcut cu dînsa rudă,
După mămăligă crudă.
Şi
Amîndouă mîncaţi dintr-un ciob.
Şi
Amîndouă vă lingeţi mucii.

FATA

Puiul pene dacă face,
Tot ca să zboare îi place.
Că
Ştiu şi traiul de acasă.
Şi
Nu-mi plîng copiii de foame.
Şi
Pe cine îl doare, să-i pese.
Eu îţi zic:
Or dă-mi bărbat, or că plec
Să mă duc să mă înec,
Und-o fi lacul mai sec,
Că astăzi să lasă sec.

MUMA

O să-ţi vie mintea, mamă,
Cînd mi-o creşte păr în palmă.
Tu eşti aceea,
Plete lungi şi minte scurtă.
Că
Gîndeşti că e măritişul păpuşe.
Că una cum a zis:
Bărbatu-l gîndeam păpuşe
Şi el nu-ncape pe uşe.
Şi nu ştii că
Măritişul te leagă de mîini şi de picioare.
Că
Pînă la anul şi gavanul.

Şi pe urmă nu poţi zice:
Ducă-se, n-am tors pe el.
Şi
Da-l-aş lui Satana
Plocon de pomană.
Că
Sînt sătulă de aşa sculă.
Ci
Dacă te prinzi în horă, trebuie să tragi danţul.
Şi
Cine intră în cuşcă trebuie să cînte cocoşeşte.
De aceea e mai bine
Nici drac să-ţi iasă-nainte,
Nici să stai să-i dai plăcinte.
Că încă eşti mică şi
Nu ştii pe unde să pişă găina.
Şi
Cîte zboară pe sus încă,
Toate-ţi par că se mănîncă.
Şi
Pe cîţi îi vezi cu nădragi,
Toţi îţi sînt frumoşi şi dragi.
Ca şi aceia,
Orunde vede muiere,
Parcă îl lipeşti cu miere.
De aceea
Nu grăbi cu Paştile.
Că
Nici un părinte nu-şi îneacă copiii.
Iar de nu vei asculta,
Poama bună porcii o mănîncă.
Că
Ascultarea e viaţă, iar neascultarea moarte.
Şi
Blagoslovenia părinţilor
Întăreşte casele fiilor.

DESPRE CĂSĂTORIE IARĂŞI

TATĂL ŞI FIUL

Fătul meu!
Omul o nevastă şi o pisică trebuie să aibă în casă.
Că
Toate sînt pînă la o vreme.
Şi
Dacă inima îţi cere,
Te-nsoară ş-îţi ia muiere.
Ca
Să-ţi car la nuntă apă cu ciurul (zăpadă).

Scumpul meu tată!
Omului cu sila poţi să-i iei, dar să-i dai nu poţi.
Că
Lesne e a se-nsura
Şi greu a se dessura.
Că
Muierea are nouă găuri şi multe cere.
Şi
Decît să zic pe urmă „vai de noi", mai bine să zic „vai de mine".
Că
Nevasta nu e cîrpă, să o descoşi şi să o lepezi.
De unde ştie omul ce noroc va nemeri!
Că pe mulţi îi văz
Duminecă cununie
Şi luni la Mitropolie[1].

---

[1] La Mitropolie se pronunţau divorţurile.

În adevăr,
Nevasta cu minte bună
E bărbatului cunună.
Dar
Rar la om aşa noroc.
Cum a zis unul:
Fă-mă, de poţi, prooroc,
Ca să te fac cu noroc.
Că
Ce e frumos la toţi place,
Dar nu ştie-n el ce zace.
Că te uiţi,
Dinafară măr frumos
Şi înlăuntru găunos.
Şi
De departe trandafir,
De aproape borş cu ştir.
Şi
De departe calu-ţi bate,
De aproape ochii-ţi scoate.
Şi atunci,
Cu lăutari şi cu masă
Aduci pe dracu în casă.
Că
Pînă nu pui cu omul în plug,
Nu-i ştii boii cum trag la jug.
Şi
Pînă nu încaleci calul,
Nu-i poţi cunoaşte năravul.
Sau cum a zis unul:
Cu lăuta şi cu toaba,
Adusei în casă gloaba.
Şi
Am gîndit că iau pe Stana
Ş-am fost luat pe Satana.
Că
E mică şi a dracului,
Sare-n capul bărbatului.
Că
Alăuta zice din strună:

„O[1]*, ce frumuşică jună!“*
Iar toaba zice: „Lasă, lasă,
Ca s-o vedem şi mireasă“.
Ş-apoi,
Viespea, miere după ce nu face,
Sare şi te împunge cu ace.
Şi
Vai de mine, de urît
Sînt sătul pînă în gît!

POVESTEA ĂLUIA

N-a mai rămas, frăţioare,
Cineva ca să se-nsoare,
Că precum cîştig nu este,
De vom lua şi neveste,
Pas apoi de mai trăieşte,
Or în lume pribegeşte.
Că ele nu te întreabă
D-ai negustorie slabă,
Ci: ado, dă-i, cheltuieşte,
La mode mereu croieşte,
Dă bani pe pălărie,
De n-ai, ia în datorie.
Ele privesc la cocoane
Şi la alte mari persoane,
Ce în toată săptămîna
Să-şi croiască le dă mîna;
Asfel şi ele să-mbracă,
Nu lasă modă să treacă,
Tot îţi cer, tot te frămîntă
Pînă văd că cucu-ţi cîntă.
Apoi atunci or te lasă,
Or de tine nu-i mai pasă,
Cît trăieşti nu mai vezi pace,
Casa-n iad ţi să preface;
De ocări şi de blesteme
Îmbătrîneşti fără vreme;
Perii în cap îţi albeşte
Şi obrazu-ţi increţeşte,

---

[1] Tipărit: *Or*.

Ureşti lumea, ureşti viaţa
Şi nu-ţi mai veseleşti faţa;
Amărît îţi priveşti groapa
Şi mîngîierea-ţi e popa.

E! e! fătul meu!
Cine caută nevastă fără cusur neînsurat rămîne.
Şi
Alege, alege pînă culege.
Şi atunci,
Dacă n-are frumos, pupă şi mucos.
Că precum
Bărbat bun şi usturoi dulce nu să poate,
Aşa şi nu să poate
Lînoasă şi lăptoasă şi grasă,
Să vie şi devreme acasă.
Că nu să poate iar
Moarte fără bănuială
Şi nuntă fără căială.
Şi vine vremea să zică:
Din pricina lui Nicolai urîi şi pe sfîntul Nicolai.
Dar însă
Rău este cu rău, dar e mai rău fără rău.
Că
Ceea ce săvîrşeşte muierea, nimenea nu poate săvîrşi.
Şi prin urmare,
Cine-ncalecă măgarul,
Să-i sufere şi năravul.
Că
Unde sînt oi, acolo-s şi foi.
Ci
Cu Dumnezeu înainte.
Şi
Cum ţ-o fi partea.
Că
Ce e scrisa omului trebuie să o pătimească.
Fă şi tu ce face toată lumea.
Şi
Or te însoară, or te fă ostaş, or fă-te călugăr.

Mulţi doresc singurătatea, dar eu de ea sînt sătul,
I-am cunoscut bunătatea, mi-a venit acră destul.
Un om singur într-o casă şade ca un surd şi mut,
Mănîncă fără de masă, doarme fără aşternut;
Cînd pleacă din cas-afară, drumu-i e fără soroc,
Umblă ca o pierde-vară, zăbovind din loc în loc.
Prînzeşte unde-i e foame, mănîncă ce o afla,
Unde înserează doarme, aşterne ce s-o-ntîmpla.
În case familiare cu văz bun nu-l priimesc,
E greţos la fiecare, deşi-n faţă îl cinstesc.
De s-ar purta cît de bine şi d-ar umbla ca un sfînt,
Tot îl defaimă orcine şi îi zice paşte-vînt.
Fieştecare îşi teme nevasta, fata de el
Şi să sfieşte să-l cheme să petreacă-n vreun fel.
El cît de mult să postească şi să umble nemîncat,
Maţele să-i chiorăiască, tot îi zic că e-mbuibat.
De să duce la vro treabă mai des unde sînt femei,
Curtezan îl fac în grabă, ş-îşi rîd de el între ei.
De să duce la primblare, umblă singur ca un cuc
Şi priveşte cu jind mare la cîţi de braţet se duc.
Unde vede vro figură, vro tînără, vrun pantof,
Stă, să uită, cască gură şi se alege cu of!
Acasă iar dacă vine, trăieşte cu totul prost,
Rareori mănîncă bine, mai mult uscături şi post.
Cînd e bolnav, n-are cine un păhar apă să-i dea,
Moare pînă cînd îi vine un cunoscut a-l vedea.
De are bani, tot găseşte cîte un mai doritor
Şi vine de-l linguşeşte, să-l lase moştenitor;
Iar de este sărac moare cu zile din necătat,
De patru, fără plînsoare, în groapă e aruncat
Şi să pierde după lume, ca o pulbere în vînt,
Neamul său şi al său nume merge cu el în mormînt.
Nu-i rămîne din viaţă pomenire c-a trăit,
Trăieşte fără dulceaţă, se duce cum a venit.
Iată dar singurătatea, pe care mulţi o slăvesc,
Asta e, zic, bunătatea traiului filosofesc.
Fie, fie dăruită dintru tot sufletul meu,
Aibă-o cui e dorită, mai mult nu o voiesc eu.
Cu Dumnezeu înainte, îmi iau inima în dinţi,

Mă-nsor, cunună părinte, şi zică-mi toţi că n-am minţi.
Cunoscut şi ştiut este c-am mai fost căsătorit,
Am ţinut două neveste şi nici una n-a murit.[1]
Una mă lăsă pe mine, pe una o lăsai eu,
De am trăit rău sau bine, să ne ierte Dumnezeu.
Şapte ani trăii cu una şi mereu m-am judecat,
Gîra-mîra totdauna, dar în sfîrşit am scăpat.
Cu a doua făcui casă şi la al zecilea an,
Vrînd să se facă mai grasă, mă urî ş-îmi fu duşman.
Sărace fuseră toate, săracă şi acum iau,
Cu doar, c-o fi şi cu poate peste mai bine să dau.
Dar însă de loc nu-mi pasă orşicum d-oi nemeri,
Unde o ieşi să iasă, sînt deprins a suferi.
Ca un soldat ce-n războaie mai de multe ori a fost,
N-are frică şi nevoie ca acel recrut şi prost.
Cine n-a umblat cu armă, i-e frică-n mîini să o ia,
În ochi îi e ca o spaimă, îl mănînc cîinii cu ea.
Iar cel învăţat îndată o ia ş-o are de joc,
Se aprinde şi stă gata se intre cu ea în foc;
Îl vezi cu fruntea semeaţă peste armaţi tăbărît,
Pe moarte or pe viaţă, nu-i pasă, e hotărît.
Aşa şi cel ce se-nsoară ş-a tras danţul căsnicesc,
L-a doua ş-a treia oară, frici, spaime nu-l îngrozesc.
Gîra-mîra nu-l sfieşte, cîntecele i să par,
Cînd să-nvaţă ş-îi lipseşte, duce dorul l-al lor[2] rar.
Omului de orce bine îi vine îmbuibături,
De dulceţuri greaţă-i vine, doreşte şi acrituri.
Pelinul amar ca fierea ca o doftorie-l ia
Şi mai cu gust decît mierea pe nemîncate îl bea.
Mîngîierea aşa iară satură, des cînd o vezi,
Ş-începe a fi amară, de n-o fi şi ceva sfezi,
Că unde sînt iubiri multe, sînt şi multe-ntristăciuni,
Ca plînsurile la nunte şi rîsul la-ngropăciuni.
De cînd lumea, asfel toate a fost şi vor fi cum sînt,
Nici s-a putut, nici să poate împotrivă-le cuvînt;
Cui dar pielea să-nfurnică nevastă-n casă să-şi ia,
S-o lase cui nu i-e frică să tragă danţul cu ea;
Dar nici nensurat, în urmă, să umble prin sat hîrbar,

---

[1] Datele autobiografice sînt reale; căsătoria cu Ecaterina (Catinca) a avut loc în 10 februarie 1840.

[2] Tipărit: *alor*.

Că-şi găseşte de îi curmă drumul din sat vreun par;
Pentru că-n sfînta scriptură e-nvederat şi citim,
Unde dă învăţătură în lume cum să trăim,
Ca una din trei la număr să-şi aleagă cineva şi:
Or însurat, or călugăr, or să se facă ostaş.

Iubite tată!
Toate fonfoloagele
Îşi aştept noroacele.
Şi
Măgarul să vinde tot în oborul armăsarilor.
Ş-acolo
Şi pentru calul şchiop se găseşte surugiu.
Dar
Cioara în loc de privighetoare nu se poate vinde.
Că
Unuia îi place popa, altuia preoteasa şi altuia fata popii.
Şi
Gustul dispotă n-are.
De aceea zice:
Caută muiere să-ţi placă ţie, iar nu altora.
Şi
Cu funia altuia nu te lăsa în puţ.
Că
Nu e frumos ce e frumos, ci e frumos ce îmi e frumos.
Şi
Nu este bun ce este bun, ci este bun ce-mi place mie.
Dar însă
Ce-mi e drag fuge de mine
Şi urîtul calea-mi ţine.
Ş-apoi
Cine cade de sine
Să plîngă i-e ruşine.
Că
Nebunul pe mai-marele său nu-l cunoaşte.

Ţara piere de tătari şi ea bea cu lăutari.
Şi
Totdauna gîra-mîra şi trai cu vătrai.

Nu crede, bărbate, ce vezi cu ochii, ci crede ce-ţi spui eu.
Muierea
Îţi judecă pe dracul şi ţi-l scoate şi dator.
Şi
Atunci îţi iei ale trei fuiere şi lumea în cap.
Şi
Te duci opt cu a brînzii.
Sau
Te duci unde au dus mutul iapa şi ţiganul cîrlanul.
Că
Muierea a-mbătrînit pe dracu.

POVESTEA VORBII

Un om, de mult, de cînd vacu,
Se învecinea cu dracu:
El avea o moşioară
Şi dracu o fîşioară;
Îns-a omului lucrată
Ca o grădină curată,
Iar a dracului băltoasă,
Glodoroasă şi ghimpoasă.
Şi aşa dracu, ca dracu,
Vrînd să-şi mai lărgească lacu,
Păzeşte cînd nu e omul,
Îi zmulge din margini pomul,
Cîte puţin-puţin sapă,
Cade pămîntul în apă;
Vine omul în livede,
Tot răul făcut îl vede,
Întreabă, răspunde dracul
Că pîn-aci i-a fost lacul
Şi că aci e hotarul,
Unde ş-a bătut el parul.
Bietul om iarăşi îl lasă,
Merge necăjit acasă,
Dracul iarăşi mută parul
Ş-îşi mai lărgeşte hotarul.

Vine omul, iar să ceartă,

Îi arată şi pe hartă
Că i-a-mpuţinat pămîntul
Şi că-şi are tot cuvîntul.
Între-aceste zise dracul:
— Ce tot ceartă în tot vacul?
Or tu să pierzi o moşie,
Or lacul al tău să fie;
Ai să facem învoire,
Cu zapis, cu întărire,
Ca să fiu fără simbrie
Să-ţi slujesc acaşă ţie,
Dar însă numai atîta,
Pe o vreme hotărîtă,
În care să-ţi fac tot treabă
Una după alta-n grabă;
Iar cît n-ai avea poruncă,
Ca să mă pui la vreo muncă,
Şi la mijloc timp va trece,
Pînă cînd să număr zece,
Atuncea a ta moşie
Cu totul a mea să fie;
Iar pe cît vei avea treabă,
Poruncită tot în grabă,
Atunci şi a mea fîşie
S-o iei drept a ta moşie.
Zise el: — Cît despre asta,
M-oi sfătui cu nevasta;
Stăi aici, pînă m-oi duce,
Şi răspuns îţi voi aduce.

Se duce dar şi vorbeşte,
Cu nevasta sfătuieşte
Ce meşteşuguri să puie
Pe dracul ca să-l supuie,
Să-l facă-n necaz să crape,
Şi de gîlceavă să scape.
Socotindu-se nevasta
Îi zise: — 'n pricina asta
Fă zapisul, te-nvoieşte,
Tocma după cum voieşte,
Că ştiu eu să-i dau lui muncă,

O dată, dintr-o poruncă,
Numai nu uita, ci scrie
Şi mie supus să-mi fie.

Asfel dacă sfătuieşte
Şi cu dracul se-ntîlneşte,
Făcu zapis, în el scrise
Toate cele mai sus zise,
Ş-acasă dacă-l aduse,
Să-i argăţească îl puse;
Dracul iar la tot cuvîntul
Se pornea iute ca vîntul
Şi îndată-n mare pripă
Făcea lucrul ca-ntr-o clipă
Şi isprăvind venea-n grabă,
Zicînd: — Mai dă-mi ş-altă treabă.
Ş-atît făcea orce iute,
Încît cînd îi zicea: — Du-te!
El răspundea: — Este gata,
Porunceşte-mi acum alta.
Omul alta-i da să facă,
Neavînd timp nici să tacă,
Că cum îi zicea din gură,
Îl făcea-ntr-o-nvîrtitură;
Omul tremura de frică,
Neştiind ce să-i mai zică,
Şi cît pe aci, săracul,
Era să-l încurce dracul;
Iar femeia lui cum vede,
Vreme fără a mai pierde,
Merse-n pripă, se ascunse,
Un păr de supsiori smulse,
Ieşi, i-l dete în mînă
Ş-îi porunci ca stăpînă,
Zicînd: — Apucă-ndreptează
Acest păr întins să şază,
Orcum ştii mi-l descovoaie,
Dar de-l rupi, dai de nevoaie.

Dracul, luînd păru-n grabă,
Zise-n gîndu-şi: „Ce mai treabă!“

Ş-începu să-l netezească,
Să-l întinză, să-l sucească,
Îl bagă-n gură, îl moaie,
El mai rău se încovoaie;
Îl mai ia iar, îl mai linge,
Mereu în gură-l întinge,
Ia în deşte,-l netezeşte,
Să-l întinză se munceşte;
Dar geaba, nu se-ndreptează,
Mai mult să-ncîrlionţează;
Se necăjeşte, se zburdă,
Dar toate-i era de surdă;
Parcă îi venea să crape
Gîndind moşia să-şi scape,
Fierbea-n el de ciudă fierea,
Cum să-l rămîie muierea?

Se făcu-n acea zi seară,
Mîine îl apucă iară,
Ş-a treia zi înserează
Şi el tot nu-l îndreptează.
Trecu săptămîna, luna,
Căznindu-se tot într-una;
Fămeia tot îl zoreşte,
Strigînd: — De, de! isprăveşte
Şi du-te de ado apă,
Că fierea în mine crapă
D-atîta multă zăbavă,
Fără să faci vro ispravă.
El merge apă s-aducă
Şi iar de păr se apucă;
Ea iarăşi îl mai strigă:
— Hai de-mi fă o mămăligă!
El ş-aceasta isprăveşte,
Şi iar părul netezeşte;
Ea îl strigă iar să saie,
Ceva lemne să mai taie;
Ş-abia iar ia păru-n mînă,
Ea la altceva îl mînă;
El, neavînd cuvînt, tace,
Cînd una, cînd alta face;

Vai de el, dracul, sirmanul,
Căznind îi trecu şi anul!
Al doilea an porneşte,
Tot cu părul se munceşte;
De necaz, să se înece,
Că şi al treilea trece;
Anii trecea şir ca lanţul
Şi muierea-l juca danţul,
Tot mereu să-i imputeze,
Părul ca să-l îndrepteze;
Ş-atît să necăjea dracul
Cu pustiul păr, săracul,
Cît începu să-i albească
Părul şi să-mbătrînească,
Ba şi cocoşat rămase,
Neviindu-i să se lase
O muiere să-l supuie
Şi moşia să-şi răpuie;
Dar în cele după urmă,
Moarte, care toate curmă,
Scăpă şi de dînşii dracul
Şi iar îşi stăpîni lacul.
Dar cocoaşa din spinare
Şi barba crescută mare
I-au rămas ca moştenire,
Spre vecinică pomenire:
Că muierea de cînd vacul
A îmbătrînit pe dracul.

De aceea zice proverbul:
Cine n-a văzut pe dracul, să se uite la tine.
Şi
Eşti dracul împeliţat.
Dar şi
Copiii oamenilor sînt draci goi.
Pentru care zice:
Nici dracului nu-i da în gînd să o facă asta.
Unii zic:
Dracul mă învăţă s-o fac asta.
Dar
Şi dracul poartă ponos.

Un zgîrcit odată, cînd era să moară,
Se tîrî cu-ncetul la strînsa-şi comoară
Ş-începu cu galbeni gîtul să-şi îndoape,
Ca, murind, cu dînşii în el să-l îngroape;
Cînd făcea aceasta, vine fără veste
Un nepot să-l vază ce fel îi mai este;
Şi privind la dînsul cu mirare mare
Cum înghiţea aurul ca pe o mîncare,
Începu a zice şi cruce a face:
— Ucigă-te toaca, ce îl înveţi, drace?
Iar dracul răspunsul nevăzut îi dete:
— Ba, ucigă-l toaca pe unchiu-ţi, băiete,
Că nici chiar eu însumi, de-mi zic drac anume,
Şi aceasta încă n-am văzut-o-n lume.

Prin urmare dar,
Pe omul la mai mari drăcii îl taie capul.
Însă
Gunoiul din ochiul altuia îl vedem şi bîrna din ochiul nostru n-o vedem. (Evang.)
Ş-apoi,
La unii unele şi la alte altele.
Zice cineva că
Muierea necertată e ca moara neferecată, nu macină bine.
Dar
Toate ca toate, numai dragoste cu sila nu să poate.
Altele sînt iar:
Bărbatul să aducă cu sacul, muierea să scoaţă cu acul, tot să isprăveşte.
Pentru că
Omul de hoţul din casă nu să poate feri.
Ş-apoi vii la povestea cîntecului:
Punga plină pînă-mi fuse,
Mîndra pe mînă mă puse,
Cînd veni la jumătate,
Mîndra mă dete la spate,
Cînd de loc nu mai sunară,
Mă dete pe uş-afară.

Un tînăr, din întîmplare rămîind la ochi beteag,
Să-nsură ca fiecare cu plăcere şi cu drag;
Îşi luă de nevestică p-o fată care-l voi,
Pentru c-avea stăricică prea lesne se învoi.
El d-a doua zi de nuntă pînă-n şase-şapte ani,
Cu-ngrijirea lui cea multă, pînă cînd avu şi bani,
Orcînd pleca de acasă ş-înapoi se întorcea,
Toate cele pentru masă cu braţ plin le aducea;
Şi nevasta lui cea dulce degrab la scară zbura,
Şi de cele ce aduce mai curînd îl uşura.
Pînă fu aşa, bărbatul nu avea nici un cusur,
Cu adusul şi căratul fu frumos ca un răsur;
Cînd n-avu şi-ntr-o zi numa cu mînă goală veni,
Nevasta lui şi acuma cînd ieşi ş-îl întîlni,
Văzînd că-n mîini nimic n-are de cele ce o-ngrăşa,
Îl privi-n ochi cu mirare, zicînd către el aşa:
— Dar ce ai păţit, bărbate? Ochiul cine ţi l-a scos?
Uite pocitură, frate! Ţ-ai slutit ochiul frumos!
El privindu-i vreme lungă ochii ei cei drăgăstoşi
Cunoscu că pentru pungă i-a fost căutat miloşi,
Şi legănînd capul zise: — Dar ce, dragă, pîn-acum
Ţ-a fost vederile-nchise, de nu vedeai nicidecum?
Şapte ani trăii cu tine cu acest slut ochi al meu,
Ş-acum stai, te miri de mine, ca cînd nu-s tot acel eu?
Nu cumva avui perdele în ochii-mi de nu cătai,
Ci tot în mîinile mele şi în pungă te uitai?
Zise ea: — Cu de aceste nu poţi să te îndreptezi,
Aceea ce zic eu este, vedeai, dar acum nu vezi;
Că dintru întăiaşi dată de erai cum eşti acum,
Chiar să fi-mbătrînit fată, nu te luam nicidecum.
Bărbatul scîrbit în sine de un asfel de cuvînt,
Mai vîrtos cunoscînd bine că banii sînt unde sînt,
Pleacă pentru vreme lungă, fuge, lumea în cap ia,
Ca iar cînd i-o suna-n pungă, atunci să vie la ea.

Fătul meu!
Ariciul cu meşteşug să prinde şi vrabia cu mei.
Şi
Copilul cu leagănul se amăgeşte şi tace.

Că
Verdarea cearcă copaciul, şi mai slab unde găseşte
acolo ciocăneşte.
Şi
Calul cunoaşte ce om îl încalecă, pe fiecine nu trînteşte.
Dacă îl vede că este
Lă-mă, mamă, ti pă mine, că azi este tîmbătă.
Atunci
Îl îmbrobodeşte ca pe o muiere.
Şi
Îi pune ţestul în cap ş-îl întoarce ca-n dulap.
Ba încă,
Îl bagă supt pat ş-îl pune să cînte cocoşeşte.
Iar
Cine e vrednic scoate şi îmbucătura din gura omului.
Şi
Ştie ca lumea să trăiască.
Că
Muierea este vas slab, de nimic să necăjeşte şi cu
nimic se îmblînzeşte.
Şi
Te joci cu ea ca cu o păpuşe.
Şi
O faci de joacă înainte-ţi pe taler.
Că
Cu binele de nu vei putea, iar cu răul nu faci nimica.

Iubite tată!
Bani d-aş avea, m-aş însura.
Cum a zis unul:
Cu puşcă seacă la vînat să nu pleci.
Că
Osul gol nici cîinele nu-l roade.
Şi
La copaciul fără poame nimenea nu aruncă piatră.
Cum a zis altul:
— De ce nu te-nsori? — N-am bani. — De ce nu cîştigi?
— N-am noroc. — De ce nu mori? — Căci nu-mi
vine moartea.
Să iau zestre, mi-ar zice:
Se scaldă-n zestrea muierii.

Însă
Găina nu să poate cu două, cu pui şi cu oau.
Că
Cine se bucură la avere, el ia fără plăcere.
Ş-apoi vine la vorba ăluia:
Zestrea îmi şade în lacră (ladă),
Şi eu cu sluta pe vatră.
Şi
De dorul bogatului
Luai fata dracului.
Şi
Mă făcui pentru bani mulţi
Olăcar de cai stătuţi.
Şi
Pentru bani luai bătrîn
Şi mă băgai la stăpîn.

POVESTEA VORBII

Într-o dimineaţă pe ceaţă, pe fum,
O cadînă p-alta întîlnind pe drum,
O întrebă: — Soro! or păţişi cevaşi?
Asfel pînă-n ziua încotro plecaşi?
— Ba, lele, — răspunse — n-am vreun alt zor
Decît silesc iute s-ajung la obor,
Să găsesc să-mi cumpăr un magar şi eu,
D-o veni vreunul în norocul meu.
— Ce să faci cu dînsul? o întrebă iar.
— Iacă, — ea răspunse — că să-l am să car
Cînd lemne, cînd apă, cînd altceva greu,
S-am adică-n curte ajutor şi eu.
— O, Doamne! — îi zise prietina ei —
De ce-ţi trebuieşte magar să-ţi mai iei?
Mai bine-ngrijeşte să-ţi iei un bărbat,
Şi fă şi tu c-alte ce s-a măritat:
Că magarul numai apă-ţi va căra,
Lemne ş-alte cîte le vei cumpăra,
Iar bărbatu-n vreme hamal o să-l ai,
Din zi pînă-n noapte, bani fără să dai;
Începi săpun, sare ş-alte-i porunceşti,
Pîn' la lumînare cerînd îl speteşti.

Şi aşa cadîna d-obor s-a lăsat
Şi fără zăbavă ş-a luat bărbat.

Asfel dar săracul e ca un hamal,
Cară-n zi şi-n noapte, cară ca un cal,
Că de nu aduce, este vai de trai,
Nu poate să ţie casa cu vatrai,
Ci să se gîndească, cînd se va-nsura,
Ca să nu înceapă-n urm-a fluiera,
Că nu este numai să te-nsori, să pupi,
Ci-s mai multe care cer să le astupi.

Asfel dar
Cei mai mulţi astăzi se bucură la zestre.
Şi
Cînd vor fi la mijloc banii,
Nu să mai întreabă anii.
Zicînd:
Găina bătrînă face zeama bună.
Fiindcă
Are în palmă să-i scuipe,
La ochişori d-ăi de vulpe (galbeni).
Şi
Fie ca o naibă,
Numai bani să aibă.
Pentru că
Miile şi sutele
Mărită pe slutele.
Că
Zestrea toate le astupă,
Ea şi pe dracu îl pupă.
Şi aşa nu rămîne
Nici mărgea neînşirată,
Nici fată nemăritată.
Dar însă la firea mea,
Decît să mănînc mămăligă cu unt şi să mă uit
în pămînt, mai bine pîine cu sare şi să mă uit la
ea ca la soare.
Pentru că
Totdauna fetişoara
Mărită pe fetişoara.

Deşi,
La vreme de nevoie, fiece lătură stinge focul,
Dar şi rău împute locul.
Ci
Mai bine un dram de nuriţe
Decît un car de frumuseţe.
Că
Mai mulţi se uită la mireasă decît la ginere.
Iar
Bărbatul să fie puţintel mai frumos decît dracul.
Cum a zis un băiat:
Mai mulţi întreabă de mama decît de tata.
Fiecare zice:
Ce folos de multă albeţe, dacă n-are un vino-ncoace?
Că
Piperul e negru ş-îl pun dasupra pilafului.
Şi
Zapada albă o udă cîinii.
Că
A venit sulimenită
Şi să duce terfelită.
Şi iar:
Ce folos de chip frumos, dacă nu e lipicios?
Că
Are chip frumos, cu dar,
Ş-îi e vorba de văcar.
Fie,
N-am ochi să-l văz.
Şi
Fie măcar aurit,
Nu-l voi, nu-mi este dorit.

POVESTEA ĂLUIA

Amorul nu poartă-n lume
Ca norocul mare nume,
Dar de noroc nu duc dorul,
Mai bun găsesc pe amorul.
Bun ar fi fost şi norocul
D-ar fi c-amoru-n tot locul;
Dar el la rare părţi vine,

Nu c-amorul la orcine.
Norocului îi e silă
De cei ce plîng ş-îi cer milă,
Dar amorul în tot vacul
Mîngîie şi pe săracul.
Că pe noroc cîţi îl cheamă
N-aude, nu-i bagă-n seamă,
Dar amoru-n orce vreme
Vine şi fără să-l cheme;
Norocul din întîmplare
Ajută pe oarecare,
Dar amorul lumea-ntreagă
O uneşte şi o leagă;
Noroc chiar şi să nu fie,
Lumea poate să se ţie,
Dar amorul să lipsească,
Toţi pot să se prăpădească.
Norocul unde se duce
Posacia cu el duce,
Dar amorul înzîmbeşte
Or pe unde se iveşte;
Căci norocul la cîţi vine
Dă şi griji pe lîngă bine,
Îi bagă în neodihnă,
De nu l-e nimic în ticnă,
Le dă gînduri în tot ceasul,
Să tem, tremur în tot pasul
Să nu-şi supere norocul
Şi să-şi întoarcă cojocul;
Că el de loc nu e dornic
Şi tot într-un loc statornic,
Pe loc binele îşi stoarce,
Şi fuge, nu să întoarce.
Dar amorul la cîţi trece
Pîn' la mormînt îi petrece,
Şi nici atuncea nu-i lasă,
Ca norocul ce nu-i pasă,
Ci şi pe ale lor oase
Varsă lacrămi dureroase,
Le rîdică monumente,
Cele mai tari elemente,

Le zideşte chimitire
Spre vecinică pomenire.

Iar dacă din vreo parte,
Încă trăind se desparte,
E-n amestec şi norocul,
Şi nu i-a fost întreg focul,
Că nu-l tratez cumsăcade,
D-aceea fuge, nu şade.
Căci cei mai mulţi prin tot locul
Mai mult cinstesc pe norocul.
Pentru bogăţii ş-avere,
P-amorul trec cu vedere,
Ba îi şi dau cu piciorul
Şi pe urmă îi duc dorul.
D-aceea în aşa locuri,
Unde îl iau în batjocuri,
E numai umbra-i cea rece,
Cu întregimea-i nu trece,
Şi în mai mult timp nu ţine,
Ci minuturi prea puţine,
Că-ntr-a sa prietenie
Nu-i place făţărnicie,
Diplomatica ureşte,
Viclenia n-o voieşte;
El slăveşte în viaţă
Un adevăr cu dulceaţă,
Şi o dreptate cinsteşte,
Aceasta îl mulţămeşte.
La neam, l-averi nu să-nchină
(Lumea de pilde e plină),
La el săracul e una
Cu cel ce poartă cununa,
Înţeleptul şi nebunul
La el amîndoi sînt unul.
Mîndru de loc nu se ţine,
Petrece cu fiecine,
Pe nimeni nu osibeşte,
La toţi d-a rîndul zîmbeşte;
D-aceea uneori mintea
Îşi apără de el cinstea,

Îl ia-n rîs, nerod îl face,
Zicînd: de una nu-i place,
Că e copilăros foarte
Şi nu ştie să se poarte,
Jucăria prea i-e dragă,
Adesea la ochi să leagă,
Şi la hori, la nunţi se duce
D-a mijile să apuce,
Bun cu nebun să-mpreune,
Prost cu-nţelept să adune,
Danţul căsnicesc să tragă,
Fără să se înţeleagă,
Tot cu gîr-mîr să trăiască,
Vecinic să se amărească.
Bine zice, aşa este,
Amorul face aceste.
Ia chemaţi, zic înainte,
Pe prea înţeleapta minte
Şi îi faceţi întrebare
D-a norocului purtare:
Cum umblă el? ce lucrează?
Ce face el? şi să vază
Au nu şi el tot orbeşte
Aleargă şi se roteşte
Şi drumuri drepte nu ţine,
Ci merge pe unde-i vine,
Şi la-nţelepţi nu alege,
De simţitori nu-nţelege,
Ci-n fuga lui se izbeşte
De orşice întîlneşte
Ş-aci numai pe brînci cade
Peste buşteni şi stînci şade,
Carii nu ştiu să trăiască
Nici pe alţi să folosească.
. . . .
. . . .
Prea bine zice ţăranul,
N-are greşală, sirmanul!
Că norocu-i un prost mare,
Ştiinţă de nimic n-are,
Cu hîrca cu totul goală,

Ca un netrecut prin şcoală
Ce n-a-nvăţat socoteala,
Ca să ştie împărţeala,
Să judece cînd împarte,
Să facă tutulor parte,
Ci azi vezi că la unii
Dă nerozeşte cu pumnii,
Umple ladă peste ladă
Şi claie peste grămadă,
Iar pe alţi săraci îi lasă,
De n-au nici pîine în casă.
Pe lîngă aste cuvinte,
Mai întrebaţi iar pe minte
De norocul să vă spuie
Au el tiran cumplit nu e,
Au nu de el firea zbiară
Ca de o cumplită hiară?
De cine a fost el dornic?
În ce loc a fost statornic?
Au nu joacă el o lume
Ca cu jucării de glume?
Aci să-nalţe, să suie,
În slavă pe tron s-o puie,
Aci iar jos s-o pogoare,
S-o răstoarne supt picioare?
Au nu din om în om trece,
Cînd un, cînd alt lăsînd rece,
Şi binele tot îşi mută,
Vremelnic îl împrumută?
De aceea nu-i duc dorul,
Mai bun găsesc pe amorul.

Fătul meu!
Am lungit vorba.
Că
Unde e dragoste multă e şi urîciune multă.
Cotoiul dacă îmbătrîneşte, şoareci mititei iubeşte.
Şi
Bătrînul iubeşte pentru tînăr, iar tînărul pentru bani.
Şi aşa
Te pupă în bot şi-ţi ia din pungă tot.

Însă
Ne-am depărtat cu povestea.
Ci
Să o lăsăm încurcată.
Şi
Să venim iar la prochimen.
Aşa e omul,
El altuia dă povaţă
Şi pe sine nu se-nvaţă.
Că
Cine e mursicat de şarpe se păzeşte şi de şopîrlă.
Însă
Cine cade în gîrlă, el de ploaie nu să mai fereşte.
Omului
Nimenea nu poate să-i dea minte şi noroc.
Deşi a zis oarecine:
Fă-mă, mamă, cu noroc şi mă aruncă-n gunoi.
Dar
Nu e vorba aia (sau) aie e vorbă.
E ştiut că
La o fată mare şi un măgar zbiară la uşe.
Însă
Bărbatul temător îşi învaţă nevasta curvă
Şi stăpînul scump, sluga hoaţă.
De aceea zice:
Sărută pe oarba, dar îi caută şi în ochi.
Ci cînd vei să-ţi iei nevastă,
Uită-te la muma-sa şi cunoaşte pe fie-sa.
Şi mai vîrtos,
Precum îi este firea
Aşa şi nărăvirea.
Că
Şi curvele poartă rochi,
Dar le cunoşti după ochi.
Ş-apoi
Cea din toate mai vestită
Cere să-i zică cinstită.
Ştie că
Cinstea e mai scumpă decît toate.
Dar
Căţeaua pîn' nu pleacă prin mahala,

Cîinii nu să iau după ea.
Umblă întărîtînd cîinii prin mahala.
Întrebînd:
Vecinică surioară, bărbatul meu e la moară,
Nu ştiu oare o să vie, or să-mi iau altă soţie.
Şi
Vecină, dă-mi bărbatul tău, ce-mi ţii pisălogul meu?
Una gîndeşte ş-alta vorbeşte.
Dar ele sînt:
Trage-mă tu mereu
Şi lasă să plîng eu.
Şi
Din gură: fugi la nevoi,
Din inimă: vin', că voi.
Şi atunci,
Decît să-şi păzească cineva nevasta, mai bine crîngul cu iepurii.

Că ea e
Ca pisica, sapă şi inveleşte.
Însă
Dumnezeu nu sparge două case.
Că
Îşi nemereşte sacul petecul.
Şi
Vine rînced lîngă muced.
Şi
Îşi găseşte tingirea capacul.
Cine-i vede zice:
Şi ea, şi el, amîndoi,
Vai de ei! două nevoi.
Şi
Trăiesc împreună
Ca pîinea a bună.
Toţi zic că
Două muieri într-un loc
Nu trăiesc, să cert de foc.
Dar e vorbă:
Pînă nu ne potrivim,
Amîndoi nu ne-ncuscrim.
Căci
Prostul cu prost cînd trăieşte,

Lesne se îngăduieşte.
Şi atunci,
Parcă i-a făcut un tată şi o mumă.
Şi
Parcă a tunat şi i-au adunat.

POVESTEA VORBII

Oareunde iară bărbaţi şi neveste
Au mers să peţească, obicei cum este;
Priviră, văzură, vorbiră de fată
Şi se învoiră cu mumă, cu tată.
Acuma rămase să bea aldămaşul
D-alde cuscru, socrul şi de alde naşul.
Aşa el şi zise: — Draga tatii fată,
Du-mi-te de scoate niţel vin îndată.
Ea luînd o oală, o spălă, o şterse
Şi în grab cu dînsa în pivniţă merse.
Dacă văzu tat-său că prea zăboveşte,
Mumi-sii îndată zicînd porunceşte:
— Du-te curînd, dragă, dumneata de scoate,
Că, pe cum bag seamă, copila nu poate.
Mergînd ea, găseşte în plîns pe copila
Şi privind la dînsa i s-aţîţă mila,
Să sperie,-ntreabă: — Ce ai, drăguliţă?
Ia spune-mi şi mie, spune-mi, măiculiţă.
Atunci fata-ncepe şi îi zice: — Mamă!
Acum, cum vezi bine, mă mărit să cheamă,
Aşa, să zic dară, o şi făcui asta,
Ş-am rămas grea-ndată, ca toată nevasta.
Am făcut acuma, să zic, şi pruncuţu
Şi îi puse naşu numele Vlăduţu;
Îl vezi gras la faţă, frumos ca un soare,
Creşte, se înalţă, merge ş-în picioare;
Umblă şi aleargă, să joacă prin curte,
Cu izmene albe şi cu haine scurte,
Încalecă băţul, sare tăietorul,
Se duce îndată, apucă toporul,
Abia îl rîdică, pe umăr îl pune,
Toporul greu foarte puterea-i supune,
Neputînd să-l ducă, cade, îl doboară,

Îi retează gîtul şi aci-l omoară.
Aceasta cînd zise, începu să strige:
— Of, Vlăduţu mamii! moartea ta mă frige,
Inima-mi răneşte, viaţa-mi scurtează,
Că n-o să mai poată mama să te vază.
Muma cum aude plînsul fiicii sale,
Şi ea se porneşte să strige cu jale:
— Of! vai! Duţu mamii! of, drag nepoţele!
Prea avuşi în lume zile puţintele!
Tatăl logoditei, văzînd că acuma
Cu vin nu mai vine nici fata nici muma,
Pleacă după ele, -n pivniţă se duce
Să vază ce este, vin de ce n-aduce.
Şi dacă le vede plîngînd p-amîndouă,
Începu să-ntrebe: — Ce vă este vouă?
De ce vă e plînsul? Spuneţi-mi şi mie!
Minunea ta, Doamne, asta ce-o să fie?
Atuncea şi muma şi fata se puse
Şi îi povestiră cele de sus spuse.
Aceste cuvinte auzind şi dînsul,
Cu ele-mpreună porni şi el plînsul:
— Of! of! vai de mine! cum ne calcă focul!
Of! cum, nepoţele, te omorî jocul!
Făcut, crescut gata, scos din tot necazul,
Cum nu trăişi încă să-ţi mai văz obrazul!
Aşa ei grămadă rămîind să plîngă,
Făcură pe oaspeţi la ei să se strîngă.
Dacă îi întreabă şi le spun pricina,
Le-au răspuns cu toţii: — A voastră e vina,
Căci lăsaţi toporul încolo-încoace,
Ca să-l ia copilul, cu el să se joace;
Dacă tăieţi lemne, nu-l băgaţi în casă,
Plîngeţi dar acuma, nouă nu ne pasă.
Iar unul dintr-înşii vrînd să-i mai mîngîie:
— Lăsaţi, — zise — frate, plînsul să rămîie,
Casa nu vă[1] spartă c-a murit băiatul,

---

[1] Vă e. Elipsa verbului se explică prin analogia cu pronunţarea populară *le* pentru *le e* (deseori prezentă în versurile lui Pann); această pronunţare a făcut pe vorbitori să considere că pronumele singur poate îndeplini şi funcţia verbului, şi astfel construcţia s-a extins şi la pers. a II-a pl.

Sînteţi încă tiner ş-o să faceţi altul.
Un vecin, l-aceste ce prin gard privise
Şi auzind toate, către dînşii zise:
— Unde a tunat de v-a adunat!

Dar însă
Nu trebuie să rîdem de zidirea lui Dumnezeu.
Că
Cine a făcut pe bunul
A făcut şi pe nebunul.
Şi
Cine-a făcut pe bogatul
A făcut şi pe argatul.
De aceea să nu zicem:
Urît tată l-a făcut (sau a avut).
Şi
După ce e prost, îl cheamă şi Vladu.
Şi
După ce e urît, bea şi tutun.
Şi
Barcă e lovit peste obraz cu leuca.
Şi
L-a băgat muma-sa în ladă şi l-a mîncat moliile.
Că adesea
Mai multă înţelepciune găseşti în feţele cele urîte decît în cele frumoase.
De aceea
Nu te uita-n pocitura-i,
Ci vezi ce iese din gura-i.
Dar
Unde e minte multă, e şi nebunie multă.

POVESTEA VORBII

Au plecat odată unii să peţească,
Ş-au mers la o fată ca să o privească.
Dacă se uitară ei în bătătură
Şi pe fata-n spate dacă o văzură,
Fără să vorbească, cu toţi împreună,
Năvălind dodată, i-au dat ziua bună.
Fata, fără veste văzîndu-i grămadă,

Cu necaz în sine, zise-n vînt cu sfadă:
— O, fir-ar pustie casă fără toacă!
……
Ei o întrebară: — Maica-ta ce face?
Fata le răspunse: — Şade-n dos şi tace
Şi din două rele face una bună.
……
— Dar tată-tău unde-i? — S-a dus ca să vie.
— Vine curînd oare? — Eu nu ştiu, el ştie:
De va da d-a dreptul, o să zăbovească,
De va da d-ocolu,-n grab o să sosească.
— Dar lelea-ta unde-i? Ea răspunse iară:
— Îşi plînge-n cămară rîsul d-astă-vară.
Auzind acestea ceia ce venise,
Fără să-nţeleagă fata ce le zise,
Pe muma-i cătînd-o, de dînsa dădură,
Stînd, cîrpind supt umbră la o vechitură.
Îi dau bună ziua, îi spun pentru fată
Cum că la răspunsuri le păru ciudată,
Şi că nu putură vorba-i să-nţeleagă,
Ce răspuns le dete nu pot să-i aleagă.
Muma ei răspunse: — O ştiu, aşa face,
Ea tot cam în pilde să vorbească-i place.
Deci ei o rugară să le tîlmăcească
Vorbele copilii ce-o să-nchipuiască.
Muma fetii zise: — Dacă vă[1] mirare,
De a vi le spune nu e lucru mare.
Casa fără toacă, copila ce zise,
E că n-avem cîine, care trebuise
Să latre, să spuie din poartă, d-afară,
Să ne dea de ştire că streini intrară.
De tatăl său iară v-a zis ea, pesemne,
Fiindcă dus este cu carul la lemne,
Şi d-o da d-a dreptul, e un noroi mare
Ş-o să zăbovească aci, prin urmare,
Iar ocolind drumul, atuncea să ştie
Că n-are zăbavă, curînd o să vie.
Ceea ce vă zise de soru-sa iară
Că-şi plînge-n cămară rîsul d-astă-vară,

---

[1] Vă e.

E că, ca mireasă, din rîs și din glume,
Se pomeni groasă, ca toate din lume,
Ș-acum vrînd să nască, că i-a sosit ceasul,
Plînge și să vaită și își suflă nasul.
De vorba iar care v-a zis pentru mine,
Mă căznesc aicea, precum vedeți bine,
Din aceste două cămăși rupte, rele,
Să fac una bună, d-oi putea, din ele.
Așadar acelor, din aste cuvinte,
Mult le plăcu fata, că este cuminte,
Și fără zăbavă îi și pomeniră
Cum că ei pe dînsa s-o ceară veniră.
Atunci muma fetii lucru din mîini lasă,
Să le facă cinste, îi poftește-n casă.
Apoi și îndată pe fata o mînă,
Cum e obiceiul, să sărute mînă.
Mergînd dar copila, pe loc cum să pleacă
Să sărute mîna, metanii să facă,
Un ce deodată sună, din greșală,
Din care îndată ieși miroseală.
Muma-i de rușine-n grab scoțînd șervete,
Tutulor prin mînă cîte unul dete,
Zicînd: — Iertați, oameni, greșala făcută,
Ponos nu ne puneți, faceț-o tăcută.
Fata stînd de față ș-aceasta cum vede
Cu o supărare pe loc să repede,
Le zmulge din mînă șervetele toate
Și fără să-i pese aste vorbe scoate:
— E! vouă vă[1] lesne că gata vă vine,
Dar ia să mă-ntrebe cineva și pe mine
Cîte greșeli d-aste, mari și mititele,
Am scăpat eu pînă le țesui pe ele!
Ieșind ei pe poartă, cum le-a luat darul,
S-a-ntîlnit cu tat-său, ce venea cu carul,
Și îi povestiră din fir pînă-n ață
Pentru ce veniră ei de dimineață.

El văzînd în june ce prostie zace,
Nu-și mai spuse gîndul, să zică nu-i place,

---

[1] Vă e.

Ci-ncepu de fată multe să vorbească,
Și rele și bune, vrînd ca să-i gonească,
Zicînd:
Nu crez c-o fi Stana noastră
Cum o cereți dumneavoastră.
Că
Umblă noaptea ca liliecii (selinistă).
Și
E nebună, lunatică,
Umblă ca o zănatică.
Și
De rea, cîmpii nu o-ncap,
Își ia poalele în cap.
Iar lelea-sa
A mîncat astă-vară prea multă miere
Și-acuma are la inimă durere.
Și
Ieri se juca între fete
Ș-astăzi șade-ntre neveste.
Că
A fost la mure odată
Ș-a venit cu rochea spartă.
Și
Acum plînge în cămară
Rîsul ei de astă-vară.
Că
A poftit l-ardei prăjit
Și negustînd s-a stîrpit.
Încît despre dumneavoastră,
De gata, toate sînt gata,
Numai nu voiește fata.
Să vede că
Nu i-a venit ceasul poate,
Dar să fac prea lesne toate.
Că
Vaca răstoarnă găleata după ce o umple cu lapte.
Iar
Dacă o fi de la Dumnezeu
Ș-o vrea fata și muma, voi și eu.
Că
Nu e pentru cine să găteşte,

Ci pentru cine să nimereşte.
De aceea
Decît în faţa arii, mai bine în capul locului.
Că
Decît să porţi pe omul cu vorba, spune-i mai bine că nu să poate.
Sau
Albă, neagră, asta e, cum să vede.
Şi
Cui voi plăcea, să mă ia, cui nu, să mă lase.
Adică:
Bate samarul, să priceapă măgarul.
Şi
Întîi să se gîndească şi apoi să o croiască.
Să n-ajungă treaba:
Singur cu paraua să-mi găsesc beleaua.
Şi să se plîngă:
Casa mi-e în trei pereţi şi cu uşa prin pod.
Şi
Să se facă de poveste-n ţară, şi din om neom.

POVESTEA ĂLUIA

Un tînăr voinic, în vîrstă, în anii înflăcăraţi,
Cînd mergea la adunare între oameni însuraţi,
Şi cînd le da bună ziua, ei de mult ce le plăcea:
— Îţi mulţămim, împărate, — toţi d-a rîndul îi zicea.
„Junele nensurat e ca un împărat."
Că
„Umblă cu floare la urechi."
Şi
„N-are copii să-i plîngă de foame."
Şi
„N-are căţel, n-are purcel."

Aşa tînărul se-nsoară, după cum şi trebuia,
Şi o nevastă prea bună soţie în casă-şi ia.
După aceea el iarăşi mergînd între adunaţi
Şi dîndu-le bună ziua, răspundea cei însuraţi:
— Îţi mulţămim dumitale, om cu oamenii de rînd,
Pus în catastihul nostru ca însurat de curînd.

Că aşa zic şi astăzi la însuraţi:
„Eşti în catastihul nostru."
Şi
„Te-am scris în rîndul babarilor."
„Te-a cam strîns în chingi bietele opinci."
Şi
„Ţi s-a scurtat potecile."
Că
„Ce ai vînat ai prins."
Şi
„Ai dat un ban să te prinzi în danţ
Şi nu poţi scăpa, să dai un sfanţ."

Tînărul dar mulţămirea văzînd că i-a micşorat,
Părîndu-i rău pîn' la suflet, se căi că s-a însurat,
Din împărat om să-l facă de rînd cu alţi nu-i veni,
Şi cu vină, fără vină, mergînd nevasta-şi goni.
Apoi iar, ca pîn-acuma ducîndu-se-ntre bărbaţi
Şi dîndu-le bună ziua, i-au răspuns cei însuraţi:
— Îţi mulţămim dumitale, din om în neom ajuns.
Care pe dînsul aceasta ca săgeata l-a împuns,
A cunoscut că pe talpă putredă a fost călcat
Şi ducîndu-se îndată cu nevasta s-a-mpăcat.

Că el
A judecat numai faţa, iar nu şi inima.
Aşadar, fătul meu,
Am vorbit şi verzi şi uscate.
Dar însă
Să vorbim ce e de vorbit.
Eu sînt acum bătrîn,
An scuipam în iarbă
Şi iestim în barbă.
Şi
Cînd este luna veche,
Nu auz d-o ureche.
Şi
Cînd este lună nouă,
Nu auz de amîndouă.
Şi
Uit îmbucătura
De la mînă pîn' la gură.

Cum am zice:
Am venit în doaga copilăriei.
Şi
Umblu cu coliva în piept.
Şi
Ca mîine o să-mi mănînce coliva.
Şi
Aştept în tot vacul
Ca mortul colacul.
De aceea zice:
Dacă începe să iasă barba fiului tău, tu rade pe a ta.
Şi tu dar
Nu eşti copil fără dinţi,
Să te ia omul de minţi.
Ci
Eşti om în toată firea.
Îţi zic însă,
Însoară-te pînă nu-ţi trece vremea.
Că
Toată pasărea îşi are odihna în cuibul ei.
Şi de vei să trăieşti bine,
Totdauna la colţ de ţară să-ţi faci casă
Şi să-ţi alegi loc la mijloc de masă.
Că almintrelea
Unul te lasă de ostenit
Şi altul te ia de odihnit.
Zicînd:
Pînă vei odihni, să ardicăm ăl gard.
Nu caută că
Nu vine vorba la cadelniţă.
Ci
S-o lovi, nu s-o lovi, iacă el biet ţ-o vorbi.
Însă,
Omul şade lîngă un gard şi tot mătură-mprejur.
Dar
Să venim iar la vorba noastră.
Tu vezi bine că
Unul trage să moară
Ş-altul joacă, se-nsoară.
Dar
Însurătoarea de tînăr e ca gustarea de dimineaţă.

Şi
Mîncarea de dimineaţă e ca-nsurătoarea de tînăr.
Că
Ce e întîi nu e pe urmă.
Cum a zis unul:
Dacă aduci întîi terciul,
Pe urmă aduci de surdă
Oaspetelui oau şi urdă.
Atunci vine vorba:
După ce nu era tineri,
Se logodiră şi vineri.
Şi
După ce toate-s în cercuri (în învîrteli),
Şi nunta o avem miercuri.
Şi
Toate lucrurile ne sînt pe dos.
Că
Unul gustă, zice: dulce; altul gustă, zice: acru.

POVESTEA ĂLUIA

Povestesc că unui nevasta murind
Şi plin de-ntristare văduv rămîind,
Se însură iarăşi ca un om sărac,
Socotind la jalea-i să-şi găsească leac:
Luă o fetică care îi plăcu
Şi ca cu întîia casă îşi făcu;
Ei trăia prea bine, că ea îl iubea
Şi el pentru dînsa prea mult să robea;
Decît despre alte cîte îi făcea
De-l mulţămea una, alta nu-i plăcea;
Mai cu seamă lapte dulce cînd mînca,
De loc, niciodată el nu se-mpăca,
Ci oftînd adesea în sunet vorbea:
— Nu ştiu răposata ce fel îl fierbea,
Că de cînd, sirmana, o am îngropat,
Lapte fiert o dată cu gust n-am mîncat!
Biata lui nevastă, asfel de cuvînt
Auzind adesea răsunînd în vînt,
Se mira săraca cu ce îngrijiri
Să-l fiarbă mai bine, s-aibă mulţămiri!

Spăla, freca vasul, punea, îl fierbea,
Păzind să n-afume ş-în foc să nu dea,
Dar geaba, bărbatu-i la gust nu-i venea,
Tot pe răposata, oftînd, pomenea.
Aşadar, nevasta văzînd şi văzînd
Că pe plac nu-i este orşicum făcînd,
În cele din urmă îl puse pe foc
Ş-îl năpusti-n vatră, nengrijind de loc.
Laptele dar singur fierbînd ca uitat,
Dacă-l bătu fumul şi în foc a dat,
Turnînd îi aduse, şi el cum sorbi
Plin de mulţămire către ea vorbi:
— Ah, draga mea! astăzi m-ai îndatorat
Cu laptele dulce, de cînd te-am luat,
Că uite întocma acest gust avea,
Biata răposata orcînd îl fierbea.
Dar cum făcuşi, dragă? Ce ai uneltit
Şi aşa de bine astăzi l-ai brodit?
Vezi dar, ţine minte tot aşa să-l faci,
Apoi totdauna să ştii că mă-mpaci.
Auzind nevasta zicîndu-i asfel:
— Apoi, bărbăţele, — zise către el —
Eu după părerea-mi am greşit acum,
Că nu purtai grije să nu ţi-l afum,
Fiindcă cu treaba pe foc l-am uitat
Şi gustînd în urma îl văz afumat,
Ba îmi era încă că o să mă cerţi
Şi vream de greşală să cer să mă ierţi.
Bărbatu-i răspunse: — Nu ştiu ce-ai făcut,
Decît ştiu atîta, că azi mi-a plăcut;
Şi cu aste vorbe mă faci nătărău,
Că la ce-mi e gustul să zici că e rău;
Nu voi niciodată să m-aibi de nebun,
Ci ce zic că-mi place, zi şi tu: e bun,
Şi nu-mi spune mie c-ai făcut greşeli,
Că cu aşa vorbe nu poţi să mă-nşeli;
Gîndu-ţi niciodată nu l-oi sfinţi eu,
Ca să nu-mi fierbi lapte după cheful meu;
Aşa îl voi tocma cum fuse acum,
Şi curs în foc fie şi, cum zici, cu fum.
Biata lui nevastă pe loc o sfecli,

Gîndind că cu pumnii o va năvăli;
Decît cu tăcerea care o făcu
Îl aduse-n stare şi el de tăcu.
Zicînd:
Lasă să ningă, să plouă, numai vreme rea să nu să facă.
Dar tu, copilul meu,
Să-ţi iei nevastă de casă,
Nici urîtă, nici frumoasă.
Că
N-o să o pui cadră-n perete.
Nici
N-o să o atîrni cercel la ureche.
Nici
N-o să o scoţi în tîrg de vînzare,
Ci
Să-ţi iei nevastă de potriva ta.
Precum am mai zis, adică:
Cum e sacul, şi peticul.
Şi
Cum e tingirea, şi capacul.
Că
Ce nu-ţi este de potrivă,
Îţi va fi tot împrotivă.
Nici,
După gustul altora să nu-ţi alegi nici materie, nici nevastă.

Ci
E destul să-ţi placă ţie.
Iar nu ca acela:
În hatîrul dumneavoastră,
Iacă m-arunc pe fereastră.
Ca ţiganul care
În hatîrul prietenului său s-a spînzurat.
Cum a zis unul:
Că a greşit croitorul,
S-a spînzurat spoitorul.
Ci tu
Eşti stăpîn pe capul tău,
Or pe bine, or pe rău.
Că
Voia este la tine

Ca să faci cum îţi vine.
Cum zice vorba:
Mie nici nu-mi intră în pungă, nici nu-mi iese.
Eu ştiu că
Silita căsătorie e frigură de Livie.
Numai
Nu face din capul tău calendar.
Ci, cînd vei să te-nsori,
De eşti tu viţă de jos, să nu iei neam de sus, ca să nu-ţi zică: scol tu, să şez eu.
Şi
De n-ai bani, nu lua cu zestre, ca să nu-ţi zică: taci tu, să vorbesc eu.
Ci
Ia-ţi nevastă săracă ca să-ţi zică: fă ce ştii tu.
Şi atunci
Nu vă scoateţi ochii unul altuia.
Ci
Trăiţi ca în sîn de rai.
După

POVESTEA ĂLUIA

Ferice şi iar ferice!
O mie de ori poci zice,
De viaţa ţărănească,
Care este prea firească[1],
El într-adevăr trăieşte,
Că orcum se mulţumeşte.
El pe lîngă demîncare

---

[1] Prezentarea idilică a vieţii de la ţară (în contrast izbitor cu mizeria ţărănimii şi cu exploatarea cruntă la care era supusă) îşi găseşte explicaţia, la mica burghezie în mijlocul căreia trăia Pann, în primul rînd în faptul că prin procesul de constituire a unei mari burghezii (şi prin adoptarea de către moşierime a metodelor capitaliste de exploatare) micii meseriaşi şi negustori se loveau de dificultăţi economice din ce în ce mai mari şi erau în permanenţă ameninţaţi cu ruina şi pauperizarea (*cînd un, cînd alt la cfit iese*). Desigur că la Pann intervin şi unele considerente personale şi, poate, ecouri depărtate ale literaturii pastorale culte.

Şi haină simplă de are,
Îşi face pre pămînt raiul,
Nimenea nu-i are traiul.
El n-are grije în lume
Să grămădească bani sume,
Or vrun lux să împlinească
Şi vro modă să-şi croiască.
La mult iar ca să cîştige
Niciodată nu să-nfige,
Ci pe cît s-agonisească,
Dajdia ca să-şi plătească.
Grija-i e numai să-şi facă
Orînduita lui clacă,
Să-şi dea dijma cuvenită
Şi să-şi cumpere vro vită;
Dacă le-a făcut aceste,
Lumea seninată-i este,
Faţa i se luminează,
Cîntă şi să desfătează,
Umblă sănătos ca fierul,
Nu-l înfiorează gerul,
Pe viscol, pe vînt, pe ploaie,
Nu simte nici o nevoie.
Să îngraşă mîncînd ceapă
Şi să îmbată bînd apă.

El cînd va să-şi ia soţie,
Nu caută bogăţie,
Ci de vrednicie-ntreabă,
Cum şi să fie de treabă;
Dacă o aduce-n casă,
Apoi de haine nu-i pasă,
Ea peste tot îl îmbracă,
Îngrijind şi ei să-şi facă;
Iarna toarce, coase, ţese,
Vara cu el la cîmp iese.
Cu dînsul şi ea munceşte,
La toate îl însoţeşte.

Copil dacă dobîndeşte,
Cu lucru-n mînă îl creşte,

Îl leagănă cu piciorul
Şi din brîu toarce fuiorul,
Cu o mînă îi dă ţîţă,
Cu alta focul aţîţă;
Cînd vine bărbatu-n casă,
Şi fiertura e pe masă,
Şed, mănîncă cu gust mare,
Fără nici o supărare;
Ei de nimic nu să ceartă,
Cred unui alt şi să iartă.
Se înţeleg în cuvinte,
Se unesc în duh ş-în minte,
Voia unui alt nu-şi strică
Cu-mprotivire să-şi zică.
Iubirea-ntre ei domneşte
Şi fericea străluceşte;
Iată-ntr-adevăr viaţă
Ş-însoţire cu dulceaţă!

Iar noi orăşeni născuţii
Şi civilizaţi crescuţii,
Ce mîncăm nu ne hrăneşte,
Ce bem nu ne foloseşte,
Căldura ne bolnăveşte,
Frigul cel mic ne receşte,
Umbletul ne oboseşte,
Şederea ne moleşeşte;
Orcum neted nu ne vine,
De orşice nu n-e bine.
În zadar sîntem pe lume,
Trăim numai cu un nume,
Fel de patimi ne-mpresoară,
Şi mii de griji ne omoară.
Nimic nu ne mulţămeşte,
Luxul pe toţi stăpîneşte,
Trăind în filotimie,
Dăm cu neiconomie;
Cînd ne vedem cu parale,
Azi mîncăm zaharicale,
Şi cînd ne căutăm mîine,
N-avem cu ce lua pîine.

Ne îmbrăcăm în mătase,
Facem mobile în case,
Croim mode peste mode,
Iar sărăcia ne roade.
N-avem la nimic măsură,
Nici la haine, nici la gură.
Mica-ne agoniseala
O întrece cheltuiala,
Un ban pe zi de ne vine,
Cheltuim cinci şi mai bine.
Pe unde nu să ajunge,
Ştim şi cu vorbe a unge,
Ne facem la mulţi drum neted
Şi luăm orce în credet.
Facem datorii grămadă
Şi ne-mbrăcăm de paradă,
Nu ne cătăm neaverii,
Ci ne-mbrăcăm ca boierii,
Carii orcum să le placă,
Le dă mîna ca să-şi facă,
Orcît să dea, le ajungă
Şi le rămîne ş-în pungă,
Nu-şi scurg, ca cel ce nu poate,
Buzunăraşele toate,
Cum n-e proverbul dovadă:
„Ce e pe noi şi în ladă“.

Cînd umblăm după-nsurare,
Căutăm cu zestre mare,
Gîndind c-o să ne ajungă
Zestrea spre trai vreme lungă,
Şi ea d-ar fi cît de multă,
O cheltuim chiar la nuntă,
Cumpărînd lucruri galante,
Ca şi cei de trepte-nalte.
Tocmim pe loc jupînese
Slugi, slujnici, bucătărese,
Şi nu lăsăm pe stăpîna
La nimic să puie mîna.
Punem alte s-o gătească,
S-o-mbrace, s-o păpuşască,

Iar ea alt să nu lucreze,
Decît să se oglindeze.
După ce o gătim bine
Şi droşca de birjă vine,
Pleacă după vizitare,
Galantă cu înfocare,
De nu ştii ca ce persoană,
Ce doamnă şi ce cocoană!
Şi ea-n orce să se puie
Şi orce haine să puie,
Tot o cunoaşte orcare,
Că e de treapta cutare,
Şi nu-i adaogă cinstea
Droşca şi îmbrăcămintea.
Pe jos iar cum o să meargă?
Cu haina podul să şteargă?
Căci jurnalele de mode
Sînt lungi, la spate cu coade,
A să tîrî sînt croite,
Pentru trăsuri potrivite;
Aşadar cu trăsuri toate,
Că în alt chip nu să poate.
E! bine, dar vezi că iacă
Punga din zi în zi seacă,
Şi mergînd din sus la vale,
Rămînem iuft de parale,
Că banul, cum vedem bine,
Asudăm pînă ne vine,
Cam cu greu se dobîndeşte
Şi uşor să cheltuieşte;
Dar d-astea nu va să ştie
Iubita noastră soţie.

Copil daca dobîndeşte,
Şi o doică-i trebuieşte,
Că ea ce fel o să-l crească?
Haina cu el să-şi mînjească?
Şi mai vîrtos, cum să lase,
Jurnalele de mătase,
Şi corsetul ce o strînge,
Să-i scoaţă în obraz sînge

Şi mijlocul să-i supţie,
Mai delicată să fie?
Şi cum să şază în casă?
La petreceri să nu iasă?
Copilu-n casă o leagă,
Tocma cînd i-e lumea dragă
Şi cînd inima îi cere
Să guste orce plăcere!
Că de să căsătoreşte
Nu să şi călugăreşte.
De la clupuri să lipsească,
Să şază să jinduiască?
Şi mai vîrtos pildă are
Pe cutare şi cutare,
Că nu e vreo neroadă,
Ci vede cum e la modă.
În zadar ei îi vei spune
Aste ş-aste nu sînt bune,
C-a luat ea bine seama
Că aşa făcea şi mama,
Şi cu tata trăgea danţuri
Ca să numere la sfanţuri.
Deci fiind ea învăţată
Să trăiască răsfăţată,
În belşug şi veselie,
D-altele fără să ştie,
Cînd ajungem în rea stare
Şi în vreo scăpătare
(Cum se întîmplă adese,
Cînd un, cînd alt la cfit iese)
Şi slujnicile din casă
Negonite fug, ne lasă,
Atunci numai cu neveste,
Vai şi amar de noi este!
Că ea nu ştie să toarcă,
Rufe nu poate să stoarcă,
Bucate nu ştie face,
Vase să spele nu-i place,
Copilul nu ştie creşte,
Decît stă şi să jeleşte:
Vai de ea, nenorocita,

Arsa, fripta şi pîrlita!
Că i-a fost triştile sparte
Şi n-avut de bărbat parte!
D-alde aceste şi alte
Înşiră cu glasuri nalte,
Zi şi noapte nu mai tace,
Un minut nu gustăm pace.
Apoi iată orăşanul
Cum ofticează, sirmanul!
Iar cumva de îi dă mîna,
Şi îl cam zgîrceşte vîna,
Nefăcîndu-i pe plăcere,
Orce după cum ea cere,
Atuncea ea ofticează
Şi zilele îşi scurtează.

De aceea dar poci zice:
Ferice şi iar ferice
De viaţa ţărănească,
Deş-îi zicem mojicească!

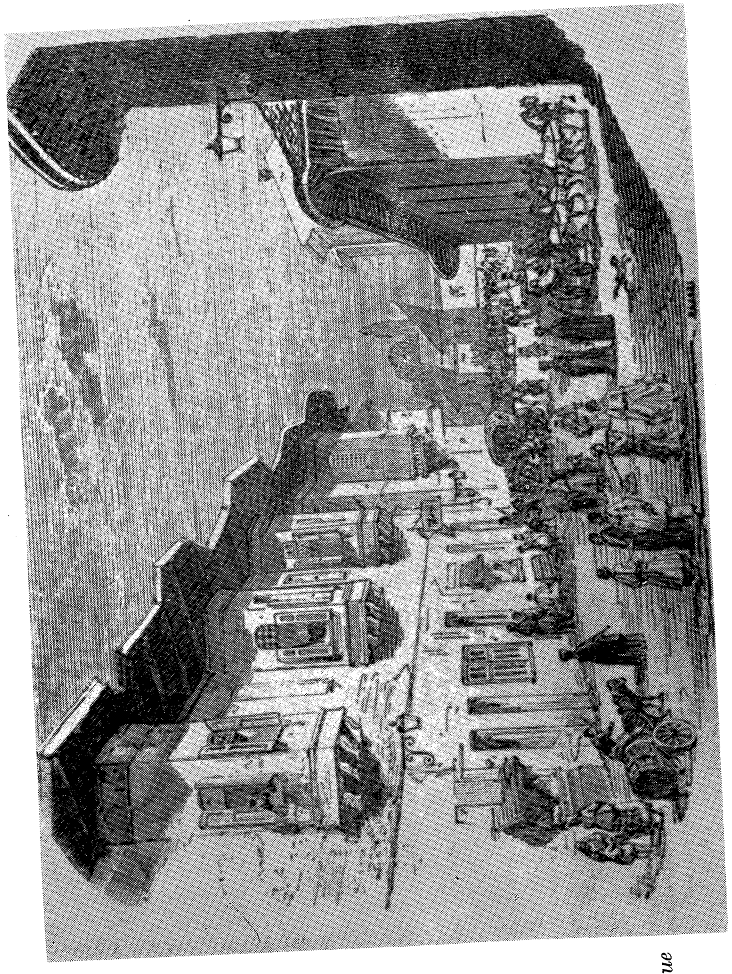

Doussault, Stradă în
București
Din *Album moldo-valaque*
(1848)

Bibl. Acad. R. P. R.

Anton Pann

DESPRE NEUNIRE ŞI NEÎNŢELEGERE

Boii uniţi la păşune
Lupul nu-i poate răpune.
Şi
O nuia în mînă lesne se-ncovoaie,
Dar cînd sînt mai multe se frîng anevoie.
Şi
Oaia retrasă din turmă
Lupii o iau după urmă.
Şi
Vai de acea însoţire
Unde nu este unire!
Că
Nu poate fi nălbitorul
Tovaroş cu văpsitorul.
Nici care
Va s-o-nnegrească din albă,
Va şi mîini albe să aibă.
Şi
De va fi să nu voiască
Muierea să plămădească,
Şade, cerne pînă mîine
Şi tot nu frămîntă pîine.
Şi
Să munceşte, s-amăreşte
Şi nimica nu-i sporeşte.
Şi
Îl joacă cu viclenie
În ciur fără văcălie
Zicînd:
O, amărîţii de noi,

Nu ne unim amîndoi!
Că
Eu zic tunsă şi el rasă,
Nu ştiu la ce o să iasă.
Şi
Eu strig încît capul mi să descleieşte
Şi bărbatu-n lene abia mormăieşte.
Unul zice:
Nu ne putem înţelege,
Un fel nu ni să alege.
Altul:
M-a înzăbălat muierea
Şi mă joacă cum i-e vrerea.
Şi
Mă fierbe în oală seacă,
Zi, noapte, nu va să tacă.
Of!
Mă ciocăneşte ca covaciul
Şi ca gheonoia copaciul.
Cînd se necăjeşte,
Strigă şi ţipă ca din gură de şarpe,
De mă iau fiori din creştet pînă-n talpe.
Şi
Zbiară tocma ca o proastă,
Parcă-i pune sula-n coastă.
Blestemînd:
Doamne, ia-mi moartea şi zilele bărbatului meu.
Că
Nu poci scăpa de el ca de dracul.
Şi eu nu-i zic decît:
Ci mai zi, zice-ţ-ar popa la cap.
Şi orunde mă duc
Se ţine după mine (n-ar fi să mai zic),
Întocma ca dracu după copilul mic.
S-a lipit de mine ca scaiul de cîine.
Şi
De prea mult ce mă iubeşte,
Ca cocoşul mă chioreşte.
Mă chioreşte parcă va să mă împuşce.
Cum zice vorba:
Nici nu te lasă să te prăpădeşti,

Nici nu te lasă ca toţi să trăieşti.
Că
M-a îmbătrînit, mi-a scos peri albi.
Şi ea
Şade tot abanos, ţapăn şi vîrtos.
Că
Dracul cît trăieşte nu îmbătrîneşte.
Şi
Drac mort n-a văzut nimenea vrodată.
Să vede că
Are nouă suflete ca pisica.
Iar mie
Ziua şi noaptea îmi roagă moartea.
Iacă
Nişte zile amărîte,
Necăjite şi tîrîte.
Dar într-o zi
Era să lepede potcoavele.
Şi
I-a avut Dumnezeu de ştire,
Şi puţintică norocire.
Că
A zis hopa şi a sărit groapa,
Dar de mult era să-i cînte popa.
Şi
A dat mîna cu moartea.
Dar
N-a dat zapis cu Dumnezeu.
Eu ştiu însă,
Dacă moare nevasta mea, să duce lumea jumătatea,
Dacă mor şi eu, să isprăveşte lumea.
De aceea
Rabdă, inimă, şi taci, că n-ai altă ce să faci.

POVESTEA CÎNTECULUI

O, răbdare sfîntă, baz mîntuitor,
Liman de scăpare tu eşti tutulor!
Din copilărie tu mă-mbrăţişaşi,
La toată nevoia lupta-ţi protejaşi.
D-orce-mprejurare tu mă izbăvişi

Ș-orce veninare tu mi-o îndulciși.
Multele-mi necazuri a ți le descri,
Îți sînt cunoscute, nu mă părăsi.
Tu și la-nsurarea-mi cu mine veniși
Și multele valuri mi le stăviliși.
Rîuri de necazuri, ce vrea m-a-neca,
Le puseși hotare a nu mă călca!
Furtuni cînd bătură, mă adăpostiși,
Vrăjmași se sculară și îi rîsipiși;
M-ai trimis cu gîndu-n veacul bătrînesc,
Ca să-l iau de pildă, să mă răcoresc;
Mi-ai pus de icoană pre cîți te-au urmat,
Cîți te-mbrățișară și au triumfat;
Scorpii, șerpi, bălauri ei au biruit,
Tu le-ai dat putere, și s-au izbăvit.
Răbdare! răbdare! zid sprijinitor,
Vino, fii îmi razim, stîlp sprijinitor!
Îmi cunoști consoarta, vezi că îmi dă chin,
Vino și mă scapă de cumplit suspin,
Nu-mi zugrăvi plată, desfătări cerești,
Nu poci să mai sufer zile tiranești.
Pentru nențelegeri amărît trăiesc,
Ah! viața-mi scurtă rău o cheltuiesc!
Vezi dacă să poate stavilă să pui,
Să-mi rîdici nevoia, că-ndreptare nu-i.
Soarta-mi împilează viața la pămînt,
N-am trai, n-am odihnă, n-am nici crezămînt.
O, răbdare sfîntă! dă-mi a imita
Ș-a lua de pildă chiar numirea ta.
Solomoane drepte, tu pilda ne-ai scris,
Tu cu-nțelepciunea ai cîntat ș-ai zis:
Leii și bălaurii tot se îmblînzesc,
Iau de-nvățătură, se domesnicesc,
Iar a relii boală n-are nici un leac,
N-are îmblînzire, ea e crudă-n veac,
Ca vierme ce roade pomi verzi și copaci,
Ca rugina fierul, și n-ai ce să-i faci;
De consoartă bună cîți sînt norociți,
Le sînt cununi scumpe, viez liniștiți.
Erouă răbdare! dă-mi un bun răspuns,
Nu-mi curma viața, vezi cum am ajuns!

Nu mai am putere, viața nu-mi răpi
Și petec de petec nu mi-o tot cîrpi.
Știe cel puternic cît d-amărît sînt,
Care soarte-mparte la toți pre pămînt,
Știe ce consoartă e pre capul meu,
Care îmi răspunde ca un dumnezeu.
Prin răbdare, zice, vă veți mîntui
Despre cîte rele vă veți bîntui.
Vino, dar, răbdare, vino, nu-nceta,
Vino, că prin tine voi înainta.
Trista mea viață tu o sprijinești,
De orce ispite tu mă mîntuiești,
Tu mi-ai fost și școală, tu învățător,
Te-am avut în patimi ca un protector.
Ale tale sfaturi mi-a fost de folos,
Mi-ai dat mîngîiere-n timpul dureros,
Tu pe cîți te-ascultă așa-i îmbunezi,
Le dai cerești daruri ș-îi încununezi
Nu-n flori împletite ce se veștejesc
Și putrezitoare, lucru pămîntesc,
Ci de raze sfinte luminînd mereu,
Drept răsplată bună de la Dumnezeu.
O, maică răbdare! nu mă părăsi,
Tu îmi ești sperarea sprijin a-mi găsi.
Sînt perit atuncea cînd mă vei lăsa,
Fii îmi mie razim și nu-mi va păsa.
Voi să mor cu tine, să mă-ncununez,
Cu tine-n braț viața-mi voi să o-ncetez.

Așa e omul,
El de boală pătimește
Și p-alți de leac sfătuiește.
Însă
Găina-ntr-un loc cotcorogește
Ș-într-alt loc oul se găsește.
Și
El într-un fel o ursea
Ș-altfel ieși la văpsea.
Căci
Urșii c-ursul ursăresc
În danțuri nu se lovesc.

Vorba e că
Joci cu tichia chelului,
Ajungi şi tu-n felul lui.
Adică:
Cu cel ales, ales vei fi, şi cu cel îndărătnic
te vei îndărătnici. (Psalm. David.)

PROVERBURI TURCEŞTE CU ROMÎNEŞTE

(SĂ SE ŞTIE CĂ LA CELE MAI MULTE VORBE TURCII TONUL ÎL AU LA SFÎRŞIT)

Ectiini bicersîn, ettiini bulursîn.	*Ceea ce semeni seceri, ceea ce faci găseşti.*
Damlaia, damlaia, gheol olur.	*Picînd, picînd, baltă să face.*
Fudul olan diușchiun calîr.	*Cine să mîndrește rămîne scăpătat.*
Ișten artmase dișten artsîn.	*Din lucru de nu-ţi prisoseşte, din dinţi mai opreşte.*
Danișan daa așar.	*Cine întreabă munţi sare.*
Uslu olan rahatlanîr.	*Cine este liniştit să odihneşte.*
Az caz, uz caz, boiungeac caz.	*Puţin sapă, neted sapă, după statu-ţi sapă.*
Az sadaca cioc belea savdîrîr.	*Puţină milostenie de multe nevoi scapă.*
Gailesiz baş bostanda biter.	*Cap fără de griji la bostan crește.*
Chemicsis dil chemic cîrar.	*Limba fără oase oase sfăramă.*
Coructan petmez olur. — Neilen? — Sabîrîlen.	*Din aguridă miere să face. — Cu ce? — Cu **răbdarea**.*
Sabîr selemettîr.	***Răbdarea e mîntuire.***

Tuzlan ecmec hazîr iemec.	*Pîine cu sare e gata mîncare.*
Musafir umduunu iemes, bulduunu ier.	*Oaspetele nu mănîncă ce gîndeşte, ci mănîncă ce găseşte.*
Işin iocse şeit ol, paran ciocse chefil ol.	*De n-ai treabă, fă-te martor, de ai bani mulţi, fă-te chezaş.*
Dud iapraîndan atlaz olur.	*Din frunza de dud atlaz să face.*
Muft sirche baldan tatlîlîdîr.	*Oţetul degeabă e mai dulce decît mierea.*
Iochiuze boinuz, ve cuşa canat iuc deildîr.	*Boului coarne, pasării aripi povară nu sînt.*
Chiopec chiopei iemes.	*Cîine pe cîine nu mănîncă.*
Iatan ilana basma.	*Nu călca şarpele care doarme.*
Chendi iazîsînî ocumaian eşee benzer.	*Cine nu-şi poate citi scrisoarea lui, măgarului să aseamănă.*
Ichi reiz bir ghemii battîrîr.	*Doi cîrmaci o corabie o îneacă.*
Bacşiş ia verese[1] *icen ichi cheret sarhoş olur.*	*Cine bea în cinste or în dator să îmbată de două ori.*
Chioriun istedii nedîr? (Ichi gheoz.)	*Cererea chiorului ce este? (Doi ochi.)*
Dişin ardî[2] *ierde dil docunîr*[3].	*La măseaua care doare limba atinge (totdauna).*
Iuriuzgheara tiuchiuren iuziune tiuchiuriur.	*Cine scuipă în vînt, în obrazul său scuipă.*

---

[1] Poate greşit pentru *veresie.*
[2] Poate greşit pentru *aardîî* (cu ambele vocale lungi).
[3] Tipărit (în ambele ediţii): *docanîr.*

Acîllî duşman acîlsîs dostan eidîr.	*Vrăjmaşul înţelept e mai bun decît prietenul fără minte.*
Insan eti ve derisi hici bir şee iaramas.	*Carnea şi pielea omului nu sînt bune de nimic.*
Annaiana, bir sivrisinec sazdîr, annamaiana, daul, zurna azdîr.	*Celuia ce înţelege, un ţînţar îi e trîmbiţă, celuia ce nu înţelege, tobe, surle sînt puţine.*[1]

---

[1] Aici se încheie a doua broşură a *Poveştii vorbii.*

DESPRE VIZITE SAU CERCETĂRI

Vizitele mai plăcute
Sînt cele mai rar făcute.
Mulți zic:
Mai șezi, că nu șezi pe ghimpi,
Ce te grăbești ca-n alți timpi?
Că
Omul dintr-un copaci cade
Și vro trei zile tot șade.
Și că
De iubit ce ne iubim,
Tot la anul ne-ntîlnim.
Să știi însă că
Aste sînt numai niște vorbe.
De vreme ce
Mai rara vedere
Este mai cu miere.
Și
Rara întîlnire
E mai cu iubire.

POVESTEA VORBII

Soacra unuia intrînd
Pe ușe zîmbi, zicînd:
— Bună ziua, fătul meu!
Ia vezi cum te iubesc eu,
Că tot des te cercetez!
Răspunse el: — Văz și crez,
Dar de vei, în felul meu,

Ca să te iubesc și eu,
Mai rar să mă cercetezi,
Că prea mult mă-ndatorezi.

Altul iar trăind rău a zis:
„Soacră, soacră, poamă acră,
De te-ai coace cît te-ai coace,
Poamă dulce nu te-ai face.“
De aceea dar,
Rărișor să cercetezi
Și mai puțintel să șezi.
Să n-ajungă vremea să-ți zică:
A cășunat ca baba la mormînt.
Și
Parcă l-a țintuit de scaun.
Sau
Parcă îl țiu în spinare.
Și
Parcă casă, masă n-are.
Și
De nu l-aș vedea, parcă aș mai trăi.
Că
N-ai să te-ntorci din pricina lui.
Și parcă e
Vătășel de mahala,
A plecat a colinda.
Zicînd că
Lupul împrejurul lui nu strică.
Și
Șade ca lupu-n răspîntie.
Și
Unde sînt doi, cu el să face trei.
Adică:
Martie din post nu lipsește.
Îl întrebi:
— De unde vii? — D-acasă. — Unde te duci?
— Acasă.
Geaba vii, geaba te duci,
Geaba spargi niște papuci.
A plecat prin mahalale,
Să umble ca haimanale (vagabonzi).

Adăogînd că
Dacă şade el degeabă,
Gîndeşte că toţi n-au treabă.
Şi
I să uraşte sezînd,
Nici o treabă neavînd.

POVESTEA VORBII

Un ţaran mergînd odată-n casa unuia poet
(Ca îngrijitor al viei ş-al livedei cu pomet)
Şi cu cărţi, hîrtii găsindu-l: — Domnule, — îi zise el —
Eu mă mir cum totdauna poţi şedea tot singurel!
Iar poetul îi răspunse: — Eu sînt singur num-acum,
Că cu tine şez de vorbă, însă numai eu ştiu cum.

*

Vizita sau cercetarea unuia nepedepsit
Este mare greutate-n casa celui procopsit.
Sau
Numai atunci este singur cel ce este procopsit,
Cînd stă de vorbă în casă cu omul nepedepsit.
De aceea a zis unul:
De frate, frate să-mi fii,
Dar la noi mai rar să vii.
Că
Cîţi merg mai des să se vază,
Cinstea li să-mpuţinează.
Cum a zis un prost:
De cîte ori la biseric-am mers,
Popa salcie mi-a dat;
Dacă am început să merg mai des,
La mine nu s-a uitat.
Fiindcă el
La biserică a mers
Prea de multe ori şi des,
Din Florică în Paştică.
Că
Îi era frică să nu-l ia sfinţii la goană.

DESPRE CONVERSAŢII SAU PETRECERI ŞI GLUME

Vreme e a rîde, vreme e a plînge. (Eclisiastul.)
Cînd să vorbeşte de rîs, nu să spune pentru plîns,
Şi cînd să spune de plîns, nu să vorbeşte de rîs.
Iar nu
Rîs amestecat cu plîns.
Cum a zis una:
Bărbatul meu zace mort în casă şi mă făcuşi de rîsei.
Cu toate că
Moarte fără rîs şi nuntă fără plîns nu să poate.
Dar însă
Glumele nevinovate
Sînt ca sarea în bucate.
Că
Cu rîsul şi cu glumele
Să culeg toamna prunele.
Şi rachiu-l bea zapciul.
Iar nu:
Inima-mi crapă de foc
Şi lui îi arde de joc.
Şi
Inima mea plînge şi el rîde.
Ci cum am zis:
Toate îşi au vremea lor.
Şi cînd glumeşti,
Glumeşte numai cu gura,
Iar nu şi cu-mbrîncitura.
Că
Cînd joc magarii-mpreună,

Se strică vremea cea bună.
Şi
Pe mulţi prieteni în lume
Îi facem duşmani prin glume.
Că
Unul ardică la glumă
Ş-altul te-njură de mumă.
Şi atunci,
Şi de e glumă, dar nu e bună.
În adevăr,
L-adunare cine tace,
El la niminea nu place.
Dar şi
Cine tot mereu vorbeşte,
El la multe şi greşeşte.
Însă,
De multe ori la-ntrebare
Şi tăcerea răspuns are.
De aceea zice un înţelept:
Or zi ceva mai bun decît tăcerea, or taci.
Ca să nu-ţi zică:
Pîn-acuma a vorbit, iar acuma a tuşit.
O vorbi pe negîndite
Şi ieşi cam pe brodite.
Şi
Parcă o scoase din buzunar.
Şi
N-a deslegat sacul încă,
Dar să vezi vorbă adîncă.
Tot ce este,
Nu vorbi peste măsură,
Ci pune-ţi lacăt la gură.
Dintru toate,
Vorba de rău mai lesne se crede.
Şi pe urmă
Dintr-o vorbă îţi aprinzi paie în cap.
Ci e mai bine să-ţi zică:
Este grădină de om.
Şi
De vorba lui nu te saturi.

Decît să-ţi zică:
Este cam după prînz.
Şi
Are sămînţă de vorbă.
Iar
Cînd la adunare multă
Spui ceva şi nu te-ascultă,
Dă-le pace tutulora
Şi îţi zi că eşti la moară.
Că atunci
Parcă gîrăiesc gîştele
Şi zbîrnăiesc muştele.
Mai vîrtos,
Cînd pornesc toţi să vorbească,
Parcă-i havră evreiască.

POVESTEA VORBII

Un surd caprele păzind
Şi la umbră adormind,
După ce s-a deşteptat,
Şi împrejur s-a uitat,
Nici o capră n-a văzut
Şi crezu că le-au pierdut.
A le căuta plecînd
Şi din loc în loc umblînd,
Zări p-un plugar cioplind
Şi la un gard împletind.
Să duse a-l întreba
De i le-au văzut au ba.
El iarăşi tot surd fiind
Şi ce zice neştiind,
Socoti că la-ntrebat
De mai are de lucrat,
Şi nasu-n sus ardicînd,
Arătă cu el zicînd:
— Iată, mai am puţintel,
Pîn' la acel copăcel,
Apoi isprăvesc, mă duc
D-amiaz ceva să îmbuc.
Aşadar el a plecat

Spre unde i-a arătat,
Socotind că i-ar fi spus
Că p-aci turma-i s-a dus,
Zicînd: — De le voi găsi,
Și tu te vei folosi,
Că e în ele un țap,
Cu cornul drept frînt în cap,
P-acel îți făgăduiesc
Că pe loc ți-l dăruiesc.
Deci acel loc ocolind
Și turma în crîng găsind,
S-a-ntors către lucrător,
Zicînd cu chip zîmbitor:
— Iată, mă țiu de cuvînt,
Na țapul cu cornul frînt.
Plugarul cum s-a uitat
Îi răspunse supărat:
— Să ferească Dumnezeu!
Nu, nu i-am frînt cornul eu.
Ciobanul îi zise iar:
— Te necăjești în zadar,
Nu-ți dau altul sănătos,
Dar p-acesta bucuros.
Plugarul țapu-mpingînd
Să uită urît zicînd:
— Mă! o, omule nătîng,
Cum eram cornul să-i frîng,
Cînd eu nici nu l-am văzut,
Nici să mă uit am șezut?
Fiind aceștia acum
La marginea unui drum,
Văd pe o fată trecînd
Și la cînepă torcînd.
O opresc, o chem pe loc,
O aduc aci-n mijloc,
Și unul ș-altul se pun
Și cearta-ntre ei își spun.
Ea întîmplîndu-se iar
Surdă ca și dînșii chiar
Gîndi că o-ntreb pe ea
Pe cine-i place să ia,

Și le zise: — De vreți voi,
Eu iau pe unul din doi,
Apoi fii tu, fie el,
Mie-mi plăceți tot un fel.
Pe cînd aceasta spunea,
Iată ș-un popa venea,
De bătrîn se cocoșa
Și călare făr' de șa.
Ei pe loc cum l-au zărit
Și pe dînsul l-au oprit,
Și ca să-i spuie s-au pus
Toți, cum ziserăm mai sus.
Preotul, surd fiind iar
Și ce zic navînd habar,
Cînd la unul ascultă,
Cînd la altul să uită,
Și sărind jos după cal
Zise: — De e al tău, na-l,
Că la treaba mea mergînd
Îl găsii colea păscînd,
Și pe el m-am aruncat,
Să mă duc pîn' la ăl sat.
Deci ei cum s-o fi-nțeles,
Nu poci să vă spui ales,
Că cu toții au plecat
Ș-au mers la zapciu în sat,
Să-i împace la un fel,
Că doar n-o fi surd și el.
Zapciul în acea zi,
Cînd a vrut a-i auzi,
S-a-ntîmplat a-l nemeri
Cînd nu-i putea suferi
Și vorbă cînd nu-i plăcea,
Fiindcă cură făcea;
Că umblase cam zarif
Și era puțin zaif.
Venise atunci la el
Ș-un meșter c-un cojocel
Și să necăjise foc
Că nu-l încăpea de loc.
Surzii grămadă intrînd,

Fără a-şi aştepta rînd,
Toţi dodată s-au pornit,
Îi spun la ce au venit,
De părea că urlă lupi
Şi albinele la stupi.
Plugarul jura pe sfînt
Că el cornul nu i-a frînt;
Ciobanul striga înalt:
— Ăst ţap îi dau, nu-i dau alt!
Fata arăta şi ea
Că pe unul din doi ia;
Preotul spunea de cal,
Arătîndu-şi al său hal,
Cum că el nu l-a furat,
Ci numai l-a-ncălecat.
Zapciul privind uimit
La lucru nepomenit,
Fiind şi supărat foc,
De cură şi de cojoc,
Se dezbrăcă-n acel ceas
Şi zise, strîmbînd din nas:
— Să n-am parte d-ast cojoc
(Şi îl aruncă în foc),
Să se prefacă cărbuni,
De nu sînteţi voi nebuni!

*

L-aşa oameni pătimaşi
Poate crede cinevaşi
Cînd îi taie vrun cuvînt
Ş-îi rămîne vorba-n vînt,
Dar ţ-e ciudă foarte mult
Cînd aud şi nu ascult.

DESPRE IUŢEALĂ, MÎNIE ŞI POSĂCIE

El chiar singur a stricat
Şi iar el s-a miniat.
Şi apoi
Dă şi cu coasa şi cu gresia.
Nu judecă,
Unde o ieşi să iasă,
Or că tunsă, or că rasă.
Că
Focul cînd se încinge
Anevoie se stinge.
Însă
Cine se iuţeşte curînd osteneşte.
Şi
Cine să oţeţeşte, să bea oţet să-i treacă.
Că
Cela ce se pripeşte adesea se poticneşte.
De aceea
Să nu te pripeşti, că o greşeşti.
Totdauna
Măsoară de multe ori şi croieşte o dată.
Însă
Sînt firi între firi, de nu ştii cum să te miri.
Unul
Şade posac şi tăcut,
Parcă este surd şi mut.
Parcă i-am fript şerpi pe burtă.
Parcă i s-a înecat corăbiile.
Parcă toată lumea i-e datoare.
Parcă mi-a tors şi nu i-am plătit.

Parcă i-a murit curca cu oul în cuib.
Parcă tot îi ploauă şi îi ninge.
Parcă i s-a tăiat lefeaua.
Parcă i-am tăiat apa de la moară.
Parcă i-am tăiat iapa de la gard.
Parcă îşi jeleşte părinţii.
Cînd rîde, soarele răsare,
Cînd se necăjaşte, tună şi fulgeră.
Îşi pierde şi cumpătul şi umbletul.

POVESTEA VORBII

Unul trecînd un rîu mare, cînd vru carul a-şi suci,
Cu-ntîmplare deodată rupe oiştea aci.
El necăjit stă, se uită, fluierînd şi înjurînd,
Îşi dă palme, bate boii, dă-n car şi-n toate de rînd;
Dup-aceea ca s-o lege o funie de tei ia
Şi începe să o scuipe, s-o poată ceva muia,
Dar, din contră, şi l-aceasta înjura, se necăjea,
Că cum vrea el să o moaie, scuipatul nu-i ajungea;
Iar un om ce sta doparte şi la dînsul să uita
Începu de el să rîză, zicînd: — Vai de mintea ta!
Mă! omule, dar nebun eşti? Moaie funia în rîu!
Ce tot stai şi scuipi din gură, cînd ţ-e apa pîn' la brîu?
— Da, bine zici, — el răspunse — că mai ştiu ce fac şi eu!
Parcă-mi lipseşte o doagă, acum la necazul meu.

*

Unii de necaz cînd dau
Pierd şi mintea ce o au;
Iar alţi de el nu mai scap
Şi tot au simţiri în cap.

DESPRE IUŢEALĂ ŞI MÎNIE IARĂŞI

Omul îndărătnic toate d-a-ndaratele le face.
Tu umbli să-l îmblînzeşti
Şi mai rău îl îndrăceşti.
El
Pentru o muscă îşi dă palme.
Şi
Pentru un purice îşi arde plapoma.
Pentru un şoarece
Lasă să arză şi moara,
Numai şoarecii să moară.
De aceea zice:
Răul ce ş-îl face omul singur, nimenea altul n-ar putea să i-l facă.
Că
Oţetul tare vasul său ş-îl strică.
Omul îndărătnic
Ce apucă se usucă.
Şi
Toate d-a-ndaratele îi merg.
Adică:
După ploaie, chepeneag.
Şi
După moarte, cal de ginere.
El nu ştie că:
Toată graba strică treaba.
Şi
Cine să grăbeşte curînd osteneşte.
Iar
Încet, încet, departe ajungi.

Că
Lucrul bun anevoie se dobîndește.
Și
Cu încetul se face oțetul.
Și
Copaciul mare dintr-o așchie nu să taie.
De aceea,
Nu te grăbi ca fata mare la argea și ca văduva la măritat.
Ci
Cu răbdare și cu tăcere
Să face agurida miere.
Că niciodată
Două pietri tari nu pot măcina bine.
Iar
Cine să iuțește la mînie pentru orce fie, e dobitocie.
De aceea
Nu fii iute ca piperul în toată vremea.
Și
Nu umbla cu țifna în nas.
Nu fii ca
Văcarul care s-a mîniat pe nevastă și nasul ș-a tăiat.

POVESTEA VORBII

Un vacar adese tot să mînia,
De care sătenii nimic nu știa;
Așa el odată iar s-a mîniat
Și o' zi întreagă nimic n-a mîncat.
Seara dacă vine la nevasta sa,
Cu părere-n capu-i că lumii păsa,
O-ntreabă, zicîndu-i: ce zicea prin sat?
Le păsa de dînsul, căci el n-a mîncat?
Nevasta lui, care era ca și el,
Prea cu minte mare, ca de copăcel,
Îi zise: — Zău nu știu, ei nu mi-a vorbit,
Poate și pe mine s-o fi necăjit,
Că orcîți cu carul pe la noi trecea
Asupra-mi nici ochii nu ș-îi întorcea,
Ci-și biciuia caii, boii își bătea,
Ca cînd de la dînșii necazu-și scotea.
— Fie! — el zise — tot nu mă împac,

Nu mănînc nici mîine, ca să vezi ce fac.
Așa el se duse, ca un sec și prost,
Și ținu, săracul, ș-a doua zi post.
Seara iar întreabă ce au zis de el
Și ea îi răspunde tot în acel fel.
El iar se-ntărîtă, cum o auzi,
Și: — Nu mănînc — zise — nici a treia zi.
Dar războindu-l foamea n-a mai întrebat,
Ci îi părea miere codrul cel uscat.

Prin urmare dar,
S-a mîniat rău pe sat
Și trei zile n-a mîncat.
Și
Le-a făcut-o pe piele.
Că
Nu mai putea de dînsul.
Însă,
Omul îndărătnic și pizmaș ca racul își mănîncă carnea singur.

Îl auzi strigînd:
Nu mă plec, d-aș ști că m-aș tîrî cu inima pe pămînt.
Omul răutăcios și necăjicios,
De nu poate strica altui, își strică luiși.
Ca
Ursul cînd n-are de mîncare își mușcă din labe.
Muierea rea singură își dă palme ș-își bate capul de pereți.

De vreme ce pe
Muierea înțeleaptă o bate cineva și i-e rușine să plîngă,
iar muierea rea numai dintr-o vorbă ardică mahalaua în cap.

Țipă ca cînd o belește cineva de vie.
Și
Ca cînd îi frige cineva șerpi pe inimă.
Și
În necaz că i-a zis neroadă ș-a tăiat din rădăcină coada.

Unuia sătean odată muierea i s-a-necat,
Cînd la un rîu împreună cu altele s-a scăldat.
El cu o prăjină-n mînă în vîrfu-i cu cîrlig pus
Se ducea tot căutînd-o pe cursul apei în sus.
Altul trecînd îl întreabă ce tot umblă căutînd;
El spuindu-i totdodată îşi ceru şi sfat, zicînd:
— Mi s-a-necat, frăţioare, nevasta colea mai jos
Şi cum să o găsesc nu ştiu, că caut fără folos.
— Bine, — acela răspunse — ce cauţi pe rîu în sus?
Că apa-ncolo la vale trebuie să o fi dus.
— Nu crez, frate, — el îi zise — să fi mers pe apă-n jos,
Că ea cît trăia în viaţă toate le făcea pe dos,
Şi socotesc că şi moartă d-a-ndaratele s-a dus
Şi trebuie prin urmare s-o caut pe apă-n sus.

DESPRE AMICIE SAU PRIETENIE

Timpul trece cu azi, cu mîine,
Iar vecinul rău tot rămîne.
Însă
Cine a aflat în lume prieten adevărat,
El o comoară bogată-n viaţa sa a cîştigat.
Căci
Pe cîţi îi credem de prieteni
Ne sînt ca nişte cunoscuţi,
Numai din vedere văzuţi.
Iar
Pe cîţi îi numim cunoscuţi
Ne pot fi vrăjmaşi nevăzuţi.
Cei mai mulţi sînt
Prieteni ai mesii, iar nu ai nevoii.
Care zice:
Îl cunosc ca pe un cal alb,
Ş-aleargă să te-ajute[1]*-n grab.*
Iar nu carii
Se răspîndesc ca potirnichile.
Zicînd:
De-l voi mai vedea o dată, să face de două ori.
Zice un proverb:
Cuiul cel nuou scoate pe cel vechi afară.
Însă
Niciodată pentru un prieten nuou cîştigat nu lepăda pe cel vechi.

---

[1] Tipărit: *ajunte*; ediţia M. Gaster propune *afunde*.

Că
Prietenul vechi este ca vinul, care pe cît se învecheşte
p-atît mai cu gust se bea.
Prieten adevărat este acela care te sfătuieşte spre bine,
iar nu care îţi laudă nebuniile.
Precum zice alt proverb:
Dacă din nenorocire ai prieten nerod, tu fii înţelept.
Iar de este
Bun ca pîinea a bună, îi iei îmbucătura din gură.
Zice alt proverb:
Dacă prietenul tău este miere, tu nu umbla să-l
mănînci tot.
Cum a zis unul:
Tu zici că-mi voieşti binele şi mă-nghimpi ca albinele.
Prietenul la vreme de nevoie se cunoaşte.

POVESTEA VORBII

Doi prieteni împreună la un drum călătorind,
Un urs le ieşi-nainte, cu groază spre ei viind.
Unul dintr-înşii, de frică, văzînd ursul furios,
Se sui şi se ascunse sus într-un copaci stufos;
Cellalt, într-acest pericol singur dacă s-a văzut,
S-a-ntins la pămînt îndată şi în mort s-a prefăcut.
Ursul dar totdeodată asupra lui cum sosi,
Pe la nas, pe la ureche, se plecă a-l mirosi;
Iar el îşi ţinu suflarea, să nu-l simţă că e viu,
Că ursul mort nu mănîncă, după cum zic cei ce ştiu;
Şi aşa, de mort gîndindu-l, cum sta nesuflînd lungit,
Nicidecum neatingîndu-l, l-a lăsat şi a fugit;
Iar prietenul său, care sta în copaciul stufos,
După ce se duse ursul, l-a-ntrebat, dîndu-se jos:
— Ia spune-mi, măi frăţioare, ursul ce lucru-ţi şopti
Cînd se puse la urechea-ţi? (Şi-ncepu a hohoti.)
— Mi-a poruncit — el răspunse — să ţiu minte să
păzesc
Şi c-un prieten ca tine să nu mai călătoresc.

DESPRE PIZMĂ, VRĂJMĂŞIE ŞI URĂ

Am mai zis că
Mai bun e un vrăjmaş înţelept decît un prieten nerod.
Că
La casa aprinsă, şi vecinul vrăjmaş aleargă să o stingă.
De aceea
Nu da nimunuia loc
Să te blesteme cu foc.
Şi
Nu te lua cu nimenea-n pizmă,
Că pizma scoate băşici,
Ca picioarele de-opinci.
Totdauna,
Cine va umbla cu pizma
Îşi va sparge singur cizma.
Şi
Cu pizma nu o scoate nimenea la căpătîi.
De aceea
Nu te juca cu coada ursului.
Că
Între o mie de prieteni, un vrăjmaş de vei avea, e destul
ca să ţi-i facă pe toţi vrăjmaşi.
Şi apoi,
Zece gîşte cînd se pornesc,
Pe un cîine îl biruiesc.
Şi
Zece mîrţogi pot duce pe un armăsar,
Iar un armăsar nu poate
Ca să le ducă pe toate.

Ci te fereşte, şi
Nu da ciomag cui nu eşti drag,
Să nu ţi-l întoarcă-n cap.
Şi
Nu da sabie în mînă celui vrăjmaş,
Că pe alt după ce taie
Şi asupra-ţi o să saie.
Şi vii la proverbul:
Vino, lupe, de mă mănîncă de gata.
Însă
De pizma şi vrăjmăşia atîrnă şi zavistia.
Şi atunci
Carii ochi văd mai bine? — Ai zavistnicului.
Că
Ochii zavistnicului văd şi cele ce nu sînt.
Zavistnicul
Are văz de lup şi auz de vulpe.
El
Este ca un cîine de uşi multe.
Că
Pe cîţi nu-i poate muşca, îi latră.
Dar
Însă pe unde îl ştie
Nu-i dă meşii să mai vie.
Că
De multe ori, unde nu să ajunge pielea de leu, împlineşte cu pielea vulpei.

DESPRE CEARTĂ ŞI NEÎNVOIRE

Lupii se cert pe unde vin
Pentru dobitoc strein.
Şi
Vrăbiile se gîlcevesc
Pentru meiul omenesc.
Că
Oamenii proşti se cert ca ţiganii şi se bat ca orbii.
Stau între năcovală şi ciocan.
S-a pomenit că
L-a trăsnit ca din senin.
Vai de ei!
Trăiesc ca cîinii cu porcii.
Că
Se ceartă de-şi mănîncă capetele.
Omul gîlcevitor
Caută gîlceavă cu lumînarea.
El este:
Tu-i dai bună dimineaţă
Şi el de păr te înhaţă.
Şi
Tu-i ceri să-ţi numere toate
Şi el dator te mai scoate.
Ş-apoi
Nu să-mpacă cînd să-ncurcă,
Să-i dai şi urdă de curcă.
Dar
Îşi găseşte uneltioară
Să-i taie de unghişoară.

Că
Îl dete afară-ndată,
Ca pe o masea stricată.
Sau:
Îl luă pe loc de bete (brîu)
Ş-afară pe uşe-l dete.
Şi
De bătăi şi lovituri
Scăpă pîntre picături.
Şi
Scăpă ca din ghearele ursului, cu părul vîlvoi.
Şi
I-a dat pîn' s-a săturat
Ş-atunci l-a făcut scăpat.
Ca cîinele,
Se pomeneşte din cale
De coadă tocma în vale.
Ş-apoi,
S-a spart pricina-n sobor
Tot iarăşi în capul lor.
Fiindcă a fost
Cu învăţul altuia şi cu părul său.
Că
Altui ce-i pasă de păsul tău.
El zice:
N-o se cînte cocoşul meu pe gardul lui.
Deşi,
După nor şi ploaie, răsare şi soare.
De aceea
Ţine minte în tot vacul
Şi nu-ţi băga-n cîrd cu dracul.
Ci
Lasă-l să-şi împarţă părul
Cu furca (bătut ca mărul).
Şi
Pe cine-l mănîncă-n spinare
Lasă-l să-i dea scărpinare.

Şi
Lasă-l să-i ia părul foc.
Că nesupusului
Mai bine o dată „na!"
Decît tot „stăi, că ţ-oi da!"
Şi decît
Ţ-o fac ţie, ţine minte!
Şi
Ţ-o coc eu ţie, stăi, mă!
Ş-apoi
Dumnezeu să te ferească
De bătaia cea orbească
Şi picioranga schiopească.
Povestea ţiganului:
Care cum venea,
Tot Udrea-l chema.
Zicînd:
Lasă-l să-l moşesc eu.
Altul:
Lasă-l pe seama mea, eu sînt naşul lui.
Şi altul iar:
Lasă şi eu să-l ating,
Spatele să-i mai încing.
Bunioară,
Au venit sălbatecii
Să-mpace domestnicii.
Însă
Cine are minte-ntreagă
'N cearta altor nu să bagă.

POVESTEA VORBII

Doi ostaşi odinioară stînd cu sabii la duel,
Un ţăran prost, cum îi vede, se vîrî-ntre ei şi el,
Strigîndu-le: — Staţi, măi frate, ia staţi, pentru Dumnezeu!
Nu vă omorîţi cu zile, ascultaţi cuvîntul meu!

Dar ei vrînd să se lovească, sabia unui pică
Drept în capul ţăranului ş-în două i-l despică.
Comisia, luînd ştire, cu doftor au alergat
Ca să vază pe săracul de este de vindecat;
Într-aceasta comisarul cînd zise: — Ia vă uitaţi
Dacă creierii în capu-i sînt de sabie stricaţi!,
Ţăranul: — Ia lăsaţi, — zise — că eu creieri de aveam
Nu m-amestecam în ceartă, ci drumul îmi căutam.

DESPRE PRICINI DE JUDECĂŢI

Judecata e în capul omului.
De aceea zice:
Pune-ţi căciula înainte şi te judecă singur.
Că
Judecătorul cînd ţ-e protivnic, cu cine o să te judeci?
Dacă va, şi
Face hatîrul corbului ca să învinovăţească porumbu.
Şi
Cine plînge înaintea judecăţii îşi pierde lacrămile.
Că, de e vinovat,
Îl întinde ca pe o opincă scurtă.
Şi
Îl poartă pe la icoane.
Sau
Îl poartă de nas pe unde îi place.
Că
Şchiopătura oilor e bucuria lupilor.
Pentru că
Lupii totdauna se bucură în timp de furtună.
Că
Două oau cînd se tot ciocnesc, unul trebuie să se spargă.
Însă
Gardul cu proptele bune
Nu cade-n timp de furtune.
Şi
Cine dă din mîini nu se îneacă.
Că
Darea trece marea.

Şi
Aurul deschide raiul.
Şi
Sabia de aur taie mai mult decît cea de fier.
Ci
Bate-te cu săgeţi de argint, de voieşti să biruieşti.
Că
Banul e ciocoi de uşi multe,
Are trecere-n orce curte.
De aceea
Or să fii cu miere-n gură, or cu mîna-n buzunar.
Că totdauna
Bogatul greşeşte şi săracul cere iertăciune.
Deşi
Dreptatea iese ca untdelemnul dasupra apei.
Dar
Mai bine o învoială strîmbă decît o judecată dreaptă.
Căci
Dreptul totdauna umblă cu capul spart.
Ş-apoi
— Cine ţ-a scos ochii? — Frate-meu. — D-aceea ţ-a scos aşa adînc.
Povestea ăluia:
Ţiganul cînd a ajuns împărat
Întîi pe tatăl său a spînzurat.
Că
Prieteşugul judecătorului e pe genuche.
Dar însă
Corb la corb nu scoate ochii.
Şi
Dacă vei să nu scîrţie carul, unge osia.
Că
Dacă o ungi, merge mai bine.
Cum a zis unul:
Carte nu ştie, dar calcă popeşte.
Cum a zis altul:
Ştie bine vladica
Pe cine ia de chică.
Că
Dacă pui untdelemn în candelă, îţi va lumina.

Şi
Cînd pui piemn mai mult, se face mămăliga mai mare.
Pentru că
Boul nu treieră cu gura legată.
Şi
Cine slujeşte altarului, din altar mănîncă (Apost.[1]*).*
Şi
Cine va să se roage sfîntului duce lumînare şi tămîie.
Şi atunci
Olarului unde-i place, acolo pune mînuşa.
Că rareori
Buturuga mică răstoarnă carul mare.
Ci mai bine
Fă-te cu dracu tovaroş pînă treci puntea.
Şi
Zi că e laptele negru.
Decît să strigi:
Cu judecata, nu cu lopata.
Adevărat,
E ştiută că pricina nu ajută.
Dar
În ţara orbilor cel cu un ochi este împărat.
De multe ori
Rămîi bătut, ocărît şi cu banii daţi.

POVESTEA VORBII

Primăvara într-un nuc,
Stînd şi cucuind un cuc,
Doi proşti, cum îl asculta,
Porniră a se certa;
Pe unu-l chema Pălmuş
Şi pe cellalt Ciomăguş.
Pălmuş privind la cuc sus
Şi văzîndu-l spre el pus
Zise: — Or văzuşi tu, mă,
Că cucu mie-mi cîntă?
Ciomăguş zise: — Minţi tu,

---

[1] Proverbul e din *Epistola I* a lui Pavel către corintieni, 9, 13.

Că cucu-n nuc cum stătu
La mine-ntîi să uită
Ș-apoi atuncea cîntă.
— Dar nu vezi — Pălmuș a zis —
Cu ciocu-ncotro e-ntins?
Dacă ție ț-ar cînta,
La tine s-ar și uita.
Ciomăguș se-ntărîtă
Și bîta îi arătă,
Zicîndu-i: — Nu-mi tot vrăji,
Că de mă voi necăji,
Cu asta-n cap te pocnesc,
Ai auzit ce-ți vorbesc?
Ț-am spus că cînd a cîntat
Întîi în ochi mi-a cătat.
— Ce—e? tu să mă bați zici?
Tu pe mine? Na dar! — plici!
— Ce dai tu în mine, mă?
(Și ciomagu-și întremă.)
Na! — poc! — Mă! — plici, șap! —
Na! — buf!
Aolio! — Stăi! — Mă! Uf!
— Ho, ho, ce aveți de gînd?
Strigă Bunea alergînd,
Ș-apucînd îi descîlci,
Pe un, pe alt îmbrînci,
Pe amîndoi ocărînd,
Judecîndu-i și zicînd:
— Fire-ați porci-de-cîini să fiți!
V-ați pornit să vă slutiți!
Pălmuș, aprins grozav foc,
Merge la zapciu pe loc,
Și spuind cum s-a certat,
I-a dat bani și l-a rugat
Ca, cînd îi va-nfățișa,
Să zică ca el așa,
Că cucul lui i-a cîntat
Și să certe pe cellalt.
Ciomăguș, p-ascuns și el
Mergînd în același fel,

Pe zapciu unse pe bot,
Dînd cît avea-n pungă tot,
Și să zică l-a rugat
Că cucul lui i-a cîntat.
Deci cînd i-a înfățișat
Și jalba le-a ascultat,
Zapciul, puțin mișcînd
Și genuchiul ardicînd,
Supt saltea le-a arătat
Banii ce i-a fost ei dat,
Zicînd: — Și un ș-alt mințiți
Și ca nebuni vă sfădiți,
Că cucul, să știți curat,
Numai mie mi-a cîntat;
Și voi, zic, vă împăcați,
Să n-auz că vă certați,
C-apoi iau gîrbaciul meu
Și vă împac cum știu eu.

Vezi așa,
Cine face ca mine, ca mine să pață.
Capul face, capul trage.
Unde nu e cap, vai de picioare.
Mulți zic că
Banul e ochiul dracului.
Și că
Banul te bagă afund, banul te scoate în und'.
Dar
Culcă-te pe urechea aia.
Și
Ei fi bun cît ei fi.
Căci
Bolnavul multe zice și sănătosul face ce știe.
Că
A băga mîna în miere și a nu-ți linge degetele nu să poate.

Două pisici dintr-o casă, surori, fraţi vei să le zici,
În cămară după masă intrînd ca nişte pisici,
Mirosiră, cotiliră din taler în taleraş
Ş-între altele găsiră şi o felie de caş.
Sar amîndouă dodată, asupra-i să grămădesc,
Pentru el vor să se bată, fac gură, se gîlcevesc.
Şi una şi alta rele, mîrîia şi miuia,
Să-l împarţă între ele nicidecum nu să-nvoia.
Şi ca să nu să mai certe merg la cotoi, cer la el
Ca prin dreaptă judecată să le-mpace la un fel.
Cotoiul, ca un cu minte, le-a zis: — Nu vă mai certaţi,
Ce folos mii de cuvinte? eu ştiu cum vă împăcaţi:
Care le împacă toate e cumpăna pre pămînt,
Şi împrotiva-i nu poate nimeni să zică cuvînt.
Zicînd aceste, apucă şi cumpenele pe loc,
Ceru caşul să-i aducă, îl rupe drept prin mijloc,
Pune într-o parte ş-alta caşul cel în două frînt,
Înalţă cu mîna-ndată cumpăna de la pămînt;
Dacă vede că-ntr-o parte atîrnă mai greu niţel,
Ia din ceealaltă parte şi muşcă ceva din el.
Îl pune iar, iar rîdică, acum dincoaci greu văzînd,
Muşcă şi d-aci niţică, ca să potrivească vrînd.
Apoi iar şi iar şi iară, cînd aci, cînd colea greu,
Vrînd lor rău să nu le pară, el a muşcat tot mereu,
Pîn' să sătură pe sine şi lăsă părţile mici;
Atunci le potrivi bine şi le dete la pisici.
Ele dar silite fură astfel a se mulţămi,
Dacă minte nu avură singure a-l împărţi.

DESPRE RUŞINARE ŞI NERUŞINARE

De oameni cine nu se ruşinează
Nici de Dumnezeu nu se-nfricoşază.
Însă
Să aibă cineva ruşine
Pînă unde să cuvine.
Adică:
Să aibă omul ruşine
Cînd face rău, iar nu bine.
Şi către neruşinoşi a zice:
Parcă mi-e ruşine mie
Că nu ţ-e ruşine ţie.
Şi
Îmi crapă obrazul de ruşine.
Mi să pare, de ruşine,
Că cade cerul pe mine.
Dar nici să fii de aceia:
Parcă n-are nas să ne dea obraz.
Căci
Omul cu ruşine piere.
Că
Nimeni nu dă pîn' nu-i cere.
Şi
Toate-s cu timp şi soroc
Şi ruşinea l-al ei loc.
Foamea şi ruşinea
Nu se pot de loc uni
Într-un loc a locui.

Sînt ruşinoşi şi d-aceia care:
S-a învăţat dezbrăcat
Şi i-e ruşine-mbrăcat.
Sau
Îi este ruşine să mănînce bine.
Însă
A mînca nu e ruşine
(Cînd mănînci cum se cuvine).
Căci
Omul la masă cînd şade,
Să mănînce cum să cade.
Iar nu cum zice:
Ş-a plecat gura şi nasul,
Ca cînd o să-mbuce vasul.
Nici iar
Nu sta ca un nemernic,
Dacă te cunoşti vrednic.
Adică:
Nu sta departe, ca să nu fii uitat,
Nici te vîrî, ca să nu fii pe brînci dat.
Căci
Obraznicul are ceas cînd să ia ruşinea-n nas.
Şi
Cine are adunare cu cei fără ruşinare e tot într-o defăimare.
Îndată îi zic:
Cioară lîngă cioară trage,
Alte paseri nu-i sînt drage.
S-a văzut că
Celui fără ruşinare,
De-i dai ceva obraz, sare
Să ţi să urce-n spinare.
El
De certare nu se ruşinează,
De bătaie nu se-nfricoşază.
Dar însă
Îşi găseşte fără voaie
Lungul nasului să-i moaie.
Zicînd:
I să moaie niţel nasul cel de oţel.
Şi
Găsi om meşteşugos a-i ciopli obrazul gros.

DESPRE OBRĂZNICIE ŞI CALICIE

Ce-mi este mojicul,
Ce-mi este calicul?
Unul ş-alt obraznic
Şi în zi de praznic.
Că
Omul calic şi obraznic
Merge nepoftit la praznic.
El
Ca porcul dă năvală.
Dar şi
Duce la tăvăleală.
De multe ori,
Ca oala, de mînuşe
Ajunge după uşe.
Obraznicul este:
Lasă-mă supt pat, lasă-mă în pat.

POVESTEA VORBII

Un călător într-o vreme lîngă un sat înserînd
Trase aci la o casă, femeii sălaş cerînd.
Femeia însă răspunse, zicînd: — Nu poci, dragul meu!
Că bărbatul mi-e la moară şi-s singură numai eu.
— Şi ce vatămă — el zise — să priimeşti un drumaş,
Carele nu-ţi cere alta, decît numai un sălaş?
— Adevărat, — ea răspunse — aşa e după cum zici,
Că de te-oi priimi-n casă, nimica nu o să-mi strici.
Decît nu e cu cădere unei tinere femei
Să doarmă cu altu-n casă, cînd e dus bărbatul ei.

— Nu, nu, dragă, — el îi zise — nu cer cu tine-ntr-un loc,
Mă mulţămesc aci-n tindă şi la ziua plec pe loc.
Se îndupleca femeia, auzind acest cuvînt,
Şi zise: — Aşa să poate, tot eşti l-adăpost de vînt.
El aşezîndu-se-n tindă, ca un foarte mulţămit,
Ea se închise în casă şi mai mult nu i-a vorbit.
Pe la miezul nopţii însă el, neliniştit de gînd,
Se sculă, bătu în uşe: — Lele, lele! — 'ncet strigînd —
Fă bine şi îmi deschide, te rog pentru Dumnezeu,
Că vîntul bate prea rece şi mor tremurînd mereu,
Ci lasă-mă după uşă, că tot e-n casă orcum,
Nu-ţi face păcat cu mine, să mă duc bolnav pe drum.
Femeia fiind miloasă, deschizînd, îl priimi,
Ca aci, precum ceruse, după uşă a dormi.
Nu trecu două minute ş-începu iar a striga,
Zicînd: — Lele! lele, dragă! îndrăznesc a te ruga,
Că tot ţ-ai făcut pomană şi în casă m-ai băgat,
Fă bine-ncai de mă lasă să viu acolo supt pat,
Că prin crăpătura uşii vine vînt săgetător
Şi m-a îngheţat cu totul, de tremur parcă să mor.
Femeia cea-ndurătoare iarăşi se milostivi
Şi supt patul ei să doarmă nu i să împrotivi.
Trecînd însă puţin încă, iar îl auzi strigînd:
— Lele, lelişoară dragă! şi aci mor tremurînd,
Că vine vînt şi mai rece din peretele crăpat,
Ci fă bine de mă lasă într-un colţişor în pat.
Păn-aci văzînd femeia că i-a vorbit tot cinstit
Ş-într-un colţ aci în patu-i să doarmă l-a-ngăduit.
Dar el, neastîmpăratul, în pat dacă a trecut
Şi văzînd-o că ea toate voinţele i-a făcut,
Îşi lungi nasul şi zise: — Dragă lele! tot mi-e frig,
Aici încă mai rău tremur, uită-te cum mă-ncovrig,
Ci tot ţ-ai făcut pomană, te rog fă-o-ncai deplin
Şi mă lasă lîngă tine să mă încălzesc puţin.
— Omule! — femeia zise — dar prea obraznic ai fost,
Întîi ceruşi numa-n tindă să te las la adăpost,
Apoi ceruşi după uşă, şi de acolo supt pat,
Pînă în cea după urmă, cerînd, ş-în pat te-ai urcat;
Eu iar ţi le-mplinii toate, gîndind că eşti om cinstit,

Dar tu, că ţ-am făcut bine, de proastă m-ai socotit,
Şi în loc de mulţămire, ca un om neruşinos,
Te-ntinzi cît nu ţi să cade cu obrazul tău cel gros.
Zicînd asfel ieşi-ndată, strigă să vie Grivei,
Îi arată pe streinul cel lungit în patul ei,
Şi sumuţîndu-l asupră-i, şi el iar cum îl zări,
Îl făcu-n grab să nu ştie uşa cum a nemeri;
Auzindu-i lătrătura şi fraţii lui din vecini,
Sărind şi ei deşteptară căţel, purcel şi găini;
Şi aşa toţi cu paradă, cu muzică de lătrat,
Cu supţiri şi groase glasuri, îl petrecură din sat.

Obraznicului însă
Orice o fi nu-i pasă,
Unde o ieşi să iasă.
Că
Porcului aci îi dai bice,
Şi el se-ntoarce şi zice:
Anţerţ mă bătea p-aicea.
Omul obraznic,
Cineva or de-l cinsteşte,
Or cu vorbe-l ocăreşte,
El una le preţuieşte.
Îl vezi numai,
Îţi stă înainte cu cracii
Ca ursu-n spinarea vacii.
Şi
Nu-ţi mai caută-n obraz,
Îţi dă cu liuleaua-n nas.
Şi
Îngroaşe obrazul.
Ia ruşinea-n nas în fiece ceas.
Că este
Cu obraz gros şi semeţ
Şi cu gură de orbeţ.
Însă
Orşice obrăznicie
Curge tot din mojicie.

Și
Tot cam după neam merg toate,
Din ce este nu-l poți scoate.
Căci
Calicu-mpărat s-ajungă,
Cît de mulți bani s-aibă-n pungă,
El pînă cînd nu va cere,
Nu mănîncă cu plăcere.

DESPRE FRICĂ ȘI VITEJIE

În vremea războiului e mai scump fierul decît aurul.
Și
Cine e viteaz, în urma războiului se cunoaște.
Că
După război se vede capul viteazului și urma fricosului.
Lupului de i-ar fi frică de ploaie, ar purta ipîngea.
Și
Leoaica numai un pui face și bun.
Și
Omul voinic nu se sperie de toate muștele.
Mulți se laudă zicînd:
Deslega-voi sacul, vedea-vei pe dracul.
O să cauți în gaură de șarpe să te ascunzi.
Și o să strigi:
Ieșiți, morți, să intrăm noi, că e vremea de apoi.
Dar
După război mulți viteji se găsesc.
De cei
Cu coraj de găină moartă.
Ș-apoi
Nu ț-e necaz cînd te izbește un armăsar, ci cînd te trîntește un magar.
Dar
Cînd geme mortul, și dracul moare de necaz.
Însă
Vulpea nu se sperie de ăl de să laudă seara, ci de ăl de mănîncă dimineață.
Sînt mulți:
La plăcinte înainte și la război înapoi.

Sau
La război în coadă și la fugă în frunte.
Zicînd:
Fuga e rușinoasă, dar e și sănătoasă.
Și
Își face spaimă singur, ca calul de vînt.
Și
Fuge ca dracul de tămîie.
Strigînd:
Apropie-te, crîng, depărtează-te, cîmp.
Și
Fuge, ca cînd îl gonește cu bici de foc.
Și
Stă pitit ca iepurele și ciulește urechile.
I să face în cap părul măciucă.
Și
Tremură de parcă îl găsesc toate năbădăile.
Și
Parcă i-a dat cineva matragună.
Și
I se face fața ca turta de ceară.
Că
Omul fricos totdauna umblă cu gheața în sîn.
El
Se sperie de toate burienile.
Și
Părul în cap i să zbîrlește
De frică, cînd povestește.
Și
N-are-mprejur biet nimica
De unde să-și lege frica.
Zicînd:
De frică inima-n mine
Se lasă în jos pe vine.
Și
Se sperie de umbra lui
Și se uită-n urma lui.
Fricosului
De o gîngane mică
Păru-n cap i să ardică
Și pielea i se-nfurnică.

Cînd vede groaza,
Fuge ca cîinele cu coada între picioare.
Că
De o umbră, d-o nălucă
Frigurile îl apucă.
Numai cînd
Este la largul lui și la strîmtul altuia.
Zice:
Înfricoșază-ți cusurul, să nu-ți umple...
Și
Dacă n-ai bătut cur mic,
Nu-nfricoșa p-ăl voinic.
Că numai
Babele cu sînge bătrîn
Să sperie și scuipă-n sîn.
Iar cînd
Îl iei la trei parale,
Atunci
Mai multe din c... b...
Decît la tabaci meșini.
Și
Bea niţică apă rece,
De sperietură a-i trece
Și altădată, ca șoarecii cînd cînta jucînd hora:
Sus de mînă, jos de vînă și mai aproape de gaură.
Cu toate acestea,
Frica păzește pepenii.
Și
Cîinii sînt paza oilor.
Că
Mai rău se sperie cineva din auzit decît din văzut.

POVESTEA VORBII

O vulpe odinioară (povestea strămoșii mei)
Mergea seara să vîneze, după obiceiul ei,
Și mai cu seamă adese se ducea la moară-n sat,
Unde găsea gîște, rațe și găini pentru vînat.
Așa și un cotoi iară venea pe lîngă tarași,
Că găsea să prinză șoareci și mari și mititei, grași.
Aci vulpea cu pisoiul întîlnire des avînd,

Amîndoi se-ndrăguliră, unul altuia plăcînd.
Intrară și în tocmeală d-a se lua amîndoi,
A trăi în căsnicie ș-a se mîngîia-n nevoi.
Aci făcură și nunta, puind masă de vînat,
Mîncară, se veseliră și să joace s-au sculat.
Pisoiul își drese struna și răsună grosul bas,
Iar vulpea cînta cu vorbe, slobozind ascuțit glas:

— Bine este doi cu doi
Și noi, neică, amîndoi,
Bine era mai demult,
Dar noi, neică, n-am știut...

Cînd era ea să mai zică, un cîine îi auzi
Ș-îndată și el la nuntă pe fugă se repezi,
Dorind și el să se prinză cu acești tineri la danț
Și să joace vreo polcă, vreun vals sau cotrodanț;
Dar cotoiul pierdu cheful îndată cum l-a zărit,
Vulpea tăcu cîntecelul, îl lăsă neisprăvit.
Și croindu-o la fugă spre pustie amîndoi,
Tocma în crîng se opriră a se uita înapoi.
Ocărînd aci pe cîine vulpea cu glas înțepat
Nu vrea nicidecum să-l ierte (deși era el în sat),
Zicînd: — Ai văzut mojicul cu obraz gros, necioplit,
Cum venea-n fugă la nuntă, fără bilet, nepoftit?!
Ce? Te-ai speriat, bărbățele? Răspunse el: — Aș! nimic!
Nu se prea sperie lesne o inimă de voinic;
Dar n-am vrut să fac gîlceavă, la nunta mea, c-un, netot,
Că ți-l făceam să se lingă de cinci-gheara mea pe bot;
Și repezindu-mă-n grabă mă suiam în vreun loc,
Stam aci fără să-mi pese ș-îmi băteam de dînsul joc;
Dar îmi era pentru tine, că din mînă te pierdeam,
Ș-atunci, cu inima friptă rămîind, mă prăpădeam.
Mireasa l-aceste vorbe negreșit că ar fi plîns,
Dar nu-i putea veni jale de gîdilituri și strîns,
Ci cu hohote și rîsuri, fiind departe de cîini,
Ca să piarză supărarea îl luă iarăși de mîini,
Și cu el hora, sărita, vizunia-ncunjurînd,
Răsuna cu glas din gură acest cîntecel, zicînd:

— Bărbățelul meu,
Voinicelul meu,
Mult e inimos,
Mult e nefricos.
Deși am fetit,
Dar am nemerit,
Luai pui de drac,
Tocma după plac.
N-am frică de fel
De nimeni cu el.

Cumătrul lup, care-n vreme umblă ca un vătășel,
Trecînd p-aci cu-ntîmplare ș-auzind joc, cîntecel,
Cu raport despre aceasta degrab în fugă s-a dus
Și la leul, împăratul dobitoacelor, l-a dus.
Leul, cum citi raportul, pe lupul a întrebat:
— Dar n-ai aflat tu pe cine a luat ea de bărbat?
— Nu știu, — îi răspunse lupul — că în casă n-am intrat,
Dar fără să văz îmi pare că pe dracul a luat.
— Cum așa! — zise-mpăratul — după ce ai cunoscut?
— După cîntec, — el răspunse — că cam nu prea mi-a plăcut.
Cînd vorbea acestea, iacă cuviosul urs veni
Și cu smerenia toată-naintea-i se ploconi.
Mistrețul grof după dînsul îndată intră și el,
Gras, gros, umflat ca cu țeava, și se închină la fel.
Porunci leul îndată să le dea cîte un jeț,
Puind pe ursul în dreapta și-n stînga porcul mistreț.
Apoi le citi raportul de rînd în jos și în sus,
Pentru măritișul vulpei, care lupul l-a adus.
Se uitară toți la dînsul și cruciș și curmeziș
Și se zbîrlîră de groaza al acestui măritiș,
Zicînd: — D-o fi luat vulpea chiar pe dracul de bărbat,
Ne-a făcut pe toți papară, sîntem periți, ne-a mîncat;
Dar, după povestea vorbii, nici un lucru să nu crezi
Așa, din auzit numai, cu ochii pînă nu vezi;
Însă altfel nu să poate decît un prînz să gătim
Și pe vulpea cu bărbatu-i la masă să o poftim;
Și de va fi chiar și dracu, cum sîntem noi grămădiți,
Luptîndu-ne împreună, tot putem fi mîntuiți,

Decît cîte unul-unul prin păduri a ne afla,
Şi cu noi prea cu lesnire pîntecele a-şi umfla;
Iar de nu va fi bărbatu-i drac, după cum auzim,
Atunci îl facem prieten şi împreună prînzim.
Zise leul: — Prea bun este acest sfat care mi-l daţi,
Dar şi aşa ciudat vine ca să fim asiguraţi;
Căci pe dracul vreodată din noi cine l-a văzut?
Şi ca să-l putem cunoaşte este prea de necrezut.
De unde ştim alb e, negru, galben, roşu, or altfel,
Şi cum l-om zări îndată să zicem că este el?
Noi auzim că-n oraşe, prin acest mare pămînt,
C-ar fi multe dobitoace şi nu le ştim ce fel sînt;
Că noi la ele nu mergem, nici ele la noi nu vin,
Nu ne-am văzut unii p-alţii chiar o dată cel puţin;
Asemenea şi de dracu numai doar cît auzim
Că ar fi cea mai rea fiară ş-ar fi făcînd mari cruzimi.
Dar pînă-ntr-acest ceas sfîntul ne-a ferit ca să-l vedem,
Fie de ăst loc departe, d-al vedea lipsă n-avem.
Dar daca vrăjmaşa vulpe legea cumva a călcat,
Ca numai rău să ne facă cu dracu s-o fi-ncurcat,
Trebuie prin chibzuire să facem toţi vreun plan,
Ca să ne ferim de răul acestui cumplit duşman;
Cu toate aceste, lupul să se ducă a-i pofti
Şi în grab să se întoarcă cu răspuns a ne vesti.
Apoi vom vedea ce-om face, atuncea vom hotărî,
Vom găsi fieştecare loc capul a ne vîrî.
După ce se sfătuiră în felul de mai sus zis,
Gătind masa, fu îndată vătăşelul lup trimis,
Ca să poftească pe vulpe la prînzul împărătesc,
Cu soţul ei dimpreună, să vie, că îi doresc.
Se repezi lupu-ndată ca un grabnic curier,
Ardicînd pulbere-n urma-i ca norii pînă la cer.
Şi tocma drept vizunia tinerilor cînd veni,
Începu-ncet să pîşască, corajul îi conteni;
Nici nu îndrăzni să intre, ci tăcerea-şi deslegă
Şi cu sfială d-afară, din depărtare strigă:
— Cumătră! Cumătră vulpe! — Cine e? ea a răspuns.
— Ia poftim pînă afară, îi zise el, stînd ascuns.
— Dar ce vei? întreabă vulpea, pînă la uşă ieşind.
— Sînt trimis, — răspunse lupul, de prin stuf capul ivind —

A auzit împăratul cum că te-ai căsătorit
Şi prea mult îi pare bine că soţ bun ţ-ai nemerit.
De aceea vă pofteşte ca să veniţi mai apoi,
Fiindcă azi are masă, să prînziţi şi amîndoi.
Zise ea: — Cît pentru masă, din parte-mi bucuros eu,
Dar să-ntreb, să văz, voieşte să meargă bărbatul meu?
Auzi, bărbate! ne cheamă, spune-mi ce răspuns să dau,
Mergi la masă-mpărătească? Răspunse el: — Mîrîmiau!
„Mîrîmiau" auzind lupul, i s-a părut prea ciudat
Şi dete înapoi fuga cu totul înspăimîntat.
Ajungînd la împăratul şi de frică tremurînd,
Ostenit, cu limba scoasă, sufla şi spunea zicînd:
— Împărate! nu e bine, să ştii că ne-am prăpădit.
Îl întreabă leul: — Spune-mi, ce ţi-a făcut? Ce-ai păţit?
— E! d-aş fi stătut, — el zise — ce ştii ce mi se-ntîmpla,
Crez că mă învăţa minte curier a mai umbla.
— Ei bine, — îi zise leul — l-ai văzut? Ce fel era?
— Nu l-am văzut, — el răspunse — dar glasu-i mă-nfiora.
Vorbi o limbă pocită, pentru care eu mă leg
Şi mă prinz pe capu-mi cum că numai dracii i-o-nţeleg;
Decît ea bucuros prinse, dar nu ştiu de vor veni,
Şi mai bine ar fi dacă bărbatu-i nu va voi.
Auzind leul aceste, ceru de la ceilalţi sfat,
Zicînd: — Spuneţi ce să facem, că nu e de amînat,
Ci trebuie mai în grabă vrun fel a ne folosi.
Că ei o fi plecat poate şi îndată vor sosi;
Eu găsesc de cuviinţă că aici să nu şedem,
Ci mergînd să ne ascundem care pe unde putem
Şi pre ascuns cu ocheanul în drumul lor să privim,
Ca din cale depărtată uitîndu-ne să-i zărim;
Şi de va fi, cum să zice, bărbatul vulpei vrun drac,
Să nu faceţi vro mişcare, ci să tăceţi şi să tac;
Că ei, negăsind pe nimeni, o să şază ce-o şedea
Şi o să plece acasă, de treaba lor a-şi vedea.
Aste vorbindu-le leul, toţi ziseră-ntr-un cuvînt:
— Cîte le-ai zis, împărate, toate înţelepte sînt.
— Dacă e aşa, — el zise — faceţi-vă toţi în părţi,
Că eu m-ascunz dup-o stîncă pe marginea astei bălţi.

— Eu iar — îi răspunse ursul — sus în ăst copaci mă sui
Şi prin frunza lui cea deasă orce voi vedea vă spui.
Porcul zise: — Şi eu iarăşi jos în frunzet mă-nvelesc,
Să scoţ o ureche numai, ca să-i auz ce vorbesc.
Lupu-şi găsi şi el locul, vîrîndu-se într-un stuf,
Ca să poată fugi lesne cînd va vedea vrun zăduf.
Vulpea dacă intră-n casă şi cotoiului a spus,
Zise el: — Dragă nevastă! Eu pîn-acum nu m-am dus
Să văz împăratul cum e, precum şi pe mine el,
Nu ne ştim unii pe alţii, cum sîntem şi în ce fel;
Ba nici nu ştiu înaintea-i cum să mă înfăţişez,
Nici cum să mănînc la masa-i, nici pe scaunu-i să şez;
Ci ia să şedem mai bine în căscioara-ne aici
Şi de va fi vro-ntrebare, doar vei şti tu ce să zici.
Cineva cu o minciună scapă de alte nevoi,
Dar încă de la o masă să nu putem scăpa noi?
Îi zise ea: — Ba, bărbate, ai să mergem să mîncăm,
Că se mînie-mpăratul hatîrul dacă-i stricăm;
Chiar şi politica cere să mergem să-l salutăm,
Să-i facem închinăciune şi mîna să-i sărutăm,
Necum să fim poftiţi încă şi să urmăm în alt fel,
Să ne purtăm mojiceşte şi să nu mergem la el!
— Dacă e aşa, — răspunse bărbatul ei — bine dar,
Apucă de te găteşte, şterge-ţi ăl cojoc murdar.
Se sculă vulpea îndată şi în cel mai grabnic pas
Se scutură de ţărînă, se linse pe bot, pe nas.
Cotoiul iar, ca şi dînsa, scuipă în labă pe loc
Şi la cap se netezeşte, la coadă şi într-alt loc;
Apoi luîndu-şi nevasta de braţet ca un bărbat,
Plecară pe potecuţă să se ducă la palat.
El însă, zglobiu la fire, tot în jocuri se ducea,
Sărea şi glumea cu dînsa, mii de comedii făcea.
Leul, cum sta după stîncă, tot adese întreba
Pe urs, zicînd: — Cuvioase, vede-să ceva, au ba?
Ursul răspunse că vede cu vulpea un ce viind,
Cu mult mai mic decît dînsa şi ca un drac tot sărind.
Îi zise lui împăratul: — Poate îţi pare aşa,
Unde îl vezi de departe, dar nu te înfricoşa;
Întinde ocheanul bine şi te uită mai frumos,
Ţine-l tot spre acea parte, nu-l lăsa din mînă jos,

Ca nu cumva făr' de veste cu ei să ne pomenim,
Cum vorbim să ne auză şi ceva să pătimim.
— Coraj! coraj! să n-ai frică,— strigă porcul către leu —
Căci cînd vor veni aproape, paşii lor îi auz eu.
Deci, precum am zis, mîţoiul cu vulpea pe drum viind
Şi într-o parte şi alta făcînd zglobii şi sărind,
Văzu pe o coţofană sus într-un copaci cîntînd
Şi se opri aci-ndată, către mireasă zicînd:
— Nevastă! Iacă ploconul, îngăduieşte niţel
Să ţi-l prinz ca să ne ducem la împăratul cu el.
Aceasta zicînd, îndată se urcă în copaci sus
Ş-într-o clipă cu iuţeală gheara pe dînsa a pus.
Ursul, care aste toate cu ocheanul le-a văzut,
Că ar fi chiar necuratul desăvîrşit a crezut;
Şi de spaimă cu cutremur zise-mpăratului leu:
— Sîntem periţi toţi, stăpîne, după cele ce văz eu;
Dacă el o zburătoare o prinse din vîrf, de sus,
De m-o vedea şi pe mine, apoi, ait! atunci m-am dus;
A avut dreptate lupul într-atît de s-a speriat,
Dar sî—î! staţi în tăcere, că iacă s-apropiat.
Stînd ei asfel în tăcere şi ascunşi, cum am zis, toţi,
Ajunseră şi intrară în casă tinerii soţi;
Carii văzînd masa-ntinsă şi pe nimenea aci,
Fu pricina ca să iasă la uşă, d-a se suci
Ş-a privi cînd de o parte, cînd de alta nencetat,
Că doar vor vedea să vie marele lor împărat;
Dar şezînd cu amînare pe verdeaţă ş-adăstînd,
Un ţînţar din întîmplare dintr-un loc în alt zburînd,
Viind s-a pus pe urechea a mistreţului ascuns
Şi fără ceva să-i pese, înfigînd botul, l-a-mpuns.
El tot scutura urechea să fugă, a nu-l pişca,
Pînă cînd zări pisoiul frunzele care mişca
Şi gîndind că şoareci umblă, deodată s-a sculat,
Zicînd către vulpe: — Dragă! o să mai prinz un vînat,
Să te uiţi acuma numai cum ţi-l mănînc viu, nefript.
Şi în loc sărind cu gheara, dinţii-n urechea-i ş-a-nfipt.
Mistreţul îngrozit foarte, gîndind că n-o mai scăpa,
În rîu ca nebun dînd fuga, din puteri strigînd, ţipa:
— Fugiţi! fugiţi, vă mănîncă, pe mine m-a şi răpus!
Cotoiul de spaimă sare să scape în copaci sus,

Ursul, părîndu-i că vine şi pe el a-l nimici,
Din copaci jos să aruncă şi să lungeşte aci,
Făr-a putea alt să zică decît numai: — Mor! mor! mor!
Lupul, cum auzi iarăşi, alergă la leu ca-n zbor,
Strigînd: — Ce stai, împărate? Că mîncă pîn-acum doi
Şi acum îndată vine să ne piarză şi pe noi.
Leul auzind pe lupul dîndu-i asfel de raport
Zise: — Decît viu în gheara-i, mai bine în apă mort.
Şi închizînd ochii-ndată în valuri s-a aruncat;
Lupul şi el după dînsul asemenea a urmat.
Cotoiul în acea clipă pe ursul sus cînd văzu
De spaimă sărind îndată ca o minge jos căzu
Şi să-nfipse-n ţandara unui copaci rupt de vînt,
Care era ca o ţeapă ardicată de pămînt.
Vulpea iar în acea groază de spaimă fierea-i plesni,
Somnul cel lung o cuprinse şi nu se mai pomeni.

DESPRE VICLENIE

În faţă una-ţi vorbeşte
Şi în dos alta-ţi croieşte.
Şi
În ochi cu gura te unge
Ş-în dos cu ac te împunge.
Şi
În faţă dinţi îţi albeşte
Şi inima îşi negreşte.
Şi
În faţă te netezeşte
Şi în spate te ciopleşte.
El este
C-albina,-n gură cu miere
Ş-în coadă cu ac şi fiere.
Vicleanul
Fîţîie coada ca vulpea, în toate părţile.
Îl vezi numai,
Bună ziua toată ziua şi din cap la toţi mereu moţ.
Şi
Te mîngîie cu ghimpi.
Şi
Te atinge cu bumbac.
Pe vicleanul
Cît să umbli să-l pipăieşti,
Nici în piua nu-l nemereşti.

Cum a zis unui:
De scund este scund,
Dar nu-i dai de fund.
Cu un cuvînt,
Este taler cu două fețe.

POVESTEA VORBII

Oarecare meşteraş
A trimis un băieţaş
Cu un taler rudăresc,
Cu două feţe, prostesc,
Ca să ia de la băcan
Icre roşii de un ban;
Îi mai dete şi alţi doi
Să ia icre negre moi.
Băiatul cam prosticel,
Cerînd icre de un fel,
Le-a pus pe taler aci
Şi altele porunci.
Băcanul dacă i-a dat,
— Unde le pui? l-a-ntrebat.
El talerul întorcînd
Şi icrele răsturnînd:
— Pune-le aici, a zis
Ş-a mers d-unde l-a trimis.
Acolo cînd s-arătat,
Stăpînul său l-a-ntrebat:
— Celelalte unde sînt,
Or nu-nţelegi de cuvînt?
Copilul iar întorcînd
Şi: — Iacăte-le, zicînd,
Căzură ş-acele jos,
Nimica fiind din dos.
Stăpînul său, necăjit,
Îndată l-a pălmuit,
Zicînd: — Vezi, minte să ţii
Şi păzeşte să nu fii
Cu două feţe şi tu,
C-as' taler ce te bătu.

DESPRE IPOCRISIE SAU FĂŢĂRNICIE

Mănîncă sfinţi şi scuipă draci.
Şi
Cu trupul în biserică şi cu gîndul la dracul.
Făţarnicul
Este o floricică, cine-l miroasă nasu-i pică.
Că
Nici dracul mai întîi
Nu-i dă de căpătîi.
Că
Mîna care nu o poate muşca o sărută.
El este
Ca cărbunele stins, care te mînjeşte,
Şi ca cel aprins, carele te pîrleşte.
Ochii porcului caută tot la pămînt,
Geme nebolind şi caută nepierzînd.
Dar
Boala lui e sănătatea noastră.
Ipocritul este
Mîţa blîndă zgîrie rău.
Şi
Cărbune cu cenuşe acoperit.
Că e
La unii mumă şi alţii ciumă.
Umblă
În gură cu Dumnezeu şi în inimă cu dracu.
Şi
Ziua fuge de bivol şi noapte apucă pe dracu de coarne.
În cuibul smeritului lăcuieşte dracu.

El
Cu lingura îţi dă dulceaţă şi cu coada ei îţi scoate ochii.
Lup îmbrăcat în piele de oaie.
Umblă să sperie lupul cu pielea oii.
Dar
Baba bătrînă nu să sperie de drugă groasă.

POVESTEA VORBII

Un împărat oarecare
Avînd un cal bătrîn tare,
Care picioarele sale
Abia le tîra pe cale,
Ş-abia putea roade fînul,
Ca şi cojile bătrînul,
Dar pentru că îl iubise,
De bine ce îl slujise
Ş-îl scăpase în războaie
De oarecare nevoaie,
Se milostivi-mpăratul
Să-şi slobozească soldatul,
Ca să umble-n bună pace
Singur pe unde îi place;
Şi ca să-l cunoască bine,
Cînd îl va vedea orcine,
Că-n slujba împărătească
A fost ş-a luat ostafcă,
Îi făcu o haină-n spate,
Cu peteci, feţe schimbate,
Albastre, verzi, galbeni, roşii
(Cum se îmbrac comicoşii).
Ş-aşa după ce-l îmbracă,
Porunci ca să-i mai facă
Şi potcoave în picioare,
De oţel (scînteitoare),
Ca mai mulţi ani să trăiască,
Pietri să nu le tocească.
Făcîndu-se aste toate,
Porunceşte de îl scoate
Afară-n cîmp să se pască
Ş-und-o vrea să lăcuiască.

Umblînd dar în asfel calul
(Precum îi spuserăm halul),
Cînd cobora pe o vale,
Să-ntîlni cu el în cale
Un leu, care în viaţă
Nu văzuse de cal faţă;
Pe loc el cum îl zăreşte,
Se spăimîntă, se-ngrozeşte
Şi de frică-ntr-o suflare
Se-ntoarse în fugă mare,
Strigînd: — Fugiţi, fugiţi toate
Hiare, care-ncotro poate,
Că vine fără zăbavă
O jiganie grozavă,
Şi de-i vom intra în gheare,
Vom peri cu mic, cu mare.
Un lup, care-l auzise
Şi cu totul se-ngrozise,
Vine la dînsul în grabă
Şi tremurînd îl întreabă:
— Ce e? Ce strigi? O minune!
Cine te goneşte? Spune!
Leul abia se opreşte
Şi răspunzînd îi vorbeşte:
— Lupule, nu este bine,
Vine peste noi ce vine,
Nu ştiu să o spui p-anume,
Că n-am mai văzut în lume.
— Ce fel e? — întreabă lupul —
Cum şi în ce chip i-e trupul?
Leul începu să zică:
— Îţi spui pe scurt, că mi-e frică,
Zăbovind cu vorbă lungă,
Nu cumva să ne ajungă;
Nu departe colea-n vale,
Tocma-n potecile tale,
Este o namilă mare,
Tot pestriţă pe spinare;
Capu-i este lung şi botul,
Gura-i te-nghite cu totul,
Pielea-i e împestriţată,

Pînă la coadă bălţată.
Nu mai băgai seamă l-alte,
Dar picioare are-nalte
Şi din ele fulger scoate
În pasurile lui toate;
C-un cuvînt e o nălucă,
S-o vezi, groază te apucă.
Lupul zise: — Fii în pace,
Nimica nu ne va face,
Lucru de spaimă nu este,
Că namile de aceste
Multe în zilele mele
Am petrecut prin măsele.
— Te-nşeli, lupule, — el zise —
Ţie-ţi pare că spui vise,
Dar vei vedea tu acuma
Cum ţi să-nfundează gluma.
— O, Doamne! — îi zise lupul —
Nu-i poci vedea d-aci trupul!
(Şi se-nălţa din picioare,
Să vază,-l va zări oare?)
Leul zise: — Vin' la mine,
Să te-nalţ ca să-l vezi bine.
Şi ardicîndu-l în braţe,
Îl strînse-n gheară de maţe.
Lupul avînd urdinare,
Îl trecu... biet, de strîns tare.
Leul aceasta văzîndu-i
Îl trînti-ndată, zicîndu-i:
— Tu nici nu îl văzuşi bine
Ş-începu să dea din tine,
Dar de îl vedeai ca mine?
Atunci mureai, vai de tine!
Zicînd aceasta, îl lasă
Şi fuge-n pădurea deasă.

*

Mulţi să sperii de nimica,
Ş-apoi ş-în alţi bagă frica;
Te miri ce îşi fac nălucă
Şi frigurile-i apucă.

Asfel de oameni în lume
Au născocit spaime sume:
Strigoi, stafie, Murgilă,
Miazănoapte şi Zorilă,
Ş-alte multe ca aceste,
Care nici a fost, nici este.

DESPRE LĂCOMIE ŞI NEICONOMIE

S-a ospătat pîn-a crăpat.
Şi
A lins pînă a pus vasu cu fundu-n sus.
Şi
Peştele din eleştiu
Umblă să-l înghiţă viu.
Şi
Stă, îmbucă lăcomeşte
Ca un lup cînd se pripeşte.
Zicînd:
Sînt de unde n-are mărul coaje şi cireaşa sîmbure.
Şi
El mănîncă un purcel
Ş-altui dă un puricel.
Ş-apoi cere
Şi din coş grăunţe
Şi din postavă tărîţe.
Însă
Cloşca care coprinde oau multe nici un pui nu scoate.
Că
Mierea-n gură e plăcere,
Dar la inimă durere.
Lacomul
La gustare cît cal mare,
Şi la prînz nici cît un mînz.
Neiconomul este
Ca feciorul lui ban gata,
Răsipeşte cu lopata.

Şi
Banii din mînă îi scapă,
Ca ciurul cum ţine apă.
Şi
Azi întinde pîn-o rupe,
Mîine n-are s-o astupe.
Că
A îmbrăcat pe dînsul haine nuoi
Ş-a ţinut de joi pînă mai apoi.
Şi pe urmă
Ajunge din cal magar
Şi catîr din armăsar.
De aceea a zis cineva:
Cumpăna, nepoate,
E bună la toate.
Şi
Cheltuieşte, romîne,
Şi vezi ce-ţi mai rămîne.
Căci
Cîinele, de este cîine,
Şi tot opreşte pe mîine.
Iar
Cine se biruieşte
De orşice pofteşte
Dobitoc se numeşte.
Pentru că
Cu cele puţine
Acel mult să ţine.
Totdauna,
Or la unul, or la trei, tot o lumînare arde.
Că
Celui cu iconomie
Suta îi este lui mie.
Poate zice:
Sînt bogat, de cît
Pe cît am, p-atît.
Iar
Cine îşi mănîncă sămînţa de in îşi mănîncă cămaşa.

DESPRE ICONOMIE

Cît ț-e pătura, atît te-ntinde.
Căci
Cum îți vei așterne, așa vei dormi.
Și
Cine cheltuiește peste ceea ce cîștigă n-are-n casă mamaligă.
Cum e țara, și obiceiul.
Cum e sfîntul, și tămîia.
Să ne cîrpim, că nu putem tot să ne înnoim.
Spărtura pînă e mică trebuie cîrpită.
Omul nu iese cu dosul la oameni, ci cu obrazul.
Dar însă
Hainele nu fac pe omul mai de treabă.
Brînză bună în burduf de cîine.
Mărgăritar atîrnat de gîtul porcului.
Sau
Belciug de aur la rîtul porcului.
Că
Alta e floarea de grădină și alta e floarea de cîmp.
Că
Obrazul supțire cu multă cheltuială să ține.
Fiecare își știe păsul său.
Tot obrazul își are necazul.
Fiecare singur știe unde îl strînge opinca.
Corabia mare și valuri mari o bat.
De aceea
Nu te măsura cu cei mari.
Că
Cine are piper mult bagă și în terci.

Bustul lui A. Pann
București, biserica Lucaci

Şi
După ce e carnea grasă, mai pune şi seu.
Dar
Învăţu are şi desvăţ.
Că
Nu e totdauna Paştile.
Şi
Cui nu-i place să trăiască ca găina la moară?
Însă
Nevoia îl face să trăiască ca viţelul la oraş!
Că
Nu e după cum va omul, ci după cum va Domnul.
Şi moşului îi plac toate, dar să le roază nu poate.
Rău la vale, greu la deal.
E anevoie cînd ajungi să cumperi orz de la gîşte.
Strînge mişină de cu vreme.
Gunoiul de vară e piper de iarnă.
Omul înţelept îşi cumpără vara sanie şi iarna car.
Şi
Leagă sacul pînă e rotund, nu cînd ajunge la fund.
Că
De unde tot iei şi nu pui, curînd să isprăveşte.
Banul e făcut rotund, lesne să rostogoleşte,
Anevoie să cîştigă şi lesne să cheltuieşte.
Iei cîte unul şi dai cu pumnul.
Şi
Nu răsipi meiul, c-anevoie se adună.
Că
Soarele şi iar nu poate să le încălzească toate.
Ci
Cînd însetează curtea ta, apa-n drum nu lepăda.
Şi
Apa limpede pînă nu vei vedea
Cea turbure n-o lepăda.
Şi
Pînă nu vei vedea pe cel bun, nu lepăda pe cel prost.
Că
Cine o ia prea lată rămîne cu ea necrăpată.
Îl găsesc frigurile pungii.
Şi apoi
Nu e mai grea boală decît pungă goală.

Că
Omul făr' de bani e ca paserea fără aripi: cînd dă să zboare, cade jos şi moare.
De aceea
Nici să te bolnăveşti, nici să aibi trebuinţă de doftor.
Că
Cine trăieşte nădăjduindu-se moare jinduindu-se.
Ruda omului este punga cu banii şi sacul cu mălaiul.
Sătul la flămînd nu crede.
Pînă vine cheful bogatului, iese sufletul săracului.
În nădejdea tatii, moare mama.
Nu e nimic ca sănătatea şi banii.
Că
Sănătatea face banii şi banii sănătatea.
Cînd ai bani, trebuie să ai şi duşmani.
Dar şi
Omul fără duşmani nu-i plăteşte pielea nici un ban.
Banul muncit nu să prăpădeşte.
Omul face banii şi banii pe om.
De aceea
Strînge bani albi pentru zile negre.
Cînd îţi intră paraua în mînă, leagă-o în nou noduri.
Să mă iei cînd mă găsesc,
Să mă aibi cînd îţi lipsesc.
Că
Fiece nebun ştie să cîştige bani, dar nu ştie să-i păstreze.
Cine nu cruţă paraua, nici de galben nu-i e milă.

POVESTEA VORBII

Un sultan odată umblînd prin cetate
Pe jos cu vizirul în haine schimbate
Văzu înaintea-i o para scăpată
Ş-o rîdică singur plecîndu-se-ndată.
Vizirul această urmare văzîndu-i
Şi păzindu-i vreme l-a-ntrebat zicîndu-i:
— Mă iartă, stăpîne, pentru îndrăznire,
Că îmi stă în cuget o nedomirire:
Mi-a fost de mirare că o para mică,
Care şi nimica poate să se zică,
Un sultan ca tine, bogat cu haznale,

Să te pleci la dînsa să o iei din cale!
Sultanul răspunse: — Acel ce din fire
Va lua paraua în despreţuire
Din puţin să-nvaţă întru nepăstrare
Ca să nu se uite şi la banul mare;
Omul care ştie a trăi cu păstru
Paraua o are la galben cap-păstru[1] (căpăstru);
Ziseşi că paraua nu e lucru mare,
Dar cît de greu este, omul cînd n-o are!
Paraua e mică, dar loc mare prinde,
Că cînd îţi lipseşte pîine nu ţ-o vinde,
D-aceea paraua omul cel cuminte
Trebui ca pe galben s-o aibă-nainte,
Că joc cine-şi bate ş-îi dă cu piciorul,
Cu vreme ajunge ca să-i ducă dorul.
Eu nu zic că omul cumplit să se facă
Şi pînă-ntr-atîta argintul să-i placă,
Încît să ajungă la el să se-nchine
Şi să îngrijască numai pentru sine;
Ci zic că la păstru firea să-şi deprinză
Şi, cînd dă, să vază banul loc să prinză,
Ca să strîngă, s-aibă atît pentru sine,
Cît să poată face şi altuia bine.
De ce pentru sine? Pentru vremuri grele,
Pentru niscai boale, pentru-ntîmplări rele,
Cînd se cheltuieşte şi cîştig nu este,
Pentru neputinţe ş-alte ca aceste;
Iar pentru alţi cum? Ca milă să-i fie,
Să aibă să scape oameni din robie,
Să-şi dea pentru suflet şi bine a face,
Scăpătaţi s-ajute, sirmani să îmbrace,
Pe cîţi pradă focul, pe cîţi apa-neacă,
Pe cîţi îi las hoţii în stare săracă,
Văzînd să nu-i lase-n lacrămi să rămîie,
Ci să aibă-n mînă cu ce să-i mîngîie;
Îmi aduc aminte despre o poveste,
Care ca o pildă pentru păstru este:

---

[1] Vezi mai sus, p. 195, n.1.

Au plecat odată cîţiva după milă,
Ca să strîngă zestre pentru o copilă,
Care prea săracă era şi sirmană
Şi să o mărite îşi făcea pomană.
Umblînd dar ei asfel prin case a cere
La oameni mai nobili şi mai cu avere,
Intrară-ntr-o curte unde nemeriră
Ocări, ceartă, gură,-n care auziră
Că stăpînul casii un banuţ pierduse
Şi slugile toate era de el puse,
Unii aşternutul scutura din case,
Alţii cernea praful care-l măturase,
Alţii iar, prin curtea cea mare ca hanul,
Ciuruia gunoiul să-i găsească banul.
Văzînd ei aceasta, prea mult se mirară,
Ş-au zis întru sine că-n zadar intrară,
Şi neagră sau albă fără să-i vorbească
Deteră să plece l-alţi să năzuiască;
Dar el cum îi vede că-ndărăpt porniră,
Chemă să-i întrebe pentru ce veniră.
Ei sta-n chibzuire cum să-i pomenească
(Văzîndu-i scumpetea, să nu-i ocărească).
Dar el tot zorindu-i i-au spus cam de silă
Că strîng să-nzestreze p-o fată cu milă.
El cum îi aude nu-i lasă să iasă,
Îi cheamă îndată cu cinste în casă,
Intră-n cercetare, ce-au strîns pîn-acuma,
Cît mai trebuieşte să-mplinească suma.
Şi, spuindu-i, scoase punga lui îndată
Ş-înzestră pe fată cu sumă-nsemnată,
Zicînd: — Nu vă pară lucru de mirare
Că fac pentru un ban atîta cătare;
De n-aş fi fost asfel cu bună-ngrijire,
Să-mi păstrez averea cu nerăsipire,
N-aş fi avut astăzi nici chiar pentru mine,
Necum s-am prisosuri să fac cuiva bine.
Ei plecînd pe poartă, destul să mirară
De aşa vedere ciudată şi rară.
Deşi unul zise, din minte puţină,
Că „scump la tărîţe, ieftin la făină“.

DESPRE CUMPLITATE SAU ZGÎRCENIE

Omul nu trebuie să fie nici prea-prea, nici foarte-foarte.
Nici carnea să arză, nici frigarea.
Adică:
Nici prea iconom, nici prea galantom.
Că
Cine strînge nu mănîncă.
Banii strîngătorului în mîna cheltuitorului.
Lopata grămădeşte şi sapa răsipeşte.
Bogăţia rămîne la nebun.
Care
Nici pe sine nu să procopseşte, nici pe altul nu foloseşte.
Nu ştie cum să cîştigă paraua.
Pentru că
Cine dumică ştie, cine mănîncă nu ştie.
Dar şi
Dac-o socoti cineva cîte foi intră în plăcintă, niciodată nu mănîncă.
Omul cumplit de toţi e clevetit.
Şi
Cînd nu tace o gură, nu tace o lume întreagă.
Zicîndu-i: frige-linte,
Îşi mănîncă de supt tălpi (de supt unghii).
Pentru o para îşi pune ştreangul de gît.
Pentru bani îşi vinde sufletul.
Îi tremură mîna de milostenie (care nu o face).
Ar da tămîie lui Dumnezeu şi nu se-ndură să dea parale.
Punga-i e mare şi gură n-are.
Însă el zice:
A cui e punga mai mare? — A cui să vede.

Scumpului niciodată să nu-i zici „dă-mi“, ci totdauna „na“.
Zgîrcitul numai stîngă are (care ia), dreapta îi este uscată (care dă).
Scumpul cu înşelătorul lesne să-nvoiesc.
Îi făgăduieşte marea cu sarea ş-îi dă ce nu curge pe apă.
Vulpea în pădure, şi el îi vinde pielea în tîrg.
Îl face să umble după potcoave de cai morţi.
Ş-a găsit icoană să se închine.
Scumpul cumpără stafide şi cere să-i adaoge piper.
Pune brînză în strachină şi întinge p-alăturea.
Umblă să scoaţă două piei după o oaie.
Dar totdauna
Scumpul mai mult păgubeşte şi leneşul mai mult aleargă.

POVESTEA VORBII

Un ovrei odată în negoţ umblînd
Ş-în Constantinopoli[1] la marfă mergînd,
Mai mult decît toate ce îi trebui,
La ceşci şi filgene întîi tîrgui;
Ş-într-un zimbil mare după ce i-a pus,
Umplîndu-l grămadă cu vîrf pînă sus,
Chemă să i-l ducă un hamal la han
Şi îi ceru plată de opt lei un ban.
Chemînd el pe altul şi mai mult ceru,
Or pe cîţi aduse, nici unul nu vru.
Văzînd dar ovreiul, stînd se socoti
Cu înşelăciune dulap a-nvîrti.
Apucă şi zice unui alt hamal:
— Voinice, mi-e milă că eşti în ăst hal!
Dar de îmi vei duce ăst coş pîn' la han,
Fără să-mi ceri plată de dus nici un ban,
Numai trei cuvinte să te-nvăţ să ştii
Ş-îţi ajunge-n viaţă procopsit să fii.

Auzind hamalul pe ovrei zicînd
C-o să-l procopsească aşa de curînd,
Zise întru sine: „O fi, ce ştiu eu!

---

[1] În cinci silabe (*-poli*.)

Ai să fac şi-o slujbă în norocul meu.“
Ş-ardicînd îndată zimbilul cel greu,
— Ai, ardică-l — zise — pe umărul meu.
Se cocoşă, duse pîn' la un soroc,
Şi să odihnească puind la un loc:
— Jupîne! — îi zise — ia spune-mi acum.
— Hai la han, — răspunse — nu poci aci-n drum.
— Spune-ncai o vorbă, — hamalul a zis —
Ca să merg gîndind-o pe drumul întins.
Deci văzînd ovreiul că în loc şedea
Şi pîn' nu i-o spune să plece nu vrea:
— Aşa, — îi răspunse — să-ţi spui una dar
Şi o ţine minte, să nu mă-ntrebi iar!
„Cine îţi va zice că e mai bine călare decît în căruţă, să ştii să nu crezi.“
Asta este zisă de un înţelept
Ş-în adevăr, bravo! a vorbit prea drept.

Auzind hamalul iarăşi se sculă
Cu zimbilu-n umăr şi drumu-şi urmă.
Merse iarăşi, merse pe drum cît putu
Şi să odihnească la un loc stătu.
— Jupîne! — iar îi zise — una îmi spuseşi
Şi de procopseală văz mă umpluseşi,
Ia îmi spune încă unică măcar,
Să merg cu ea-n gură procetind-o iar.
Văzînd iar ovreiul că nu vrea altfel:
— Şi a doua este: — zise către el —
„Cine ţ-o zice că e mai bine pe jos decît călare, iarăşi să nu crezi.“
Ţine-o şi asta în minte ca-n scris,
Că iar de un mare înţelept s-a zis.

Cu aceste vorbe întru al său gînd,
Plecă iar hamalul şi ceva mergînd
Iar să odihnească puse la pămînt
Ş-întrebă să-i spuie şi cellalt cuvînt.
Cam cîrmi ovreiul, dar chiar şi nevrînd
Trebuia să-i spuie, şi urmă zicînd:
— „Şi cine ţ-o zice că e mai bine slugă decît stăpîn, să nu crezi iar niciodată.“

Ai mai auzit tu asfel de cuvînt?
Cine l-a zis, bravo! a fost un om sfînt.

Văzînd dar hamalul că l-a înşelat,
Ardicînd zimbilul iarăşi a plecat
Şi mergînd cu dînsul acolo la han,
Îl trînti îndată de un bolovan
Ş-îi zise: — Jupîne, şi tu chiar să vezi
Că-s aci filgene, eu zic să nu crezi.

Scumpul cu galantomul sînt doi vrăjmaşi neîmpăcaţi.
Şi
Bumbăcarul nu să uită cu ochi buni la cîinele alb.
Zgîrcitul nici el nu mănîncă, nici pe altul nu va să vază mîncînd.
Însă
Cine să culcă nemîncat să scoală fără vreme.
Stăpînul vinde şi telalul nu să îndură să-l dea.
Cîinele osul nu-l roade şi nici pe altul nu lasă să-l roază.
Scumpul nu e stăpîn pe banii lui, ci banii îl stăpînesc pe el.
Şade dracul cu curul pe banii lui.
Tot el la masa altuia, şi la masa lui nimenea.
Adică:
Orbul de la toţi, şi de la orb nimenea.
Caută tot să răpească.
Zicînd:
Nici lupul flămînd, nici oaia cu doi miei.
Va să ia şi lîna şi pielea.
Bucatele de la masa altuia sînt mai cu gust.
Găina vecinului e mai grasă.
Punga altuia e mai mare.
În sfîrşit,
Mai bine trăieşte un sărac lipit decît un bogat zgîrcit.

POVESTEA VORBII

A fost un zgîrcit odată, care mereu grămădea,
Zi şi noapte totdauna pe bani dormea şi şedea;
Şi de cumplitate multă trăia singur, singurel,

Nu ţinea-n casă nici slugă, nici pisică, nici căţel.
Nu putea să se îndure să cheltuiască un ban,
Să mănînce şi el bine măcar o dată-ntr-un an,
Ci trăia tot caliceşte, mîncări proaste cumpărînd,
Privind cu jind cele bune, ca şi un sărac de rînd.
Aşa el la o zi mare, cînd la peşte deslega,
Văzînd că fieştecare la pescării alerga,
Se duse şi el să vază d-o găsi vrun cosăcel,
Să-şi cumpere, să mănînce, ca să se spurce şi el.
Ajungînd în pescărie, începu a se plimba,
De la un loc pîn' la altul şi de preţuri întreba.
Umblă vro două-trei ceasuri pretutindenea cercînd
Şi nu-i venea să-şi cumpere, mai ieftior căutînd.
Deci cînd sta în două gînduri, că să ia or să nu ia,
Şi cînd scumpetea cu pofta în el nu să învoia,
Vede viind un fin al său, carele dulgher era,
Cu banii cîştigaţi din muncă vrînd peşte a-şi cumpăra;
Şi fără să zăbovească or să întrebe de preţ,
Alese un peşte mare ş-îi trînti banul semeţ.
D-acolo trece îndată alăturea l-alt pescar,
Alege alt neam de peşte şi îl pune în cîntar.
Scumpul privind cu mirare la finul cumpărător,
Care îşi tîrgui peşte ca fiece negustor,
Cînd plecă ca să se ducă, după dînsul s-a luat,
Ş-ajungîndu-l după urmă: — Ce faci, fine? — l-a-ntrebat —
Cum văz, ţ-ai cumpărat peşte? — Dar, — îi zise — am luat.
L-a-ntrebat iar: — Pentru tine, or altui l-ai cumpărat?
— Ba pentru mine — el zise — şi pentru casa mea chiar.
— Dar ce-o să faci cu atît mult? scumpul l-a întrebat iar.
— O, Doamne, naşule! — zise — pentru mîncare te miri?
Pe lîngă copii, nevastă, să găsesc şi musafiri;
Şi la o zi ca aceasta mai dai şi la un vecin,
Ce nu i-a dat mîna să-şi ia, or şi l-alt sărac strein.
Dar dumneata-ţi luaşi peşte, or eşti la alţii poftit?
— Ba nu sînt poftit, — îi zise — d-aceea am şi venit;

Şi eram şi eu să-mi cumpăr, dar iarăşi am judecat
Că cine să mi-l gătească! Şi aşa nici n-am luat.
— Ai dar la noi, — finul zise — împreună să sărbăm,
Deşi nu avem gătire pe un naş să ospătăm;
Şi vei avea să vezi astăzi cum trăiesc nişte mojici,
Dar ne vei ierta cusurul, ca la nişte fini mai mici.
Finul vorbe d-alde aste şi altele îndrugînd
Şi cu naşul împreună la casa sa ajungînd,
Cu destulă bucurie pe oaspet au priimit,
Pînă una-alta fuse şi prînzu-ndată gătit.
Aşezîndu-se dar masa şi bucate aducînd,
Şezură, o-mprejurară, puind şi plosca în rînd.
S-apucară să mănînce, vorbe vesele spuind,
Şi cu înzîmbite feţe unii la alţii privind;
Plosca încunjura masa de la un la alt mergînd
Ş-îndemna să se mîngîie, pe toţi în guri sărutînd;
Îi înduplecă îndată pe ea a o asculta,
Şi ca să-i facă pe voie începură a cînta:
Una în coarda supţire, altul bîzoiul ţinea,
Mic şi mare îşi da glasul, la care cum îi venea.
Zgîrcitul, care-n tăcere era-nvăţat a mînca,
Şi carele cu plăcere la aceşti gura căsca,
Prea mult minunata ploscă sărutîndu-l tot des, des,
Şi la coraj îndemnîndu-l, fără nici un interes,
Îl aduse şi pe dînsul în stare d-o asculta
Ş-începu şi el cu toţii împreună a cînta.
Ş-într-atît se simţi vesel, ş-într-atît s-a mîngîiat,
Încît toată zgîrcenia îndată i s-a muiat;
Ş-începu să zică: — Fine, tu văz că ştii să trăieşti,
Tu dar voiesc şi pe mine ca să mă chiverniseşti.
Toată a mea bogăţie, de la moşi-strămoşi miras,
Cîtă o fi, o dau ţie astăzi, chiar din acest ceas.
Na cheile, mergi acasă şi în pivniţă intrînd,
Vei vedea stînd zece chiupuri tot cu galbeni puşi în rînd,
Şi cu desagi, sac or traistă, cu ce ştii şi cu ce poţi,
Cară-i aicea la tine pînă deseară pe toţi;
Fă tu ce vei vrea cu dînşii, fii şi iconomul meu,
Cheltuieşte cum îţi place, nici să-ntrebi, nici să văz eu;
Că moşii mei şi părinţii să trăiască n-au ştiut,
Nici vrodată în viaţă aşa chef ei n-au făcut,

Ci s-au chinuit să strîngă şi să grămădească bani;
Cînd au murit, îmi lăsară nuou chiupuri sau borcani,
Sfătuindu-mă-n diată ca să urmez lor şi eu,
Iar de nu, să mă ajungă blestemul lui Dumnezeu;
Adică: din nuou chiupuri zece în rînd să le fac,
Ş-am trăit ca vai de mine, mai rău decît un sărac;
Umblai pe uscat, pe ape, m-am căznit ca un tiran,
Am răbdat foame şi sete, închinîndu-mă la ban;
Nu m-am îndurat o dată un sărac să miluiesc,
Numai şi numai borcanul să-l umplu, să-l vîrfuiesc;
Ăst rău mi s-a făcut fire, nu poci alt să mă prefac,
Nu-mi vine să dau paraua, nici mie un prînz să-mi fac.
De aceea dar acuma du-te unde te-am trimis,
Ia traistă, sac, orce-ţi place, şi fă după cum ţ-am zis.
Bietul fin, cu bucurie pe loc desagii luînd,
Alergă tot într-un suflet şi în pivniţă intrînd,
Cum s-apropie de chiupuri mîinile a-şi împlînta,
Auzi un glas dodată d-aiurea a-l spăimînta,
Strigîndu-i: — Nu te atinge, teme-te a nu greşi,
C-apoi d-aicea zdravăn să ştii că nu vei ieşi.
Răspunse el către glasul care îl înfricoşa:
— Apoi naşul mă trimise, n-am venit singur aşa.
Glasul îi răcni dodată atît de înfricoşat,
Încît pivniţa şi casa parcă s-au cutremurat,
Strigînd: — Ieşi, zic, mă-nţelege, n-aştepta şi alt cuvînt,
N-are treabă el aicea, aceşti bani ai lui nu sînt,
Ci ai diaconului Badea, el e pe dînşii stăpîn.
Bietul om fugi afară speriat, scuipîndu-şi în sîn;
Merse la naşul să-i spuie cum s-a-ntîmplat şi ce fel
Şi cum că diaconul Badea este stăpîn, iar nu el.
Naşul său cum îl aude se necăjeşte pe loc,
Plosca-l aţîţă mai tare, de să făcu numai foc.
Că ea are multe daruri, aci face pe om bun,
Şi aci îl întărîtă de-l preface în nebun.
Se scoală totdeodată şi răcneşte ca un leu:
— Dar cum să poate — el zise — să nu fiu stăpîn p-al meu?
Cine e diaconul Badea? Şi ce treabă are el
Cu banii mei, pentru care m-am trudit de mititel?
Stăi, mă! Să văz acuma daca eu stăpîn nu sînt!

Şi plecă acasă iute, înspulberat ca un vînt,
Intră-n pivniţă îndată, se uită, îi dă în gînd
Şi spre negoţ o grămadă pive de cireş avînd
Băgă aurul prin ele şi cu alt lemn le-ndopă,
Pînă către miezul nopţii l-aceasta se ocupă;
Şi pe dinaintea porţii fiind un rîu spumegat,
Aruncă pivele toate şi a mers de s-a culcat.
Ş-asfel el din bogat putred, a sărăcit de s-a stins,
Îşi vindecă cumplitatea şi zgîrcenia-i s-a-ntins.
Iar pivele, toată noaptea după ce au înotat,
S-au oprit într-o vultoare la marginea unui sat,
Unde avea locuinţă un slujbaş bisericesc,
Anume diaconul Badea, om cu totul sufletesc.
Acesta prea de dimineaţă totdauna se scula
Ş-în marginea acei ape se-nchina şi se spăla.
Aşa-n acea dimineaţă ca şi alte dăţi mergînd
Şi pivele în vultoare învîrtindu-se văzînd,
Le-au tras cîte una-una, pînă cînd toate le-a scos
Şi văzîndu-le-ndopate şi prea grele mai vîrtos,
Se apucă cu toporul, despică una pe loc,
Şi ca să vază-n ea ce e, şi ca să puie pe foc.
Dar cîtă mirare-i fuse, cît s-a bucurat văzînd
Acea mulţime de galbeni cu strălucire curgînd!
Vă las să judecaţi singuri ce i s-a mai întîmplat
Şi din celelalte pive aurul cînd l-a aflat!!
Decît să vă spui acuma ce fel a-ntrebuinţat
Acea avuţie multă şi cu dînsa ce-a lucrat;
Cîţi săraci ştia în satu-i, cîte unul i-a chemat
Şi prin taină fiecărui a dat şi l-a ajutat;
Unuia-i cumpără vacă, altuia-i dărui boi,
P-alt scăpă de datorie şi p-alt de alte nevoi;
Apoi zidi un han mare, de săraci priimitor,
Şi găzduia fără plată pe fiece călător;
Încît ducîndu-se vestea prin cei mîngîiaţi în plîns,
A putut ca să auză şi zgîrcitul ce i-a strîns
Cum că un diaconul Badea, acel nume c-un cuvînt
Ce i l-a fost strigat glasul că acei bani ai lui sînt.
Care şi plecă îndată ca să se ducă la el,
Cu o trăistoară în umăr ş-în mînă c-un toiegel.
Din sat în sat cu-ntrebarea şi hrană cerşind mergînd

Ş-în sfîrşit la acel diacon cu încetul ajungînd,
Ceea ce-l făcu pe dînsul mai tare de se-ncrezu
Fu o piuă, ce drept treaptă-n uşa-i care o văzu.
Stînd şi lung privind la dînsa şi din cap tot legănînd,
A ieşit diaconul Badea şi îl întrebă, zicînd:
— Eşti un strein, cum să vede, şi cauţi să-ţi dau sălaş?
— Aşa este, — el răspunse — sînt un strein şi drumaş;
Dar mă uit la piua asta ş-îmi căiesc capul cel prost,
Că cu altele-mpreună ea-n pivniţa mea a fost,
Care-ntr-o zi beat pe toate cu galbeni le îndopai
Şi gîndind că fac rău altui, tot în rîu le aruncai.
După ce zise aceasta, săracul zgîrcit s-a pus
Şi cu amăruntul toate cum s-a întîmplat i-a spus.
Ascultînd diaconul Badea la povestea lui tăcut,
De loc a nu-i înţelege vorbele s-a prefăcut,
Dar în inima sa foarte mult l-a căit şi l-a plîns
Că s-a pedepsit atîta în cumplitate d-a strîns;
Şi fiindu-i de el milă, îi răspunse: — Fătul meu!
Eu am îndestulă stare, dar mi-e de la Dumnezeu
Şi fac pomană cu dînsa, eu dracului nu o dau,
Ajut cu iconomie pe cîţi îi cunosc că n-au;
Prin urmare şi tu dară, de te plîngi că sărac eşti,
Rămîi în curte la mine, hrana să-ţi agoniseşti;
Nu ai să-mi faci nici o treabă, ci de urît, să nu şezi,
Să-ngrijeşti de una-alta, de argaţi şi slugi să vezi.
Cuvîntul bun şi blîndeţea astui diacon cuvios
Înduplecă pe zgîrcitul şi priimi bucuros.
Rămîind, cum zic, în curtea-i, era ca şi un stăpîn,
Fiindcă diaconul Badea era de vîrstă bătrîn;
El sta pentru fiecare socotelile să dea,
În care cu prisosinţa zgîrcenia-i să vedea;
Dreptul de la unul ş-altul tot să rupă îi plăcea,
Şi fără să cheltuiască, iar strînsoare îşi făcea.
Diaconul Badea văzîndu-l făcînd acestea de rost,
S-a-ncrezut fără-ndoială că banii ai lui au fost;
Şi gîndindu-se-ntru sine de cugetul ce-l mustra,
Că cel ce-l îmbogăţise acum slugă îi era,
Socoti să-l depărteze cu oarecare mijloc,
Supt ascuns ceva bani dîndu-i să trăiască într-alt loc;
Ş-într-o zi porunci-n casă să facă cîteva pîini,
Însă de făină neagră şi albă, de două mîini;

Şi coaca pîinilor albe cu un cuţit despicînd,
A băgat pe taină galbeni, cîte-o sumă numărînd;
Ş-asfel după ce le coapse şi le scoase din coptor,
Îl chemă ca să-l trimiţă la un sat mai depărtşor,
Zicîndu-i: — Ia şi înşală calul cel iubit al meu,
Cu care din sărăcie m-a ridicat Dumnezeu;
Însă cu ale lui toate, deşi nu sînt aşa nuoi,
Dar poate din norocirea-i să-ţi vie banii-napoi;
Şi na aste trei pîini albe să le mănînci tu pe drum,
Na de prisos ş-una neagră, că nu strică orşicum.
El dar cum înşelă calul, după cum i-a poruncit,
Şi a plecat să se ducă la satul cel rînduit,
Dacă merse o bucată, aproape de un alt sat,
S-a rupt chinga, fiind veche, şi şaua-i s-a răsturnat;
El zgîrcit fiind din fire, să nu dea din mîna-i ban,
A luat o pîine albă ş-o dete unui sătean,
Cerînd să-i dea pentru dînsa o chingă vecşoară iar,
Care ş-îndată îi dete, bucurîndu-se de dar;
De aci-ncălecînd iarăşi şi la drumul său plecînd,
I s-a rupt pofilu-ndată, pe o vale coborînd.
Cu destulă greutate ajungînd iar la un sat,
Să cumpere de la hanuri cu bani nu s-a îndurat,
Ci luă iar altă pîine din albe care avea
Şi unui sătean o dete, un pofil mai vechi să-i dea.
De acolo plecînd iarăşi şi mergînd pîn' la un rîu,
I s-a rupt în bucăţele şi putregaiul de frîu;
Acum scoase din desagă şi acele două pîini,
Una neagră ş-altă albă şi stînd le privea în mîini,
Zicînd: — De voi da pe neagra ca să cer un frîu cuiva,
Nepreţuind-o atîta, pentru dînsa nu-mi va da,
Dar dîndu-i aceasta, alba, ştiu că prinde bucuros.
Şi mergînd o dete-ndată pentru un frîu ruginos.
Sătenii aceia însă pîinile albe luînd
Şi de ele fiecare întru sine judecînd,
Cel dintîi zise în gîndu-şi: „Ce jimblă, ca cozonac!
Cine ştie din ce parte o avu acel sărac!
E bună să o mănînce binefăcătorul meu,
Că ce folosesc c-o pîine, să stau să o mănînc eu?“
Zicînd el aceasta,-ndată pe un căluşel s-a pus
Şi la moş diaconul Badea să o dea plocon s-a dus.
Al doilea sătean iarăşi, la pîinea albă privind,

Zise şi el întru sine, ca şi cel dintîi gîndind,
Şi mergînd în grab se duse cu pîinea de căpătat
Tot la moş diaconul Badea carele l-a ajutat.
Al treilea asfel iarăşi în gîndu-şi a hotărît
Şi lui moş diaconul Badea o duse numaidecît.
Care cîte una-una, aceste trei albe pîini,
După cum le-a dat, întocma viindu-i iarăşi în mîini,
S-a mirat diaconul Badea, zicînd: — Una gîndeam eu
Şi altele împrotivă văz că face Dumnezeu!
După trei zile zgîrcitul, cînd s-a-ntors din acel sat,
Chemîndu-l diaconul Badea pîinile i-a arătat,
Spuindu-i cum şi în ce chip sătenii i le-au adus:
— Şi iată (despicînd pîinea) galbenii care i-am pus;
Aşadar nu-s ai tăi banii ce zici că i-am găsit eu,
Ci poţi mărturisi singur că mi-a trimis Dumnezeu.

DESPRE CUMPLITATE IARĂŞI

Va să dezbrace un sfînt, să îmbrace pe altul.
Şi
Cu coliva omenească va morţii să-şi pomenească.
Face pomană fără voia lui.

POVESTEA VORBII

Un ţigan cam pe la munte
Vrînd să treacă pe o punte,
Din întîmplare îi scapă
Căciula din cap în apă,
Şi neputînd să se-ntinză
Cu iuţeală să o prinză,
Se uita la ea cu jale
Cum sălta pe rîu la vale,
Zicînd: — Du-te dar mai tare,
Că tot aveam gînd, îmi pare,
Ca să dau tatii o cană
Ş-o căciulă de pomană.

*

Aşa facem şi noi poate,
De unde nu putem scoate,
Zicem vorba cea obştească:
Dumnezeu să priimească.

De la zgîrcit,
Nici dracu nu fură tămîie de la el.

Că
Tremură după un nap
Ca de ochii săi din cap.
Şi
Săracului în loc să-i dea,
Închide ochi a nu-l vedea.
Că
Punga i-a făcut păiajen la gură.
Şi
În casa-i piemn nu găseşti,
Un şoarece să orbeşti.
Şi
Rabdă parcă e de fier
Ş-îi crapă ochii de ger.
Că:
Se-nveleşte cu ipîngeaua
Şi se scarpină cu surceaua.
Însă,
Cine-şi ţine hainele nembrăcate
Ale lui sînt numai pe jumătate.
Că ale zgîrcitului,
Cele drepte sînt jumătatea ale dracului, iar cele nedrepte, cu stăpîn cu tot.
Şi
În casele zgîrcitului nici şoarecii nu să duc,
Căci el dacă nu mănîncă, nici ei nimic nu apuc.
Ca
Cîinele şade pe fîn.
Şi
Nici mănîncă, nici va să lase
Calul măcar să-l miroase.
De aceea
Să n-ai îndurare de omul călare cînd vezi că-i atîrnă picioarele la vale.
De la bogatul calic
Nu poţi apuca nimic.
El
Se plînge că n-are dinţi
Ş-apoi roade la cojiţi.
Căci
Lupului i-e necaz încă

Chiar şi singur ce mănîncă.
Dar
Porcul tot strînge, se-ngraşe bine,
Dar pentru alţii, nu pentru sine.
Şi
Măgarul cară pentru alţii povară.
Dar însă
Porcul tocma după ce moare
Pe toţi satură de unsoare.
Şi atunci
Unii sapă şi plivesc,
Alţii beau şi chiuiesc.

POVESTEA VORBII[1]

Picioarele ostenite,
Şi mîinile obosite,
Stînd, pe pîntece certa,
Zicînd: — Tu, pîntece crude,
Nu ştii muncă, nu ştii trude,
Decît a te desfăta.

În lene ş-în trîndăvie,
Aştepţi d-a gata să-ţi vie,
Noi să-ţi dăm să te hrănim.
Tu nu cruţi nici tinereţe,
Tiran eşti pe bătrîneţe,
Nu laşi să ne odihnim.

Ziua-ndată cum să face,
Începi să nu ne dai pace,
Să ceri să mănînci, să bei,
Ne mîi pe noroi, pe ploaie,
Pe ger, vînt, viscol, nevoaie,
Noi să muncim, tu să iei.

---

[1] Povestirea aceasta are la origine cunoscuta fabulă pe care Menenius Agrippa ar fi folosit-o pentru a convinge plebea romană să renunţe la secesiune şi să colaboreze cu patricienii (494 î.e.n.). Dacă în fabula antică tendinţa reacţionară a împăcării între clase era limpede şi era subordonată unui scop imediat, la Pann „morala" este deviată, autorul trăgînd numai unele concluzii vagi privind comportarea practică în viaţă.

Dar stăi, d-acum înainte
Vom face noi mai cuminte
Şi nu-ţi vom mai da mertic,
Precum iată şi îţi spunem
Că d-azi hotărîre punem
Şi de loc nu-ţi dăm nimic.

La aceste rase, tunse,
Pîntecele le răspunse,
Sfătuindu-i cu cuvînt,
Zicînd: — Fraţi, vă rog cu bine,
Nu vă mîniaţi pe mine,
Că eu vinovat nu sînt.

Voi aşa sînteţi ursite,
Chiar de cînd sînteţi croite,
De vecinicul ziditor,
S-alergaţi pe văi, pe munte,
Peste mări să faceţi punte
Ş-aripi prin vînt şi prin nor,

Să munciţi pe rău, pe bine,
S-agonisiţi pentru mine,
Să-mi daţi să mănînc, să beau;
Şi geaba-mi ziceţi aceste,
Că iarăşi pentru voi este
Aceea ce eu vă iau.

Pentru că voi făr' de mine
Nu veţi putea fi în bine,
Eu vă împuternicesc,
Făr' de mine aţi fi moarte,
N-ar fi cine să vă poarte,
Eu pe voi vă cîrmuiesc.

Mîinile iar necăjite,
Supărate, îndîrjite,
Pîntecelui au răspuns:
— D-aste vorbe d-ale tale,
Gogoşele, trancanale,
Sîntem sătui de ajuns.

Nu-ţi bate capul degeabă,
Că nu mai faci cu noi treabă,
Ţi-am spus-o dintru-nceput;
Că-ţi vorbeşti la interesuri
Ş-îţi faci ale tale dresuri,
Avem cap de priceput.

Noi hotărît îţi mai spunem
Că picioarele-n prag punem
Şi vorba nu ne schimbăm,
Nici un cuvînt nu mai poate
Din pepeni a ne mai scoate,
Supunere ca să-ţi dăm.

Ia-ţi dar praştia şi hamul,
Pune-ţi în cumpănă dramul,
Şi măsurile îţi ia,
Du-te şi tu de munceşte,
Cîştigă şi te hrăneşte,
Cu vorbe nu-ntîrzia.

Nu sta să ne dai povaţă,
Că nici cît un fir de aţă
Nu-ţi dăm prin gură să tragi,
De tine nu ne mai pasă,
Unde o ieşi să iasă,
Măcar în tun să ne bagi.

Cu asemenea cuvinte
Şi judecăţi fără minte
Pe pîntecele certînd,
Îndată îl părăsiră
Şi la treaba lor porniră,
De necaz tot ocărînd.

Deci asfel dacă umblară
Ş-încoaci-încolo mişcară,
Fără a-ngriji de el,
Începură să se moaie,
De leşin să se-ncovoaie
Şi să mişce-ncetinel.

Într-acea zi să tîrîră,
După cum şi hotărîră,
Cu vai, cu chin şi abia.
A doua zi opintiră
Şi iar să mai bizuiră
Cu a muri ş-a-nvia.

A treia zi cînd văzură
Că de loc nu mai putură
A umbla şi a mişca,
Cunoscură că-s greşite
Şi de tot ticăloşite,
De nu i se vor pleca.

Şi lepădînd acea ură,
Cu dragoste începură
A-i da iarăşi merticel,
Ş-acum de multe ori încă
Îi dau mai mult de mănîncă,
Pînă cînd dă şi din el;

Îl îndeasă, vîrf îi face,
Numai ca să aibă pace
Şi a nu-l mai necăji;
Oasele lor parcă-s coapte,
Muncind din zi pînă-n noapte,
De dînsul a îngriji,

Zicînd: — Aşa e cuvîntul,
De cînd lumea şi pămîntul,
Că omu-n fiece zi
Trăieşte cu băutură
Şi cu ce bagă în gură,
Şi noi dar îl vom păzi.

Mai zice o vorbă încă:
Cine strînge nu mănîncă,
Grămădeşte pentru alţi,
Că dacă mor strîngătorii
Şi rămîn răsipitorii,
Ei ştiu să fie galanţi.

Nu grămădi dar, creştine,
Ci muncind trăieşte bine,
Că cu bani n-o să te-ngropi,
Nu-ţi trebuie să-ţi rămîie
Decît numai de tămîie,
De trei scînduri şi de popi.

Pînă trăieşti fă-ţi pomana,
Nu zgîrci mîna-ţi duşmana,
Întinde-o la sărac;
Că singur ce dai de sine,
Aceea vine cu tine,
Nu alţii ceea ce-ţi fac.

Pregăteşte-ţi pe plăcere
Şi sufletul cum îţi cere
Să găseşti unde te duci,
Că precum îţi vei aşterne
Şi cum îţi vei pune perne,
Aşa o să te şi culci.

Păzeşte-te şi de rele
Ca să nu dai de belele
Şi de vreun necaz greu;
Legea, pravila cinsteşte,
Urmează şi le păzeşte,
Că aşa va Dumnezeu.

DESPRE LĂCOMIE IARĂŞI ŞI NEMULŢUMIRE

Lăcomia de multe ori strică omenia.
Că
D-aia n-are ursul coadă.
Ochii omului sînt din mare, că se bucură tot la mare.
Dar ce folos d-o fi
Lacom la bogăţie şi sărac la minte.
Că
Musca pentru puţină dulceaţă îşi răpune viaţa.
Şi
Şoarecile nu-ncape pe gaură şi ş-a legat ş-o tigvă de coadă.
De multe ori,
Cine îmbrăţişază multe puţine adună.
Căci
Doi pepeni într-o mînă nu se pot ţinea.
Cu curu-n două luntri nu poţi şedea.
Deşi
Ochii văd, inima cere, dar e rău cînd n-ai putere.
Şi
Ţ-e drag cu doi peşti în oală şi cu coadele afară.
Lacomului cît să-i dai, el nu zice ba.
Mănîncă pînă dă din el.
De la cinci pîini miezul şi de la nou colaci coaja.
Să închină pîntecelui.
Zicînd:
Două bătăi strică, dar două mîncări nu strică.
Lacomul de puţin nu să mulţămeşte.
Dar
Cine nu să mulţămeşte de puţin pierde şi cel mult.

De aceea
Cel nemulțămit trăiește nefericit.
El
Nu să mulțămește nici în car, nici în căruță, nici în sanie, nici în teleguță.
De multe ori însă,
Vrînd să aibă armăsar, ajunge din cal la măgar.

POVESTEA VORBII

Unul avînd poftă să meargă la țară
După trebuință, într-o zi de vară,
Ducîndu-se-ndată la un oarecare,
Ceru armăsarul, știindu-l că are.
Acel îi răspunse: — Frate, rău îmi pare
C-a-ți sluji l-aceasta nu-s acum în stare,
Că nici trei minute nu sînt încă bine
De cînd l-am dat altui prieten ca tine.
El îl rugă iarăși, zicînd: — Dă-mi dar calul.
— E! frate, — răspunse — cînd i-aș spune halul,
De milă i-ai plînge și nu mi l-ai cere,
Că stă-n grajd, săracul, numa-n trei picere.
El îl rugă iarăși: — Dă-mi încai măgarul.
— Apoi l-am dat — zise — tot cu armăsarul.
Cînd zise aceasta, în grajd dobitocul
A zbierat îndată, viindu-i sorocul.
El auzind zise: — Cum nu e aice?
Uită-te, el singur că e în grajd zice.
— Frate! — îi răspunse — n-am cinste la tine
Dacă crezi măgarul mai mult decît mine!
Tu nu știi că-n lume e zicala asta,
Că „să nu-ți dai altui calul și nevasta".
Și pe lîngă asta mai e o poveste:
„Frate or nefrate, brînza pe bani este."
Așadar
Omul la nevoie miroasă și ce nu-i e voia.
De dorul fragilor, mănîncă frunzele.
Sau
Înghite la răbdări prăjite.
Căci
Lucrul strein nu ține de cald.

Că
Tocma cînd îți pasă, fără dînsul te lasă.
Și
Dacă nu ți să trece vorba, nu-ți mai reci gura.
Că
Dacă nu ești vrednic la o treabă,
Nu-ți bate capul degeabă.
Precum zice:
Nu-ți este puterea cît îți este vrerea.

POVESTEA VORBII

Un turc, care n-a mai fost
Întru nici un fel de post,
Ducîndu-se a cerut
Un post care i-a plăcut.
Cadiul l-a cercetat
După jalba ce a dat
Și văzîndu-l tinerel,
Neavînd păr alb de fel,
Cunoscîndu-l și cam prost,
Nevrednic de acel post,
Îi zise lui: — Fătul meu!
Voia ț-aș împlini eu,
Dar de postul ce-l voiești
Încă foarte tînăr ești,
Ci un altul să-ți alegi,
După ale noastre legi,
Iar în acel post poți fi
Barba cînd îți va albi.
Însă prea mult dorind el
A-l orîndui-n acel,
Cu mintea lui ca de prunc
Răspunse marelui turc:
— Efendim[1], sînt ihtiar,
Barba-mi este albă, var,
Dar drept să-ți mărturisesc,
Eu o cănesc ș-o-nnegresc;
Iar de cere acel post

---

[1] *Efendim*, titlu de politețe turcesc, echivalent cu „domnul meu".

Ca să fiu alb cum am fost,
Poci fără să zăbovesc
Să o spăl şi s-o albesc.
Deci dar asfel el minţind
(Că o va albi gîndind),
Voia dacă ş-a luat,
După leacuri a plecat:
Ş-încoaci-încolo umblînd,
Pe unii-alţii-ntrebînd,
Cîţi îl auzea rîdea
Şi că e nebun credea.
Dar el seamă nu băga,
Vrea să se facă aga.
Şi umblînd din uşi în uşi,
Întreba babe, mătuşi,
Cu făgăduieli de bani,
Să-l facă de mai mulţi ani.
Şi abia cînd obosi
O şarlatană găsi,
Care i-a făgăduit
Că-l va albi negreşit,
Numa-ntîi să-i puie ei
În mîini cinci sute de lei
Şi îl va face degrab
Ca colilia de alb.
El auzind, bucuros
Puse banii-ndată jos
Şi spre a o mulţămi,
Încă o mai dărui.
Mătuşa banii luînd
Îl opri aci, zicînd:
— Şezi pînă să tîrguiesc
Acele ce îmi lipsesc.
Şi mergînd în acel ceas,
Îi aduse într-un vas
O apă ce a vrut ea,
Numai banii ca să-i ia.
Ş-începu a-l învăţa
Cum a o-ntrebuinţa,
Zicînd: — Iacă! (vai de el!)
Şi să faci într-acest fel:

Acasă acum mergînd
Şi asta apă luînd,
Să torni într-un vas din ea
Ş-începi barba a-ţi muia,
Frumos de jur împrejur,
Să nu rămîie cusur,
Şi în trei zile de rînd,
Tot aşa cum zic făcînd,
O să te vezi cum albeşti,
Tocma după cum doreşti.
Aşadar el ascultînd
Şi la casa sa mergînd,
Cu acea apă a dat,
După cum l-a învăţat,
Ş-în loc barba a-i albi,
Începu a năpîrli,
Încît într-un sfert de ceas
A rămas ca de brici ras,
Ş-atunci cunoscu c-a fost
Nevrednic de acel post.

Prin urmare,
Cămila vrînd să dobîndească coarne ş-a pierdut şi urechile.
Omul nemulţumit fuge de bine şi dă peste mărăcine.
Sare din lac în puţ.
Şi
Ajunge de la moară la rîşniţă.

DESPRE LAUDE

Vede binişor în pungă,
Are ochii ce să-ţi ungă.
Că
A dat cu mîinile-n foc.
Şi
E gros la ceafă, are de ros.
Are cheag la inimă (chimirul).
Şi
E ca un stup neretezat.
Şi
Trăieşte din seul său.
Are de moară, nu-i e frică să moară.
Dar
La părul lăudat, cu sacul mare să nu te duci.
Cînd eşti poftit la vro masă, pleacă sătul de acasă.
Dar
Nepoftitul scaun n-are.
Şi
Găina care cîntă seara dimineaţa n-are ouă.
Lauda de sine pute.
Că
Cine să laudă singur să ocăreşte pe sine.
Ci
Lumea să te laude, cîinii lasă să te latre.
Vorba ăluia:
Pe mine cîţi cîini m-a lătrat, toţi au turbat.
Însă,
Cine are vecini răi să laudă singur.
Sînt
Ia-l după mine că-l omor.

Şi
Laudă-te, gură, că pumnii cură.
Cum să lăuda,
Cînd eram la mama şi eu ştiam să cos, că mama
împungea şi eu trăgeam acul.
Tot ţiganul îşi laudă ciocanul.

POVESTEA VORBII

Mergînd la bîlci un ţigan
Să-ntîlni cu un ţăran
Şi stînd să rugă de el,
Zicîndu-i: — Măi romînel!
Tot mergi la ăl bîlci în deal,
De ce nu-mi lauzi ăst cal?
Fă-l tînăr, fă-l mînzuleţ,
Ca să-l poci vinde cu preţ;
Fă-mi ăst bine, romînel,
Că ţ-oi drege vrun ciurel,
Or ţ-oi pune vrun potlog,
Laudă-l, aşa mă rog!
Ţăranul fiind iar un
Dă-i de palavre cam bun
Ş-altă treabă neavînd,
Cu ţiganu-n bîlci mergînd,
Stătu cu el în obor,
Să-i fie lăudător.
Şi zăbovind ei cîtvaşi,
Iacă vine ş-un geambaş,
Care era iar ţigan,
Geambaş fără nici un ban.
Privi calul colea, ici,
Îi dă de încerc un bici,
Şi la dinţi dacă-l cătă:
— Ce îmi ceri — îl întrebă —
P-astă mîrţoagă de cal,
Ca să-l arunc după mal?
Romînul ce aci sta
Şi la dînsul asculta:
— Ce! jupîne, — zise el —

Nu te uita că-i asfel,
Uite, zboară ca un zmeu,
N-am bani, că l-aş lua eu;
Întrece pe armăsarul,
N-are ce-i face ogarul.
Să-ţi spui drept, păcat că-l vinde,
Dar nici cu dînsul nu-l prinde,
Că nu îi ştie merchezul
Şi să-i pipăie lui miezul;
El e stăpîn, cum vezi bine,
Şi nu îl ştie ca mine;
Mergi cu el la vînătoare
Şi uite, îţi fac prinsoare,
Iepurile-n pîrlitură,
Dai cu el pîn arătură
Şi în fuga lui a mare
Îl prinzi cu mîna călare.
Ţiganul ce l-a adus
Şi să-l laude l-a pus,
Cum căsca gura la el
Şi îl auzi asfel,
Zise: — Zău! uite aici,
D-ar fi calul meu cum zici,
Că e armăsar şi mînz,
Pre legea mea, nu-l mai vînz.
Dar geambaşul, neaoş hoţ,
Deprins la aşa negoţ:
— Stăi — zise — să-l încerc eu,
Să-mi dau şi cuvîntul meu.
Şi cum l-a încălecat,
Drept la Giurgiu a plecat.
Ei au rămas aşteptînd,
Cine ştie pînă cînd
(Lăudărosul rîzînd
Şi vînzătorul plîngînd).
Şi săracul păgubaş
Tot căutînd pe geambaş,
Îl găsi după un an
În cîrciuma unui han;
Şi ducîndu-l în obezi

La ispravnic, cu dovezi
Pentru calul cel furat,
Ispravnicul l-a-ntrebat:
— Ce eşti, ţigane? — Geambaş.
— Dar calul cum îl furaşi?
— Să mă bată Dumnezeu
D-oi fi furat calul eu,
Calul, zău, e vinovat,
El pe mine m-a furat.
— Auzi, auzi, cal mişel!
Cum te-a putut fura el?
— Coconaşule! să-ţi spui,
Eu vrînd pe el să mă pui,
Să fac împrejur un cerc,
Să văz cum e, să-l încerc,
El, cum l-am încălecat,
Spre Giurgiu a apucat;
Şi fugi! fugi! pogoară, urci!
Ca să mă vînză la turci;
Cînd la Giurgiu ne-am văzut,
El turceşte n-a ştiut,
Ci cît ştiam eu niţel,
Ceat-pat, l-am vîndut pe el.
— Dar banii ce i-ai făcut,
Dacă zici că l-ai vîndut?
— Mă temui de niscai hoţi
Ş-îi băui pe loc pe toţi.

DESPRE ÎMPRUMUTARE ŞI PLATĂ

Cine bate la poarta altuia, o să bată şi altul la poarta lui.
Şi
Cine cumpără în dator plăteşte de două ori.
Deşi unii zic:
Scrie pe lumînare pentru neuitare.
Sau
Scrie pe gheaţă pînă dimineaţă.
Ş-apoi
În loc de plată, spatele-ţi arată.
Ai carte? ai parte; n-ai carte? n-ai parte.
Nici usturoi am mîncat, nici gura-mi pute la c...
Sau:
Nici n-am mîncat miere, nici la inimă am durere.
Că
Dai, n-ai.
Şi
Lesne e a da ş-anevoie a lua.
Că
Cînd îi dai, îi fată iapa, şi cînd îi ceri, îi moare mînzul.
Şi
Tu umbli după el cu mila
Şi el după tine cu pila.
Şi
Fă bine, să găseşti rău.
Povestea ăluia:
Ai dat un cazan mare ş-ai luat o căldare.
Sau:
Dedeşi şi luaşi, din secure toporaş.
Însă
O dată vede naşul buricul finului.

De aceea:
Decît să-ţi dau şi să ne sfădim,
Mai bine tot prieteni să fim.
Că
De frate îmi eşti frate, dar brînza e pe bani.
Că
S-a băgat brînza-n putină.
Şi
A-nţercat Murgana.
S-a isprăvit de moară.
Am văzut în tîrg de vînzare.
Că
Milă mi-e şi de tine, dar de mine mi să rupe inima.
Cămaşa e mai aproape de piele.
Că
Pe altul cine plînge ochii lui îşi scurge.
Şi
Cînele îmbătrîneşte de drum, iar nebunul de grija altora.
Cum zice un proverb turcesc:
Eu dator şi tu grije duci?
Adică:
Arde lumînarea noastră
Pentru socoteala voastră.
Ci
Cu rudele să mănînci, să bei,
Daraveră să nu aibi cu ei.
Că
Împrumuţi pentru dobîndă şi pierzi capetele.
Adică:
Pentru un cui pierzi potcoava.
E mai bine cînd
Iei c-o mînă şi dai cu alta.
Iar
Cine n-are cal să urce pe jos la deal.
Şi
Dacă n-ai treabă, fă-te martor, iar dacă ai bani, fă-te chezaş.

Dar însă
Datoria nu moare niciodată.

Că
Te împrumuţi nuiele, gardul să prăpădeşte, datoria nu putrezeşte.

Şi
O ceri rasă ş-afînată,
O dai cu vîrf ş-îndesată.
Tăgîrţă ruptă te-mprumută, şi cere la soroc să-i dai sac nou în loc.

Zicînd:
Cum era, bună, rea, îmi făceam treaba cu ea.
Şi
Sacul finului e tot nou.

POVESTEA VORBII

Unul se împrumutase de la finul său un sac
Rupt, prăpădit, plin de petici, ca al unuia sărac.
După ce-şi isprăvi treaba, înapoi nu i l-a dat,
Ci, ca pe o treanţă veche, într-un colţ l-a aruncat.
După ce a trecut vreme, finul său la el mergînd
A cerut ca să-i dea sacul, cam cu ruşine zicînd:
— Naşule, nu cumva mai ţii acea ruptură de sac,
Că uneori şi cu dînsul cîte o trebşoară fac?
Naşul, care nu-ngrijise de un asfel de sac rău,
Căutînd şi negăsindu-l, zise către finul său:
— E—ei! fine, cine ştie unde o fi aruncat!
Că pînă mai deunăzi îl vedeam colea supt pat.
Finul pe loc schimbă vorba, zicînd: — Ce fel? Ei, sărac!
S-a pierdut! Şi era, uite, o bunătate de sac!
De aceea dar,
Cine are barbă să-şi cumpere şi pieptene.
Căci
De la un rău platnic, şi cu cenuşa după vatră sau un sac de paie să te mulţumeşti.

DESPRE CEI CE PLÎNG DE COPII

Decît să fii bogat (de copii) şi să n-ai ce mînca, mai bine să fii sărac şi să aibi bani mulţi.
Sau
Să fii cît de sărac, numai să ai bani mulţi.
De copii, de barbă şi de coate goale să nu te plîngi niciodată.
Decît să zici „vai de noi!“, mai bine „vai de mine!“
Decît orb şi călare, mai bine şchiop şi pe jos.
Chelului ce-i lipseşte? Tichie de mărgăritar.
Zamfirica toate le avea, numai ţopi îi lipsea.
De copii case sparte nu s-au văzut.
Dar
Creşte pui de şarpe, să te muşce.

POVESTEA VORBII

Un bătrîn odinioară sfîrşitul său cunoscînd
Şi văzînd că o să moară, bani, avere nelăsînd,
Chemă să vie la sine pe fiul său cel iubit
Şi cu cuvinte puţine în asfel l-a sfătuit:
— Fătul meu, eu mor acuma şi alt nimica nu-ţi las,
Decît trei cuvinte numa în cel mai din urmă ceas.
Care ca p-o bogăţie să ţi le păstrezi de mic,
Să le aibi la bărbăţie, aceste ce ţi le zic:
P-al tău stăpîn sau mai-mare cu dreptate să-l slujeşti,
Dar bani sau vro-mprumutare să nu-i dai, să te păzeşti.
Pe nevasta ta-n viaţă din inimă s-o iubeşti,
Dar nici cît un fir de aţă taina-ţi să nu-i desvăleşti.
Pe copiii tăi fireşte o să-i iubeşti d-or trăi,

Dar fiu de suflet nu crește, că-n urmă te vei căi.
Aste ale lui cuvinte ca o diată fiind,
Le ținu fiul său minte, ce-nchipuiesc neștiind.
Omul însă din natură este făcut curios,
Cît să-i dai învățătură, îi este făr' de folos;
Căci el pînă nu încearcă orșice va auzi,
Neted lui nu-i vine parcă odihnit a le păzi.
Să-i spui c-o să pătimească, să-i spui că se va jertfi,
El va să le pipăiască, să vază, așa vor fi?
De aceea dar ferice de cel ce va priimi
Ceea ce lui i să zice pînă a nu pătimi!
Așa ș-acest prin urmare lîngă un stăpîn fiind
Și cu buna sa purtare mai multă vreme slujind,
Crescu, veni-n bărbăție, fu cuminte, bani făcu,
Se-nsură, luă soție o fată care-i plăcu.
Se iubea cu osebire, unul p-alt se mîngîia
Ș-în cea mai mare unire în viața lor trăia;
Îi venea în multe rînduri să-i spuie cîte ceva,
Dar se oprea, stînd pe gînduri să nu greșască cumva.
Într-aceste vine vreme, fără el a cugeta,
Ca stăpînul său să-l cheme să-i cear-a-l împrumuta,
Zicînd că-i trebui acuma o mie de lei să-i dea,
Ca să împlinească suma pentru graba ce-o avea;
Și că, de la oareunde niște bani cum i-o veni,
Îndată îi va răspunde, fără a mai pomeni.
El își iubea pe stăpînul, cum și pe loc a gîndit
Cum că tatăl său bătrînul să nu dea l-a sfătuit;
Dar socoti iar în sine că poate n-o fi nimic:
Ia să-i dau eu lui mai bine, că bătrînii multe zic.
După ce-i dă, stă, se uită să-i răspunză banii dați,
Stăpînul său iarăși uită că bani are-mprumutați.
Dacă vede că tăcere de banii lui s-a făcut,
Merge într-o zi ș-îi cere să-i dea acel împrumut.
Stăpînul său auzindu-l bani împrumutați cerînd,
Îl ocărî izgonindu-l cu înjurături, zicînd:
— Ce bani sînt dator eu ție? Om viclean și prefăcut!
D-unde ai tu bogăție să-mi dai mie împrumut?
Nu-mi ești tu, tu, slugă mie de atîția ani trecuți?
Eu îți dau ție simbrie, ș-apoi tu să mă-mprumuți?
— Ț-am dat, săracul de mine! dar să vede c-ai uitat,
Ia adu-ți aminte bine și nu intra în păcat.

— Auzi! auzi! vicleșuguri! să nu știu eu ce lucrez!
Ia vezi cu ce meșteșuguri va să mă facă să crez!
Ieși afară de mă lasă, nu mă face să turbez,
Și să nu-mi mai calci în casă, că mă pui de te pisez.
Ești un hoț, un păr-de-cîine, nu voi să te văz mai mult,
Nu ești vrednic d-a mea pîine, fugi, piei dintr-acest minut!

Ieși bietul om îndată, necăjit și amărît,
Să nu sară să-l și bată, că destul l-a ocărît;
Pe drum zicînd întru sine: „Iacă una s-a-mplinit
Din cele trei ce pe mine tatăl meu m-a sfătuit“.
Trecînd ceva dup-aceasta și copiii lui murind,
Luă un sirman nevasta, să-l crească c-al ei dorind;
Vrînd și el ca să nu plîngă pentru carii i-a născut,
Nu vru voia să-i înfrîngă, o lăsă și l-a crescut.
După ce făcu aceasta, cugetul tot îl muncea:
„Acest copil și nevasta ce mi-o face? — el zicea —
Nu o fi degeabă zisul și sfatul cel părintesc,
Voi însă-n grab să-mi văz visul, ș-apoi să mă odihnesc.“

Așa-ntr-asta cugetare fură el un copilaș
D-ai stăpînului, pe care îl duce în alt oraș;
Apoi după ce îl lasă, o cămășuț-a lui ia,
O sîngerează ș-acasă se-ntoarce în grab cu ea,
Zicînd: — Dragă nevestică! o taină să-ți spui aș vrea,
Dar mult mă sfiesc de frică că n-o vei putea ținea.
Răspunse ea: — Vai de mine! De asfel mă socotești?
Așa cinste am la tine? Ș-într-atîta te ferești?
— Mă iartă dar, — el îi zise — tu știi că stăpînul meu
Cînd i-a trebuit, trimise de l-am împrumutat eu,
Și în loc să mi-i plătească m-a-njurat, m-a necinstit,
Ca p-o albie porcească m-a făcut și m-a gonit;
D-acel necaz și eu dară sîmbetele i-am păstrat
Și tocma în astă seară cum am vrut mi-am răzbunat;
Că-ntîlnind cu întîmplare pe al său copil urît,
Îl momii ș-în depărtare ducîndu-l l-am omorît;
Numa astă cămășuță avînd pe el, o luai,
Ca să prinz vro părăluță, cu dînsa nu-l îngropai.
Dar să taci, dragă nevastă, să nu îți iasă cuvînt,
C-apoi ait! din lumea astă, cum vei spune, pierdut sînt.

Nevasta-ncepu să zică: — Vai! cum poci eu să crîcnesc?
Nu vezi că tremur de frică numai unde mă gîndesc?
Ba să tăcem, zău, ca zidul, că nu-i lucru să-l vorbim,
De să va afla ucidul, cu toții ne prăpădim.
Lăsîndu-o dar bărbatul în făgăduiala ei,
Aștepta să vază sfatul de va avea vrun temei.
Stăpînul său prin tot locul copilul își căuta,
Muma-sa-l jelea cu focul ș-îndestul se vaieta.
Într-aceste ucigașul, ca să zic acum asfel,
Ce omorî copilașul, cum a spus nevestii el,
Nu știu pentru ce pricină cu nevasta s-a certat
Și la acea a ei vină cîteva palme i-a dat.
Ea pe loc ieșind afară inima-n gură își ia,
Și țipă, răcnește, zbiară, aolio și vai de ea!
— Săriți, mă junghe bărbatul, hoțul, tîlharul de crîng,
Cum omorî și băiatul stăpînilor săi, ce-l plîng.
Oamenii, cum auziră, au alergat de l-a spus
Și îndată străji veniră de îl duseră pe sus.
Ducîndu-l la judecată după cum a fost pîrît,
Fără prelungire-ndată la moarte fu hotărît.
Care văzînd vinovatul se rug-a-l îngădui
Ca diata sau legatul pe scurt a își rîndui;
Ș-începu-n vileag să zică: — Eu am treizeci mii de lei,
Dragii mele nevestică îi las zece mii din ei;
Cinci mii lei las la băiatul ce-l crescui neavînd prunci
Și ceilalți îi las la gîdea ce m-o acăța de furci.
Auzind băiatul suma ce gîdii o hotăra,
Uită mila, ca și muma, și sări a-l spînzura;
Îi aruncă ștreangu-ndată, zicînd: — Gîde mă fac eu,
Am drept l-această diată, ca la a tatălui meu.
Deci după ce-n pază mare pe vinovatul l-au dus,
La locul cel de pierzare și îl înălțară-n sus,
Și cînd tocma să suise gîdea cu ștreangul de gît,
Atunci gura își deschise cel de moarte hotărît
Ș-începu o cuvîntare în auzul tutulor,
Pe care o striga tare în chipul cel următor:
— Stați, creștini, nu mă răpuneți ș-ascultați al meu cuvînt,
L-altă pedeapsă mă puneți, c-atît vinovat nu sînt.
Dau stăpînului meu veste ș-îl rog să-mi fie milos,

Că copilul mort nu este, ci e viu și sănătos;
El este în depărtare dat de mine-n pansion
Ș-în prea bună căutare se află ca un cocon.
Decît asta a mea faptă numai cercare a fost,
Pentru povața-nțeleaptă tatălui meu celui prost,
Care mi-a zis să țiu minte sfatul său cel părintesc,
Și aceste trei cuvinte cît trăiesc să le păzesc,
Adică: P-al tău mai-mare sau stăpîn nu-mprumuta,
Taina îți păzește tare de către nevasta ta
Și să nu iei în viață copil de suflet să crești,
Păzește a mea povață, de vei să nu te căiești.
Dar eu nu m-am putut teme c-oi pătimi vreun rău,
Ci le-ncercai după vreme, ca un prost și nătărău!
Mi-a zis tatăl meu, bătrînul, și eu nu l-am ascultat,
Împrumutai pe stăpînul și ură mi-am cîștigat.
Spusei în urma nevestii o taină ce o făcui,
Și după pîra acestii iată viața îmi răpui.
Crescui copil, uite-l, gîde! el îmi e spînzurător,
Lumea plînge și el rîde, că îl las moștenitor.

DESPRE FĂGĂDUIELI ŞI DARURI

Ce e în mînă nu e minciună.
Decît o mie de vrăbii pe gard, mai bine una-n mînă.
Decît la anul un bou, mai bine azi un oau.
Că
La anul, or armăsarul, or samarul.
Decît doi „ţ-oi da“, mai bine un „na“.
Tragi nădejde ca spînul de barbă.
Cum a zis o fată:
Pînă nu m-oi vedea cununată, nu mă ţiu că sînt măritată.
Că
Eu de făgăduieli am o ladă îndesată cu genuchele.
E o vorbă:
Caprelor, mugurul ala voi o să-l mîncaţi.
Şi
Trăieşte, murgule, la Paşti iarbă verde să paşti.
Decît în faţa ariei, mai bine în capul locului.
Că
Făgăduiala dată e datorie curată.
De aceea
Nu făgădui ce nu poţi împlini.
Că
Pe unde iese cuvîntul, iese şi sufletul.
Să nu fie vorba aia:
Un înţelept făgăduieşte şi un nebun trage nădejde.
Că
Un nebun aruncă o piatră în gîrlă şi o mie înţelepţi nu pot să o scoaţă.
Numai miere zicînd, gura nu se îndulceşte.
Vorba asta e de cînd cu moşii putrezi.

Dar la dar merge şi cinstea împrumut.
Ce ţie nu-ţi place, altuia nu face.
Însă
Magarul de dar nu să caută pe dinţi.
Iar
Darul nemulţămitului să ia.

POVESTEA VORBII

Spun că un sultan odată, care des tiptil umbla,
Ieşind la marginea mării, spre a se mai preumbla,
A văzut aci pe unul şezînd şi peşte undind,
Şi de curiozitate aproape de el viind,
Începu să-şi facă vorbă şi ceva a-l întreba,
Zicînd: — Prietene, prins-ai vreun peştişor, au ba?
Răspunse el: —„Slabă viaţă, tîrţa-pîrţa, mai nimic“,
Vro cîteva fîţişoare, după proverbul ce zic:
„Oaspătul nu mănîncă ce gîndeşte, ci mănîncă ce găseşte.“
Şi
„Cine n-are frumos pupă şi mucos.“
„În pofida fragilor mănîncă frunzele.“
„Mănîncă ghiorghinele şi îngînă măslinele.“

Văzîndu-l sultanul golan şi cu coraj răspunzînd,
Îi plăcu să mai vorbească şi îl întrebă, zicînd:

SULTANUL

De unde eşti?

PESCARUL

De unde mi-e nevasta.

SULTANUL

Din ce ţară? Care ţ-e patria?

PESCARUL

„Patria omului este acolo unde-i e bine.“ [illegible] (Cicero)

SULTANUL

Ai copii?

PESCARUL

„Unul în poale şi altul în foale.“

SULTANUL

Ai vro stare?

PESCARUL

Proverbul îmi e dovadă:
„Ce e pe mine ş-în ladă.“ → Diogene din
Apollonia

SULTANUL

De ce eşti sărac?

PESCARUL

„Sînt sărac pentru că nu sînt bogat.“

SULTANUL

Cum trăieşti?

PESCARUL

„Te uită în faţă şi mă-ntreabă de viaţă.“

SULTANUL

Eşti nenorocit?

PESCARUL

„Norocul să ţine după mine ca pulberea după cîine.“

SULTANUL

Mai ai acasă vreun ajutor?

PESCARUL

„Numai eu sînt topor de oase.“

SULTANUL

Sărac eşti de fel, or scăpătat?

PESCARUL

„Dacă tatăl meu a fost domn şi eu nu sînt om, ce folos?“

SULTANUL

Te văz scăpătat şi nu te plîngi.

PESCARUL

„Cine cade de sine nu plînge.“
„Omul singur ceea ce-şi face, niminea nu i-l poate desface.“

SULTANUL

„Copilul pînă nu plînge, muma ţîţă nu-i dă.“

PESCARUL

„Pînă vine cheful bogatului, iese sufletul săracului.“
Că
„Sătul la flămînd nu crede.“

Atuncea zîmbind sultanul şi haz de dînsul făcînd,
Scoase din sîn portofeiul şi scriind i-a dat, zicînd:
— Na acest bilet şi du-te la vizirul mai curînd,
Ca să-ţi dea lei una mie şi nu sta, vreme pierzînd.
Luînd pescarul biletul, atuncea el a văzut
Că a vorbit cu sultanul şi nu l-a fost cunoscut.
Sirmanul de bucurie rămîind în loc uimit
Tîrziu ş-a adus aminte că nici nu i-a mulţămit.
Deci alergă într-un suflet, inima în el săltînd,
Numaidecît la vizirul a ajuns nepricepînd;
Intră, îi dete biletul şi vizirul îl citi,
Şi numărînd lei cinci sute ca să ş-îi ia îl pofti.
Că
„Cine împarte parte-şi face.“
Şi
„Din gura lupului anevoie scoţi întreg.“

Văzînd că nu-i dă pe toţi îi zise: — Apoi ce fel?
Nu scrie să-mi dai o mie? De ce-mi dai mai puţintel?
Vizirul cu necaz zise: — Şi ce, nu te mulţămeşti?
I-ai dat cu împrumutare şi nu vei să-i priimeşti?
Şi porunci să-l împingă pe uşe cum a venit,
Zicînd: — Nu-ţi dau nici pe ăşti, dacă nu te-ai mulţămit.

Şi cu cîtă bucurie cînd venea a alergat,
Cu atîta întristare la casa lui a plecat.
Întîi îi părea că zboară şi de pămînt n-atingea,
Ş-acum parcă-l încărcase cu plumb, aşa-ncet mergea;
Se ducea şi drumul parcă tot mereu i se lungea,
Ca cînd cineva de spate-i să atîrna ş-îl trăgea.
Dacă ajunse acasă, se trînti, şezu oftînd,
Şi nevestii sale spuse toată-ntîmplarea de rînd.
Ea cum auzi îndată asupra-i s-a necăjit
Ş-începu să-l ocărască, la gură cum i-a venit,
Zicînd: — O, om făr' de minte! o, om ticălos şi prost!
Cum lăsaşi darul din mînă, măcar orcît să fi fost!
Nu vezi că n-ai cinci parale, la copii pîine să iei,
Şi n-ai avut mulţămire că-ţi da cinci sute de lei?
— Nevastă! lasă-mă, — zise — mi-ajunge necazul meu,
De-mi va ajuta norocul, acei bani tot îi iau eu.

NEVASTA

„Departe griva (nume de cîine) de iepure.“
„A zburat o dată de la mînă, s-a dus.“
„Tragi nădejde ca spînul de barbă.“
„Săracul de ce e sărac? că n-are minte în cap.“

PESCARUL

Nevastă! „taci, să tac.“
„La coptorul cald puţine lemne trebuiesc.“
„Nu aţîţa foc peste foc.“
Că
„Îmi ajunge mie necazul care îl am.“
„Nu-mi tot îndruga la verzi şi uscate.“
„Ce tot tai dracului bureţi?“
„Hor, hor, hor, pentr-o coadă de topor.“
„Joacă ursul la cumătru, vezi să nu vie şi la noi.“
„Vezi-ţi de furcă şi de cîlţi.“
„Nu-mi aprinde paie în cap.“
Că
„Omul zice şi isprăveşte.“
Iar nu
„Toată ziua clanţa-clanţa din gură.“

„Ce am avut şi ce am pierdut?“
„Din vînt a venit, în vînt s-a dus.“
Cu toate aceste
„Am nădejde la Dumnezeu.“
„Dumnezeu nu lasă pe om.“
„După întristare vine bucurie.“
„După ploaie trebuie să răsară soare.“
„Necazul e de la dracu.“

Pescarul d-alde aceste după ce multe a spus
A doua zi dimineaţă iar să undească s-a dus.
Deci cînd trecu vreme multă şi cînd toate s-a uitat,
Iată iar tiptil sultanul a ieşit la preumblat,
Care văzînd pe pescarul şi zicîndu-i „merhaba!“[1]
Iarăşi ca şi mai-nainte începu a-l întreba:

SULTANUL

Ai prins, prietene, ceva?

PESCARUL

„Pe cîţi i-am prins, nu îi am, pe cîţi nu i-am prins, îi am.“ (El vorbea de păduchi.)

SULTANUL

Ce ai zis?

PESCARUL

„Pentru o babă surdă, popa nu toacă de două ori.“

SULTANUL

Scump eşti la vorbă.

PESCARUL

„Vorba puţină şi mîncarea puţină niciodată nu strică pe om.“
Că
„De multe ori tăcerea e mai bună decît răspunsul.“

---

[1] *Merhaba* (turc.) — bine ai venit.

SULTANUL

Socoteam că-i fi murit.

PESCARUL

„Banul roșu nu să pierde lesne."
Și
„Cîinele de stîrvuri nu moare."

SULTANUL

Mă cunoști?

PESCARUL

„Nu e numai un cîine scurt de coadă."

SULTANUL

Așa vorbești la un om de treabă?

PESCARUL

„Gura mai lesne vorbește adevărul decît minciuna."
„Numai cu un găinaț de cioară marea nu să spurcă."

SULTANUL

Nu ții minte că am mai vorbit amîndoi?

PESCARUL

„Ochii ce nu să văd să uită."

SULTANUL

Nu-mi dăruiești un pește?

PESCARUL

„Cine cere nu piere, dar nici nume bun nu are."
Însă
„Ceri la văduvă bărbat și ea îi duce dorul."
„Degeaba n-a dat nici mama tatii."

SULTANUL

Să ți-l duc acasă.

PESCARUL

„Nu dau eu izmene pe călător."
„Nu-mi spune la palavre de aste."
„La grădinar crăstăveți să nu vinzi, că inima lui e acră de ei."
„Tu unde aduni surcele, eu am tăiat nuiele."

SULTANUL

Mă faci dușman.

PESCARUL

„Ce mai jaf în ciuperci."
Ce?
„O să-mi iei boii, să mă lași cu caru-n drum?"
„Știu că n-o să beau bragă cu tine."
Și
„N-o să cînte cocoșul meu pe gardul tău."

SULTANUL

Poate să mori din mîna unui dușman.

PESCARUL

„O dată o să mor, n-o să mor de două ori."
„Și d-oi muri, nu o să dea cu tunul pentru mine."

SULTANUL

Nu-ți place să trăiești?

PESCARUL

„Nici n-am la ce muri, nici la ce trăi."
„Mîngîierea săracului e moartea."

SULTANUL

„Omul cît de rău să trăiască, tot nu să îndură să moară."
„Să hîrșiește cu necazurile."
Și
„Să învață ca viermele în hrean."

PESCARUL

„La oraşul ce să vede, călăuză nu trebuie."
„Mi-am văzut visul cu ochii."
„Mi-a trecut făina prin traistă."
„Ce-a fost verde s-a uscat, ce-a-nflorit s-a scuturat."
„De acum înainte nu o să mai fac boi bălţaţi."
„Tot alba (căluşa) în doi bani."
„Tot două oale-mi fierb, una seacă ş-altă goală."
„Destul am fost topor de oase."

SULTANUL

Vei să te dăruiesc cu ceva?

PESCARUL

„Întrebi pe bolnav: vei să-ţi dau pernă?"
„Numai bolnavii să întreabă."
    Dar
„E rău cînd aştepţi de la mîna altuia."
    Că
„Bogatul mai tare se plînge decît săracul."
„Pînă a geme boii, scîrţîie carul."

SULTANUL

„Numai un cerşetor de ar fi, toţi cu zahar l-ar hrăni."

În sfîrşit, văzînd sultanul că nu-l cunoaşte de fel,
Scrise un bilet şi iarăşi dîndu-l a zis către el:
— Na această hîrtiuţă, mergi la vizirul cu ea
Şi de la dînsul acuma lei tocma două mii ia.
Săracul pescar atuncea pe sultanul cunoscînd
Căzu, sărută pămîntul, multe mulţămiri zicînd.
Sultanul însă cu vorbe d-aste era-ndestulat
Şi nici stătu să-l auză, ci îndată a plecat.
Deci plecă iarăşi pescarul, biletu-n mînă ţiind,
Făcînd în capul său planuri şi întru sine vorbind:
„Acum pe toţi banii iarăşi nedîndu-i de voi vedea,
O să-ncep cu rugăciune să-l înduplec să mi-i dea,
C-atunci i-am cerut cu zorul şi d-aia s-a supărat."
Şi gîndind la d-alde aste, a şi ajuns la palat.
Dînd vizirului biletul, el taie iarăşi din ei
Ş-îi numără înainte numai o mie de lei.

El, văzînd că îi opreşte jumătatea banii iar,
Începu ca să se roage să-i mai dea ceva măcar:
Să-i facă Dumnezeu parte de orce să va ruga,
Să-i dea sănătate, zile, şi altele îndruga.
Vizirul, vorbe d-aceste nevrînd nici a auzi,
L-a dat pe bete afară ca ş-în ceealaltă zi,
Zicînd: — Pe sărac d-aceea nu-ţi vine să-l miluieşti,
Să-l scoţi din noroi afară, ci încă să-l îmbrînceşti;
Îi dai lui banii cu pumnul şi nu poţi să-l mulţămeşti,
Din pepenii tăi te scoate, de îţi vine să plesneşti.

Pescarul iarăşi, săracul, văzîndu-se izgonit,
Îi venea să se omoare ca un deznădăjduit.
Merse, spuse iar nevestii, ea iarăşi a început
Să-l certe, să-l ocărască, cu cîte s-a priceput,
Nerod, nătărău făcîndu-l, nătăfleţ, guguman prost,
Şi că vorba bătrînească adevărată a fost.
    Adică:
„De puţin cine nu să mulţămeşte,
Nici de mult nu să învredniceşte."
    Şi
„Nemulţămitului i să ia darul."
    Îi zise el: — Nevastă!
„Nu mă călca pe colţul işlicului."
„Cinste la cinste merge, şi darul împrumut."
„O mînă spală pe altă şi amîndouă obrazul."
„Îmi zici hîrb, îţi zic ciob."
„Îmi zici urîtă, îţi zic slută."
„Tu nu ştii pe unde să udă găina."
„Sfatul muierii muierilor foloseşte."
„Maimuţa e tot maimuţă, de i-ar fi sfatul aurit."
„Am eu glagole în cap."
„Nu mă învăţa să-mi înec copiii."
„Înveţi pe dracu să dea cu puşca."
„Toată ziua gîra-mîra."
„Eşti un drac împeliţat."
    Dar
„Asta e boală cu leac, am eu de cojocul tău ac."
    Deschide ochii, că
„Cît sînt de necăjit, să dau cu cuţitul în mine, sînge nu iese."

MUIEREA

„Fierbe sîngele în tine ca într-o coaje de rac.“
„Bun de gură, rău de lucru.“
„Cu suflet viteaz și cu trup leneș.“
„Viermii te mănîncă de viu.“
Nu-ți vezi casa?
„Cînd malai are, sare n-are; cînd sare are, malai n-are.“
„Îți chiorăiesc mațele de foame.“
„N-ai o para chioară și lenea te doboară.“
„Am ajuns de poveste-n țară.“

BĂRBATUL

„Cine rîde gura-și întinde.“
„Gura lumii numai pămîntul o astupă.“
„Nu o să îndreptez eu lumea cu umărul.“
„De poale ridicate nu rîde nimeni, ci de poale călcate.“

MUIEREA

„Întreabă pe leneșul să te învețe minte.“
„Ț-ai întins vrejul ca dovleacul ș-ai umplut lumea de crastaveți.“

BĂRBATUL

„Tronc Marico!“ (Așa o chema.)
„Lovește-mă, lele,-n spate, să-ți dau un bulgăre de iască.“
„Să lovi ca nuca în perete, ca mireasa la moară și ca musca în lapte.“
„Unde dai și unde crapă!“
„Na-ț-o frîntă, că ț-am dres-o.“
„Vorbă să fie, dă-mi o lulea de tutun, că bîlci să face.“
„Ai vorbit de te-ai prăpădit.“

MUIEREA

„Și eu acătare poamă nu sînt, dar nici fiece pasere nu mă mănîncă.“
„Soarele să-mi fie bun, luna să o mănînce vîrcolacii.“

„Cîinele nu fuge de codru, ci de ciomag.“

BĂRBATUL

„Mi să aprinde călcîiele de doru-ți.“
„De dragă ce-mi ești, te-aș băga de păr în sîn.“
„Lac să fie, broaște multe.“
„Mumă și tată nu găsesc, dar muieri cîte voiesc.“
„Pe muierea în toată viața să o porți în spinare
și o dată să o lași jos, iar ea să vaietă că a ostenit.“
Povestea ăluia:
„Cîte belele, cîte bube rele, tot în capul nevestii mele.“

Aceasta zicînd îndată undișoara lui își ia
Și ca și pînă acuma pleacă la mare cu ea,
Zicînd: — Asta mi-a fost soarta, geaba umblu eu să scap,
Trebui să trăiască omul cum i-o fi scrisă la cap!
Așa undind totdauna și vreme multă trecînd,
Ieși iar tiptil sultanul, ș-încoaci-încolo umblînd,
Zări aci pe pescarul și iar veni lîngă el,
Stînd: — Colai ghele[1], îi zise. El: — Colai se, senda ghel![2]

concepție există
ca „Ce ți-e
scris, în [illegible]
aici fa[illegible]
→ predestinare
(aici
la năpaste)

SULTANUL

Au nu e lesne?

PESCARUL

„Lesne, pune viță și bea vin.“
Sau:
„Ară, macină, mănîncă.“

SULTANUL

Vrednic ești!

PESCARUL

„Apa o beau pe picior, ca o pasere din zbor.“
„Gîndești că e floare la ureche.“

---

[1] Lesne vie (n. aut.). Echivalentul expresiei turcești e „spor la lucru“.
[2] Dacă e lesne, vino și tu (n. aut.).

Să
„Cauți acul în caru cu fîn."
Adevărat,
„Lesne a băga în urechile acului cînd vezi."

SULTANUL

Nu ne potrivim la vorbă.

PESCARUL

„Cei ce să potrivesc lesne se împrietenesc."

SULTANUL

Mi să pare că te cunosc.

PESCARUL

„Mi să pare, poate, o fi şi vom vedea sînt toate sor cu minciuna."

SULTANUL

De nu te cunoşteam, nu veneam la tine.

PESCARUL

Adevărat,
„Fiecare unde cunoaşte, acolo trage."
Adică:
„Omul trage la om şi dobitocul la dobitoc."

SULTANUL

Îți sînt prieten.

PESCARUL

„Prietenul omului este punga cu banii şi sacul cu mălaiul."
Povestea ăluia:
„Cu rudele să bei şi să mănînci, daraveră să n-aibi."

SULTANUL

Poate că ai gîndit că o să-ți cer vreun peşte?

PESCARUL

„Şi pisicii îi place peştele, dar cînd trece puntea închide ochii."

SULTANUL

Să n-ai grije, nu-mi place.

PESCARUL

„Pisica unde n-ajunge zice că pute."

SULTANUL

Cum văz, eşti sărac!

PESCARUL

„Bani au şi țiganii."
Dar şi
„Vasului gol toți îi dau cu piciorul."
Şi
„Nu e mai grea boală decît punga goală."

SULTANUL

Eu îți sînt voitor de bine.
Şi
„Îmi vorbeşti una de la răsărit şi alta de la apus."

PESCARUL

„Cunosc de care poamă mă îngraş eu."

Deci văzînd iarăşi sultanul că necunoscut a fost
Şi îi vorbea după haine, cum şi era-mbrăcat prost,
I să făcu iarăşi milă, văzînd că e tot golan,
Fără a şti că vizirul nu i-a dat măcar un ban,
Gîndea în sine că poate o fi fost cumva dator,
Or a întîmpinat alte, ca un sărac muncitor.
Socotind aceste, scoase o hîrtie din sînet
Şi scriind într-însa zise: — Na, îți mai dau un bilet;
Aici scriu către vizirul ca să-ți dea trei mii de lei,
Aleargă acum îndată şi numaidecît să-i iei;
Dar să nu te văz ş-al'dată trențeros ca pîn-acum,
Îngrijeşte de te-mbracă, că nu-ți mai dau nicidecum.

El văzînd că e sultanul căzu iarăşi la pămînt
Şi i-a fost frică să zică de vizirul vrun cuvînt,
Ci ducîndu-se la dînsul, să tacă a hotărît,
Să nu-i zică nici o vorbă, de îi va da orşicît.
Intră, îi dete biletul, stătu căutînd smerit;
Vizirul îşi ştia treaba, că după ce l-a citit,
Îi opri ca ş-înainte iar jumătatea din ei
Ş-îi dete, adică, numai o mie cinci sute lei.
Pescarul cu bucurie banii-n căciulă trăgînd,
Începu să-i mulţămească, vorbe multe îndrugînd;
Dar cînd să gătea să iasă vizirul l-a-ntors din drum,
Zicînd: — Vezi, aşa te-nvaţă, iar nu ca pînă acum;
O para chiar să-ţi dea omul de pomană, eşti dator
Să o iei cu bucurie şi să fii mulţămitor;
Cît scria-ntîi să-ţi dau ţie? El: — Una mie de lei.
Vizirul: — Cît al doilea? El iar: — Două mii de lei.
— Aşa! — vizirul îi zise — ş-acum trei mii, şase fac,
Un capital cumsăcade pentr-un om cît de sărac;
Na-ţ-îi pe toţi, pîn' la unul, şi du-te cu Dumnezeu,
Şi nu fii prost, ţine minte-nvăţul ce ţi l-am dat eu.
Luînd el banii grămadă şi cu mulţămiri plecînd,
I să părea că visează, către casa lui mergînd,
Tot îi pipăia cu mîna, cu nencrederi să uita,
Să temea că îi va pierde, dacă se va deştepta.
Ajungînd ca-n zbor acasă şi ca din simţiri ieşit:
— Ce fac eu, nevastă, — zise — dorm, or sînt învălmăşit?
— Vai de mine! — ea îi zise — doar nu vei fi-nnebunit?
Vino-ţi în simţiri, ce ai? Ce nevoi iar te-a găsit?
— Uită-te la mine bine, — către ea vesel a zis —
Am scăpat de sărăcie, de nu va fi cumva vis;
Că de multe ori în somnu-mi cu banii-n mîini m-am visat
Şi cînd mă sculam la ziua rămîneam iar întristat;
De aceea tocma mîine o să mă văz ce fel sînt.
Zicînd aceasta îndată turnă banii pe pămînt;
Nevasta cu bucurie repezindu-se îi ia,
Se-mbată de păreri bune, mai ca şi dînsul şi ea.
Nu-i prinde somn toată noaptea, tot şedea ş-îi număra
Şi cu grije să nu vie vreun duşman a-i fura.

A doua zi dimineaţă, apucînd din căpătîi,
Merge la telal îndată, se-mbracă pe sine-ntîi;
Cumpără nevestii roche şi zmochine la copii,
Zicîndu-i ea: — Dar lor haine? El îi zise: — Tu nu ştii,
„Copilul numai ce mănîncă e halal, ce îmbracă e haram."
„Lasă-mă în boii mei."
„Aşteaptă întîi să vedem alb în căpistere."
„Copilului dă-i cu palma peste cur, să-i vie minte la cap."
„Muma unde loveşte, carnea creşte."
„Decît să plîng eu, mai bine să plîngă ei."
„Cui i-e milă nuiaua să nu-şi frîngă, el mai pe urmă copilul o să-şi plîngă."
Atîta îţi zic:
„Cum îţi cînt, aşa trebuie să joci."
„Ajungă un ciomag la un car de oale."
Dar
„Surdului degeaba îi cînţi de jale."
„Orbului degeaba îi spui că s-a făcut ziua."

După ce pescarul nostru se-mbracă curat de rînd,
Îşi mai ia ş-o chesea bună ş-un cibuc mare, zicînd:
„Decît toată vara cioară, mai bine-ntr-o zi şoim."
„Boierul e tot boier, măcar d-ar fi-ncins cu tei."
„Apa curge, pietrele rămîn."
„Cînd va Dumnezeu cu omul, vine şi dracu cu colaci."

Zicînd d-alde aste pleacă către mare,
Cu cibucu-n mînă, ca în preumblare,
Unde cu sultanul se tot întîlnise,
Ca-mbrăcat să-l vază, cum îi poruncise;
Şi cum să-i vorbească cînd el făcea planul,
Tot într-acea vreme, iacă şi sultanul.
El cade-naintea-i, se face jos broască,
Sultanul nu poate acum să-l cunoască.
Se uită la dînsul: — Ce vei? îl întreabă.
— Eu sînt, eu, pescarul, — răspunde în grabă —
„Lupul pe unde a mîncat măgarul, tot dă ocol cîteodată."

Eu sînt acela,
„Dă-mi, Doamne, ce n-am gîndit, să mă mir ce m-a găsit!“
„Caprii îi pică coada de rîie, şi ea tot sus o ţine.“

Îi zise sultanul: — Vezi, aşa să cade,
Ai văzut acuma ce bine îţi şade?
Aş vrea să ştiu numai cum că tu de mine
Ai vro mulţămire că ţ-am făcut bine.

PESCARUL

„Găina bea apă şi să uită la Dumnezeu.“
„Sînt gata în foc şi în apă să mă arunc.“
„Nu sînt vrednic să mulţămesc.“
„A vrut norocul cu mine.“

SULTANUL

Lasă aste vorbe, s-a isprăvit gluma;
Cer şi eu o slujbă la tine acuma.
Tu ştii, mi să pare, ostrovul cutare,
Care un puţ are adînc foarte tare.
Să te duci îndată acuma la dînsul,
Să te pui la gura-i şi să strigi într-însul:
Care e norocul sultanul ce-l are?
Şi ieşind la vorba-ţi să facă-ntrebare,
Tu să zici: Noroace, m-a trimis sultanul
Să-ţi fac întrebare: de ce-i eşti duşmanul?
Ce te-ai pus în pizmă ş-îi tot dai avere?
Să roagă prin mine şi milă îţi cere
Să-ţi conteneşti ura d-a-i da bogăţie,
Că loc nu mai are unde să o ţie.
Pescarul îndată în luntre să puse
Şi drept la ostrovul acela să duse;
Găsind pe loc puţul şi strigînd într-însul,
Ieşi o fantomă îndată la dînsul,
Cu schiptru în mînă ca o-mpărătească,
În chipu-i frumseţe de cea mai aleasă;
Hainele, porfira-i cu totul galante
Şi împodobită numai cu berlante,
De părea că este o rază sorească,

Astfel nu putea om la ea să privească.
Aceasta fantomă, zic, sau nălucire,
Făcu întrebare c-o dulce zimbire,
Zicînd: Ce e vrerea? Pentru ce o cheamă?
Pescarul, sirmanul, tremurînd de spaimă,
Îi zise: — Noroace, m-a trimis sultanul,
Să roagă prin mine să nu-i fii duşmanul;
Ce-i tot dai avere? Că el sărac nu e,
Nici loc nu mai are unde să o puie.
Fantoma îi zise: — Du-te de îi spune
Că el dator este a mi să supune,
Şi să nu să-ncerce a-mi da supărare
Cu aşa cuvinte de îngreţoşare,
Că mă pui în pizmă încă şi mai tare
Şi îi mai dau încă de trei ori cît are.
Auzind pescarul asfel de cuvinte,
Speriat peste fire şi ieşit din minte,
Se-ntoarce, se pune în luntre şi pleacă,
Vreo întrebare fără să-i mai facă.
Cînd plutea pe mare, îi veni-n gîndire:
„Nu-ntrebai — zise — d-a mea norocire.“
Şi cît mai în grabă înapoi se-ntoarce,
Merge la puţ, strigă: — Noroace! Noroace!
Care e norocul lui Udrea pescarul,
Care pe sultanu-l făcu să-i dea darul?
Şi îndată iese un negru c-arapul,
C-o tambură-n mînă şi sărind ca ţapul.
El cum îl zăreşte, groază îl apucă,
Se-ntoarce în fugă, grăbind să se ducă;
Iar norocul negru zornăind tambura
Începu dodată la dînsul cu gura,
Strigîndu-i: — Fugi! du-te! să nu-ţi văz obrazul,
Că nu mi să stinge nici acum necazul;
Ţ-a slujit, sărace, ţie mititelul,
Că mi să rupsese la tambură telul,
Ş-îmi pierdui cu dînsa atuncea eu ceasul,
De-i îndreptai tonul ş-îi ascultai glasul;
Dar de n-aveam treabă, cum nu am cu anii,
Tu de la vizirul tot nu pupai banii;
Dar îţi coc eu turta, nu te las în pace,
Am de furcă încă cu tine, sărace!

Şi fugind pescarul pe mare cu vasul,
I să părea încă că-i aude glasul.
„Săracul de mine, — zicîndu-şi în şoapte —
Mult îmi este frică că-l visez la noapte!"
Cînd gîndea aceste de spaimă, sîrmanul,
Şi era aproape s-ajungă limanul,
Iese totdodată o furtună mare
Ş-îi împinge luntrea înapoi pe mare;
Valuri mari cît munţii să ardic cu spume,
Să turbură cerul, nu mai vede lume.
Luntrea lui ca paiul săltînd peste valuri,
Cînd să trăgea-n mare, cînd se da de maluri;
Să legăna omu-n biata lui luntriţă,
Cum legeni copilul într-o copăiţă;
Sta cînd aci valul în ea să se toarne,
Cînd pe dincoaci altu-n mare s-o răstoarne.
El văzînd că este-n primejdie mare
Şi de mîntuire nădejde nu are
Începu cu jale peirea să-şi plîngă,
Să se tînguiască, mîinile să-şi frîngă;
Şi cînd el de groază plîngea, spuind multe,
Vine un val mare tocma cît un munte,
Îi repede luntrea, o sparge de-o stîncă
Şi el se afundă în marea adîncă;
Înghite la apă,-ncepe să se umfle,
Încît nu mai poate de loc să răsufle;
Şi cînd el cu lupte în apa cea rece
Se afla în chinuri ca să se înece,
Se deşteaptă-ndată din aceste vise
Şi gîndind la ele întru sine-şi zise:
„Dracu-şi bate joc de om la bătrîneţe!"

DESPRE SĂNĂTATE ŞI BOALE

E mai bună sănătatea
Decît toată bogătatea.
Că
Cînd eşti sănătos, bărbat,
Eşti îndestul de bogat.
Dar şi
Cînd nu-ţi sună-n buzunare,
Pătimeşti de galbinare[1] *(galbeni n-are)*
Şi de friguri grele-n pungă,
Cu scuturătură lungă.
Căci
Nu e altă mai grea boală
Decît cînd e punga goală.
Atunci
Este bolnav foarte greu
Şi ar mînca tot mereu.
Că
Cu toat-a lui gemătură,
Duce lingura la gură.
De aceea
Bolnavul credinţă n-are
Cînd geme cerînd mîncare.
Dar însă
Nu-ntreba pe om la boale:
Voieşti să-ţi dau pernă moale?
Sau:
Numai bolnavul să-ntreabă
(Vei să-ţi dau cutare treabă?).

---

[1] Vezi mai sus, p. 195, n. 1.

Cum a-ntrebat țiganul pe fiul său:
— Ce-ai mînca, tată? spune!
— Of! cum aș mînca căpșune!
— Lungește-i, Doamne, zilele
Pîn-o crește căpșunele!
Asta se potrivește cu:
Trăiește, murgule, pîn' la Paști,
Ca să-ți dau iarbă verde să paști.
Căci
Toate la vremea lor date
Sînt ca și o sănătate.
Și
Lucrul la timp dăruit
Prețuiește îndoit.
Că
Geaba binele cu sacul,
După ce moare săracul!
Precum zice el:
După ce-nchiz ferestrele,
Joace-mi măcar măiestrele.
Că
Ce folosește orbului obrazul frumos?
Ci
Cînd mi-e foame, să-mi dai pîine,
Iar nu-mi zice: vino mîine.
Și cînd mi-e sete, să-mi dai apă,
Iar nu fierea după ce-mi crapă.
Unii însă zic:
Bolnavul zice o mie,
Doftorul face ce știe.
Iar babele
Nici nu-l scoală după boală,
Nici nu-l lasă ca să moară.
Ele mai zic că
Boale să dea Dumnezeu, că leacuri sînt destule.
Însă,
Leacul fie or nu fie,
Colacul babii să știe.
Și pe urmă,
A murit că i s-a isprăvit zilele.

Că
Cămașa veche umbli să o cîrpești și mai rău o spargi.
De aceea, la orce,
Întreabă pe pătimaș,
Nu întreba pe drumaș.
Însă,
La orșice bolnav greu,
Doftorul e Dumnezeu.
Dar orcum,
Nimenea n-o să trăiască,
Lumea să o moștenească.
Și
Nimenea n-a dat zapis cu Dumnezeu cît o să trăiască.
Că
Lumea e înșelătoare,
Moartea hoață, răpitoare.
Și
În deșert sînt toate
Dacă este moarte!
Că
Astăzi cîți mîncăm și bem
Și mîine nu mai sîntem!
Și
Vremea toate le mistuiește!
Că
Mulți copaci pe dinafară să văd frumoși
Și pe dinlăuntru sînt putrezi, scorboroși.
Și apoi,
E mult de la mînă pîn' la gură, dar de astăzi pînă mîine!
Rar găsești
Om tare de sfînt.
Și cum zice vorba:
Are nouă suflete, ca pisica.
Sau să poți zice:
Moșul traiul ș-a nimerit
Și ca vultur a-ntinerit!
Și
S-a lungit firu-i de ață,
Pentru puțină viață.
Și
Avu zile grămădite

Cît carul cu patru vite.
Și
Era să-i cînte popa,
Dar a sărit groapa.
Și
Tîrîș-grăpiș bietul moș
Sări afară din coș (coșciug).
Sau:
Cam tîrîș, cam grăpiș,
Ajunse la suiș.
Și
Picioarele-și împiedecă,
Dar sărind rupse piedeca.
Și
A fost pînă la calea-ntoarsă.
Că
I-avut Dumnezeu de știre
Și l-a păzit de peire.
Dar mai mulți sînt carii
A umblat, tot a umblat,
Pînă cînd pe brînci a dat.
Și
Cînd a dat fugă, atunci s-a isprăvit pămîntul.
Și
N-a zăcut degeabă, deși nu muri în grabă.
Că
Nu i-a fost boala sănătoasă.
Cum a zis un băiat:
Nu este prea bine vacii
(I-a trecut baba cu colacii),
Că vine tata, îmi pare,
Cu pielea ei în spinare.
Și
S-a îngroșat gluma,
C-o să-i plîngă urma.
Că
I-a cîntat popa aghiosul.
În sfîrșit:
Nimic nu e ca sănătatea.
Că
Boala intră ca prin roata carului

Și iese ca prin urechea acului.
Și atunci,
Ce folosește bolnavului patul de aur!
Dar este
Parigorie de om bolnav.
Zicînd că
Omul și din necătare
Moare și zile cînd are.

POVESTEA VORBII

Frigura tremurătoarea,
Lingoarea aprinzătoarea
Și Ciuma cea rea cu ele,
Fiind surori cîtetrele,
Plecară toate nălucă
Prin orașe să se ducă,
Și pe drum între vorbire,
Neputînd sta la-nvoire,
Ajunseră la gîlceavă
Și la sfădire grozavă,
Cerînd drept fieștecare
Spre a se numi mai mare;
Și după multe cuvinte:
— Stați, — zise cea mai cuminte —
Rău ne putem înțelege,
Alții de nu ne vor alege.
Aideți să curmăm din cale
Și să mergem colea-n vale,
L-acel cioban ce să vede
Păscîndu-și turma-n livede;
Dar însă nu toate ceată
Să ne arătăm dodată,
Ci pe rînd fieștecare
Stînd să-i cerem de mîncare,
Să vedem de cine-i pasă
Și cui dă mai bună masă,
S-o ospeteze cum cere,
Cu mîncări după plăcere;
Și de care, prin urmare,
Va avea frică mai mare,

Ea mare să se numească
Şi gîlceava să lipsească.

Deci după ce sfătuiră
Şi în asfel se-nvoiră,
Merse Frigura îndată,
În cerşetoare schimbată
(Trăgîndu-se celelalte
Supt nişte măguri înalte,
De departe stînd să vază
În ce chip se ospetează);
Şi pe loc dacă se duse
La ciobanul ce-l văzuse,
Fără să se milogească,
Ceru să o găzduiască,
Numindu-se călătoare
Şi pe aci trecătoare.
Ciobanul ca pe o babă
O şi priimi în grabă
Şi cu plăcute cuvinte
Îi aduse înainte
O glugă în loc de masă
Şi mămăligă rămasă,
Puindu-i şi brînzişoară,
Zise: — Poftim, mamuşoară,
De vei vrea, îţi voi aduce
Şi puţintel lapte dulce.

Frigura de masa dată
Îi răspunse supărată:
— Geaba puseşi aci brînza,
Că nu mi-o sufere rînza,
Şi lasă, nu-mi mai aduce
Nici lapte acru, nici dulce,
Care pe om nu-l hrăneşte,
Ci mai vîrtos îl slăbeşte;
Un miel nu e lucru mare
Să tai, să-mi faci de mîncare!

Ciobanul îi zise: — Lele!
Eu sînt stăpîn p-ale mele

Şi alt cînd îmi porunceşte
Necinstit să izgoneşte;
Şi ce eşti tu, ia îmi spune,
De-mi ceri mie mîncări bune?
— Eu sînt Frigura — răspunse —
Şi îmi plac mîncări tot unse.
Nu fac haz nicidecum postul,
Îl las să-l mănînce prostul.
Zise ciobanul: — Ei! dragă!
Şi cine-n seamă te bagă?
Fii tu or slabă, or grasă,
Mie nicidecum nu-mi pasă,
Ci ia cară-te cu bine,
Pîn' nu-ncarc caţa pe tine.

Frigura-nsălbătăcită,
Sare pe el necăjită
Şi îndată se porneşte
Să-l scuture vrăjmăşeşte.
El iar fără a se teme,
De loc nu mai pierde vreme,
S-aruncă gol să o-nece,
Supt un zgheab de apă rece;
Şezînd muiat pîn' la guşe,
Bînd şi cîteva căuşe,
Frigura îşi pierdu rostul
Ş-îndată lăsînd pe prostul
Începu-n fugă să saie,
Ca un scăpat din bătaie,
Prin crîng, prin cîmpie lungă,
Silind mai curînd s-ajungă,
Nu vedea nici mărăcine
Uitîndu-se după sine,
Frică intrase într-însa
Că s-o lua după dînsa
Ş-o goneşte s-o apuce
În apă s-o mai arunce.

Ajungînd la celelalte,
Supt măgurile înalte,
Ele pe loc o-ntrebară:

— Soro, cum te ospătară?
Ea, tot suflînd ostenită,
Le răspunse necăjită:
— De unde ştie ciobanul,
Mojicul şi bădăranul,
Ce fel să te priimească
Şi ce fel să te cinstească?
Lingoarea-ncepu să zică:
— Cunoaşte-te dar de mică;
Ia să mă duc eu la dînsul
Şi să vezi ce scoţ dintr-însul.

Zicînd asfel, merse-ndată,
Într-o bătrînă schimbată,
Şi ceru s-o găzduiască
În coliba-i ciobănească.
El o priimi în grabă
Şi pe dînsa ca p-o babă,
Ş-aceeaşi masă îi puse,
Aceleaşi mîncări îi duse.
Dar Lingoarea şi ea iară
Începu alte să ceară
Şi mai vîrtos să-i înfigă
Un iedulet şi să-i frigă.
Ciobanul îi zise: — Bine,
Dar ce rudă eşti cu mine?
Or ce coconiţă mare
De-mi ceri asfel de mîncare?
— Eu sînt Lingoarea, — îi zise —
Carea vîntul mă trimise,
Să dau boale grele foarte
Şi să chinuiesc de moarte.
— Şi ce? — urmă el să zică —
Vei să te am eu de frică,
Ca să-ţi dau orce-mi vei cere
Şi masă după plăcere?
Ia cară-te mai în grabă
Dacă vei să fii de treabă,
C-apoi mă vei înţelege
Cu vro cîteva ciomege.

Lingoarea iar supărată
S-arunc-asupra-i îndată,
Ş-începînd să-l chinuiască,
Aci moartea să-l găsească,
În dureri, junghiuri băgîndu-l,
Să răsufle nelăsîndu-l.
El iarăşi ştiindu-şi leacul,
Aproape fiind şi lacul,
Intră supt zgheabul cel rece
Şi începu să se frece;
Făcînd aceasta ciobanul,
Îşi spăimîntă pe duşmanul;
Că nemaiputînd Lingoarea
Să-i sufere recitoarea
Îşi apucă-ndată drumul
Şi peri în grab ca fumul.

Ajungînd la celelalte,
Supt măgurile înalte,
Îndată o întrebară
Pe ea cum o ospătară.
Lingoarea le zise: — Geabă,
Ne-am găsit omul de treabă,
Cine sîntem să-nţeleagă
Şi umblăm să ne aleagă;
Cunoaşte el, dobitocul,
Cui de ce îi e cojocul?
Ia aideţi voi mai-nainte
La oameni zdraveni, cu minte,
Prin cetăţi şi prin oraşe
Să vedeţi case, sălaşe,
Să vedeţi aşternut moale,
Iar nu fîn şi burieni goale;
Să vedeţi acolo mese
Şi mîncări bune, alese,
Iar nu post, pîine cu apă,
Ş-în loc de bucate, ceapă.
— Ba! ba! sînteţi mititele,
— Zise Ciuma către ele —
Şi de voi puţin îi pasă
Să vă cinstească cu masă;

Dar ia să vedeţi acuma
Cum tremură el de Ciuma.

Zicînd aceasta îndată
Către cioban se arată
Ca o babă furioasă,
Ţiind în mînă o coasă,
De să-ngrozea om de dînsa
Cînd scotea vorbă dintr-însa.
Carea văzînd-o ciobanul,
Se cutremură, sirmanul!
Şi o-ntrebă zicînd: — Mamă!
Unde mergi şi cum te cheamă?
— Ciumă-mi zic — zise — anume
Ş-am plecat să cosesc lume,
Numai, dragul meu, fă bine,
Pînă odihnesc la tine,
De-mi pune puţină masă
Ş-îmi fă o friptură grasă,
Că am foarte mare grabă
Să merg, să-mi caut de treabă.
Ciobanul pe loc se duse
Şi aşternut îi aduse,
Zicînd: — Şezi puţintel, mamă,
Să-ţi frig, să-ţi fac şi o zeamă.
Apoi îndată aleargă,
De frică tremurînd vargă,
Făcu slugilor strigare,
Fu şi friptura-n frigare.

Deci pe cînd să frigea mielul
Şi fierbea în oală felul,
Stînd el cu neîndrăzneală
Îi zise ei cu sfială:
— Mamă! te rog, de să poate,
Pînă vor fi gata toate,
Ia deschide acea carte
Să vezi, sînt eu în vro parte
Scris anume, Ion Bucur,
Ca să plîng, or să mă bucur?
Îndată el cum îi zise,

Ea catalogu-şi deschise
Ş-începu pe toţi din lume
Să-i spuie de rînd anume;
Şi sfîrşind zise: — Nepoate!
Astea sînt numele toate;
Şi precum auzişi bine
Tu nu eşti trecut la mine.

El vrînd spre încredinţare
Să vază de nu îl sare,
Îi zise ei iarăşi: — Mamă!
Eu nu prea am băgat seamă;
Ia mai citeşte o dată,
Să-mi stea inima-mpăcată.
Vrînd ea să-i facă pe voie,
Îi citi iar foaie, foaie,
Şi isprăvind zise: — Iată,
Nu eşti scris, ţ-am spus o dată.

Auzind el, ia frigarea
Ş-îi arde cu ea spinarea,
Zicînd: — Scoal', boală urîtă,
Ca să nu-ţi trag şi vro bîtă.
Dacă nu sînt scris la tine,
De ce ai venit la mine?
Du-te, cere de mîncare
Unde de frică te are!
Atunci ea înspăimîntată
Plecă şi fugi îndată;
De ruşine ce îi fuse
Pe alte drumuri să duse,
Lăsînd d-atunci pe acele
Ca să umble singurele.

Prin urmare dar,
Omul boala singur ş-o caută.
Ş-apoi,
O boală cînd vine la om, strigă către celelalte: săriţi, că l-am prins.
Însă
A dat Dumnezeu şi boale, dar a lăsat şi leacuri.

DESPRE TIMP ŞI VÎRSTĂ

Frumuseţea veştejeşte,
Dar înţelepciunea creşte.
Că
Cînd n-aveam în gură dinţi,
N-aveam atunci în cap minţi.
Că
Nu să poate omul să fie cu două, şi tînăr şi cuminte.
Dar însă,
Este tînăr între tineri şi bătrîn între bătrîni.
Şi
Cine n-are bătrîn, să-şi cumpere.

POVESTEA VORBII

Unul auzind aceasta prin poveşti a se vorbi,
O gîndea în toţi de obşte fără a mai osebi,
Pentru că nu auzise ş-ast proverb zis de romîni:
Că „sînt tineri între tineri şi bătrîni între bătrîni“.
Într-acestea se însoară şi cu întîmplare ia
O copilă prea de treabă ş-orfană ca el şi ea;
Dar moralul şi virtutea ce asupra-i se vedea
S-arăta că să silise muma-i creştere să-i dea;
Că blîndeţea în cuvinte şi unirea-ntre bărbat,
Era pildă-n alte case, şi amorul neschimbat;
Totdauna ea pe dînsul într-acest chip îl trata,
Chiar ca în ziua de nuntă, cînd cu drag se mărita;
El în toat-a ei purtare, mulţămirea ce-o simţea,
Pe răposata ei mumă-n inima sa o sfinţea,
Zicînd: — „Ah! cum n-avui parte soacra mea să fi trăit,

Să mă-nchin ei ca la sfîntă ş-în suflet s-o fi iubit!
Carea într-a ei viaţă acest înger mi-a născut
Şi o asfel de consoartă pentru mine a crescut.“
Dar orşicum chiar tot omul de familie stăpîn
Este bine ca să aibă în casa sa un bătrîn.
Aşadar,
Mulţămit tînăru-n sine
Că trăia ticnit şi bine,
Dorea s-aibă soacră numai,
S-o iubească ca pe muma-i;
Însă din reaua lui soartă
S-a-ntîmplat să fie moartă;
Dar cînd vrea omul să facă
Lesne inima-şi împacă;
Ş-în dragostea soţii sale,
Puse îndată la cale
Şi mergînd dete arvuna
Să-i facă de ipsos una;
Care după ce fu gată,
El cu faţă bucurată
Ia ş-în dulap o aşază,
Unde mai des să o vază.

Deci într-o zi cu-ntîmplare,
D-a casii cutremurare,
Cade soacra, îl loveşte
Şi capul îi ameţeşte.
El atunci de usturime
Zise soacrei cu asprime:
— Tu n-ai suflet ş-îmi spargi capul,
Nu te-a mulţămit dulapul?
Dar vai! de erai şi vie,
Ce-mi făceai, Dumnezeu ştie!

În adevăr,
Este bătrîn, să te-ntinzi,
Cu patru mîini să-l coprinzi,
E şi de care să fugi,
Opt cu-a brînzii să te duci.
Cum a zis unul:
Soacră, soacră,

Poamă acră
De te-ai coace
Cît te-ai coace,
Poamă dulce
Nu te-ai face.
    Că
Umblînd să mă prinz în danț,
Dînd un ban, intrai în lanț (horă),
Și de voie dau cinci, șase,
Ca să scap și să mă lase.
    Babele însă zic:
Am ajuns să ne ia copiii în picioare.
    Zicînd:
N-are dinți să roază pîinea ș-îi cere inima mere acre.
    Și
Nu să lasă nici o babă,
Căci e bătrînă și slabă,
Ci pentru că îi zic „mamă"
Și n-o mai bagă în seamă.
    Și că
Pruncul și bătrînu-n toate
Fără doică nu să poate.
    Și,
Cînd ai pisică bătrînă,
Șoarecii-n casă-ți fac stînă.
    Că
Parcă are orbul găinilor.
    Dar,
D-ar avea și baba ca oamenii barbă,
Atuncea i-ar zice: ce mai moș de treabă!
    Însă,
Știu d-aci-nainte bine
Că n-o să fac doi din mine!
    Sau:
D-acu-ncolo bine vezi
Că n-o să fac eu boi brezi!
    Și
Lasă să latre-n spatele mele,
Ca cățelele seara la stele.
    Că
Ursul de lătratul cîinilor nu să sperie.

    Ei nu știe că
Ceasul umblă și lovește,
Iar vremea se odihnește.
    Și
Trebui să vie și ei
Ca mîine la anii mei.

POVESTEA CÎNTECULUI

Un timp c-unele se duce,
Cîte le-a adus cu el,
Ș-alt timp altele aduce,
Osebite ș-în alt fel.

Unul vine și desface
Cîte celalt a făcut
Ș-altul vine, iar preface
Din plăcut în neplăcut.

Totdauna fiecare
E c-unelte încărcat
Și se află în lucrare
Zi și noapte nencetat.

Noi dormim și el veghează
Și lucrează cînd ședem,
Din zi-n zi ne-nfățișază
Cîte-un ce nuou să vedem:

Vezi p-un tînăr în putere,
Cu cuvînt viu și cu ton,
Azi bătrîn fără vedere,
Răzimat p-al său baston.

Vezi pe unul ce în lume
Era-n sărăcie stins,
Astăzi între alți cu nume,
Cu moșii și cu coprins.

Vezi pe unul ce-n mărire
Era groază celor mici,

Azi căzut din fericire,
Ocolit şi de amici.

Deci dar toate sînt deşarte
Ale lumii, c-un cuvînt,
Cîte timpul le împarte,
Unui ş-altui pre pămînt.

Lumea este ca o roată
Ce se-ntoarce tot de rost,
Fără cineva să poată
Să rămîie-n ce a fost:

Frumuseţea cea mai sfîntă
Nu stă-n punctul fericit,
Azi frumoasa ce se-ncîntă
Mîine vezi că s-a zbîrcit.

Multe lucruri trecătoare,
Griji, necazuri de nimic,
Sînt la om vătămătoare,
Frumuseţea care-i stric.

Asfel tu dar, prin urmare,
Cîte-ţi zic de nu le crezi,
Şi frumseţea-ţi în ce stare
Va ajunge o să vezi.

DESPRE TIMP ȘI VÎRSTĂ IARĂȘI

De ani e mare și minte n-are.
De care
A învățat carte pînă la glezne.
Și e
Trecut prin ciur și prin dirmon.
Povestea ăluia:
Moș Ion știe, el să vie să vă spuie.
Că
A fost o dată la moară și de două ori la rîșniță.
Și
A învățat alții ce a uitat.
De aceea
Din tigvă amară în zadar iei sămînță.
Că
Nu cine trăiește mult știe multe, ci cine umblă mult învață multe.
Iar nu,
A lipsit d-acasă doi ani și s-a-ntors cu doi bani.
Că
Fierul care nu să-ntrebuințează ruginește.
Prin urmare și răul rămîne:
Om bătrîn și cu minte de copil.
Adică:
Vrabia e totdauna pui.
Că
Copilul ce vede cu ochii cere.
El este:
Vino, tată, să-ți arăt pe mama.

Și
Mintea lui nu plătește o ceapă degerată.
Că
Pomul dacă-mbătrînește,
Pune-i paie ș-îl pîrlește.
Și
Calul bătrîn, un maestru
Nu-l poți învăța-n boiestru.
Și
Armăsarul cînd îmbătrînește
La rîșniț-ajunge de rîșnește.
Că
Și magarul e bătrîn, dar îl încalecă copiii.
Însă
Lupul cînd îmbătrînește, toate javrele îl latră.
Că
Valea e tot aia, dar nu e poteca aia.
Și
Dacă la patruzeci n-am putut, la optzeci ce o să poci?!
D-aci-nainte sapa și lopata.
Și
Viață cîrpită cu ață.
Că
Vorbește cu dușii după lume.
Totdauna
Șade, dormitează
Și deștept visează.
Cînd îl întrebi, îți răspunde:
Curînd și degrabă, a treia zi după înfierbințeală.
Căci e
Cu un picior în groapă și cu altul afară.
Și
N-a apucat să-i iasă sufletul ș-îi dă cu „Dumnezeu să-l ierte“.
Își cheamă singur moartea:
Treci, zi, treci noapte, apropie-te, moarte.
Dar
Omul cît să-mbătrînească tot cere să mai trăiască.

Un sărac bătrîn cu totul, cocoșat, încovoiat,
Abia umbla pe picioare, de moarte fiind uitat,
Plecă odată-n pădure să-și adune uscături,
Vîrfuri de lemne tăiete și de vînt dărămături;
După ce cu osteneală alergă, își adună,
Și după ce în spinare cu dînsele se-ncrosnă,
Cînd a vrut să se ardice, se plecă, se opinti,
Dar părîndu-i-se grele, pe spate jos se trînti;
Se mai opinti o dată, ș-încă de cîteva ori,
Și degeabă, n-avea cine să-l scoale de suptsiori;
El atuncea cu oftare începu a se ruga,
Zicînd: — Moarte, moarte, vino! Cum și altele-ndruga.
Moartea nefiind departe, numele-și cum auzi,
Ca-ntr-o clipă-n acea oară la dînsul se repezi
Și îl întrebă să-i spuie că pentru ce l-a chemat,
Iar el văzînd-o grozavă îi răspunse cu oftat,
Zicîndu-i:— Mă iartă, mamă! și de-i vrea să te supui,
Fă bine și mă ardică, mînă d-ajutor să-mi pui,
Că, cum vezi, neam de om nu e aci într-acest ocol,
Ca să vie să-mi ajute cu lemnele să mă scol!

Asta e asta,
Stau să-i pice potcoavele și tot cere să mai trăiască.
Dar însă,
Moartea nu vine la om atuncea cînd o cheamă,
Ci aleargă la dînsul de ea cînd nu-i e teamă.
De aceea,
Cine sapă groapa altuia, intră el întîi într-însa.
Că
Mai multe sînt piei de miei decît de oi bătrîne.
E știut că
Tot omul are și moarte și viață.
Cum zice un proverb:
N-am omorît eu pe tata și pe mama, ci au murit că n-au avut zile.
Și
Tot omul trăiește pentru sine.

Cu toate acestea,
Cinsteşte pe bătrîni, căci şi tu poţi fi bătrîn.
Şi
Bătrîneţele nu vin singure, ci cu multe nevoi.
În sfîrşit trebuie a şti că
Ştiinţele sînt uşi, iar cheile lor sînt cercetările.
Şi
Omul la tinereţe trebuie să se păzească de desfrînare,
La bărbăţie de trîndăvie şi la bătrîneţe de filarghirie
(iubire de argint).
După toate acestea,
Sfătuieşte-te cu cel mic şi cu cel mai mare şi pe
urmă hotăraşte tu însuţi.

FACUL[illegible] DE [illegible] BUCUREŞTI
BIBLIOTECA

TABLA ILUSTRAŢIILOR

Povestea vorbii, foaia de titlu
Bibl. Acad. R. P. R. .... 8—9
M. Bouquet, Bucureştii văzuţi de la Curtea arsă
Din *Album valaque* (1843), pl. 10
Bibl. Acad. R. P. R. .... 32—33
Povestea vorbii, prima ediţie, foaia de titlu
Bibl. Acad. R. P. R. .... 192—193
Doussault, Stradă în Bucureşti
Din *Album moldo-valaque* (1848)
Bibl. Acad. R. P. R. ...... 256—257
Bustul lui A. Pann
Bucureşti, biserica Lucaci .... 320—321

CUPRINSUL

DESPRE CUSURURI SAU URÎCIUNI 9

Povestea vorbii

Primăvară,-ntîia oară roazele cînd înfloresc 11

Spun c-a fost odată un crai oarecare .. 12

DESPRE PEDANȚI SAU COPILĂROȘI 14

Povestea vorbii

Doi precupeți tineri se-ntovărășiră 15

DESPRE VORBIRE 18

Povestea ăluia

Într-un oraș oarecare 19

DESPRE VORBIRE IARĂȘI.................. 27

Povestea vorbii

Doi călători într-o vreme merindele isprăvind 27

O slugă flecară pe unde slujise 30

DESPRE MINCIUNI ȘI FLECĂRII........... 32

Povestea vorbii

Un mincinos stînd odată zise altui mincinos 33

Un împărat mare către răsărit 33

DESPRE MINCIUNI IARĂȘI................. 49

Povestea vorbii

A fost o-nsoțire ce trăia-n iubire 49

DESPRE NARAVURI RELE................... 55

Povestea vorbii

Povestesc că într-o vreme, dar nu să știe-n ce ani 56

DESPRE NĂRAVURI RELE IARĂȘI.......... 62

Povestea vorbii

O vulpe rău stricătoare 63

DESPRE PROSTIE 65
Povestea vorbii
Trei neghiobi mergînd p-o vale 67
DESPRE PROSTIE IARĂȘI 69
Povestea vorbii
Un neghiob cu totu,-n vremea mai demultă .... 70 ✓
DESPRE NEROZIE 72
Povestea vorbii
Un nerod odinioară 73
IARĂȘI DESPRE NEROZIE 76
Povestea vorbii
Lupul flămînd leșinat 77
DESPRE NEROZIE IARĂȘI 79
Povestea vorbii
Un chirigiu cu tocmeală 80
DESPRE NEROZIE IARĂȘI 82
Povestea vorbii
Un nerod, să zic, sau prost 82
DESPRE NEVOIAȘ 84
Povestea vorbii
Puind pe săteni la clacă oarecare arendaș 86
DESPRE LENEȘI 87
Povestea vorbii
Să zice că oareunde un împărat curios 89
DESPRE BEȚIE 90
Povestea vorbii
Ciungul, ologul, orbul și golanul ce-l purta 92
DESPRE BEȚIE IARĂȘI 94
Povestea vorbii
Un ungurean oarecare 94
Un grec oarecare, din sate plugar 96
DESPRE MÎNCARE 105
Povestea vorbii
În Țarigrad este un han (auzim) 106
DESPRE SĂRĂCIE 107
Povestea vorbii
O femeie sărăcuță, c-o roche pe ea capot 111

DESPRE NENORC 116
Povestea cîntecului
P-a virtuților livede trebuie în căpătîi 118
DESPRE LUCRARE 120
Povestea vorbii
Doi țărani cînd vrură la lucru să plece 122
Unul aveà o nevastă 125
DESPRE SĂRACUL MÎNDRU 128
Povestea vorbii
Un june-ntr-o vreme rugă pe oarecine 130
DESPRE ÎNVĂȚĂTURĂ 136
Povestea vorbii
Ascultă, mamă Marghioală, — zise fata către ea 137
DESPRE ÎNVĂȚĂTURĂ 141
Povestea vorbii
Un împărat oarecare neavînd nici un fecior 142
DESPRE ÎNVĂȚĂTURĂ IARĂȘI 150
Povestea vorbii
Odată-n Constantinopoli un tînăr vîrstnic, voinic 151
DESPRE VIRTUTE (FAPTĂ BUNĂ) 154
Povestea vorbii
Bogăția, Desfătarea, Virtutea și Sănătatea 156
DESPRE VIȚIURI SAU FAPTE RELE ȘI HOȚII 159
Povestea vorbii
Spun bătrînii de cînd vacul 163
DESPRE STĂPÎN ȘI SUPUS LA NEGOȚ 164
Povestea vorbii
Un stăpîn avînd oi multe 165
DESPRE STĂPÎN ȘI SLUGĂ IARĂȘI 169
Povestea vorbii
Mai demult, din vremea veche, bătrînii ne povestesc 169
DESPRE SLUGĂ ȘI STĂPÎN IARĂȘI 175
Povestea vorbii
Unul totdauna nevasta-și certa 175

DESPRE NEGOȚ 179
- Povestea vorbii
  - Unul avînd o moșie 180
  - Tată! — zise un băiat 181

DESPRE NEGOȚ ȘI TOVAROȘIE 184
- Povestea vorbii
  - Doi inși se-ntovarosiră cu-nvoire într-un an 185
  - Nici o ființă în lume 190

DESPRE NEGOȚ IARĂȘI 194
- Povestea vorbii
  - Unul cînd a fost să moară, fiii săi toți într-un ceas 197

DESPRE AMOR SAU DRAGOSTE ȘI URĂ 200
- Povestea vorbii
  - Un strein prost într-o vreme în Romînia viind 201

DESPRE AMOR ȘI URĂ IARĂȘI 202
- Povestea vorbii
  - O văduvă-n vîrstă, bătrînă, zbîrcită 203
  - Un bătrîn odinioară de nouăzeci ani trecut 208

DESPRE CĂSĂTORIE — MUMA ȘI FATA 211

DESPRE CĂSĂTORIE IARĂȘI — TATĂL ȘI FIUL 214
- Povestea ăluia
  - N-a mai rămas, frățioare 216
  - Mulți doresc singurătatea, dar eu de ea sînt sătul 218
- Povestea vorbii
  - Un om, de mult, de cînd vacu 221
  - Un zgîrcit odată, cînd era să moară 226
  - Un tînăr, din întîmplare rămîind la ochi beteag 227
  - Într-o dimineață pe ceață, pe fum 229
- Povestea ăluia
  - Amorul nu poartă-n lume 231
- Povestea vorbii
  - Oareunde iară bărbați și neveste 238
  - Au plecat odată unii să pețească 240
- Povestea ăluia
  - Un tînăr voinic, în vîrstă, în anii înflăcărați 244
  - Povestesc că unui nevasta murind .. 247
  - Ferice și iar ferice 250

DESPRE NEUNIRE ȘI NEÎNȚELEGERE 257
- Povestea cîntecului
  - O, răbdare sfîntă, baz mîntuitor 259

PROVERBURI TURCEȘTE CU ROMÎNEȘTE .. 263

DESPRE VIZITE SAU CERCETĂRI 266
- Povestea vorbii
  - Soacra unuia intrînd 266
  - Un țaran mergînd odată-n casa unuia poet 268

DESPRE CONVERSAȚII SAU PETRECERI ȘI GLUME 269
- Povestea vorbii
  - Un surd caprele păzind 271

DESPRE IUȚEALĂ, MÎNIE ȘI POSĂCIE 275
- Povestea vorbii
  - Unul trecînd un rîu mare, cînd vru carul a-și suci 276

DESPRE IUȚEALĂ ȘI MÎNIE IARĂȘI 277
- Povestea vorbii
  - Un vacar adese tot să mînia 278
  - Unuia sătean odată muierea i s-a-necat 280

DESPRE AMICIE SAU PRIETENIE 281
- Povestea vorbii
  - Doi prieteni împreună la un drum călătorind 282

DESPRE PIZMĂ, VRĂJMĂȘIE ȘI URĂ 283

DESPRE CEARTĂ ȘI NEÎNVOIRE 285
- Povestea vorbii
  - Doi ostași odinioară stînd cu sabii la duel 287

DESPRE PRICINI DE JUDECĂȚI 289
- Povestea vorbii
  - Pimăvara într-un nuc 291
  - Două pisici dintr-o casă, surori, frați vei să le zici 294

DESPRE RUȘINARE ȘI NERUȘINARE 295

DESPRE OBRĂZNICIE ȘI CALICIE 297
- Povestea vorbii
  - Un călător într-o vreme lîngă un sat înserînd 297

E MIŞTO!

DESPRE FRICĂ ŞI VITEJIE 301

Povestea vorbii

O vulpe odinioară (povestea strămoşii mei) 303

DESPRE VICLENIE 311

Povestea vorbii

Oarecare meşteraş 312

DESPRE IPOCRISIE SAU FĂŢĂRNICIE........ 313

Povestea vorbii

Un împărat oarecare 314

DESPRE LĂCOMIE ŞI NEICONOMIE.......... 318

DESPRE ICONOMIE 320

Povestea vorbii

Un sultan odată umblînd prin cetate 322

Povestea împăratului

Au plecat odată cîţiva după milă 324

DESPRE CUMPLITATE SAU ZGÎRCENIE...... 325

Povestea vorbii

Un ovrei odată în negoţ umblind 326

A fost un zgîrcit odată, care mereu grămădea 328

DESPRE CUMPLITATE IARĂŞI 336

Povestea vorbii

Un ţigan cam pe la munte 336

Picioarele ostenite 338

DESPRE LĂCOMIE IARĂŞI ŞI NEMULŢUMIRE 343

Povestea vorbii

Unul avînd poftă să meargă la ţară 344

Un turc, care n-a mai fost 345

DESPRE LAUDE........................... 348

Povestea vorbii

Mergînd la bîlci un ţigan 349

DESPRE ÎMPRUMUTARE ŞI PLATĂ.......... 352

Povestea vorbii

Unul se împrumutase de la finul său un sac 354

DESPRE CEI CE PLÎNG DE COPII........... 355

Povestea vorbii

Un bătrîn odinioară sfîrşitul său cunoscînd 355

DESPRE FĂGĂDUIELI ŞI DARURI 360

Povestea vorbii

Spun că un sultan odată, care des tiptil umbla 361

DESPRE SĂNĂTATE ŞI BOALE............. 379

Povestea vorbii

Frigura tremurătoarea 383

DESPRE TIMP ŞI VÎRSTĂ.................. 390

Povestea vorbii

Unul auzind aceasta prin poveşti a se vorbi 390

Povestea cîntecului

Un timp c-unele se duce 393

DESPRE TIMP ŞI VÎRSTĂ IARĂŞI 395

Povestea vorbii

Un sărac bătrîn cu totul, cocoşat, încovoiat 397

Tabla ilustraţiilor 399